
PRINCIPIA, &c.

PRINCIPAL

THE

THE

AND

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

THE

228 C 42
P R I N C I P I A

C U M

J U R I S   U N I V E R S A L I S

T U M P R Æ C I P U E

A N G L I C A N I.

E D I T I O   S E C U N D A,

M U L T U M   A U C T A   E T   C A S T I G A T A.

Quibus Accedunt

A R T I S   L O G I C Æ   C O M P E N D I U M

E T

P R U D E N T I Æ   C I V I L I S   P R Æ C E P T A

E   C L A R I S S I M I S   S C R I P T O R I B U S.

A U C T O R E   *C A P E L   L O F F T*,   J. C.

V O L.   I I.

Prodiit LONDINI e TYPOGRAPHEO REGIO,

ANNO SALUTIS, M,DCC,LXXIX.

Væneunt apud Bibliopolas. W. OWEN, *Fleetstreet*

E. & C. DILLY, *Poultry*.

PRINCIPIA

CUM

JURIS UNIVERSALIS

TUM RECURSUS

ANGLICANA

EDITIO SECUNDA

MUSEUM AUCTAE ET ASTIGATA

TRINITY COLLEGE LIBRARY

ST. JOHN'S COLLEGE LIBRARY

ACTING CLERK, J.C.

VOL. II

THE UNIVERSITY OF CAMBRIDGE

AND THE UNIVERSITY OF OXFORD

THE UNIVERSITY OF EDINBURGH

E. & C. LONDON

DE LEGIBUS.

2254* IN SOCIETATE CIVILI AUT
VIS AUT LEX VALET. *Verulam.*
Aph. I.

2255* *Jus privatum sub tutela juris publici latet.*
Lex enim cavet civibus; magistratus legibus.
Magistratum autem auctoritas pendet ex
majestate imperii et fabrica politicæ et le-
gibus fundamentalibus: nempe ex con-
sensu, et voluntate, et constitutione
POPULI. Si imperium sanum fuerit
justum et omnium consensu fundatum
legibusque utilitatis et voluntatis com-
munis temperetur, quæ una *recta* est
constitutio, leges in bono erunt usu; sin mi-
nus parum in iis præsidii erit. vi. *ibid.* 3.

2256* Jus publicum non eo tantum spectat ut
addatur tanquam custos juri privato, ne
violetur sed ad ea extenditur quæ esse
non possunt nisi universorum. Ad reli-
gionis tutelam; ad arma, disciplinam,
ornamenta, opes publicas: denique ad
omnia circa bene esse civitatis. *vide*
ibid.

2257* **FINIS** et scopus quem leges veræ intue-
ntur atque ad quem jussiones et sanctiones
suas dirigunt non alius est quam **UT**
CIVES FELICITER DEGANT.

E e

2258* Qui

- 2258* Qui pietate moribus, armis, aucti tutique sint, legum auxilio adversus seditiones et privatas injurias muniti, imperio et magistratibus justâ et liberâ fiducia obsequentes, copiis opibusque semper vigent satis, neque nimis unquam. Harum autem rerum instrumenta et nervi sunt *Leges. ibid. 5.*
- 2259* LEX BONA censerî possit quæ sit INTIMATIONE CERTA, PRÆCEPTO JUSTA, EXECUTIONE COMMODA, CUM FORMA POLITIÆ CONGRUA, ET IN CIVIBUS VIRTUTEM GENERANS. *vi. ibid. 7.*
- 2260* Legis tantum interest ut *certa* sit ut sine hoc nec *justa* esse possit. *vide ibid. 8.*
- 2261* *Optima lex quæ minimum relinquat arbitrio judicis. ibid.*
- 2262* Duplex in politia incertitudo interna. Altera ubi lex *nulla* præscripta est; altera ubi *ambigua* et obscura,

DE CASIBUS OMISSIS.

- 2263* Angustia prudentiæ humanæ casus omnes non potest capere. Non raro itaque se ostendunt *novi*. In hujusmodi casibus triplex adhibetur remedium; vel per *processum ad similia*, vel per *usum exem-*

- exemplorum, vel per jurisdictiones quæ statuunt ex arbitrio boni viri sive illæ curiæ fuerint prætoricæ sive censoriæ. ibid. 20.*
- 2264* *In casibus omissis deducenda est norma legis a similitus: sed caute et cum iudicio. vi. ibid. 11.*
- 2265* *Ratio prolifica esto consuetudini conjuncta; per se tanquam Minervam variis pariat. Consuetudo sine ratione sterilis esto nec generet casum. Adversa vero rationi quicquid peperit, exponito; neque unquam ut ingenuus tollatur partus. vi. ibid.*
- 2266* *Casus rariores quorum ratio sit obscura non trahendi in consequentiam. ibid.*
- 2267* *Bonum publicum insigne rapit ad se casus omissos. Quamobrem quando lex aliqua. Reipublicæ commoda notabiliter et majorem in modum intuetur procuratque interpretatio ejus extensiva esto et ampli-ans. Nunquam vero bonum est quod vel publice vel privatim sit injustum. vi. ibid. 12.*
- 2268* *Non placet extendi leges pœnales, multo minus capitales ad delicta nova. vi. 13.*
- 2269* *In statutis quæ jus commune plane abrogant non placet procedi per similitudinem ad casus omissos. vi. 14.*
- 2270* *Sistit debet extensio per similitudinem ad casus proximos ne plus acumen ingeniorum quam legum valeat Auctoritas. vi. 16.*

- 2271* *In lege enumerativâ extensio vix, ac ne vix quidem ferme, conceditur. Enumeratio enim infirmat legem in non enumeratis; ut exceptio in non exceptis firmat.*
- 2272* *Statuta temporis manifesto leges satis habent faustiore sæculo si propriis se casibus tueri possint mutata temporum ratione. Præpostero autem ad casus omisos traherentur. vi. 15.*
- 2273* *Statutum explanatorium claudit rivos statuti prioris: neque facienda est super extensio a iudice ubi per legem est extensio definita. vi. 18.*
- 2274* *Solennitas verborum et actorum ad similia extensionem non recipit. Perdit enim naturam solennis quod transit a more et norma certitudinis ad arbitrium.*
- 2275* *Favorabilis est extensio legis ad casus beneficii postnatos; in quibus omissa pro expressis facile habentur ubi similis ratio subsit quia exprimi non poterant.*
- 2276* *Exempla a temporibus bonis et moderatis petita fere nunquam fallunt; si vero deterimine.*
- 2277* *Ubi restitutione opus est recentia exempla frustra allegaveris; quæ enim magis sæculum suum sapiant quam rectam rationem. vi. ibid. 23.*

2278* *Ve-*

- 2278* *Vetustiora exempla caute et cum delectu recipienda. Medii temporis sunt ferme optima. ibid. 24.*
- 2279* *Intra fines exempli vel potius citra se cohibeto. Ubi enim non adest norma, eaque palam omnibus manifesta, legis, omnia pro suspectis habenda. 25.*
- 2280* *Cavendum ab exemplorum fragmentis et compendiis. 26.*
- 2281* *In exemplis plurimum interest quos per manus transferint et transacta sint. 27.*
- 2282* *Exemplis quæ publicata fuerint utcunque minus fuerint in usu, cum tamen sermonibus et disceptationibus hominum agitata et ventilata extiterint plus auctoritatis tribuendum. Quæ vero in scriniis et archivis manserunt tanquam sepulta, et in oblivionem transferunt, minus. Exempla enim sicut aqua, in profluente sanissima.*
- 2283* *Exempla quæ ad leges spectent, nisi fundamentales et notissimas quæ illustrationis potius amplitudine et majestate quadam quam indigitatione egeant aut nudâ evidentiâ, non placet ab historicis peti; sed ab actis publicis et traditionibus diligentioribus. vide 29.*
- 2284* *Exemplum quod ætas contemporanea aut proxima respuit non facile admitendum. Neque enim tantum pro illo facit quod homines illud quandoque usurparint quam quod experti reliquerint.*

318 REGULÆ POLITICÆ.

- 2285* Exempla in consilium adhibentur : non utique jubent aut imperant. Nisi quatenus ratione nisa.
- 2286* Parum, *si quid tandem* abest a potestate leges condendi, eas aut supplendi aut extendendi aut moderandi potestas. vi. 37.
- 2287* Ubi amplissima auctoritas ibi in *liberrima frequentia* res agi oportet; nec decreta exire cum *silentio*. Sed iudices *sententiæ suæ rationes afferant*; idque *palam* atque *astante corona*; ut *quod ipsa potestate videatur quasi infinitum famâ tamen atque existimatione sit circumscriptum* vi. 38.
- 2288* *Rubricæ sanguinis* ne *sunto*; nec de *capitalibus* in quibuscunque curiis nisi ex lege notâ et certa et *justæ in commune necessitatis*, pronuntiantor.
- 2289* Videtur non concedendum in *capitalibus* ut *non liquere* iudices pronuntient. Ubi enim de crimine non liquet *innocentiæ præsumendum* ratio, æquitas, iustitia, salus privata et universorum statuant: simplex aut emesse debet absolutio. qui enim dubitare se dixit in sententia de capite et existimatione civis, jam damnavit; famæ sinistra gravissimo supplicio. Poenæ quodammodo elui potest ignominia: et legibus satisfecisse quasi affine est innocentia. Concepta autem opinio meriti et tamen non illati supplicii

- plicii in innocente maxime injurium est ipsi; in homine nocente, rempublicam gratiæ largitur. Neque unquam expediet ut possint judices quem non audeant palam *damnare certo supplicio*, ignominia infinitâ mulctare poena non liquere pronuntiando; aut quem palam absolvisse pudor metusque prohibuisset eundem justitiæ subtrahere utcunque debitum dubitationis simulatæ suffragio.
- 2290* Debitæ rei communi severitatis interest initia scelerum puniri; clementiæ perpetrationem eorum puniendo actus medios intercepti. *Æqui* et tam publice quam privatim est *convenientis* ut mitius inceptum quam patratum excipiat facinus: quanquam in bene merendo e republica fuerit pari fere honore sapienter inita et strenue acta affecisse sive eventus arriserit seu minus. *Vide supra de Pœnis. vide Aph. 41.*
- 2291* *Decernendi contra statutum expressum* sub ullo æquitatis prætextu curiæ jus esto nulli: quo facto *judex in legislatorem* transferret atque omnia ex arbitrio penderent.
- 2192* *Distinctio* videtur esse debere curiarum ex æquo et bono et ex jure stricto consentium. Neque enim servabitur *distinctio casuum* si jurisdictionum fiat commixtio. Omnino igitur placet curias separari

parari rerumque judicandarum classes
cuique idoneas finiri. *vide* 44.

2293* *Regulas sibi certas judices ex æquo et bono*
agentes proponant; æque publice affi-
guntur. Nam arbitrium boni viri quod
in formulis et juris est carmine, est
non hominis sed viri judicantis, et legi-
time igitur boni, qui consulta patrum ser-
vet, qui leges juraque. Optima denique
lex quæ minimum judici permittat;
unus vere judex qui sibi nihil. *vide*
46.

2294* *Saniformes non placent leges quæ præ-*
teritis ex retrospectu incumbant. *vide*
48.

2295* *Leges quæ actorum et instrumentorum ve-*
ras intentiones contra formularum aut
solennitatum defectus roborant, dolo
fraudive obviæ eant, rectissime præte-
rita complectuntur. Quod ad illas enim
attinet priores, cum legis retrospectivæ
vel præcipuum sit quod perturbet, hu-
jusmodi confirmatoriæ leges ad pacem et
actorum stabilitatem spectant; quantum
vero has pertingat dolo obviæ potius
in declarativo videntur genere. Ideo-
que non proprie retrospectivæ; dum ne
tamen specialim pœna ex post factocu-
mulent delictum. *vide* 49.

2296* *Diligenter attendendum ne eæ leges*
tantum ad præterita putentur respicere
quæ antea acta infirmant; sed et quæ futura,
cum

cum *præteritis necessario connexa, prohibent et restringunt.* Ut si qua lex *artificibus* interdicat ne *mercimonia* sua in posterum vendant: hæc in posterum sonat sed operatur in præteritum: Neque enim illis jam est *integrum* aliâ ratione victum quærere. 50.

- 2297* Lex *declaratoria* omnis, licet *verba de præterito* non habeat, tamen ad præterita, ipsa vi declarationis, omnino trahitur. Itaque leges declaratorias ne ordinantur nisi in casibus ubi leges juste retrospicere possint et nempe debeant; atque sollenioris admoniti causâ adhibeto. *vide* 51.

DE OBSCURITATE LEGUM.

- 2298* Obscuritas legum a quatuor rebus originem ducit. Vel ab *accumulatione* legum nimia, præsertim admixtis obsoletis; vel a descriptione earum ambigüâ, aut minus perspicua et dilucida, vel a *modis enucleandi juris neglectis, aut non bene institutis*: vel denique a *contradictione et vacillatione judiciorum.* 52.

DE

DE ACCUMULATIONE LEGUM.

2399* *Laquei sunt pessimi laquei legum; præsertim pœnalia, s; numero immensæ et temporis decursu inutiles, non amica vincula divinique sint societatis nexus, sed retia potius in perniciem innocentium, in minus bonorum impediendos regressus ad sanæ rationis et virtutis viam, omniumque denique perturbatio- nem. vide 53.*

2300* Duplex in usum venit *novi* statuti condendi ratio. Vel enim *statuta priora* circa idem subjectum *confirmat et roborat*, dein nonnulla *addit* aut *mutat*; vel quæ ante ordinata sunt abrogat et *delet cuncta*, et *de integro legem novam et uniformem substituit*. Placet posterior ratio. Nam ex priore ordinationes complicatæ dede- veniunt et perplexæ: et quod *instat* agitur sane, sed corpus legum redditur vitiosum: in posteriore autem major certe est adhibenda diligentia dum de *lege ipsa* deliberatur; et anteacta scilicet evolvenda et pensitanda antequam feratur *lex*: Sed optime procedit per hoc *legum* in futurum *concordia*.

2301* QUI POTESTATEM IN SINGULIS POLITIIS LEGUM CON-
DEN-

DENDARUM HABENT PER TRIENNium AUT QUINQUENNium AUT PROUT VIDEBITUR CERTO ET BREVIUSCULO PRÆSTITUTO TEMPORE ANTINOMIAS RETRACTANTA; — *Legum nempe invicem REPUGNANTIAS*; EÆ AUTEM A VIRIS AD HOC DELEGATIS PRIUS INSPICIANTUR ET PRÆPARENTUR, et DEMUM COMITIA ROGATO UT QUOD PLACUERIT PER POPULI SUFFRAGIA FIGATUR. *vide 55.*

2202* *Contraria legum capita reconciliandi et omnia, ut loquuntur, salvandi per subtiles distinctiones anxia ne esto cura, et nimis sedula. Ingenii enim hæc tela est; atque modestiam utcunque præ se quandam et reverentiam ferat inter noxia tamen censenda; utpote quæ corpus universum legum varium et male consultum reddat. Melius est prorsus ut succumbant deteriora, et meliora stent sola. vide 56.*

2303* *Obsoletæ leges quæ in desuetudinem abierint non minus quam antinomiarum proponantur a delegatis ex officio tollendæ, cum enim regulariter statutum expressim desuetudine non abrogetur ex contemptu legum obsoletarum fit nonnulla auctoritatis etiam in reliquis jactura:*

ut fit tormenti illud genus Mezentianum et vivæ in complexu mortuarum perimantur leges. vide 57.

2304* Aliquatenus videtur licere in legibus et statutis obsoletis curiis prætoriis interim contra eas decernere. Licet enim neminem oporteat legibus esse sapientiores tamen intelligatur hoc de legibus cum evigilant non cum dormitant. Contra recentiora vero statuta supremis potestatibus, legum nempe ferendarum auctoribus, auxilium ferendi illibatum jus esto.

2305* Suspensionem legum minore, id est aliâ quam ea quæ jussit potestas, cum sit abrogatio quædam occultior seu Rex id aliufve quivis magistratus jussit omnino prohibeto. Jussumque illud pro injussio censeatur. Necessitas aliquando suspendit legem: hominis nunquam auctoritas præter consensum ferentium; cum nulla alia sit potestas non minor lege. Salus populi suspensionem quam jussit defendet: ejus autem judicium penes ipsum est Populum, eumque solum. vide 58.

DE NOVIS DIGESTIS LEGUM.

2296* Si leges aliæ super alias accumulatae in tam vasta excreverint volumina aut tanta confusione laboraverint ut eas de integro jussit

retrahere et in corpus sanum et habile redigere ex usu sit id ante omnia agito; atque opus ejusmodi opus heroicum esto. Auctores talis operis inter legiflatores et instauratores summos et divinos viros qui patria conservata adjuvata aucta primum felicitatis humanæ et meruerint et attigerint gratum merito numerantur. Faustissimæ autem pacis opus est tempore, sæculoque prudentium virorum morumque optimorum et publicæ libertatis; quæ nisi omnia, saltem magna ex parte concurrerint, opus legum digerendarum, vel pesti futurum est potius quam remedio, vel ferme inutile, vel ad minimum, insigniter imperfectum. Expedit igitur ab initio præcavere; subinde recensendis legibus et quasi lustro condendo juris; ne pariter corruptis moribus et in infinitum multiplicatis legibus neque malum neque remedia tolerari possint.

- 2307* Hujusmodi legum expurgatio et digestum novum quinque rebus absolvitur. Primum omittendo *obsoleta* quæ antiquæ dici *fabulæ* meruerunt; ex *antinomiis* deinde probatissimas recipiendo, abolitis eorum contrariis; *tautonomiis* sive legibus idem prorsus sonantibus expunctis, ubi nil aliud sit quam ejusdem rei iteratio, atque unâ quapiam ex iis quæ maxime sit perfecta vice omnium retentâ; legum nihil determinantium recisis ineptiis,

difficilibus et nimio si manerent staturis ;
prolixis inarctum contractis quantum
fieri possit et expediat. *vide* 60.

2308* Videtur usui futurum in *novo digesto*
legum, *jus commune* a *statutis de tempore*
in tempus superadditis seorsum digerere
et componere. *vide* 62.

2309* In *legum* per *digesta regeneratione legis*
verba prorsus *textusque* retinenda licet
per *portiones exiguas* et quasi *centones*
eas necesse fuerit excerpere : ordine de-
inde ea contextito. Etsi enim com-
modius fortasse atque elegantius textus
se haberet novus quam hujusmodi con-
sarcinatio tamen non tam *stylus* et *de-*
scriptio quam *auctoritas* spectanda quæ-
que ei patrocinetur *antiquitas*. *vide* 63.

2310* Consultum fuerit in *novo legum digesto*
vetera volumina non prorsus *deleri* sed
in *bibliothecis* saltem *manere*. Etenim
in causis gravioribus non abs re fuerit
legum præteritarum mutationes et series
consulere ; ac certe solenne est anti-
quitatem præsentibus interspergere. *vi.*
63.

2311* *Novum digestarum* corpus *legum* ab iis
qui in politiis singulis a populo potes-
tatem habent *legislariam* prorsus con-
firmandum est : ne forte prætextu *ve-*
teres leges digerendi leges novæ impo-
nantur occulto. *vide ibid.*

DE

DE DESCRIPTIONE LEGUM PER-
PLEXA ET OBSCURA.

- 2312* *Prolixitas* in scribendis legibus neque placet neque quod vult assequitur. Cum enim casus particulares singulos verbis appositis et propriis persequi contendat majorem inde sperans certitudinem, e contra quæstiones multiplices de verbis parit ut difficilior procedat *interpretatio legis* propter *strepitum verborum*. vide 66.
- 2313* Ne esto nimis *conclisa* et *affectata* eousque ut *obscura* aut *manca* sit brevitas. vide 67.
- 2314* In legibus *fundamentalibus ordinariis politicis* non tam ut possint intelligi curandum est quam ut omnino ne possint non intelligi: quod facile cavetur in bene constituta republica propter ipsarum *claritudinem* et *simplicitatem*.
- 2315* *Prologi* legum non incommodi videntur neque indigni *bonitatis* et *sapientiæ suæ* majestate; cum res vel *nova* et major inducatur vel antiqua et necessaria sed jam inusitatior sit reducenda: faciunt enim tam ad *populo satisfaciendum* civiumque figillatim animos temperandos quam ad legis præsentem ex-

plicationem et posteritatis judicium. Neque ea utilis neque justa est lex quæ tantum sciat cogere; quamque non a se lectam cives sed quasi brutis animantibus *impositam* sentiant: Neque per consentientis cœtus harmoniam in suos apte modulos numerosque distributam sed *absonam animis discordem ingeniis civitatis*. Vide Platonem de Legibus, Isocratem, Ciceronem, plurimosque optimos ævi nostratis auctores.

2316* *Intentio legis licet ex præambulis ut loquuntur non male quandoque eliciatur extensio ejus quaquaversum ex illis minime est petenda. Sæpe enim præambulum insigniora, aut proxime urgentia, aut ad exemplum speciosiora arripit cum lex tamen multo plura complectatur: aut contra lex restringit complura et limitat in præambulo generalius elocuta. vide 70.*

2317* Cavendum ne præambulum et ipsa lex misceantur. vide 71.

DE MODIS ENUCLEANDI JURIS ET TOLLENDI AMBIGUA.

2318* Modi enucleandi juris et tollendi dubia esse possunt vel per *perscriptiones judiciorum*, aut per *scriptores authenticos* aut per *libros auxiliares* aut per *responsa* five.

five consulta prudentum. Hæc omnia si bene instituantur præsto erunt magna legum obscuritati subsidia. 72.

DE PERSCRIPTIONE JUDICIORUM.

- 2319* Ante omnia *judicia* reddita in *supremis* et principalibus curiis atque *causis gravioribus*, præsertim dubiis quæque aliquid habent *difficultatis aut novitatis*, diligenter et cum fide excipiunto : *judicia enim anchoræ legum sunt ut leges reipublicæ.* CASUS PRÆCISE, JUDICIA IPSA EXACTE PERSCRIBITO. Quas adduxerunt *judices* JUDICIORUM RATIONES adjicito : Casuum ad exemplum adductorum cum casibus principalibus auctoritatem ne commisceto : De advocatorum *perorationibus* nisi quidpiam in iis fuerit admodum eximium fileto. *vide 73—4.*
- 2320* Ex *advocatis* sint maxime *doctis* optimis que civibus qui hæc *judicia* excerpant : *judices* ipsi ab hujusmodi *perscriptionibus* abstinento. 75.
- 2321* *Judicia* in ordine et serie temporis ita videntur digerenda ut ne tamen methodi et in classes titulosque distribuendi ratio prætermittatur : ut simul tanquam *historiæ* sint legum simul quid

et ubi inveniendum sit commode advertant quærentes.

DE LIBRIS AUXILIARIBUS.

2322* *Scientiam juris et practicam* libris auxiliaribus ne nudato: qualia sunt *institutiones*; de *verborum significatione* libri; de *regulis juris*; de *antiquitatibus legum*; de *agendi formulis*: vide 79.

2323 Præparandi sunt *juvenes* et tyrunculi ad scientiam et ardua juris altius et commodius haurienda per *institutiones*: Eas ordine claro et perspicuo composito. In illis ipsis universum jus præcipue *privatum* percurrito; et *publici* majora et clariora capita monstrato: non alia o-mittendo in aliis plus satis memorando sed ex singulis quædam delibando breviter ut ad corpus legum accessuro nihil se ostendat prorsus novum sed aliqua saltem notione præceptum; ut Formæ convenientiam pulchritudinem majestatem totiusque vim et propositum quasi per lineamenta simul intueatur, v. 80. de publico jure in institutionibus non prætermittendo contra quam doctissimo viro placuit censere non sum reveritus.

2324* *Commentarium* sive lexicon de *vocabulis* juris conficito perspicuum magis et commodum quam subtiliter et prolixè curiosum.

- riosum. Per *Litteras Alphabeti* ne digirito sed judici id relinquito; at quæ circa eandem rem versentur verba simul collocentur, ut alterum alteri sit ad intelligendum juvamento. *vide* 81.
- 2325* Ad *certitudinem legum* facit, si quid aliud de *regulis juris* tractatus bonus et diligens. Is est qui maximis ingeniis et prudentissimis jurisconsultis committatur dignus: colligendæ autem non tantum notæ et vulgatæ sed et magis subtiles et reconditæ quæ ex legum et rerum judicatorum harmonia extrahi possunt; præcipue *dictamina generalia* rationis quæ universam legis materiam percurrunt et firmissime compagem continent sustinentque reipublicæ. *vide* 82.
- 2326* Pro *regulis* habeto quæ in *ipsa justitia* inhærent ideoque ut plurimum in diversis rebus publicis eadem fere reperiuntur. Quæ ex jure positivo formulisque pendent secundo sunt ordine et potius *placita* appellanda quam *regulæ* legis. *vide* 83.
- 2327* Post *regulam* brevi et solido verborum complexu enuntiatam adjiciantur *exempla* et decisiones casuum maxime luculenta ad *explicationem*; *distinctiones* et *exceptiones* ad *limitationem*; cognata ad *ampliationem* ejusdem regulæ. 84.

332 REGULÆ POLITICÆ.

- 2328* Recte jubetur ut non ex regulis jus sumatur, sed ex jure quod est fiat regula; quæ ut *acus nautica*, jus indicet non statuatur. *vide 85.*
- 2329* Præter corpus ipsum juris juvabit etiam *Antiquitates legum* invisere; quibus licet evanuerit *auctoritas* maneat tamen *reverentia*. Pro *antiquitatibus* autem legum habeantur scripta circa *leges* et *judicia*, sive illa fuerint edita sive non, quæ ipsum corpus legum tempore præcesserunt. Ex iis utilissima quæque excerpito atque in volumen redigito. *vide 86.*
- 2330* *Præctica* vero plurimum interest, ut jus universum in locos et titulos ordine digeratur. Hujusmodi libri *summarum* et fusa et proluxa abbrevient et *ordinent sparsa*. Cavendum autem ne promptos ad *præcticam* cessatores in *scientia* reddant; cum earum sit officium ut ex iis *recolatur* non *perdiscatur* jus; magna autem *diligentiâ*, *fide*, et *judicio* sunt *conficiendæ*, ne furtum faciant *legibus*. *vide 87.*
- 2331* *Formulas* agendi diversas in unoquoque genere colligito. Nam et *præctica* hoc interest; illæ enim certe *legum* pandunt *occulta*. *vide 88.*

DE

DE RESPONSIS ET CONSULTIS.

- 2332* Videtur *dubitationes particulares* quæ de tempore in tempus emergunt, dirimendi aliquam rationem iniri debere. Durum enim est ut ii qui ab errore cavere cupiant, ducem viæ non inveniant, verum ut actus ipse periclitetur, neque sit aliquis ante rem peractam juris prænoscendi modus. *vide* 89.
- 2333* *Responsa prudentum* quæ petentibus super jure dantur tantum valere non placet ut ab iis *judici* recedere non sit licitum. Jura a juratis *judicibus* sumunto. *vide* 90.
- 2334* Tentari *judicia* per *causas* et *personas fictas* ut eo modo experiantur homines qualis futura sit legis norma non placet. Dedecorat enim legum *majestatem*, quas aliquid ex scena habere deforme est. *vide* 91.
- 2335* *Judicum* autem non tantum *judicia* inter adversantes sed *responsa* et consulta videntur usui publico et privato esse: modo a *judicibus* ipsis ne poscant quorum interest, hoc enim facto *judex* in advocatum transfiret, sed illud ex publici curâ concilii palam *judici* sit demandatum munus. *Judices* vero, tali auctoritate freti, disceptationes advocatorum

torum vel ab iis adhibitorum partibus quorum interfit, vel a iudicibus ipsis si opus sit assignatorum, et argumenta ex utraque audiunto, et deliberate jus expediunto, declaranto. *Consulta* huiusmodi inter *judicia* referunto et edunto; et paris sunt *auctoritatis*. vide 92.

DE PRÆLECTIONIBUS.

- 2336* *Prælectiones* de jure atque *exercitationes* eorum qui juris incumbunt studiis et operam dant ita instituuntur et ordinantur ut omnia ad *quæstiones* et *controversias* de jure sedandas potius quam infinita et litigiose curiositate excitandas temere tendant. Id ne fiat providetur; nullaque nisi virtutis augendæ et in rempublicam esto laudata controversia. 93.

DE VACILLATIONE JUDICIORUM.

- 2337* Vacillant *judicia* vel propter *inmaturam* et *præfestinam sententiam*, vel propter *malam* et *imperitam* *judiciorum perscriptionem* vel propter *viam præbitam* ad *nimis facilem* et *expeditam* eorum *rescissionem* itaque providendum est ut *judicia emanent, matura deliberatione* prius habita; atque

atque curiæ se invicem *et justitiam ante omnia* reveantur; atque ut fideliter et prudenter judicia perscribantur; utque via ad rescindenda judicia sit arcta, et semper altius ascendens donec quasi in culmine, sapientiæ, et justitiæ sanctissimo patrum consilio definat. *vide 94.*

R E G U L Æ

A

PHILOSOPHIA NATURALI

PETITÆ

Quæ ad Politicam et Legum præsertim Scientiam faciunt.

- 2338* *Infirmitatis est causas et instrumenta rei agenda præter necessarium multiplicare. vide Newtoni Princip. Reg. Prim.*
- 2339* *Ex causis similibus præsertim generalioribus similes effectus spectandi. vide Reg. 2.*
- 2340* *Quæ neque intendi neque minui possunt qualitates quæque omnibus convenient sub experimento cadentibus, omnium communes et necessariae sunt habendæ. Quales in republica libertas et justitia quæ ejusmodi sunt ut quantum alterutri tantum reipublicæ detraxeris quibusque prorsus sub-*

sublatis non jam mala aut infirma est
respublica sed omnino nulla. *vide* 3
Reg. et v. 1810.

2341* *Quod experientia constans docuit pro vero
est habendum nisi in quantum contrariis ex-
perimentis ejus minuatur auctoritas, ut-
que præconceptæ opinioni adversetur: ut,
omnem potestatem necessariâ majorem
regentibus pariter et iis inutilem esse qui-
bus parendi necessitas imponatur. Hoc
non ratio solum, sed et docuit omnium
gentium et sæculorum experientia. Fru-
stra vi retineri populum quem amore
et justitia et communi utilitate non
velis aut nequeas retinere; hoc vel
validissimæ imperantium vires contra
infirmissimas sæpe cladibus iisque ul-
timis aut si non hoc, semper et gra-
vissime successu saltem qui ipsis maxi-
me secundus videretur, comprobarunt.
Nil utile quod non idem sit justum ut-
cunque specie paradoxum nunquam fal-
lente experientiâ est consignatum. *vide*
*Reg. 4.**

2342* *Natura se potissimum in minim pr odit
quibus neglectis maxima ignorantur et pe-
reunt. vide Verulamium de Augm.
Scientiar. L. iii. c. 1.*

2343* *Interitus rei arcetur per reductionem ad
principia: ita reipublicæ maxime inest
salus in reductione ad antiquos mores.
vide *ibid.**

2344* *Patredo serpens magis contagiosa est quam matura et similiter homines aperte et insigniter facinorosi minus corruptelæ inferunt publicis moribus quam qui aliquid habere videntur sanitatis et virtutis et ex parte tantum mali sunt. vide ibid.*

2345* *Quod conservativum est formæ majoris id activitate potentius est et esse debet; et simul generaliter minoris est conservativum et propositis universali licet specialiter et per accidens aliquando obsit. Ita quæ ad politiam conservandam tendant validiora sunt quam quæ ad bene esse particularium in republicâ membrorum; quod tamen finis est politiæ ex particularibus conflata; maximum nempe particularium bonum quod cum maximo universi constare possit; eaque naturaliter eodem vergunt.*

2346* *Augetur vis agentis per antiperistasis contrarii modo contrarium non sit potentius. Ita imbellis et inconsulta rebellio vim adauguet imperii. vide ibid.*

DE LEGIBUS.

REGULÆ PRIMARIÆ

2347* *DEUM esse in mentibus humanis communis insidens notitia plurimum in societate constituenda et legibus adjuvandis va-*

let cum eundum SUMMUM OPTIMUM QUE OMNIUM PATREM factorum et cogitatorum iustissimum iudicem, et ejus puritatem sempiternam et providentiam universis singulisque præsentissimam recordentur homines.

2348* Omnia imperia iusta et veræ leges cœtus que hominum ordine et societate bonorum constituti DEO sunt acceptissima; DEI que *ordinatio*: et hinc imperia a tyrannide discernuntur. "Nam *peccatum non est ordinatio Dei*, sed est *confusio et horrenda perturbatio divini ordinis*, quam DEUS semper odit et execratur. "Res autem civilis, status seu imperium *ordo* est; *series personarum et rerum congruens ad regulam divina mentis* lucentem in nobis juxta legem naturæ". *Philippi Melancthonis Loci Communes ad Rom. 13.*

2349* *Sit imperium ordo*: præsit magistratus obtemperent *cives* suo quisque loco: sit certus ordo inter *maritum ac conjugem*, parentes et *liberos*: sit ordo *judiciorum*: leges ordinem *officiorum* et contractum proponant et sanciant: *monstrent* ordinem generis humani erga DEUM: prohibeant *vagas libidines* quæ sunt contrariæ ordini divino in hominum natura instituto: præcipiant æqualitatem in contractibus. Ne lædat civis civem
sed

sed omnes sciant se inter sese devinctos esse ad *mutuam defensam et communem salutem*, quæ consistit in compensatione æquali voluntatum officiorum et rerum. Si quis violaverit hunc ordinem poena refarcitor" eamque a civibus passus a DEO vereatur gravio-
rem. *vide ibidem.*

2350* *Leges sint bonæ claræ simplices breves* populo universo ad *intelligendum* simul et alacriter *exequendam* aptæ, faciles *recordatu dilectæ* civibus; omnibus *horis punctisque* temporis amoris et reverentiæ *sanctissima cinctæ custodiâ*, imperiisque armatæ maxime et dulcibus et efficacibus et divinorum similibus. *vide Fennelon Dial. des Morts. XII.*

2351* Imperiis *legum* subesse et non *hominum* vera quidem, sed obscurior et ambigua et saltem specie tenus imperfecta, *libertatis optimæque politicæ* est definitio: cum lex proprie dicta quatenus civium est in cives non aliud quam *publici consensus super re justa declaratio* sit; neque cujusquam sine voluntate publicâ mandatum lex esse possit: apertius et brevius dicitur *eam esse unam liberam optimamque civitatem quæ seipsam regat.* *vide Price.*

Nota, Non dicit imperent præcipiant jubeant sed monstrent quod suadentium est hortantium comiter et benevole præeuntium.

DE
LEGIBUS ANGLICANIS
IN
COMMUNI
POSITIS
JUR E.

2352* LEX ANGLICANA quadrifariam quoad *partes constituentes* est divisa: in LEGEM nempe ÆTERNAM; legem RATIONIS; legem *divinam* et *humanam* legem. *vide Egregium opus Dialogos Doctoris et Studentis auctore St. Germain.*

2353* Lex Anglicana quadrifariam quoad *subjectum* partita est. In JURA scilicet PERSONARUM; *Jura* RERUM: in PRIVATAS et in PUBLICAS INJURIAS. *vide Blackst. Commentaria.*

2354* LEX ÆTERNA ea est quæ vi propria et suprema neque *effata* neque *scripta* intellectum a malo prohibet et *bene agendum* imperat; et vel *sine* externis *pœnis* *praemiisve* ita *sancita* est ut *incorruptæ rationi* *sine testimoniis* *sine judice*

dice sine satellitibus ubique præsens ubique sit efficacissima, ubique summo obsequio eam necesse fuerit venerari. vide supra 1030, 1468, et quæ de jure naturali a 635 ad 661 inclusive continentur.

2355* *Ad legem æternam omnes aliæ leges mediate aut directo pertinent ultimamque id est veram causam et supremam sanctionem mutantur. vide Doctor et Stud. c. i.*

2356* *Lex æterna nulli perfecta omnibus numeris absolutissima et pulchritudinis infinitæ ut est apparet nisi uni DEO cujus eadem est, si fas verbis in re summa et non enarranda uti, ratio et voluntas, et potentia. vide ibid. et Pricæum nostratem in opere cui Anglice titulus, A Review of the Principal Difficulties in Morals sub Principio.*

2357* *Lex æterna non nisi animantibus intellectu præditis apparere potest; id pro varia intellectus capacitate modisque variis quibus eam revelari DEO placitum est varia etiam nomina jam dicta supra sortitur. Lex que dicitur rationis, DEI, humana: quæ quamvis omnia sint legis æterna membra tamen quæque suum obtinent et pro diverso intuitu figillatim censer meruerunt. vide Doct. et Stu. in Loco. supra citat.*

2358* *Lex Rationis, quæ eadem naturæ est inanimantibus ratione præditis, est ubi collatis duobus rebus per medium ali-*

quod et earum inter se *convenientiâ* aut *discrepantia* inventâ elicitur utrum lege æternâ *virtus* aut *vitium* faciendum aut non faciendum iis insit quibus inventis rationis lex, æternæ famulata, cui *uni* subest legi ea jubet aut *vetat*. vide *ibid.* c. 2.

2359* LEX DEI revelatio est voluntatis divinæ animanti rationali aut pluribus specialiter et *externis* judiciis facta nempe non per internam solum rationis lucem in eo insitam et inhabitantem cui reveletur; et subsidiaria est rationis defectibus, *contrariâ* autem nunquam. vide *ibid.* c. 3.

2360* Lex *humana* seu quod positivum jus dicitur id est quod neque *egi æternæ*, neque legibus rationis primariis neque DEI revelatæ legi contrarium POPULUS sive per se statim seu per alios aliumve quibus ejus rei ab ipsis sit mandata fides statuerit. Eique inest ut omni veræ legi conjuncta sapientiæ auctoritas: Non enim est tantum prudens consilium sed ex pacto in societatem coeuntium declaratio, obligatoria et vi societatis justâ armata; neque est *jussum* solummodo cui parere propter *impotentiam* resistendi sit *neesse* vel propter *difficultatem* videatur prudentius, sic enim vel latronum essent leges, sed cui obtemperare *fidei* sit et *probitatis*, ut ex

re communi ex Dei, ex rationis, æternâ lege. vi. ibid. c. 4. et Commentar. Leg. Anglic. I. Introd. sec. 2. p. 42. Sept. Ed. octavo.

DE JURE PERSONARUM.

2361* *Jura personarum sunt quæ immediate snt personarum annexa. Comment. b. I. c. I. sec. 1.*

2362* *Personæ sunt vel naturales vel civiles. vi. ibid.*

2363* *Jura personarum vel absoluta sunt vel relativa. vi. ibid.*

2364* *Absoluta sunt quæ personæ ut talis generaliter sint jure naturali: hominis nempe non civis neque ullo jure positivo vel dandæ vel antiquandæ. vi. ibid.*

2365* *Inter absoluta jura est facultas cuique faciendi quod libet nisi quatenus jure prohibetur: eaque LIBERTAS dicitur. vi. supra de Libertate 1085 et comment. Loco. supra citato et Justinianum. Inst. I. 3. 1.*

2366* *Jura personalia trifariam dividi possunt: in jus securitatis aut incolumitatis; jus libertatis, jus rerum possidendarum quam ex his tribus quodlibet re vera, maxime autem libertatis jus, omnia contineat,*

2366* Jus

344 DE LEG. ANGL. COMMUN.

- 2367* Jus incolumitatis complectitur vitæ membrorum corporisque universi, sanitatis et famæ usum inviolatum. vi. *ibid.* sec. 1.
- 2368* Jus libertatis corpus animumque nullis nisi legitimis et justis imperiis astrictum esse jubet. vi. *supra.*
- 2369* Jus rerum possidendarum utendi fruendi disponendi rebus quæsitis vel proprio labore aut successibus quibuscunque justis, vel aliter utcunque quæ legitime cui obvenerint, includit justam et legitimam facultatem. vi. *ibid.* 3.
- 2370* Nemo debet rem suam sine consensu aut delicto suo amittere.
- 2371* His omnibus tuendis arma ab ipsis ubi necessitas jusserit porriguntur legibus; ne quisquam serviat. vi. *ibid.* p. 144.

DE PARLIAMENTO.

- 2372* PARLIAMENTUM est gentis Anglicanæ conventio. REGIS et PROCERUM utrisque ordinis, temporalium nempe hæreditariorum; et spiritualium qui sunt episcopi durante episcopatu cui baronagium est annexum; et Communitatis id est plebis universæ Anglicanæ: quarum duæ partes priores in propria personâ comparent, altera, ea-
que

que multo major et efficacior jure pars,
per deputatos. *vi. supra 251. et Com.*
c. 2.

2373* Communitatis Anglicanæ deputati, *milites*, vel *membra*, parlamenti appellantur missi a comitatibus; sive burgis ubi per chartam regiam burgenſi quod dicitur utuntur jure incolentes, aut certa eorum pars, milites in parlamentum mittendi.

2374* Jure communi videtur nil aliud ad jus eligendi militem parlamenti pertinuisse neque porro debere quam ut *homo* sit quis et *civis*. *Cartwright's Legislative Rights of the People vindicated.*

2365* Milites parlamenti sunt universim ut corpus aggregatum nempe ipsum parlamentum, eorum per quos corpus eligitur; id est, modo res juri respondeat, totius gentis quam incolant eligendi eos facultate usi, PROCURATORES; et separatim unusquisque ex his est eorum *comitatum* et *burgorum* per quæ eligitur quorum commoda præcipue tenetur procurare; ita tamen ut ne quid RESPUBLICA detrimenti capiat.

2366* Potestas PARLIAMENTI est *summa* quoad alias omnes ordinarias: non est tamen arbitraria; neque vel civili sensu infinita. Subjacet enim DEI et NATURÆ ET RATIONIS LEGIBUS;

BUS; subjacet CONSTITUTIONI quæ a POPULO derivata fluxit; quæ et ipsa POPULO universo unde habet quod constituta sit; UNI autem POPULUS DEO. *vi. Sharpe's Declaration of the Rights of the People; Cartwright's Legislative Rights; and the Earl of Abington's Letters.*

2367* Est boni militis in parlamento ut in curia inferiore judicis sed multo magis quanto gravius sanctiusque sit officium maximumque omnium quod a liberis civibus, id est ab hominibus in hominem, demandari possit, tantum sibi licitum credere quantum ab ipsa constitutione et ab ipsis qui deputaverint sit secundum constitutionem et libertatem publicam commissum et traditum: et multo excelsius amplius que illud censere, se eum esse a quo vox civium liberorum spirare sit dignata, sibi publicæ libertatis tuendæ consignatam incorruptis fidem suffragiis, quam ut dominum se gerere et in publicis rebus quasi privato jure. Id enim non est se magnum sed cives et rempublicam facere minutam: est perfidi, est insipientis, est unde quaque publico odio et infamia dignissimi. *vide Cartwright, sec. 101.*

2368* Parliamentum si antiquitatem spectes vetusti summa; si dignitatem est honoratissima; si jurisdictionem est capacissima

ziffima: tantum enim habet potestatis, et habeat semper, quanta cum libertate publica constare possit; quo si quid majus habeat aliquid, imperii est impotentis. *vi. Comment. c. 2. 4 Inst. 36.*

2379* *Parliamenta jure communi et optimo constitutionis jussu ANNUATIM eligenda.* *vi. Cartwright, Sharpe, and Dr. Price's Observations on this Constitutional Right, and on the Authority of the Modern Statutes to the contrary.*

2370* *Summa libertas eundi, redeundi, commorandi, summa de rebus publicis ibi differendi militi parliamenti esto.*

2381* *Inter jura procerum in parlamento est procuratoris substitutio qui absentis, justa valetudinis aut publici officii causa, suffragium vice ferat. Id militi parliamenti non licet qui non suam sed aliorum sustineat personam et procurator tantum sit ipse eorum qui elegerint.* *v. Comment. c. 2. 4 Inst. 22.*

2382* *Inter jura procerum in parlamento jus est protestationis cum quis antequam lata fuerint suffragia se, si pars major domus procerum contra quam ipse sententiam dixerit censebit protestaturum se affirmet, et plerumque post lata suffragia, dissensum sui a plurium sententia non tantum nomine et titulo sui proprio subscriptam inter archiva domus*

mus reponit sed et *causas* quibus motus dissenserit ne rempublicam prodidisse apud posteros videatur.

- 2383* Pecuniæ aut res tantidem valentes quocunque nomine non aliter nisi per *domum communitalis* Anglicanæ primum proposita lege et deinde per *procerum* et *regis* consensum, id est TOTIUS POPULI, civi imperari nequeunt: neque vel sponte, sedente saltem parlamento, videntur dari posse sine injuria parlamento et populo a privatis sic conferentibus factâ. Neque quicquam rei pecuniariæ aut cujuscunque generis vectigalium mutari in domo procerum aut *extra domum communium* potest; sed *totum* conjunctim prout oblatum sit est accipiendum iisque *conditionibus* quibus visum fuerit communitati; aut *carendum toto*. Idque vel maximum fuit libertatis columen.

D E R E G E.

- 2384* REX est cui legum et reipublicæ tuendæ ut patrem patriæ deceat populus Anglicanas summum munus concreddidit. Comment.

c. 3.

- 2385* Rex est non solum dignitatis supremæ sed et officii nomen: quæ natura conjunctissima

junctissima leges Anglicanæ dividi nunquam sinunt.

2386* *Rex nunquam moritur* : non enim homo est sed magistratus et reipublicæ, immortalitati cum virtute natæ, quædam perpetua emanatio.

2387* *Rex non cogitur ad justitiam faciendam* : semper enim *justum vult* ; quicquid ille voluerit qui coronam gerat ; quem regi parere sit necesse, non regem homini. Sanctâ igitur vi libertas et reipublicæ salus, regem seque sunt tutatæ ubi alia hominis regnum possidentis voluntas, aliud imperium, alia *reipublicæ* et regis itaque in eo fuit.

2388* *Rex nunquam est infra ætatem* : quæ adolescant enim eadem tempore minuantur : Rex autem idem est semper *justitia* nempe et *potentia publica*. vide 144.

2389* Non potest injuriam facere cum duo sint maxime repugnantia injuria et regnum.

2390* Rex non habet in regno parem.

2391* Est major singulis, minor universis.

2392* *Est ejus minister cujus opera operetur*. DEI igitur quatenus justitiam faciat ; cui contrarium operando non est DEI minister sed ejus qui sit maxime DEO contrarius : neque jam rex.

2393* Potestas regia est facere justitiam.

2394* Eadem mens regis esse præsumitur quæ

et legum quæque esse debeat : aliam non est boni civis neque regi fidelis parendo agnoscere.

- 2395* Rex præsumitur omnes leges regni nosse et habere in scrinio pectoris sui ; nempe non mutanda sed fideliter custodienda.
- 2396* Rex non potest deficere in justitia exhibenda. *vi. 144.*
- 2397* Rex quod injustum est facere non potest. *v. Jenk. Centur. 9. Princip.*
- 2398* Rex non esse debet sub hominis arbitrio sed sub Deo et lege ; quia *lex facit regem* ; attribuat igitur rex legi quod ei lex attribuit dominationem et imperium. Non est enim rex ubi *voluntas* dominatur ; et illa inviolabilis majestas, *reipublicæ sacrata causâ* ubi contra rempublicam vertatur ipsa se profanat et exutâ sanctitate, supplicium in se, alioquin *impium et abominandum*, ultimæ necessitatis jure honestat. Ut boni regis interfectores, generis humani pestes censeantur ; qui vero manifestum tyrannum et reipublicæ damnatum vel exilio depulerint, vel si parum id incolumitatem universorum præstaret, ultimo affecerint tandem supplicio civium optimi et divini homines merito haberentur. *v. 4 Co. Præf. Plutarch. in Graccho Amyot interprete ed. Geneve, 1642. forma minore pa. 482, vol. 2. et Isocratem*
sub

sub fine ejus divinæ de pace orationis ubi quanto sit melius impense seu regi seu populo amari quam invidiæ et odio esse suis, quamque imbecillum violentiæ quam adamantinum benevolentiae imperium, docet.

2399* Ubi regem simul *patrem patriæ* simul *regni maritum* appellant leges illud summæ necessitudinis severitatis mitissimæ nomen errabilis hoc in tenerrimi et ardentissimi affectus; utrumque officii incorruptissimi, omne complectuntur inter homines carissimum et maxime venerandum; ut sciat quæ ab his privatæ familiæ debeantur a rege singulis, et præcipue vero *universis* præstanda.

2400* Rex non *potest* judicare nisi secundum legem. *vi. Centur. 9.*
 —Non potest fallere nec falli. *vi. ibid. 48.*

2401* In Anglia non est interregnum. *vi. ibid. 205. Princip. 40.*

2402* Rex intuetur legem et jus leges intuentur. *vi. Co. Litt. 130. Princip. 99.*

2403* Rex non habet sexum: est enim non naturale corpus, sed legale et politicum. *vi. Lane, 27.*

2404* Rex omnium libertatum fons censetur: non quod illa ab homine promaneverint; cui nulla re aliis anteferendum jus esset nisi quatenus civibus, natura

paribus, numero autem et potestate majoribus, quod causæ communis interesse crederent, placuisset; sed quia pars est voluntatis publicæ executiva; respublica autem libertatem singulis et universis propinat. *vi. Keilw. 138. Sydæum passim.*

2405* Hæreditaria est Angliæ corona lege communi et moris publici constitutione et sibi proprio modo: ea vero hæreditas per senatum populi Anglicani nempe parliamentum mutari secundum rem natam et populi voluntatem quæ suprema est semper potest. *vi. Commentar. B. I. C. 3.*

DE DOMO

SIVE

FAMILIA REGIA.

2406* Cum Rex circa ardua regni occupatus sit bonoque publico omnium indefinenter teneatur invigilare multa ei in re privatâ leges concedunt ne humanis attentior curis divinam prætereat reipublicæ tuendæ. *vi. 4 Co. 56. Commen. 64. Princip.*

2407* RE-

2407* REGINA uxor regis est *publica* persona. terrasque resve alias quasunque possidet ac si esset innupta; in litem vocare potest sine marito et sine ipso in jure sisti. *vi. Commentar.*

2408* Regina *vestigal* non perdet neque *amerciamiento* est obnoxia: in cunctis autem nisi verbis legum liquidis aut solenni consuetudine jure sit potiori nihilo magis quam alius civium quilibet legibus est soluta. *vi. ibid.*

2409* Est *aurum reginæ* ubi ultra *decem marcas* propter gratiam regalem quivis regi obtulit: estque pars decima integri doni supra jam datum reginæ ab eodem tribuenda: est et *balænæ* regii piscis inter ipsum et reginam divisio.

2410* Reginæ *regnantis* est maritus inter subditos. *vi. ibid.*

2411* Reginam regisve filium natu majorem interfecisse vel reginæ filiæve natu majoris *pudicitiam* temerasse non inter privata sed inter publica crimina eaque vel maxima jus recenset commune. *vi. ibid.*

DE CONCILIIS

REGIIS.

2412* CONCILIUM SUMMUM REGIS ET REGNI EST PARLIAMENTUM.

2413* Proximum, sed longo intervallo proximum, regis concilium est *domus* procerum. Consules olim a consulendo ut veneratissimum Romani nominis fastigium, neque indigni, accederent, dicti. *vi. ibid. c. 5.*

3414* Est eorum qui regi a secretioribus sint consiliis, indefinito numero et a regia voluntate, quam tamen utilitas publicâ circumscribit, pendente, cœtus juratorum in *optimum regi et reipublicæ consilium pro viribus sine odio, amore, pretio, metuve præstandum*; consilium regis non prodendum; decretis ejus cœtus opitulandum—certe tacita ex rei natura reservatione quantum e republica sit futurum et conscientiâ stet privata;—omnibus adversantibus obsistendum; omnia in summum quæ bonum oporteat et fidelem consiliatorem servanda. *vi. ibid.*

- 2415* *Consilium a secretioribus, inquirendi potestatem non pœnæ habet. vi. ibid.*

DE OFFICIO

R E G I S.

- 2416* REGI NON INFINITA AUT LIBERA POTESTAS. *ibid. c. 6.*
2417* LEGIBUS ET UTILITATE et VOLUNTATE POPULI REGIS FINITUR ARBITRIUM. *vi. ibid.*

DE PRÆROGATIVA

R E G I S.

- 2418* PRÆROGATIVA *est regi honor potestatisve aliqua concessa in ipsius decus et tutelam cum salute publica conjuncta: seu justum certumque coronæ privilegium utilitati universorum vel directe vel aliquo saltem modo serviens; nunquam vero contrarium.*
2419* Lex ita regis prærogativam principiis sui ipsius, *consuetudine, ipsoque constitutionis* libramine admetita est ut ne hæreditatem alicujus tollat lædatve: minine libertatem; quæ uniuscujusque

que præcipua et certissima hæreditas ne per ipsum populum universum jure adimi potest nisi quatenus publicæ conservandæ sit necessarium.

2420* *Potestas regia est facere justitiam* et omnia quæ velit consequi nihil volendo nisi justum et temperatum et publica utilitate et voluntate conjunctum. vi. 2 *Inst.* 374. *Princip.*

2421* *Potestas regis est juris non injuriæ, imperfecta enim et perversa impotentiam arguunt.* vi. 3 *Inst.* 376. *Princip.*

2422* *Prærogativa regis tam certis et notissimis est circumscripta limitibus* ut eam rex egredi nequeat, nisi aliquid extra ordinem publico consensu in bonum publicum agendo quin illud *primarium* violent pactum quod in omni gente implicite in nostra autem maxime claris et definitis extet verbis inter principem et populum. vi. *Comment.* c. 7.

2423* *Rex sub lege ut sit necesse prorsus est; quia lex facit regem: qui igitur nil aliud potest nisi quod jure possit.* vi. *Bract.* L. III. tr. 1. c. 9. *cit.* *Comment.* c. 7.

2424* *Prærogativa est vel inhærens vel ex accidenti.* *Inhærens* quæ ex ipsa regis functionis naturâ immediate et necessario fluit; *incidens* quæ ad aliud refertur potiusque *exceptiva* est generalis regulæ quam ipsa *generalis.* vi. *ibid.*

2425* *Pra-*

- 2425* *Prærogativa* inhærens vel ad *regiam dignitatem* et *αξωπα* refertur vel ad *auctoritatem* generalius sumptum vel ad *fiscum*.

DE DIGNITATE REGIA.

- 2426* Rex est vicarius et *minister* DEI in terra. Omnis sub eo; sub nullo ipse nisi sub DEO tantum. *v. ibid. 241.*
- 2427* Regiæ dignitatis est perfectio omnibus numeris absolutissima; non hominis causa sed regni præsumpta; malique incapax omnis, quod *admittere* cum nequeat neque *velle* cogitandus est rex: quorum prius sapientiæ et virtutis est politicæ quæ imperium summum et naturâ itaque tyrannidi proximum frænaverit, alterum *prudentiæ* itidem et *decori* cum omnium intersit de regente optimam esse, quatenus veritate et republica liceat incolumi, semper existimationem. *vi. ibid. et supra.*
- 2428* Illa quæ regi attribuitur absolutissimæ perfectionis amplitudo cum propter rempublicam attributa fuerit contra ipsam nihil valet: itaque utrique senatus Anglicani parti *liberrima* est et esse debet facultas de *regiis* sive *dictis* seu *factis* quibuscunque censendi; *pœnam* vero *inferendi* nequaquam; nisi quatenus

tenus in ultimæ necessitatis causâ ex
populi voluntate fiat præsumptâ. vi
ibid. et *Macaulay*, iv. sub finem et su-
 pra passim.

2429* In rege nulla sanguinis corruptio esse
 potest. *Filius est enim reipublicæ.* vi.
ibid. 248.

2430* Homine qui coronam gestarat vitâ de-
 functo rex idem semper persistens coro-
 nam dicitur *demittere* interitus omnino
 expers cum in ejus unius persona rei-
 publicæ inocciduus splendor et æterna
 virtus cumulatis magistratuum potesta-
 tibus exprimatur. et 978.

D E

PRÆROGATIVA REGIS

A D

EXTERAS GENTES PERTINENTE.

2431* Inter Prærogativæ primarias partes est
jus fœderis cum exteris gentibus sanc-
 iendi *regis* nomine, reipublicæ nempe
 causâ et jure; quæ in nomine regio
 continentur. vi. *ibid.*

2432* Quibus rex publice bellum justum de-
 creverit inter HOSTES censentur;
 quibus *pacem* amici: utrumque popu-
 lus

lus Anglicanus regi ut uni concedidit domino nempe *rerum temporumque* : sed quod durius et periculosius et injusto maxime affine, belli indicendi potestas, ejus licentiam circumscripsit ; sibi per deputatos suos illibato jure ea imperandi reservato sine quibus ali bellum nequeat. Pacem ne præmature iniretur minus cavit ; idque sapientissime cum multi mortales et fere universi æquo *serius* ad eam revertantur. *vi. ibid. et De Lolme on the Constitut. of Eng.*

2433* Regis *negativa* in legibus ferendis vox populi unius et constitutiones concessa causâ non est potestas justæ populi voluntati adversum obnitendi siquidem ea pertinacia esset et pervicacitas non modo regi indigna sed et quovis homine non pessimo et stultissimo neque fieri potest ut ea negativa multum usurpetur nisi reuente regno et republica : neque unquam interveniet ubi ut oportet vere repræsentativum gentis Anglicanæ sit PARLIAMENTUM. *vi. De Lolme et Milt. in Def. Populi Anglic.*

De

D E

DOMESTICA REGIS PRÆROGATIVA.

- 2434* *Rex* nullo statuto tenetur, nisi quatenus legis communis declaratorium fit —quod nisi ambigui vitandi causa nihil intererat admonuisse,—si non expressis verbis nuncupetur. *Commentar.* p. 261.
- 2435* *Rex* summam potestatem militarem populi administrat et navalibus et terrestribus copiis præest. *vide ibid.* p. 264.
- 2436* *Regis* sunt *reipublicæ jure littora et portus* : ita tamen ut *novos* aperiat portus ; qui vero jam sint nequeat claudere aut aliquo modo pro arbitrio restringere nisi quatenus statuto liceat. *ibid.*
- 2437* *Speculus pharos* et *signa* nautarum duccendorum regi jus et officium est erigendi.
- 2438* Ne exeat regno regi est potestas cui-libet edicendi ; modo ex *usu publico* non ex *arbitrio privato* ; non enim hominis est *arbitrium* sed *regis*, executivæ nempe in gente potestatis auctoritas. *vi.* 265.
- 2439* *Rex* est fons justitiæ. Non ut *origo* sed ut *dispensator* : neque ut rivos pro libitu vel *alat* vel destituat sed ut *debitam* bonus dispensator impertiatur populo : utque ex eo tanquam pulcherrimo et
nunquam

nunquam deficiente receptaculo a populo emanans jus in populum per mille ductus remeet: in hoc enim creatus est et electus ut justitiom faciat singulis et universis. vi. pulcherrimum Commentar. Loc. p. 266. sec. 3. et Bract. L. III. Tr. 1. c. 9. ibi citat.

2440* Rex omnibus ubique curiis semper justitiæ legibusque assidentibus præest. vi. 270.

2441* DIGNITATES REX DAT CONSERVAT VIRTUS AUFERUNT DELICTA. vi. ibid. sec. iv p. 271.

2442* Munia nova publica statuendi regi est jus: non itidem eorum præmia aut mercedem quæ sine parlamento nulla sunt. ibid p. 272.

2443* Corpora politica quæ corporata dicimus a rege emanant ut eorum principe commerciorum artiumque bonarum omnium publico patrono. ibid. 273. v. supra 238.

2444* Regis est forum et nundinas cæteraque ad æconomiam politicam pertinentia ut bonum patrem familias decet constituere. ibid. 274. v. supra 341 ad 346, inclusive.

2445* Regis est pondera mensurasque rerum commutandarum certa et eadem omnibus incorruptaque servare ut justitiæ tuendæ apprime convenit præfidi. ibid. 275.

2446* *Regis est monetam cudere excusæque nomen et pretium dicere tantum ut nec ultra neque citra normam depretiatione vel contra proferatur. ibid. 278. et supra 1003.*

2447* *Rex supremum ecclesiæ Anglicanæ in terris caput dicitur: quod sano sensu temperandum, cum præter DEUM Christumque non aliud sit ecclesiæ neque in cœlis neque in terris caput: sed ut bonos mores, pietatem, et Fidem Christianam exemplo foveat et caritatis Christianæ omnibus anteferendo jura conscientiam liberam cunctis innocue viventibus relinquens fines optimæ religionis modo æquissimo et pulcherrimo prolatet, neque se neque regnum ullius subdet dictamini.*

DE REDITU

R E G I O.

1448* **REDITUS** *Regius est vel ordinarius vel extra ordinem. Commentar. C. VIII. in Principio.*

2449* *Reditus ordinarius est, quantum ad legem communem super hac re pertineat qui regis fuit a tempore cui memoria hominis non currat in contrarium. ibid.*

2450* *Inter*

- 2450* Inter redditus regios fuit temporalibus vacante episcopatu utendi et disponendi jus: id vero jam et non indigne usu obsolevit. *ibid. sec. I.*
- 2451* Regii redditus est *corodia* sive alimonia capellano regio debita pensiove ejus loco donec beneficium clericale ab episcopo acceperit capellanus: id nec immerito, jam, quod usum spectet, obsolevit. *ibid. sec. 2.*
- 2452* Regis sunt *decimæ* in omnibus locis *extraparochianis*: sed potius *fidei commissi* loco in clericorum commune commodum quam mancupio proprio. *ibid. iii.*
- 2453* Regis sunt redditus et *proficua* ex terris in *dominio antiquo*. *ibid. sec. v.*
- 2454* Regis sunt *multæ* in *curiis*; cæteraque antiquitus *certa consuetudine* solvenda. *ibid. ix.*
- 2455* Regis est *naufragium* ubi nullum ex navi animal vivum evascerit; quibus limitibus coercere placitum est jus fisci in calamitate civium non prorsus regia clementia et majestate dignum, et in re luctuosissima *odiosius* compendium: non fiunt autem regis antequam ad littus fuerint appulsa.
- 2456* Quæ in mare vel *emissa* fundo latuerunt vel *jaçantur* propria levitate vel suberi aliive ejus generis rei *alligatæ* fluitant domino non invento tandem at

non aliter fiunt regis. Quæ enim res in tempestate levandæ navis causa ejiciuntur hæ jure naturali evidentissimo dominorum permanent: quia palam est eas non eo animo ejici quod quis habere nolit. Et in omnibus præterea casibus a possessore stat præsumptio; cui contraveniens furtum potius aut rapina est aut quidvis aliud quam vectigal. vi. sec. xi. et Inst. II. 1. sec. 48 *ibid.* citat.

2457* *JUS auri, argenteæ fodinarum inter regia est. ibid. sec. 12.*

2458* *Jus thesauri per veterem depositionem pecuniæ conditi et occultatore mortuo inventi regis prærogativæ annumeratur quocunque inventore poenæ obnoxio nisi regi monstraverit, idque jam communi fere gentium consensu, quanquam non proprie jure gentium, inolevit. ibid. sec. 13.*

2459* *Bona waviata regis sunt quæ nempe fur latrove in fuga abjecerit, quasi in poenam domini quia non infecutus esset publicæ in privato damno injuriæ auctorem sec. 14.*

2460* *Erraticorum in reditu regis est prærogativa domino infra annum et diem non invento calatione palam in ecclesia et in duobus proximis oppidis forum habentibus: et generatim quæ nullius in bonis sunt et inventoris olim fuerunt*
jure

jure naturali principis jam efficiuntur ex usu gentium gente in locum privati occupantis succedente et principe in gentis locum. vi. *ibid.* sec. 15.

2461* Res fisci et jure nostro *bona forisfacta* proprie appellantur quæ ex damnatorum sive *mobilibus* veniunt sive *immo-* bilibus. Cum enim civitates rerum quærendarum tuendarumque sint, maximeque in his, siquidem bene constitutæ fuerint, unius vires et inventionem antecellant per se extra hujusmodi cœtus degentis convenit ut læsæ societatis injuriam quadatenus repenset amissione eorum ex parte vel in toto pro natura delicti quæ societate inita commoda sub tacita sponcione juris servandi socialis sibi ac suis peperat. Cum vero qui indignissimus sit in civium numero reponi homo sit tamen posterique ejus et hominum jure et civium quoque commodis frui debeant, incivile pariter et inhumanum videtur ipsum utcunque malum civem omnibus spoliare; et multo est indignius natos posterosque ejus omni capitis dignatione bonorumque spe privare: quæ utraque merito alterum ut *societatis legibus obnoxii*, alterum ut ab eo editi prognatique vindicabunt. Relinquendumigitur quæ uxoreulam quæ natos solentur nimis et hanc et illos ex hujus

clade et infamia miserandos. Et semper recordandum jura naturalia omnium civilium esse fundamen. Nihilque esse in civitate turpius quam ex bonis ex sanguine civium ut sit *vestigal*; ex delictis lucri captio. Hoc igitur omni prudentia et æquitate temperandum: et sciendum semper nullum ex bonis publicatis magnum et frequentem non eundem injustum et reipublicæ damnosissimum esse proventum. *vide Beccariæ pulcherrimum Tractatum.*

2462* Quodcunque proxima fuerit causa instrumentalis in hominis necem, nisi quæ bello aut publica lege ingruat, ea res nomine rei *Deo dandæ* in fiscum regis cedit in pios erogandum usus: excepto si infans ita fuerit occisus; tum enim si ex plauastro immoto deciderit nihil sub *Deo dandi* nomine debetur: aliter autem si vel infans ex movente deciderit rotæve plaustri prætereuntis obtritatus moriatur; tum enim plaustrum equus equive et omnia quæ vulnere mortifero inferendo fuerunt *Deodanda* censentur: sed non nisi per veredictum duodecem virorum quod sit *Deo dandum* in homicidii causâ definitur. *ibid.* p. 301.

2463* Quæ hæredum defectu decidunt hæreditates regis fiunt; idque *escheata* nuncupatur.

2464* Cuf-

2464* *Custodia idiotarum et lunaticorum et generaliter mentis non compotum regis est; eorumque hæreditates cum proventibus dum in custodiâ. Sub fiduciâ autem in idiotarum et lunaticorum aliave mente captorum causâ ipsas hæreditates cum proventibus dum in custodiâ fuerant restituendi sicubi in sanæ mentis constantiam reverterint. Idiotâ dicitur qui communibus semper a natu caruerit notitiis; lunaticus qui gravissimo epilepticos genere sub lunæ recursibus usque in delirationem et amentiam laboret; mentes non compos qui sine lucidis intervallis insaniam patiatur. vi. 18.*

DE MAGISTRATIBUS

SECUNDI ORDINIS.

2465* *Pacis legumque in regno Anglicano satellis est comitatus præpositus cui sherifæ nomen est hunc antiqua consuetudine ipse populus olim elegit et etiam nunc Augusta civitas eligit. Annum ejus. est munus. vi. Com. c. ix. sec. 1.*

2466* *Coronator est qui de homicidio super visum corporis quæstionem agat ubi quis*

quis vi vel morte subitanæ vel in carcere moriatur; idque eo loci ubi mors intervenierit ejus de quo sit quærendum: de *naufrahiis* de *thesauro invento* itidem quærit: *ministeriali* quoque officio *sherifæ* loco fungitur ubi *causâ consanguinitatis* vel *affectus* aliave justâ de causa *sherifa* ab officio prohibetur. *ibid. sec. 2.*

2467* Coronator per eos qui liberum habent in comitatu tenementum est eligendus. *ibid.*

2468* Capitalis Angliæ justitiarius est summus per Angliam universam coronator *ibid.*

2469* Justitiarii pacis conservatores ex lege Angliæ communi olim usque ad tertium Edwardum per populum eligi cujus res procurent soliti: et tum impio initio regni primum regiis mandatis sine plebe constituti insigni sunt auctoritate; sacroque legum, ordinis morumque tuendorum per singulos comitatus officio sunt addicti. *ibid. sec. 3.*

2470* Constabularius est quasi *licetor viatorve sherifæ* et pacis conservatorum, et quædam velut manus justitiæ; vigiliarum idem præfectus; excubiis fervandis *Magister.*

2471* Curatores sunt viarum qui supervisores appellantur quibus peculiare impositum est publicæ utilitatis munus; ita tamen ut ne cæteri cessent sed potius incitentur, cum ad *instructiones reparationesque itinerum.*

itinerum nullum genus hominum nulliusque dignitatis ac venerationis meritis cessare oporteat. ibid. sec. 5.

DE

PLEBE ANGLICANA.

2472* In plebe sunt vel *indigenæ* natura cives vel *alienigenæ* temporis cives duntaxat. c. x.

2473* *Indigenæ* *ligeantia* tenentur *naturali* id est ea quam nascendi fors cum postera ubi nati fuerint commorandi voluntate affixit: estque regi præstanda fides in *repensationem* protectionis quam gens per regis ministerium civi præstitit. *ibid. v. 1089—90.*

2474* *Ligeantia* temporis sive improprie *localis*, est bonæ fidei tacitum pactum quo *alienigenæ* genti et in ea regi tenentur dum infra gentem commorari fuerit libitum *pacisque* et *tutelæ publicæ* frui commodis. *ibid. v. 94.*

2475* Civitate *donatus** quasi municipii jure est quasi *mixtæ* inter *alienigenam* et *civem* *naturæ*: terrarum at non per hæreditatem

---

* Denizen.

fatem capax; neque ipsius hæredes esse possunt antequam civitate donaretur nati. *ibid.* p. 374.

2476* *Alienigena non habet terras: habeat libertatem et jura publicæ tutelæ omnia. ibid.*

2477* *Pleno civitatis Anglicanæ jure nemo nisi per populum Anglicanum cooptatus potiri infra Angliam potest. Et vel in maximis reipublicæ cladibus semper summi beneficii æstimatum est in civium Anglicanorum recipi censum.*

DE

CLERO.

2478* *Clerus generaliter est omnis DEO fideliter parentium multitudo: DEUS enim hos sibi propriam sacravit hæreditatem: at vero specialiter qui se rebus divinis sacrorumque voverunt curæ. vi. Josephum Mede doctis. et optimum virum de Cleri significatione.*

2479* *Clericus ne negotiis sæcularibus nimis implicitus a sacris abstraheretur non est ponendus in assiza vel alia jurata nisi juratorum defectu justitia aliter cessatura esset. Et similiter ab alia sæculi cura liber relinquitur. vi. Commentar. 376 et vi. 300.*

2479* *Cle-*

- 2480* Clericis in domo communitatis Anglicanæ confidere non est licitum cum conventus sibi proprii habeant jus convocationis nempe. *ibid.* 377 et 175
- 2481* *Episcopatus* est in ecclesiâ Anglicanâ summæ dignitatis sedes : et maxime facri et venerabilis officii debitum adimplendum sustinet.
- 2482* *Episcopus* olim in Anglia et per omnes Christiani nominis gentes per *clerum* et *populum* eligibatur : quæ pulcherrima et *libertate Christianæ* dignissima consuetudo jam nomine aliqua tenus obtinet et saltem umbras pristini retinetur juris. *vide Commentar.* 377 et *Sharpe in aureo isto Tractatu cui titulus est A Declaration of the Right of the People to a Share in the Legislature.*
- 2483* *Archiepiscopi* sunt duo, *Cantuariensis* et *Eboracensis* : quorum uterque per totam provinciam cui præfidet clero omni præest. *Commentar.* 381.
- 2484* Archiepiscopus consuetudinis habet jus episcopo a se consecrato clericum addicendi cui præstandum sit ab episcopo beneficium clericale.
- 2485* *Archiepiscopus Cantuariensis* regi et reginæ Angliæ regnum auspicantibus coronam imponit. *ibid.* 381.
- 2486* *Episcopus censor morum exemplar vitæ ; pacis et ecclesiæ quasi pater esse debet.*
- 2487* *De*

- 2487* *Decanus et capitulum* sunt episcopi concilium et quasi minor senatus in secularibus et spiritualibus. c. xi. sec. 2.
- 2488* *Archidiaconus* proximam habet ab episcopo jurisdictionem.
- 2489* *Persona ecclesiae* est qui ecclesiae parochialis plenum jus habet et vicem seu personam ecclesiae gerit : et liberum plerumque habet in domo, gleba, et decimis durante vita tenementum.
- 2490* *Appropriatio* est ubi liberum tenementum in aliorum est manu qui personam ecclesiasticam substituunt : et horum est ut plurimum qui *vicarius* dicitur. 384 et sequent.
- 2491* *Ad personam ecclesiasticam* sive proprio jure sive *vicario* instituendam requiruntur *ordinatio, praesentatio, institutio, inductio.* ibid. 388.
- 2492* *Ordinatio* est cum per episcopum in ministerium sacrum rite quis instituitur.
- 2493* *Presentatio* est ubi patronus coram episcopo oblatum constituit clericum ut ab eo fiat examen utrum moribus et scientia is sit vir qui curae animarum credatur sine participatione alieni peccati ex temeraria manuum impositione. ibid.
- 2494* *Institutio* est in beneficii clericalis jus spirituale plena acceptio. ibid. 390.
- 2495* *Inductio* quasi per investituram liberationis et seisinæ in temporalibus ecclesiae

- ecclesie plenum jus confert et adimplet.
ibid. 391.
- 2496* *Vicarius non habet vicarium;*
- 2497* *Residentie tenetur persona ecclesiastica in curam animarum et hospitalitatis munera et domus parochianae sustentationem.*
- 2498* *Curatus ultimus est sacri ministerii gradus: quo officio pro tempore proprii incumbentis loco fungitur.*
- 2499* *Ecclesiae Curatores sunt quasi parochiae repræsentativa pars; per ipsam aut per personam aut per utrosque pro consuetudine eligi sueti: et quasi corpus corporatum sunt ad actiones jure parochiae inferendas: et hoc habent eximium quod nisi amotos nemo ad rationem reddendam vocat; neque tum nisi qui successerint. Ecclesiam factam ædificamque servandi et restituendi ubi vetustate aut casu ædes sacræ laborarint penes ipsos est auctoritas.*

D E

L A I C I S.

- 2500* *Laici in procures et in plebem laicam dividuntur suntque hi omnino qui in clero non censeantur specialius.*

- 2501* *Proceres laici sunt dukes, marchiones, comites, vicecomites et barones.*
- 2502* *Dux ex militari usu tracta appellatio summus est post regiam maiestatem hereditarii in Anglia dignitatis gradus.*
ibid. 397.
- 2503* *Marchio a duce proxima est dignitas olim limitum tuendorum officio assignato.*
- 2504* *Comes a societate regia ducto titulo ignotae vetustatis est honos et a marchione proximus.* *ibid. 398.*
- 2505* *Vicecomes ab officio iherifae in nomen dignitatis parliamentarii Henrico imperante sexto transit qui Johannem de monte pulchro Anglice Beaumont primum instituit huiusmodi vicecomitem.*
ibid.
- 2506* *Baro species ultima et simul generis est utriusque nomen quo omnes proceres parliamentarii communiter utuntur.* *ibid.*
- 2507* *Proceres fiunt vel per breve summonitionis in domum procerum et inibi sessione inde summoniti viri insecuta; vel per litteras statim patentes: prius horum antiquius alterum magis certum vero protinus habetur.* *ibid.*
- 2508* *Proceres omnes sunt inter se pares quoad nobilitatis iura generalia.* *ibid.*
- 2509* *Procerum quilibet in iudicio dicendo veredictum iuratus honore oppignerrato dat i in testimonia autem ut cui-*
libet

libet e plebe non creditur nisi jurato.
ibid. 402.

2510* Procerum nemo dignitatem potest amittere nisi morte aut attinctora. *ibid.*

2511* *Communitas* omnis seu plebes Anglicana etsi in diversos gradus ut proceres divisa unius est ordinis suntque omnes inter se, ut inter sese procerum quique, *pares*. *ibid.* 403.

2512* Proxima post proceres dignitas est quo *eques* fruitur *periscelidis*.

2513* Proxima post equitem *periscelidis* dignitas exceptis quibusdam jure ministerii, est *eques vexillifer*; deinde baronetus; inde *balnei* equites; sequuntur equites baccalaurei postremo sed antiquissimo nobilitatis non hæreditariæ gradu.

2514* *Æstimationis* quasi tertius venit tributorum militum ordo; *servientium ad legem*; doctorum; et inde ab his armigeri et gentilitii quorum postremum species ultima generis est vero universi nomen.

2515* Plebes infra gentilitios æstimatione non usu est mercatorum artificum et agricolarum: in his belli pacisque domi et foras reipublicæ sunt nervi; dignissimis quorum fides et opera publice et privatim sint honorata.

2516* Dignitas supponit officium et curam: et non est partibilis.

DE
M I L I T I A
TERRESTRI ET NAVALI
A N G L I C A N A.

2517* In libera gente cum periculosissimum sit alium civem militem alium esse, neque illud periculo insigni caret aliquam esse hominum eorundem *perpetuam militem*. Anglicani igitur militis jura et officium edixit *constitutio*: neque nisi patriæ et liberorum legum ullam dignatur bellandi causam scire; neque castra intraturum patitur civis exuere affectus: sed quia civis quia liber sit seque et alios semper liberos esse velit, hinc solum miles est in tempus. Commentar. Capit. xiii.

2518* *Maritima* Angliæ vis, commerciorum artium, humanitatis sequestra, opum, justissimarum et post agrorum culturam utilissimarum fons; propugnaculum reipublicæ una libertati non metuenda jam olim ab ultima vetustate floruit, et auctâ libertate pariter est in fastigium cæteris gentibus stupendum ad-aucta. *ibid.*

2619* Non est *consuetudo* sed *abusus* ex arbitrio

trio nautas invitos conscribendi licentia ;
 quæ partem civium utillimam iniquis-
 simæ servituti subdit et tum alienæ li-
 bertatis bonos sperat fore defensores cum
 propriâ spoliavit. *vi. the excellent Notes*
on this subject in the Protest of a private
Individual, 1777, and the Debates in the
House of Commons, 1741.

D E

DOMINO et SERVO.

2520* Cum de servo lex Angliæ loquatur non
 intelligit quem nescit, libertate exu-
 tum et alienæ voluntati vi et ingra-
 tiis subditum ; sed qui ex libero con-
 tractu operam mercede locet. *vi. Com-*
mentar. c. xiv. sec. 1, et Somerset. vi.
Stewart. Pasch. 12 G. 3. B. R.

2521* Servi sunt vel *mœniales*, vel *apprenticii*,
 vel *operarii*. *Commentar. loco supra*
citat. par. 1, 2, 3.

2522* Servi *mœniales* conductione fiunt : quæ
 nisi certo præstituto tempore neque
 anno major intelligitur neque infra an-
 num definit. *ibid. 425.*

2523* *Apprenticii* per chartam indentatam fi-
 unt : hinc condiscendi artificii quod pos-
 tea meliore usu et jure ipsi exerceant
 illinc operâ utendi ipsorum causâ, et in

annorum fere terminum neque plerumque tribus minorem, neque ut plurimum maiorem septem.

2524* Dominus si mœnialem cœdat servum iustem discedendi præbet causam: jus enim in operam ut hominis ut liberi ut concivis, non licentiam in corpus emit; neque apprentitium castigare licet verberibus ultra saltem temperatissimæ terminos modestiæ. vi. *Commentar.* p. 428.

2525 In domino non est *manutenentia servum* in lite contra alium quemlibet juvare. *ibid.* 429.

2526* Dominus servi corpus inculpato defendet etiam ubi alii non liceret, et domini vicissim servus. *ibid.*

2527* *Actio damni habetur recipiendi* ubi quis servum abduxerit et contra utrosque dominum novum et servum valet: si quidem contractus prioris non inscius fuerit adhuc existentis qui conduxerit posterior. *ibid.*

2528* Si quem servi hospitium publicum profitentis bonis spoliarint vel latrocinio vel furto: quanti fuerint præstando tenetur dominus. *ibid.* 430.

2529* Vini corrupto per pincernarium præbito in hospitio publico, actionem læsus domino jure intendet. *ibid.*

2530* *Actus servi ad dominum pertingit.*

2531* Quod servus procuratoris aliquis ad ordinem

dinem proprii ministerii pertinens agat id mandato æquiparabit. ibid.

2532* *Pater familias* quicumque ex ejus domo sive conductitius sive uxor liberive aliquid nocumenti publici objecerint ob hanc alterius culpam tenetur quantum inscius; quantum ad *pensationem* pertineat damni. *ibid.* 431.

D E

M A R I T O et U X O R E.

2533* *Matrimonio habiles* vel lege canonica in quantum consuetudine recepta sit vel lege Angliæ proprie communi discernuntur. *ibid.* c. xv.

2534* Polygamiam communis averfatur lex et secundas igitur nuptias prioribus adhuc subsistentibus pro nullis habet.

2535* Infra annos nubiles *quatuordecem* nempe vir, *duodecem* foemina consentire matrimonio non possunt. *ibid.* 436 *supra* 197.

2536* Ubi ex alterutra parte sit *idiotismus* matrimonium contrahi non potest: cujus summa dignitas corporis conjunctione mimine contenta mentis consensum requirit. *ibid.* 438. *et vide doctissimum Michaellem on the Influence of Words on Opinions, &c. vide supra* 196.

2537* Ubi

2537* Ubi matrimonio inhabiles per legem tantum canonicam habentur non est statim irritum ante sententiam contra id latam matrimonium. *Commentar. p. 434.*

2538* Divortium est vel a vinculo matrimonii vel a mensa et toro tantum: prius non conceditur nisi ob causas inhabilitatis præcedentis.

MARITUS UXORQUE UNUM SUNT.

2539* Mariti contra uxorem vel uxoris contra maritum nullum est testimonium; neque alterius pro altero: cum nemo in propria causa testis esse debeat; nemo teneatur seipsum accusare. *Commentar. 443.*

2540* Omnia uxoris durante conjugio ne divisa esset possessio in consortio omnium conjunctissimo mariti habentur: ita tamen ut se uxoris non dominum sed partem sentiat. *vi. ibid. p. 444. et Plutarchi opus egregium præcept. conjug. vi. supra de Matrimon. 1093 ad 1102, inclusive.*

DE
PARENTIBUS
ET
LIBERIS.

- 2541* *Pater est quem nuptiæ demonstrant.* vi.
supra, 1116.
- 2542* *Parentes liberos alere tenentur: quod
jus primum naturale si detrectaverint
super ea re cognoscet iudex.*
- 2543* *Parentum est liberos etiam nothos alere;
cum jura sanguinis et naturæ nullo pri-
vato jure dirimi possint; et neminem ex
injuriam propria lucrari sit licitum.*
- 2544* *Non est manutentia si parens filium
in lite adjuverit.* *ibid.* 450.
- 2545* *Quæ in proprii corporis tutelam eadem
fere in liberis tuendis licita.*
- 2546* *Cum parens victum liberis multo ma-
gis et ipsis et reipublica bonam et li-
beram mentis institutionem debet.* *ibid.*
451.
- 2547* *Patria potestas in pietate non in atro-
citate constat; quem liberis præesse et
rationis est et naturæ; ipsis autem ut
mancipiis dominari neutrorum, quam
vel*

vel maxime alienis aut etiam hostibus injuriam jus naturæ et leges prohibent Anglicanæ. *ibid.* p. 452.

2548* Liberi parentes venerantur, iisque ubi victum nequeant tolerare opitulantur nisi quod nothis a parentibus expositos censens lex Anglicana hanc non imposuerit necessitatem sed pro nullius reputet filiis. p. 454.

2549* Causa matrimonii maxime favorabilis.

DE

TUTORE ET PUPILLO.

2550* Tutor est parens pro tempore idem lege nostra bonorum curator ut plurimum. *Commentar.* c. xvii.

2551* Adolescentulo quatuordecem annos nato tutorem est eligendi jus. p. 463.

2552* Ex tutoris potestate exeunt adolescentuli annis uno viginti decursis.

DE

INFANTE

2553* Infantem infra annos *septem* doli incapacem præsumit lex. *Commentar.* p. 464.

2554* Com-

- 2554* Communis præsumptio in reatus causis infra annos quatuordecem infanti favet: sed in his malitia manifesta si modo septimum exceßerit annum ætatem supplet.
- 2555* Infantes de damno præstare tenentur de poenâ non item.
- 2556* Infantis charta pro se rata contra se est irrita. *Commentar.* 466.
- 2557* Infans seu mas seu fœmina quatuordecem annos natus testamento de personalibus potest disponere. p. 263.
- 2558* Executor testamenti esse potest septemdecem annorum.

D. E.

CORPORIBUS; CORPORATIS.

- 2559* Corpora corporatus sunt societates politicae religionis artium aut commerciorum causa perennitate donatae. *vide Cap. ult. Li. 1. Commentar.*
- 2560* Visitationem habet corporum corporatorum si ecclesiastica fuerint ordinarius et ultimo rex; si alia civilia rex pratinus; si laica eleemosynaria fundator privatus proxime et ultimo rex. *vide 480, Commentar.*
- 2561* Rex corpora corporata civilia in banco regio

regio per iudices et legem invisit.
ibid. 481.

- 2562* Collegia universitatum nempe academi-
 arum sunt corporata laica. pa.
 482—3. vide supra plura a 238 ad
 247, utrisque inclusis.

DE JURE RERUM.

- 2563* JUS RERUM vel PROPRIETA-
 TIS naturaliter ex *inventione* aut oc-
 cupatione aut *commutatione* venit. vi.
Commentar. II. Cap. 1.

- 2564* Jus proprietatis in societate civili recte
 legibus definitur jure *naturali* non con-
 trariis.

- 2565* Bona lege Angliæ in *realia* et *personalia*
 dividuntur. *Commentar.* II. c. 2.

- 2566* Bona *realia* sunt manentia et immo-
 bilia. *ibid.*

- 2567* Bona *personalia* personam quolibet se-
 quuntur.

- 2568* Bona *realia* plerumque appellantur terra,
 TENEMENTA, HÆREDITA-
 MENTA. *ibid.*

- 2569* Terrarum nomine res fere quilibet
 majores insigniuntur.

- 2570* TENEMENTUM nomen est *genera-
 lissimum*

- liffimum* et omnia quæ *realia* quis potest habere complectitur. *vide ibid.*
- 2571* Hæreditamenti nomen est primi ordinis generaliffimum : omnia enim quæ verbo veniunt tenementi continet ; et præterea res *personales* : modo illa priora hæreditarij jure sint ipsa, et illa altera hæreditati annexa.

D E

HÆREDITAMENTIS.

- 2572* HÆREDITAMENTA sunt vel *corporea* vel *incorporea* : quorum illud in sensus cadit genus alterum *animo* comprehenditur.
- 2573* *Corporea* hæreditamenta omnia nomine terrarum merito censentur. Terrarum nomine et aer continetur supra et aqua subtus.
- 2574* *Cujus est solum ejus est usque in cælum supra et inferne in terræ centrum.* *ibid.* 18.
- 2575* *Incorporeum* hæreditamentum est *jus re corporata* exeuns, ejusque *accidens.* *ibid.* c. 3.
- 2576* *Incorporea* hæreditamenta sunt præcipue *advocationes, decimæ communia, viaria, munia* cujuscunque generis, *dignitates, libertates,*

libertates, corodiæ pensiones annuæ, redditus.
ibid. 21.

2577* *Advocatio est jus præsentationis ad ecclesiam seu patronatus. ibid.*

2578* *Advocatio est vel soluta vel appendens. Altera cum manerio descendit altera sine manerio.*

2579* *Advocatio est vel præsentativa, collativa, donativa.*

2580* *Præsentativa advocatio est ubi patronus præsentationis ad episcopum jus habeat. ibid.*

2581* *Advocatio collativa est ubi idem sit et episcopus et patronus. ibid.*

2582* *Advocatio donativa est ex concessione regia tantum patrono subdita. De Decimis supra 291 ad 294, inclusive.*

2583* *In decimatione modus est vel decimandi vel de non decimandi.*

2584* *Modus decimandi est consuetudo loci specialis a communi decimationis jure diversa: ut vel pensatione pecuniaria vel operæ vel qualitatis.*

2585* *Modus certus esse debet; in ejus commodum cujus essent decimæ; diversus a re in cujus pensationem venit; ad ipsam rem cui applicetur non ad rem diversam appositus; æque permanentis commodi ac ipsæ futuræ essent decimæ; non nimis propinquâ ad ipsas decimas æstimatione, cum nempe antiquitate vim ducat. ibid. 30.*

2586* *Mo-*

- 2586* *Modus* aut *Præscriptio de non decimando* in rege aut spiritualibus quibuscunque personis valet, jure autem horum mere *personali* quæque nihil ipsorum liberet tenentes. *ibid.*
- 2587* In *laicorum* causâ *modus de non decimando* non valet, nisi speciali simul consuetudine monstrata; et simul, quod consuetudinem fulciat in hac re invalidam contra *præsumptionem* legis jure monstrato exemptionis specialis: quod tamen neque per se nisi consuetudine roboratum in hoc sufficit.
- 2588* *Jus compascui* seu *pastionis liberæ* est in *alieno solo* pecora pascendi; et est proprie arantium pecorum aut solum *repastinantium*.
- 2589* *Jus compascui* est vel *appendens* vel *adjunctum* vel *vicinarium*, vel *solutum*.
- 2590* *Jus compascui appendens* est eorum qui *arationes* habeant in domini inculta aut aliorum aperta pascua in eodem manerio immittendi. pa. 33.
- 2591* *Compascui* *jus adjunctum* potest esse in terris extra manerium et de pecore non proprie compescuo. Hoc autem ex usu tantum ultra memoriam originis valet.
- 2592* *Compascuum vicinarium* est ubi oppidorum pagorumve vicinorum confines inter errando limites pecora jus utrinque ex usu commune fecerint.

388 DE LEG. ANGL. COMMUN. II.

- 2593* *Compascuum solutum est personæ et non tenuræ ratione. ibid. p. 34.*
- 2594* *Compascui jus plerumque et tempore et loco restringitur est vero ubi neutris ibid.*
- 2595* *Conpiscarium est in aquâ alienâ piscandi jus. ibid.*
- 2596* *Concespitium est in cespite alieno soli jus. ibid.*
- 2597* *Consignatio est lignis alieni soli jus utendi in resarcitiones necessarias. 35.*
- 2598* *Jus viarium est per viam alieni soli transeundi.*
- 2599* *Jus viarium est vel personale ex concessione alicui speciali quod nequaquam alterius pertingit; vel præscriptivum vel ex consequenti per operationem legis.*
- 2600* *Si via per amfagetes immunita ascit quâ volet jumentum ducito. Leg. Duodec. Tabul. octav. Tab. Leg. octav. Commentar. 36.*
- 2601* *Munia sunt jus publice aut privatim in aliquo quod alterius interfit versandi præmiaque justa ei rei addicta accipiendi. ibid.*
- 2602* *Munia publica in terminum annorum non concedenda. ibid.*
- 2603* *Actus ministeriales recipiunt vicarium: in judiciariis causâ publica vicarium non recipit.*

2604* *Dig-*

- 2604* *Dignitates* inter *hæreditamenta* sunt *incorporea* at nequaquam *partibilia*.
- 2605* *Libertates* sensu juris Anglicani sunt *regia præerogativa* in manu subditi.
- 2606* *Comitatus palatini* est libertas qua jura regalia judiciorum et varia pro naturæ concessionis continentur.
- 2607* In libertatum censu est *corporatio* præcipuum. *vi. supra.* 238. &c.
- 2608* *Foresta* libertatibus annumeratur; *chaceæ* *parcus* *warrena libera libera* *piscatio*. *Commentar.* II. 38. *vide supra.* 339.
- 2609* *Chaceæ* est *venatio* in solo nullis clauso limitibus; et in alieno potest esse solo. *vi. supra* 149.
- 2610* *Parcus* est venationi dicatus locus et *circumclusus*.
- 2611* *Warrena libera* est vivarium minorem gentium feris destinatum. *ibid.*
- 2612* *Piscatio libera* per antiphrasin est in flumine alicujus privilegium; cujus concessio ut legitima sit saltem ad Henrici secundi tempora debet pertinere. *ibid.* 39.
- 2613* *Corodia* est jus *alimentarium* plerumque spirituali causâ. *vi. supra.*
- 2614* *Pensiones annuæ* sunt fere in temporalibus quod *corodia* in spiritualibus personis.
- 2615* *Reditus* est *proventus certus annuatim* e terris et *tenementis corporeis*. *Commentar.* II. pa. 40.

- 2616* *Reditus* est aut *servitii* aut *oneris* aut *siccus affizæ* aut *feodi*. *Commentar.*
ibid.
- 2617* *Reditus servitii* est qui vel *servitio corporeo* constet vel cum eo sit *conjunctus*.
ibid. 42.
- 2618* *Reditus oneris* ubi terræ dimissa proprietate certus ex eo emersurus reservatur proventus. *ibid.*
- 2619* *Reditus siccus* est per chartam nuda *reditus* sine clausulâ *distinctionis* reservatio.
- 2620* *Reditus affizæ* sunt certi et non mutandi *reditus* vel de libero tenemento vel secundum consuetudinem curiæ tenantium.
- 2621* *Reditus feodi* est id *reditus onerosi* genus quod ex feodo dimisso reservetur.
ibid. 43.
- 2622* *Reditus de jure* est præstabilis eo loci unde emergit: sed in causâ regis in scaccario aut procuratori ejus ruri.
ibid.
- 2623* *Reditum* ante occasum solis ejus diei ad quem debetur solutum oportet.
ibid.

D E
T E N U R I S.

- 3624* *Allodium* non est in lege Anglicana id est feodum prorsus independens. *vide supra* 330. *Commentar.* 60.
- 2625* *Socagium* commune est *certum* et *liberum* servitium per quod tenentur tenementa. *ibid.* 80.
- 2626* In *socagio* communi *sergeantia* minor, *burgagium* et *cantiense* jus continentur. *ibid.*
- 2627* *Sergeantia* minor est ubi a rege tenentur tenementa præstando aliquod certum et minusculum plerumque *rei militaris* tributum.
- 2628* *Tenura burgenfis* seu *burgagium* est *socagium urbanum*.
- 2629* *Tenura cantienfis* est *hereditatis genus* *Cantii* olim, omnino etiamnum, ibi præcipue obtinens per quod quindecim annos natus jus alienandi habeat; *eschæta* propter *feloniam* sit nulla; liberrimum fuerit ultimæ voluntatis jam olim jus; terræ non *primogenito* sed omnibus ex æquo filiis descendant: quod olim totius Angliæ æquissima fuit consuetudo.

D E
T E N U R A
P E R
CONSUETUDINEM CURIÆ.

- 2630* Tenura per consuetudinem curiæ est ubi quis terras infra manerium consuetudine quæ per archiva curiæ manerialis appareat tenet cui memoria hominis non currat in contrarium. *Commentar. II. 97.*
- 2631* Sunt tenuræ per *consuetudinem curiæ*, ut, et liberi tenementi, *fidei præstatio* servitia, relevia, eschætæ; sunt quoque quæ a libero tenemento hanc discriminant tenuram heriota, tutelæ, et pensiones.
- 2632* *Fidelitas* aut fidei præstatio est quo se quis in fidem domino præstandam verbis obligat solenniter conceptis.
- 2633* *Relevium* unius anni æstimatione est domino præstatio debita hæreditate aditâ de eschæta. *vi. supra.*
- 2634* Relevium et eschæta tantum ad terras quas hæreditario quis teneat pertinent.
- 2635* Heriota seu herilia sunt optimæ rei sive animatæ sive inanimæ pro consue-

suetudine in obitu tenentis domino præstatio.

2636* *Tutelæ per consuetudinem curiæ* jus est per quod dominus fit infantis tutor qui ab eo teneat sub ratione proficuum reddenda. *ibid.* 98.

2637* *Pensio* est vel mortuo tenente vel alienatione facta certum aliquid domino solvendum.

2638* Terræ in *dominico antiquo* sunt quæ saltem Gulielmi Normanni temporibus sub coronâ fuerunt immediate. Plurimisque immunitatibus harum gaudent tenentes: utpote curiâ propria, tolneti non pendendi neque aliorum publice in commune imperatorum, de non ponendis in assiza aut jurata et similia.

DE

T E N U R A

I N

LIBERA ELEEMOSYNA.

2639* *Liberæ eleemosynæ* est tenura per quam collegium sacris addictum, simplex nempe vel aggregata corporatio, de donatore teneat et ejus in perpetuam successoribus

cessoribus sine fidelitate præstanda.
Commentar. II. pa. 101.

DE

LIBERIS TENEMENTIS
HÆREDITARIIS.

2640* De FEODO *simplici*. vide supra 331.

2641* De feodo *talliato*. 332.

2642* Concessione per chartam feodi simplicis hæredum vox nuncupanda est aliter status erit tantum durante vita. *Commentar.* 107.

2643* De re corporali quis in *dominico suo ut de feodo seixitus* dicitur quum in rem nempe ipsam jus habeat; de re incorporea *ut de feodo tantum*, non vero in *dominico*; cum non *in rem* jus habeat sed quasi *servitutem* quâ res alterius ei servit. vide p. 106—7.

2644* Feodi aut liberi tenementi jus potest aliquando pendere; quanquam valde id evitet lex nisi expressis verbis aut rei necessitate adigatur. pa. 107.

2645* Feodum deterius aut qualificatum est non purum aut simplex sed aliqua limitatione aut conditione circumscriptum; unde limitationem ubi attigerit aut conditione deficiente desinat. pa. 109.

2646* Feo-

2646* *Feodum* conditionale est donatio *stricta* et coarctata: certis *hæredibus* quibusdam propria; cæteris a successione exclusis: sub conditione scilicet in donatorem revertendi pro istorum defectu *hæredum*. pa. 110.

2647* *Feodum* talliatum est certis *hæredibus* conclusa donatio; qua non expleta intelligatur conditio, ut natis *hæredibus* ei cui donatio fuerit facta liceat alienare, sed et ante et post natos *hæredes* donatorem maneat reversio. pa. 112.

2648. Omnia *realia* quæve *reale* sapiant in feodo talliato esse possunt. pa. 113.

2649* *Feodum* talliatum est vel generale minus id est omnibus seu masculis seu foeminis *hæredibus* corporum certi mariti et uxoris certæ vel generale *majus* omnibus *hæredibus* corporis mariti a quacunque uxore: vel *speciale majus* masculis nempe tantum aut foeminis tantum a certa uxore vel *speciale majus* seu masculis seu foeminis solis ab uxore quacunque. p. 113—4.

2650* Est *liberi maritagii* status ubi tenementa alicui dantur cum uxore habenda, filia aut consanguineâ donantis; tum enim innominatis *hæredibus* donatio est in feodo talliato special imajore.

D E
TENEMENTO LIBERO
NON HÆREDITARIO.

2651* *Tenementa libera non hæreditaria sunt vel ex pacto vel per operationem legis. Commentar. II. c. 8.*

3652* *Tenementum liberum ex pacto non hæreditarium est ubi terræ aut tenementa alicui dantur tenenda pro termino vitæ propriæ aut alterius aut plurimum.*

3653* *Cujuscunque tenentis durante vitâ sunt ex communi jure estoveria seu libera in refarcitionem lignatio. pa. 122. vide supra 308.*

2654* *Tenenti durante vitâ non oberit status, non ex propria culpa, subitanea determinatio. ibid. vide supra 25.*

2655* *Eadem assignatis tenentium durante vitâ quæ ipsorum jura. pa. 123—4.*

2656* *Tenens durante vita per operationem legis est is qui in feodo talliato post exitus possibilitatem, id est hæredum corporis secundum formam doni, extinctam: estque in feodo speciali sive minore alterutra partium fato functa sine exitu, hæredibus nempe corporis. 124—5.*

2657* *Te-*

- 2657* Tenens post possibilitatem vastationis non erit reus ; at statum forisfaciet si in feodi simplicis prætenso jure alienaverit ut quivis alius durante vitâ tenens ; et excambium aut permutatioerit statuum inter ipsum et quemvis alium durante vita tenentem. 125—6. *supra* 309. .
- 2658* Tenens per *consuetudinem Angliæ* in *matrimonii* et *sobolis gratiam* est qui ductâ uxore cui alicujus sit hæreditatis *seizina* exitum ex ea suscepit ejus hæreditatis *adeundæ* si viverit *capacem* : sic enim tenens erit *maritus* durante vita post mortem uxoris per *Angliæ consuetudinem*. pa. 126.
- 2659* Tenens in dote est ubi maritus statu hæreditario *seizitus* uxorem duxerit : ea enim post obitum mariti *tertiam* *tenementorum* partem durante vita, dotis nomine habebit. pa. 129.
- 2660* *Divortium* a *vinculo matrimonii* tollit dotem ; qua enim nullum sit *matrimonium* nulla esse potest dos. *vide supra*, 285.
- 2661* Dos de castello in regni defensionem non erit ; neque liberæ *passionis sine numero*. pa. 132.
- 2662* Dos de terris per *consuetudinem* *manerii* tenendis non erit. *ibid.*
- 2663* Dos ad ostium ecclesiæ est ubi post *fidei conjugal*is utrinque sponsonem *qualibet* terrarum portione novus *maritus*

- tus uxorem vel *dimidiâ* vel toto dota-
verit. 132—3.
- 2664* Dos ex assensu patris est ubi vivente
patre filius ad ostium ecclesiæ dotave-
rit uxorem. *ibid.*
- 2665* Ubi maritus *ante* matrimonium uxori
terrarum et tenementorum certam por-
tionem post mortem ipsius durante vita
tenendam iuste et legitime et in vicem
dotis conceptis verbis pepigerit uxor
dotem non poscet. pa. 137—8.
- 2666* Tenens in dote tolnetis aut tributis
quibuscunque non est quatenus dotem
obnoxia; neque distringet rex super iis
terrâs propter debitum durante matri-
monio contractum. pa. 138—9 *vi. su-
pra*, 282, 3, 4.
- 2667* De nullo quod est natura indivisi-
bile nisi ut usus ejus dividendo cor-
rumpatur partem habeat vidua; sed
ei ad valentiam satisfiat. *Princip. Co.
Litt.* 32.

DE
S T A T U
S I V E

Re aut Censu libero Tenemento minore.

2668* *Status*, aut *res*, libero tenemento minor est annorum; ad *voluntatem*; ex *permissione*. Commentar. II. c. 9.

2969* *Status* pro termino annorum est ubi per pactum aliquis in *certum tempus* terras aut tenementa tenet: idque pactum *dimissio* dicitur. pa. 190.

2670 Tenens in *annum* pro termino annorum dicitur tenens; itidem si vel in minus temporis. *ibid.*

2671* *Dimissio* in *duodecem menses* est tantum in quadraginta et octo septimanas tempore per lunam mense; *dimissio* in *duodecemenfium* cum integram notet temporis annui comprehensionem anni solaris ambitu tantum finitur. pa. 141.

2672* Terminus annorum *certus* esse debet et determinatus alioquin irrita erit *dimissio*. vide *Princip. Co. Litt.* 45. *Commentar.* 143.

M m 2

2673* Ter-

- 2673* *Terminus* in futuro oriturus concedi potest cum liberi tenementi nisi statim sortiatur effectum omnino cassa sit concessio. *ibid.*
- 2674* *Terminus* non tantum tempus sed præcipue per synecdochē statum et interesse denotat.
- 2675* Tenentis pro termino annorum sunt estoveria. *vide supra.*
- 2676* *Terminus* et *feodum* non possunt simul constare in una eademque persona. *Princip. Plowd. 29.*
- 2677* Status ad voluntatem est ubi dimissio facta est alicui ad voluntatem dimittentis qui reciproce tenentis voluntate definit. *pa. 145.*
- 2678* Status ad voluntatem ita est tandem finiendus ut non postquam tenens se verit dominus in messem injiciat falcem. *pa. 146. vide supra actus legis 25.*
- 2679* *Non definito termino annus præsumitur* et sic de anno in annum. *pa. 147.*
- 2680* Tenens ex permissione est qui jure ingressus ultra terminum concessi juris teneat et intratione domini tollitur. *pa. 150.*
- 2681* *Tenura ex permissione contra regem non valet ut intrusio habetur mera.*

D E

S T A T U

Sub Conditione.

- 2682* Res sub conditione communi legi cognitæ sunt *conditionis expressæ, tacitæ.*
- 2683* Res conditionis tacitæ sunt ubi conditio ex natura status aut concessionis emerfit: talia sunt *omnia* sane *publica munia* aut *privata* quæ *non utendo* aut *abusu* juxta pereunt. pa. 152—3.
- 2684* Res conditionis expressæ sunt ubi conditio *originem præbens, amplians, interimens* conceptis verbis statui adhæret: est que vel *procedens* vel *subsequens*. pa. 154. *vide supra.* 178—ad 184, inclusive.
- 2685* Conditio a limitatione distat: limitationem enim ubi attigerit statim ipso facto definit status: conditione non impletâ non definit quousque is qui imposuit jus sibi non impletæ legitime secutus fuerit. pa. 155.
- 2686* Si, *conditio est*; usque, *limitatio.*
- 2687* Limitatio erit et non conditio utcumque verbis conditionalibus ubi res ex non impleto non ad donantem rever-

tatur sed alio transeat : itidem ubi alias hæredi a quo implenda nempe fuerat esset reversura : cum ex sensu juris *non ex meris* verbis conditio intelligatur cumque a placitis juris utcunque expressis *recedatur potius quam injuria* maneat impunita et nemini delinquendo lucrari liceat. pa. 155—6.

2688* *Conditio impossibilis aut contra legem aut naturæ census repugnans si præcedens fuerit est ipsa res nulla ; si subsequens nulla est conditio.*

2689* *Sunt census in vadio sive vivo seu mortuo*

2690* *Census in vivo vadio est ubi quis ab alio æs mutuatur, et ei in manus tradit ex cujus proventu mutuatum æs solvatur.*

2691* *In vadio mortuo est census ubi quis ab alio æs alienum mutuatus rem in alium, prædium nempe aut aliquid simile ita transfert ut si vadiato æs mutuum præstituto die solvatur vadiatori restituat. Et fit vel rem ipsam creditori simul tradendo et tum pignori ; vel sine traditione per conventionem nudam et tum hypothecæ congruit. pa. 159 et Inst. l. iv. Tit. 6. sec. 7. ibid. citat.*

2692* *Æquitas redemptionem post diem præbet vadiato sorte cum fœnore persolutâ. ibid.*

DE

STATU in POSSESSIONE,
REMANERE et REVERSIONE.

2693* Status in possessione sunt quos *re* et non *jure* aut titulo tantum quis possideat.

2694* *Remanere* dicitur is status qui post alterius finem sit emerfurus. pa. 164.

2695* Necessario aliquam partem feodi esse oportet, quo *remanere* status sustineatur isque status particularis dicitur atque esse statum liberi tenementi eum oportet ubi qui remanens sit status liberum sit tenementum. pa. 165--6

2696* Statum in *remanere* originem SIMUL sumere oportet cum statu *particulari*. pa. 167.

2697* *Remanere* vesturam sumat oportet aliquo nempe existente ad quem pertineat, vel durante statu particulari vel statim desito.

2698* Remanens status qui statim ab initio vesturam sumsit *vestitus* dicitur qui vero pendeat, *contingens* : neque possessione res dijudicatur sed jure protinus certo si particularis status desierit, aut incerto. pa. 168.

2699* Cor-

- 2699* Contingens status est ubi personæ aut eventui incertum inest juris aut tituli quod oriri aut non oriri queat durante statu particulari. pa. 169.
- 2700* *Incertitudo* personæ aut eventus ea esse debet quæ utcunque sit in *potentiâ propinqua* remotam enim seu possibile ex possibili pendens non curat lex. pa. 170.
- 2701* *Sublato particulari statu tollitur status remanens.* pa. 171. *vide supra* 1427.
- 2702* *Legatum executorium* aut *pendens* est ubi status per testamentum vesturam sumat ex contingenti quum propter defectum status particularis nomine et jure status remanentis non sumpsisset. pa. 172.
- 2703* *Executorium* legatum infra terminum *vitæ* aut *vitæ* simul existentium coerceri debet, cum nequeat intercludi sed in custodiâ sit legis donec effectum fortiatur eaque hæreditatibus in perpetuum quasi incarcerationis minime faveat. pa. 174.
- 2704* *Reversio* est status in *donatore* remanens post ea quæ a statu suo emanare voluit. pa. 175.
- 2705* Reversionis concessione redditus simul transit. pa. 176. *vide supra* 134.
- 2706* Coincidentibus in una eademque et eodem jure personâ duobus, minor in majore mergitur status. pa. 177.

DE

STATU SEPARATO aut PRIVO,

*Statu Tenuræ junctæ Coparce-
nariorum et Communi.*

- 2707* Status *privus* est quem sibi quis non concurrente alterius jure teneat.
- 2708* Status *tenuræ junctæ* est ubi terræ aut tenementa duobus aut pluribus dantur tenenda. pa. 180.
- 2709* In *tenurâ junctâ* est *rei beneficiariæ*, *tituli*, *temporis* et *possessionis* unitas.
- 2710* Actus *ab uno* in *tenura junctâ* aut *in unum* ad omnes pertinet. pa. 182.
- 2711* *Jus accrescendi* est *tenuræ junctæ* qua pars accrescit *superstitibus* de personâ in personam usque in ultimum *superfitem*. 182—4.
- 2712* Rex a *tenendo* conjunctim ab alio intercluditur propter ipsius dignitatem et aliorum jus : cum regis non sit *superfitem* habere. *ibid.*
- 2713* Nihil in re ei accrescit qui in re nihil quando accresceret juris habeat. *vide supra* 615—6. *vi. Co. Litt.* 188. *cit.* *ibid.*

2714* *Par-*

2714* *Parcenarii* sunt ubi ex antecessore terræ in unum pluresve descendunt estque vel per communem legem vel consuetudine cantienſi. pa. 187.

2715* *Parcenarii* una persona censentur propter unitatem juris quod habent. vi. *Princip. Co. Litt.* 163.

2716* Non est jus accrescendi inter parcenarios sed hæres parcenarii in sortem succedit. pa. 188.

2717* *Parcenarii* vel consensu vel ex coactu partitionem faciunt. pa. 189.

2718* *Parcenarii* ex consensu partitionem vel ubi *per se* singuli in privam tenuram æquis partibus consenserint vel *lecto* qui dividat *amico* : vel per *senioris* ex ipsis divisionem cujus tum *ultima* erit in dividendo pars, vel per *sortes*. pa. 189.

2719* *Conjunctim tenentes* sunt qui titulo diverso, *unitate* autem *possessionis* teneant; neque quis sibi separatam agnoscat partem sed *promiscua* utantur *occupatione*. pa. 191.

2720* Jus accrescendi inter *conjunctim tenentes* non valet. pa. 194.

DE
TITULO in REALIA.

2721* *Titulus* est iusta possidendi causa. *Commentar. II. cap. 13.*

2722* *Titulus* præsumptione iustus ex nuda possessione constat; valetque contra omnes præter eum cuius melius jus sit. pa. 195. *vide supra* 563, 4, 5.

2723* *Jus possessionis* titulum adauget estque vel specie tenus vel actu et reipsâ.

2724* *Jus proprietatis* est ubi neque possessio sit neque jus statim possidendi: ut *jus merum solummodo*; quod lege agendo in *jus possessionis* possit reducere; et inde in plenam devenire et legitimam possessionem quo facto *jus duplicatum* aut *juris et seixinæ conjunctionem* habere dicitur. pa. 199.

DE
TITULO per DESCENSUM.

2725* *Descensus* is est titulus quem in hæredem ab antecessore lex jacet et per consanguinitatem jure Anglicano peculiari modo ducitur. *Commentar. II. c. 14.*

2727* *Con-*

- 2726* *Consanguinitas est vinculum ab eodem stirpe descendendum. ibid. pa. 202. vi. supra. 192.*
- 2727* *Linealis consanguinitas est inter eos quorum origo recta alteri ab altero pendet.*
- 2728* *Collateralis consanguinitas est eorum qui ab eodem stirpe omnes sed non aliter ab altero descendunt. vide pa. 204.*
- 2729* *Hæreditates recta linea descendunt in infinitum; at non ascendunt nisi per collateralem. vide supra 383.*
- 2730* *Successio mascula in descensum fæminea antefertur. pa. 212.*
- 2731* *Mascula propago per individua capita successive; fæminea quota sit cunque hæreditatem simul adit. pa. 214.*
- 2732* *Descendentes recta linea in infinitum antecessoris stant loco.*
- 2733* *Pro defectu linearium hæreditas in ejus sanguinem descendet qui primus perquisierat. pa. 220.*
- 2734* *Collateralis hæres ultimo seiziti sanguinis pleni esse debet et non dimidii. pa. 224.*
- 2735* *In collateralibus mas præfertur nisi a fœmina venerit hæreditas.*
- 2736* *Consanguinitatem lex Anglicana per canonicam metitur.*

D E

TITULO per PERQUISITUM.

- 2737* *Perquisitum* est quicquid legitime aliter quam per decensum veniat. *Commentar.* II. c. 15.
- 2738* Quod *antecefforis* fuit aut *proxima potentia* esse potuit id ejus hæredes quocunque modo in eos derivetur *limitatione* et non *perquisito* possidere censentur. pa. 242.
- 2739* *Perquisito* status fit generaliter hæreditarius et non in sanguine antecessoris specialis. pa. 243.
- 2740* Status per *perquisitum* æri alieno antecessoris non est obnoxius. pa. 244.
- 2741* *Perquisitum* vel *eschæta* vel *occupatione* vel *præscriptione* vel alienatione, fit 244.
- 2742* *Eschætae* vulgo appellantur quæ decedentibus iis qui de rege tenent cum non existat hæres ratione sanguinis ad fiscum relabuntur. *vide Princip. Co. Litt.* 13.
- 2743* *Eschæta* est quod accidit domino ex eventu insperato. *vide Princip. Co. Litt.* 92. *vide supra.*
- 2744* Dominus feodi capitalis loco hæredis habetur quoties per defectum aut de-

N n

lictum

lictum extinguitur sanguis tenentis.
pa. 246. *Flet.* l. 6. c. 1. *citat.*

2745* Qui contra formam humani generis
converso more procreantur non videntur
inter liberos censendi nisi saltem hu-
mana plane ratione gaudeant: partu
autem edito qui non inter homines sit
censendus *eschæta* si non alii sint hæ-
redes necessario evenit. *vide* pa. 247.
Bract. l. 1. c. 6. *ibid.* *citat.*

2746* Quum ex venere legibus inconcessa
ante matrimonium nati inter liberos
non computentur *eschæta* sit pro de-
fectu aliorum qui hæreditatem adeant.
pa. 247.

2747* Si filio spurio nato mulierem ex qua
is natus est filius pater uxorem dux-
erit ex eaque filium ingenuum susce-
perit et mortuo patre spurius hærede-
tatem adiverit eoque in seizina mor-
tuo res ad ejus devenerit hæredes eos
nunquam hæres legitimus jure et pos-
sessione depellet. pa. 248.

2748* Nemine nisi alienigena hæreditatem
adituro intervenit *eschæta*. pa. 249.

2749* Attinctura *eschæta* admittitur. pa. 251.

2750* Quod nullius est id naturali ratione
occupanti conceditur. *Commentar.* II.
c. 16.

2751* Ubi quis statum tenet durante vita
alterius et illo altero vivente discesserit,
hæres tenentis si intraverit quandiu ille
alter

- alter vivat per *specialem occupationem* dicitur tenere velut in jacentem hereditatem quanquam non re vera sit hereditas, successor.
- 2752* Quod per *alluvionem* agro flumen adjicit domino acquiritur. Est autem *alluvio incrementum latens* quo ita paulatim quid adjectum sit ut intelligi non possit quantum quoque temporis momento adjiciatur. pa. 261. *Inst.* II. 1. 20.
- 2753* *Insula* in medio flumine enata communis est agros utrinque habentium. *ibid.* 22.
- 2754* *Insula* in mari juxta littus Anglicanum enata in occupationem regiam cedit; cum potius reipublicæ quam privatæ adjungendum videatur. vi. 261 et II. *Inst.* 1. 22.
- 2755* Qui *separalem piscariam* habet *insulas* in eo flumine *enascentes* habet. *ibid.*
- 2756* *Terræ* per *alluvionem* littoris adjectæ aut *derelictione* mari recedente si *paululum* sit et *sensim* domino adjacentis soli acquiritur: si *major* et *subitanea* regi: de minimis enim non curat lex; et *onus sentienti dat commodum.* pa. 262.

D E

P R Æ S C R I P T I O N E.

- 2757* *Præscriptio* est titulus per quem res alicui vindicatur quia ipse iique sub quorum jure stet eâ sint re potiti a tempore cui memoria nulla in contrarium vadat. pa. 263. *vide supra* 1111.
- 2758* *Præscriptio* est proprie *personæ* ut consuetudo loci. *ibid.*
- 2759* Vel per se et antecessores vel per se et eos quorum statum habeat *præscribere*, aut verbo magis Romano *usucapere* potest. pa. 264.
- 2760* *Præscriptio* non est nisi rerum incorporalium. *ibid.*
- 2761* *Præscriptio* non est ei qui per curiæ consuetudinem teneat: neque aliis quorum status infra memoriam emerferit. pa. 265.
- 2762* *Præscriptio* non est ejus rei quæ per chartam aut concessionem non fuerat valitura; est enim tantum præsumpta concessio. pa. 265.
- 2763* *Præscriptio* non est ejus quod per recorda id est archiva curiæ proprie sit asserendum.
- 2764* *Hæreditas præscriptiva* tantum in sanguine eorum antecessorum quorum jure usuceperit quis descendit.

D E

DE

TITULO per FORISFACTURAM.

2765* *Forisfactura est ob crimen vel neglectum per quæ a priore possidente terræ aut tenementa vel hæreditamenta reipublicæ aut privatim læso cedunt. Comentar. II. c. 18.*

2766* *Terrarum, tenementorum hæreditamentorum forisfactura fit per crimina et delicta; per alienationem legibus inconcessam; per defectum præsentationis in beneficium clericale; per simoniam; per non impletam conditionem; per vastationem; per consuetudinem manerij violatam. pa. 267.*

2767* *Forisfactura ad communem legem est precipue proditionis altæ, criminis proditione affinis, felonix. pa. 268.*

2768* *Alienatio forisfacturam incurrens est vel in manu mortuâ vel alienigenæ facta; vel tenentium status particularis: priora duo quia incapax accipiendi fit cui res alienentur; ultimum quia incapax alienandi qui alienet. ibid.*

2769* *Alienatio in manu mortuâ est terrarum aut tenementorum corpori corporato facta.*

2770* Alienatio in manu mortuâ sine licentia regis forisfacturam regi incurrit; ut et medio domino ubi is inter regem et tenentem fuit.

2771* Alienatio per alienigenam facta forisfacturam regi incurrit.

2772* Alienatio in noxam ejus qui statum remanere dictum aut reversionis habeat, forisfacturam ei cujus intererat jus non fuisse violatum admittit. pa. 274.

2773* Servitiorum renuntiatio forisfacturam trahit. pa. 275.

2774* Lapsus est forisfactura ubi ecclesiæ præsentatio per semestrem secundum calendarii computum neglectum a patrono ad episcopum ab episcopo ad metropolitanum; a metropolitano ad regem cedit. pa. 277.

2775* Nunquam per non præsentationem regis cui nulla imputetur negligentia lapsus in patroni jus facit communis lex: sed patronus ecclesiâ nondum de facto plena præsentaverit alium presentando obviam ire poterit rex vel post inductionem per breve quod appellatur *quare impedit* depellere: ut neutro ex his facto si decesserit incumbens jus regis præteriit. pa. 277.

2776* Ubi ordinarius lapsus non admisit archiepiscopus propter lapsus non præsentabit; neque ubi non archiepiscopus, Rex. Quod enim non habet principium non habet finem.

2777* De

- 2777* Forisfactura venit per *vastationem* seu *vastum* quod est *injuria in aedes hortos, aliave corporea hereditamenta* in hæreditatis noxam vel ejus cui remanens sit status vel ejus *reversio*; seu in *feodo simplici* seu *tallatio*. pa. 281.
- 2778* Vastatio est aut *voluntaria* aut *permissa*: prius *facti* alterum *omissi*. pa. 281.
- 2779* Quicquid permanens damnum hæreditati infert est vastatio. *ibid.*
- 2780* *Materies, qualia sunt quercus fraxinus, ulmusque* ubique, *hæreditatis pars* sunt: et generaliter quas arbores consuetudo, seu generalis seu specialior loci, ædificando addicit. *ibid.*
- 2781* Terræ ex specie agriculturæ in aliam *conversio* est vastum. Ut *sylvestris prati* aut *pascui* in arvum; *arvi prati pascuive* in sylvam; *arvi aut sylvæ* in pratum *pascuumve*: non enim solum illicite culturæ immutat ordinem sed et hæreditatis *limites* miscet et *testimonio* obscurat. pa. 282.
- 2782* Fodinas aperire *vastatio* est: aliter apertis uti; hæ enim in partem cesserunt annui proventus. *ibid.*
- 2783* Forisfactura rei et loci vastati lege communi vastantem sequitur. pa. 283.
- 2784* Forisfactura propter *consuetudinem manerii violatam* est renunciatione servitii; se dominum feodi ejuraverit; est si per

per annum et diem in petenda investitura cessaverit; si a domino ter citatus non comparuerit; si veredictum falsum dederit aut omnino dare recusaverit: sed ob horum nihil forisfacturam patietur nisi culpa convicta per iudicium parium suorum manerii tenentium pa. 284—5.

DE

TITULO per ALIENATIONEM.

2785* Alienatio est ubi voluntario alter in alterum terras tenementa aut hæreditamenta transfert. Cap. 19. vide supra 95, 6, 7.

2786* Alienandi sunt incapaces proditionis aut felonie attincti. pa. 290.

2787* Idiota, mentis non compos, infans, sub duritie quicunque sint, alienandi incapaces sunt: sub modo tamen: non enim statim irritæ sunt ipsorum alienationes.

2788* Qui non habent possessionem, alienandi incapaces sunt; nisi quorum remanens aut in reversione sit status. pa. 290.

2789* Uxoris statim irrita est alienatio: emptio autem eousque valida donec dissenserit maritus; aut ipsa post ejus mortem aut hæredes ejus si durante viduitate pactum non firmaverit emptionis, pa. 292—3.

2791* Alie-

- 2790* Alienatio fit vel per rem inter partes actam; vel per rem in archiva curiæ relatum; vel per consuetudinem specialem: vel per testamentum.
- 2791* Factum est charta conscripta, signata et per partes tradita. Et factum æstimo dicitur quia maximâ solennitate et rerum maximarum fiat. Commentar. II. Cap. 20.
- 2792* Charta est aut simplex aut gemina: quæ secunda indentata dicitur. *ibid.*
- 2793* In facti validitatem consideratio requiritur: nempe vel bona vel æstimabilis paciscendi causa.
- 2794* Bona consideratio est consanguinitatis.
- 2795* Æstimabilis consideratio est pecuniæ matrimonii aut alicujus quod concessionis velut pretium videatur jure. pa. 297.
- 2796* Bona consideratio est firma; æstimabilis firmissima.
- 2797* Factum super charta aut pergamento esse debet: non cortice saxo lignove; alia enim charta minus permanent; alia facilius inscripta immutari possunt. *ibid.*
- 2798* Propositum chartæ legitime et ordine exponi debet. *ibid.*
- 2799* In charta sunt premissa, habendum, reddendum, conditiones, clausula ad stipulatoria, conventiones, conclusio. pa. 28 ad 304.

- 2800* *Premissa* quo anno et quo regnante per chartam fuerit inita conventio, quæ partium nomina et additamenta, quæ chartæ, conventiones, resve aliæ ad rem propositam pertinentes præcesserint, quæque consideratione sit conventum indigant. pa. 298.
- 2801* *Habendum* proprie qui *status* aut interesse per chartam concedatur designat; vel si hoc in præmissis jam factum fuerit imminuit ampliat explicat limitando temperat at nunquam contravenit in toto præmissis: quod si faceret præmissis staretur habendum vero esset irritum. ibid.
- 2802* *Reddendum* qui *reditus* et quæ *servitua* denotat. pa. 299.
- 2803* *Conditionis* est *clausula* unde *status* concessus adnulletur ex contingenti. pa. 299.
- 2803* *Clausula adstipulationis* seu warrantiæ est per quam rei concessæ secura adfirmatur a concedente possessio. pa. 300.
- 2805* *Conclusio facti* executionem et *ditionem* complectitur.
- 2806* *Lectio chartæ* ubi postuletur a quolibet eorum qui partes sint est necessaria. pa. 304.
- 2807* *Sigillum* eorum inter quos sit charta in *sollennius* rei testimonium additur. pa. 305.
- 2808* *Traditio* loqui facit chartam et in actum educi. pa. 397, vi. *Princip.* et 5 *Co.* 1.

*De Instrumentis Traditioni Terrarum
inservientibus quæ facti aut Chartæ
Nomine insigniuntur.*

- 2809* Instrumenta terrarum traditione inservientia facti aut chartæ nomine insignita, sunt vel *primaria* quæ *status* præbeant originem vel *secunda* quæ *amplient* restringunt transferant vel *extinguant* statum. pa. 309.
- 2810* *Primaria* facta sunt, *feoffamentum* donum, concessio, *dimissio*, *excambium*, *partitio*. pa. 310.
- 2811* *Ordinis secundi* facta sunt *relaxatio confirmatio redditio assignatio adnullatio*.
- 2812* *Feoffamentum* est feodi donatio cum *liberatione* et *seizina* facta.
- 2813* *Liberatio seizinæ* quæ ideo usurpata est ut traditionibus dominia rerum non pacto simpliciter transferantur est vel *facti* vel *juris**. pa. 315.
- 2814* *Liberatio* quæ facto consistit est super terrâ aut ad domum tradendam prius enuntiatas pacti legibus, ubi partibus vel ipsorum attornatis præsentibus infeodator illi qui investitura est donandus glebulam ramumve *terræ* nomine, vel

---

* *Traditio aut quasi traditio.*

januæ

- januæ annulum aut obicem nomine domus tradit. pa. 315.
- 2815* Ubi feoffamentum est terrarum in diversis comitatibus pro singulis comitatum *liberatio seizinæ* est iteranda. *ibid.*
- 2816* Liberatio seizinæ jure constans est ubi investitura a feodatore ipso ipsi feodato *in conspectu* terræ donandæ sit: dicente feodatore feodato istam tibi terram do: *ageſſis intra et seizinam accipe.*
- 2817* Liberatio seizinæ jure constans ita est valitura si feodatus vivente feodatore terras intrando *seizinam* ceperit: ut non aliter nisi propter justum timorem periculi vitæ aut corporii intentati, quales antiqui sæculi plurimæ fuere causæ, non ausus fuerit intrare. Tum enim vindictio de anno in annum legitimis concepta verbis et quam proxime terram facta suffecerit. pa. 316.
- 2818* *Donatio* proprie est *feodi talliati* quo unico a feoffamento differt. *vi. ibid.*
- 2819* Modus legem dat feoffamento aut *donationi* ut ne quis plus donasse quam in donando expresseſſerit præsumatur. pa. 310. *Wright 21 et 208, ibid.*
- 2820* *Concessio* proprie est *incorporalium*: cum enim *traditio* nil aliud sit quam rei corporalis de *persona* in *personam* de manu in manum traductio, res *incorporales* quæ sunt ipsum *jus* rei seu corpori inhærens traditionem non patiuntur pa. 317.
- 2821* Di-

- 2821* *Dimissio* est proprie terrarum aut tene-
mentorum *durante vita* vel in terminum
annorum vel ad *voluntatem*: at semper
minoris quam sit dimittentis interesse.
ibid.
- 2822* *Excambium* est permutatio *statum* paris
qualitatis. pa. 323.
De *partitione* v. supra in coparcenariis.
- 2823* *Relaxatio* est *tractatio* status ab eo qui
jus habeat in eum qui *possessionem*, pa.
325.
- 2824* *Relaxatio* est vel juris simpliciter *trans-*
ferendi vel *extinguendi*; vel *liberationis* et
seoffamenti loco. pa. 325.
De *confirmatione* v. supra 187 ad 191.
- 2825* *Redditio* est *relaxationis* conversum: et
est status *durante vita* vel *termini an-*
norum ei qui *remanere* aut *reversionem*
habeat *traditio*; ut illud in horum al-
terutro *mergatur*. pa. 326.
- 2826* *Assignmentis* est totius interesse *translationi*
proprium. *ibid.*
- 2827* *Adnullatio* est factum *collaterale* condi-
tiones continens quibus *præstitis* sta-
tus adnulletur prorsus quem prius de-
derat charta.
- 2828* *Facta* sunt terras non *transferentia* sed
onerantia et rursus *deonerantia*. pa.
340.
- 2829* *Obligatio* est factum per quod *se* quis
hæredes, executores et administratores

æri die dicta solvendo devincit vel *simplex* vel sub *conditione* : et pro defectu personalium terras hæredis quatenus sufficientem solvendo acceperit ab antecessore hæreditatem onerat. pa. 340.

2830* *Conditio obligationis in rem impossibilem absolutam reddit obligationem; conditione tantum irrita; itidem in rem juris positivi tantum placitis contrariam aut incertam aut quæ intelligi omnino nequeat: rei in se malæ irrita et nulla prorsus est obligatio. ibid vi. supra, 225. 1032. 1436.*

2831* *Recognitio est obligatio in curiæ recordi aut coram eo qui potestatem ejus rei habeat magistratu qua sponsonem aliquis sollemniter præbet super re aliquâ facienda aut de re non facienda legibus contraria. pa. 341.*

2832* *Recognitio ab obligatione proprie dicta differt quod hæc novum debitum creando apta sit, illa vel ex facto inter partes vel ex præsumptione legis prius existens debitum recognoscit. ibid.*

De ALIENATIONE per rem
publicæ *Certitudinis* seu R E-
C O R D I.

- 2834* Per Recordum jure Anglicano dictus alienandi modus non intra privatæ pactionis limites obscuriores *consistit* sed publice in curia *apertissimam* rei dum fiat *demonstrationem* omnibus exhiberi vult; et *facta perpetuam* et maxime *solenne testimonium*. *Assecurationes* igitur appellantur seu *fides* aut *pignus publicam*. pa. 344. c. 21.
- 2835* *Assecurationes* quantum ad *legem* attiret *communem* sunt *regiæ concessiones*; fines; *recuperatio*.
- 2836* Nihil liberi tenementi a rege provenit ut neque in eum nisi per *rem recordi*, quæ *litteræ patentes* nuncupantur; suntque MAGNO GENTIS ANGLICANÆ SIGILLO consignatæ. pa. 346. vi. *supra*.
- 2837* *Concessio regia* plerumque a signo *manuali* ad *privatum sigillum*, deinde ad magnum defertur. pa. 347.
- 2838* *Concessio regis* fortissime pro rege accipienda quantum res et justum patiatur. *ibid*.
- 2839* *Regia concessio* nihil præter ea dat
O o 2 quæ

quæ conceptis verbis plane continentur,
ibid.

2840* *Finis est cognitio feoffamenti de recorda dictus qui finem det litibus* quod reipublicæ insigniter interfit. pa. 348.

2841* *Finis est aut super recognitione juris quod a recognoscente habeat is cui jus in fine recognoscatur; aut super concessione jure præcedenti non recognito; aut super donatione concessione et reddendo quod primum et tertium misceat finium genus.* pa. 352.

2842* *Finis omnes partes utrinque qui statuendo fini fuerunt vel quocunque tandem representationis jure qui aliquid derivaturi essent in re super qua finis sit levatus ab iis qui levarint, modo plenæ ætatis sint sanæ memoriæ neque in carcere neque ultra quatuor maria cum finis levaretur nisi tamen jus tempestive † vindicarint devincit.* *ibid.*

2843* *Opus est validitati finis ut aliquem in re super qua finis sit levandus statum habeant tempore levandi finis: aliter nihil per finem agitur.*

2844* *Tenentis pro termino annorum nihil valet finis.* pa. 357. *vide Tyssen and Clarke on a Writ of Right Com. Pleas. E. T. 14 G. 3.*

---

† *Infra annum et diem per communem legem infra quinquennium per St. 4 H. 7. c. 24.*

2845* *Fi-*

- 2845* Finem dolus ab initio aut durities quæ omnia ex se nata vitiant irritum fecit. pa. 357.
- 2846* *Recuperatio* est rei in causam alterius adductæ per judicem acquisitio seu evictio. *Princip. et Co. Litt.* 154.
- 2847* In *Recuperatione* communi dicta necessario insunt *petitor* qui intendat litem; *tenens* a quo defendatur; *advocatus* qui jus tenentis defendat. Et inde iudicium petitori in tenementum tenentis et tenenti in valorem recipiendi contra advocatum qui non compareat pa. 357.
- 2848* *Advocatio* in *recuperatione* vel duplex vel tripla vel ulterior esse potest.
- 2849* *Recuperatio simplex* contra ipsum tenentem tantum in ea est quæ isto tempore tenentis fuerint.
- 2850* *Recuperatio* contra aliquem qui tenentem advocet a quo quilibet alius deinde advocetur omne latens jus et interesse in tenementis intercludit. pa. 359.
- 2851* *Recuperatio* est per *formulam litis* ex consuetudine et præsumptâ æquitate feodi talliati solennis alienatio.

DE
ALIENATIONE
PER
CONSUETUDINEM MANERII.

- 2852* *Sursum redditione* alienatio fit per consuetudinem manerii tradita in manus fenescalli qui domini vicem gerat aut tenentium virga aut aliquo symbolo nomine transferendæ terræ et retradita in sursum redditionis usus. c. 22.
- 2853* Præsentatio subsequitur sursum redditionem et ad proximam curiam maneriale fit per eos a quibus sursum—redditio est recepta cui in omnibus conveniat necesse. pa. 369.
- 2854* Admissio *sursum redditionem* et *præsentationem* justam necessario subsequitur. pa. 370—I—2.

DE
ALIENATIONE,

PER
TESTAMENTUM.

2855* *Testamentum* quantum ad realium dispositionem pertingat est ejus quod post mortem super terris tenementis hæreditamentisve realibus quis fieri velit, *justa* et *legitima* cum *materie* tum *forma*, declaratio. pa. 377.

DE
INTERPRETANDIS TESTAMENTIS

2856* Verba cum intentioni debeant in omnibus inservire, benignius quam alias usquam in testamentis interpretanda sunt

---

† Per 29 Car. II. c. 3. realium testamenta scripto inesse est necesse signata per testatorem aut alium eo præsentem et jubentem et subsignata eo itidem præsentem per tres saltem testes parque fere in *revocando* sollemnitas edicitur. *vide Commentar. 2. pa. 376.*
propter

propter simplicitatem, laicorum et quandam legis super ultima hominis voluntate piam indulgentiam.

2857* In charta prius ultimum in tenemento ubi utrumque convenire nequeat ratum, pa. 381.

2858* In testamento non solum defectus verborum in lege *technicorum* sed etiam *καταχρηστικῶς* seu abusio non perimit intentionis effectum modo certa sit et legitimi status intentio.

2859* Status sine verbis expressis non per implicationem necessariam modo sed et maxime probabilem quanquam non ad Normam prorsus loquendo necessariam transfertur. pa. 382.

2860* *Implicatio necessaria est a dictis in non dicta ratione ex directo consequentis certa conclusio*; quæ neque *contrarium* ejus quod implicetur, neque vel *absentiam rei implicatæ* sine *repugnantia* iis quæ dicta sint possit admittere. Et fit per tacitam, at prorsus *indivulsam* intellecti et expressi copulam, ut alterum ab altero omnino nequeat separari.

2861* In testamentis ratio tacita *per conjecturam* non debet inferri; cum durum sit per divinationem mentis a verbis recedere. *vi. Princip.*

2862* In verbis non verba sed res ipsa et ratio *verborum ex testantis mente et ad legis Normam* *interpretans* non ex *libitu* interpretantis

terpretantis domina verborum est. *vide supra* 464, 5, 6, 9. 543. 555. 918. *Regulas interpretationis supra quæ a pagina hujus Libri 41 ad 56 inclusive continentur.*

DE REVOCATIONE.

- 2863* *Ut testamento nulla sufficiant verba, nulla sollennitas nisi animus sit testandi; ita revocatio est nulla nisi animus revocandi adsit.*
- 2864* *Actus nudi revocationem æquivoce tantum designant quam ipse animus agentis aut facit, aut prohibet. vi. Berkenshaw and Gilbert. E. T. 14 G. 3. 1774. B.R.*

DE PERSONALIBUS

- 2855* *PERSONALIA res mobiles continent vel immobiles quæ non durationem saltem libero tenemento æqualem habeant pa. 386. c. 24.*
- 2866* *Personalia aut catalla Anglice dicta sunt quæ vel reale sapiant vel mere personalia. ibid.*

2867* *Quæ*

2867* Quæ reale sapiant *immobilitatem* habent
durationem non habent. *ibid.*

D E
P R O P R I E T A T E
I N
R E S P E R S O N A L E S.

2868* Proprietas rerum personalium est *possessionis* aut juris nudi. c. 25.

2869* Proprietas possessionis est vel *absoluta*
vel *sub modo*.

2870* In re quavis inter *inanimēs* numerata
proprietas absoluta censei potest.

2871* Animalium domitorum proprietas cen-
seari potest *absoluta*; aliter eorum quæ
feræ sint *naturæ*: hæc enim sub modo
tantum possidentur.

2872* Quanquam a Romano jure super hac
re lex Anglicana dissentiat quantum
homines plerumque spectet in cæteris
animantibus *partum sequitur ventrem*.
ibid.

2873* De *cygnorum pullis* obtinet inter eum
qui *marem* eumque qui *foeminam* possi-
deat *divisio*: cum in utrisque *nutriendis*
educandisque parem mas et foemina im-
pendant

pendant curam : et *parentes* affectu parentali utrinque probentur.

2874* *Feræ naturæ* animalia in proprietatem possunt cedere sub modo vel per industriam *hominis* ubi *manui assuetæ* fuerint vel *ratione impotentiae* qualis est pullis avium causa vel propter privilegium venandi aucupandi et similium quæ ex *jure positivo* proveniunt. pa. 392, 3, 4.

2875* *Feræ naturæ* animalia eousque *domitæ* et *mansuetæ* censentur donec habuerint *animum revertendi* : revertendi autem *animum* videntur desinere habere tunc cum revertendi consuetudinem deseruerint : et tum desierunt esse propria et facta sunt occupantis. *Inf.* II. 1. 15. vi. supra 1833.

2876* Si duorum *materiæ* voluntate dominorum *confusæ* sint totum id corpus quod ex confusione sit utriusque commune est : aliter si contra voluntatem : nam tum si nesciatur quantum fuerit admistum vel nequeant separari, res admista tota admiscenti perit.

2877* *Proprietas possessionis* sub modo est in iis quæ non utendi sed aliquo convehendi causa aut in rem alterius conficiendi alteri tradantur. Ut *portitori* res traditæ aut *vestiario* aliquid in vestimenta vertendum aut in rebus oppigneratis : in quibus omnibus *proprietas*

possessionis et in habente est, et legis intuitu etiam apud eum qui tradidit, censetur. pa. 396.

DE
PROPRIETATE REI
IN
ACTIONE SIT Æ.

2878* Rem in bonis habet qui ad eam recipiendam actionem habeat: in bonis enim lex annumerat si quid est in actionibus petitionibus persecutionibus. vi. *Commentar.* II. pa. 397. et *Ff.* 41. 1. 52. *Ff.* 50. 16. 49. *ibid.* citat.

2879* Res personalis vel usus rei alteri durante vitâ alteri post ejus obitum dari potest: ita tamen ut semel in *talliatum* nullam ultra limitationem recipiat, sed in primo possidente totum confidat. pa. 398.

2880* *Aer, lux, aqua*, cum nullius proprie in bonis sint tamen quatenus sub modo occupantis fiunt: ut qui aerem horto alicujus influentem corruperit, aquam vitiaverit, aut ex aquæductu emiseric
œdium

ædium antiquis luminibus offerit rem
alterius videtur læsse.

2881* Cum ex aliena materia species aliqua facta
sit ab aliquo, ex uvis alienis vinum ex
auro alieno vas aliquid ex aliena lanâ
vestimentum ex alienis tabulis navis
si ea species ad priorem et rudem ma-
teriam reduci possit videtur dominus esse
qui materię dominus fuerit; si non
possit reduci eum potius intelligi do-
minum qui fecerit. *Inf. H. 25. de spe-*
cificatione.

DE

TITULO

IN

RES PERSONALES.

2882* Titulus rerum personalium seu *acqui-*
sitio fit maxime per *occupationem præroga-*
tivam forisfacturam consuetudinem successio-
nem matrimonium sententiam judicis do-
num aut concessionem contractum testamen-
tum. c: 26.

2883* Occupatione bello justo res hostium
civi cedunt legitime capienti modo
ejusmodi sint ut privatæ haberi possint.

2884* Si hostis rem civium ceperit eaque ab
P p alio

alio cive sit recepta et *infra praesidia*† deducta primo possidenti res perit et facta est recipientis: saltem ubi non assertæ fuerint antequam dies a capture esset decursus. pa. 401.

2885* Res derelictæ fiunt occupatis cujuslibet nisi fuerint *bona waviata*, erraticæ, naufragii thesauri inventi aut similium quæ lex Anglicana regi occupat. vi. *supra, de rege.*

2886* Feræ naturæ animalia occupantis fiunt nisi quatenus *praerogativa* venationis nomine aut similium, aut in *volatilibus* aut in *piscando*, certâ consuetudinis lege addicantur. pa. 403. *vide supra. ibid.*

D E

TITULO per PREROGATIVUM
E T

FORISFACTURUM.

2887* Tributa vectigalia *censusque* omnis publici regi cedunt ut *fidei commissæ* in rem *populi*. I Cap. 27.

† *Infra praesidia* quid sit incertum in maritimis a terrestribus analogiâ petita. Regula videtur tutior quæ in causâ Hamleton and Mendes *infra* citatâ continetur nempe ut *sententia condemnationis* jus primi possidentis tollat.

2888* Regis prærogativæ annumeratur ut rei-publicæ præsidis actus parlamenti proclamationes et decreta consilii regii prælo mandandi et publice emittendi *jus fiduciarium*. *Præcum* itidem *publicarum*. pa. 401.

De prærogativa in venatione et similibus. *vide supra*.

De *forisfactura*. *vide supra*.

2889* Res personales omnino *universæ* pereunt per proditionem aliamve feloniam capitalem: per latrocinium minus post convictionem; per fugam in reatu proditionis aut felonix licet postea ubi causam dixerit absolutus fuerit qui fugam se judicio surripuerat. pa. 421.

DE TITULO PER CONSUETUDINEM.

Rerum præcipue personalium per consuetudinem quæsitæ sunt *heriota mortuaria* et hæreditatis *appendices*.

De *Heriota*. *vide supra*.

2890* *Mortuaria* sunt quædam ecclesiastica *heriota*.

2891* *Hæreditatis appendices* sunt quæ consuetudine et si personalia, reale et hæreditatem sequuntur.

2892* In censu appendicum hæreditati sunt præcipue quæ sine liberi tenementi noxa separari nequeant ejusque igitur sint naturâ *accessoria*. pa. 427.

2893* In parco cervi in piscina pisces in columbario columbæ quia domus alenda sint maxime et dempta hæreditatem aliquatenus nudarent inter hæreditatis appendices censenda sunt. Consuetudine speciali annexa censetur hæreditati quæ non sint in universum.

2894* *Sepulchræle* et *arma gentilia* hæreditates appendices habentur. pa. 429.

2895* Appendices hæreditatis testamento legari non possunt statim enim *per mortem* hæredi accreverunt cujus *individuum* ab antecessore jus personam antecessoris repræsentet; neque pendere possit vel *punctum temporis* donec testamentum a morte tantum valiturum sortiretur effectum et quod prius est tempore potius est jure: et pariter jus hæredis dignius videtur. Fortior enim et aequior est legis quam hominis dispositio. pa. 429. vide Princip. et Co. Litt. 234, et 347.

DE
TITULO
PER
SUCCESSIONEM MATRI-
MONIUM et JUDICIUM.

2896* *Successio* in res personales proprie est *Corporationis* idque aggregatæ: cum in corporatione sola res non debeant pendere dum successor substituatur. *Commentar.* II. c. 9.

2897* *Rex* corporibus corporatis quæ in unius sint persona quantum ad successionem pertineat *eximitur*. pa. 432. *vide supra.*

2898* Consuetudine corporatio sola regulæ generali exempta est de successionem. *ibid.*

2899* In matrimonio res personales omnino fiunt mariti si possessione in dominium redigat. pa. 433.

2900* *Paraphernalia* vestitus nempe gemmæque quibus usa est uxor, sunt uxoris: catanus saltem ut nequeat maritus ab eâ in alium legare. Datur hoc justæ femineï ornatus ubi modum non ex-

cesserit *cura*; conjunctissimæ consuetudinis sanctitati conceditur et quasi exiguum honoris præmium a legibus retinendum servatur bonorum omnium suique ipsius in viri potestatem traditæ sub fidei et amoris vinculo maxime venerando quæ in re tantula et potius in uxoris contumeliam quam in alterius commodum cessura post cineris per maritum violari non patitur lex. pa. 435.

- 2901* Per sententiam judicis res acquiruntur ubi vel *damna* dantur quæ ante verdictum incertæ essent æstimationis vel *expensa*. pa. 448, 9.

DE

T T T U L O.

PER

DONUM et CONCESSIONEM
aut per CONTRACTUM.

- 2902* *Donum et concessio* possessionis; *contractus* actionis tribuit proprietatem. *Commentar.* II. c. 30.

- 2903* *Donum est gratuitum* quiddam; *concessio* ratione tantidem valentis vel *moderatus* *ibid.*

2904* Et

- 2904* Et donum et concessio sunt utraque vel eorum quæ *realitatem* sapiant vel *mere personalium*. *ibid.*
- 2905* Sub eorum quæ *catalla*, aut bona, *realia* Anglicano jure dicantur dono aut concessione dimissiones veniunt et omnia quæ statum minorem quam liberi tenementi transferant. *ibid.*
- 2906* Etiam minima quæ esse possit reservatio si vel flocci fuerit donum quod esset aliter in concessionis naturam legibus æstimandam vertit. Et quæcunque bonam considerationem etsi non æstimabilem faciant perinde operantur. *ibid.*
- 2907* Donum vel concessio mere personalium fit per traditionem *juris* et *possessionis*, cum alter in alterum utraque statim transferat. pa. 441.
- 2908* Traditione pacta consummantur; et donum vel concessio plena fiunt et irrevocabilia. pa. 442.
- 2909* Contractus est *pactio*, ob causam legitime sufficientem in rem faciendam aut non faciendam. *ibid.* vide supra 225, 6.
- 2910* Pactio est inter duos saltem utrinque contrahendo habiles de re aliqua conventum. *ibid.* v. 2. Co. 15. Princip.
- 2911* Contractus est aut *expressus* qui ipsis verbis inest; aut *implicitus* qui ex necessaria ratione, aut per *justi dictamen*, aut saltem ex *communi* sequitur æquitate. pa. 443. vi. supra 1424. 1436, 7.
- 2912* Con-

- 2912* *Contractus implicitus fere id genus videtur quod jure Romano quasi ex contractu dicatur cum sæpe nullis contrahendi verbis; imo animo non contrahendi fiat. V. II. Inst. Fit. 28. sec. 6.*
- 2913* *In contractibus oportet semper aliquid insit mutui quod consideratio dicitur: vel aliis verbis in omni contractu sive nominato sive innominato inest permutatio pa. 444. et Grav. L. II. sec. 12. ibid. citat.*
- 2914* *In contractibus inesse dicitur do ut des; facio ut facias; facio ut des; do ut facias. pa. 444, 5.*
- 2915* *Ex nudo pacto non oritur actio. vi. Co. II. 3, 10. citat. pa. 445.*
- 2916* *Res contractus personalium sunt fere emptio venditio; mandatum; locatio conductio; debiti conductio. pa. 446.*
- 2917* *Emptio venditio est ubi res pecuniæ veneunt quod permutationis generalissimum est medium; differtque a cætera permutatione modo tantum permutandi speciali.*
- 2918* *Contractus vel ipsa rei traditione absolvitur perfectio vel ubi arrha emptio venditionis contractæ argumentum datur. pa. 447—8 Inst. III. 24.*
- 2919* *Ei cui venditæ res fuerint non licet auferre donec pretium de quo conventum sit obtulerit. ibid.*

2920* *In*

- 2920* *In aperto foro venditio jus omnium obligat.* pa. 449. vide supra 341.
- 2921* *Nundinæ aut in foro rerum vendendarum quilibet dies certi sunt prout charta vel præscriptio civitatum, oppidorum vicorumve statuerit.* pa. 149.
- 2922* *Omnium dierum præter dominicum urbis Augustæ est forum.* *ibid.*
- 2923* *Forum Augustæ non tantum omnis temporis est sed omnis loci ubi sit taberna rebus venundandis; quatenus ad eas res pertineat quæ ab ejus generis taberna non sint alienæ.* *ibid.*
- 2924* *Regem non obligat venditio in aperto foro contra ejus jus facta.* pa. 450.
- 2925* *Si quis res suas in foro emserit non tenetur pretio nisi prius mutata proprietate per emptionem alterius legitimam.* *ibid.*
- 2926* *Quotæcunque intervenerint venditiones si in ejus manus res reverterent qui primus injuste et sine jure vendiderint vero domino competit per viam facti, sine judicio, earum redhibitio.* *ibid.*
- 2927* *Venditor sine justo vendendi titulo sine sponsione verbis facta quasi ex contractu tenetur ementi in pensationem evictarum rerum; nisi conscius fuerit emptor.* pa. 452.
- 2928* *Adstipulatio tacita est ubi res vendantur contra vitium quod ejus modi sit ut sine neglectu emptoris propria natura*

tura latens inutile redderet quod emeretur aut inutili vicinum si pretium quod utilis et sane esse consueverit et debeat sit persolutum. Si vero id sit vitium quod nisi ipsius *oscitantia* emptorem non fugisset aut non sit *verisimile* fugisse illud obtinet, caveat emptor cum aperte vigilantibus non re vera aut simulate dormientibus subveniant jura; cum vera expressa sit adstipulatio *apparentia* juxta ac *latentia* vitia venditori præstanda in quantum adstipulatus sit.

2929* Ex generali tantum integritatis adstipulatione cæcitas manifesta aut ejusmodi non videntur præstanda: aliter videtur ubi *specialius* fuerit cautum.

2930* *Mandatum* dicitur ubi quid alteri pro nobis deferendum aut in specialem usum in tempus curandum videtur: de generali enim custodia alia est ratio. *ibid.*

2931* *Mandatum* seu balliatio lege Anglicana dicta jus proprietatis in domino *primarium* et generale relinquit in *mandatario* secundum tantum et pro natura et ratione mandati limitatum possessio autem mandantis mandatoris jure est possessio. *vi. supra.*

2932* *Locatio* conductio est ubi quis operam aut rem aliam quamvis pretio condito alteri in tempus dat utendam.

2932 Mu-

- 2933* *Mutatio* iisdem legibus utendi subiacet ac locatio conductio: in hoc differt quod illud pecuniæ sit; hoc *gratuitum*. pa. 454.
- 2934* Conductor omnia secundum legem conductionis facere debet et si quid in lege prætermissum fuerit id ex æquo et bono præstare: quæ semper *implicita pactio* his inest contractibus et ferme omnibus omnino. Qui pro usu vestimentorum aut argenti aut jumenti mercedem aut dedit aut promisit ab eo custodia talis desideratur qualem diligentissimus pater familias suis rebus adhibet; quam si præsterit et injuriâ alterius aut aliquo casu eam rem amiserit de restituenda eâ re non tenebitur. pa. 454. *Inst. III. Tit. 25. sec. 5.*
- 2935* *Condictio debiti* ex cæteris quibuscunque contractibus oriri potest. pa. 464.
- 2936* *Debitum vel recordi vel speciale vel contractus simplicis* nuncupatur. pa. 464.
- 2937* *Debitum recordi* est cujus in curia recordi post sententiam judicis testimonium sit, summaque juris evidentia. *ibid.*
- 2938* *Debitum speciale* est quod per chartam aut instrumentum sub signo debeatur aut deberi agnitum sit. *ibid.*
- 2939* *Debitum per contractum simplicem* est quod in verbis aut scriptis insignatis aut implicatione legis continetur. pa. 466.

DE

ASSECURATIONIBUS

ET

ALIIS CONTRACTIBUS
MERCATORUM PROPRIIS.

2940* Lex maritima in majoribus ejus partibus non aliud Romæ aliud Athenis, aliud nunc aliud posthac, sed apud omnes gentes et omni tempore una obtinet eademque; cum in *jure gentium* et naturæ sit fundata. *vide Parker's Laws of Shipping, &c. pa. 401. vide supra, 657.*

2941* *Assecurationis est ubi mercede condicta damnum condicti eventus ex contingenti fit præstandum.*

2942* Assecuratio in maritimis maxime commercii versatur cumque fide purissima ejus constet natura res tota vel tantilla fraude sive per *suggestionem falsi* sive per *suppressionem veri* solvitur quantum ejus lucro interfit unde fraus sit profecta et cum multum commerciis sus-

sustinendis et dilatandis faciant multam
et a communis lege et a scriptis legi-
bus auxilium sibi merito peperere. pa.
461.

2943* Non licet *affecurato in parte* damnum
ubi acciderit ab *affecuratione* de-
cedendo *totalis damni premium* in se ven-
tere. *vide Hamelton against Mendes,*
Parker's Law of Shipping and Insurance,
and Digest of Adjudged Cases.

2944* Censetur ubi declaratio damni totalis
fuerit ex parte damno probato non ab
evidentiâ actioni *sustinendæ* necessariâ
esse discessionem sed tantum *recupe-*
randum. *Gardiner vide Crofdale Laws*
of Shipping, &c. pa. 414—17.

2945* In *affecuratione* contra damnum *dete-*
riatione per casum aliquem rerum in
navi vectarum pretium est solvendum pro
ratâ ejus quod interfit inter res *dete-*
rioratas easdemque si integræ ad portum
devenissent eodem tempore quo post
deteriationem sint appulsæ. *Lewis against*
Bucker. pa. 426. *Laws of Shipping, &c.*

2946* Capta navi vel etiam detenta per
principem non gentis hostem licet ut
in deperdita *affecurato* in *affecuratorem*
litem intendere. *Goss against Withers,*
Parker 380.

2947* *Deviatione* vel *baratria* maxime fit ob-
noxia *affecuratio.*

Q 4 2948* De-

2948* *Deviation* quæ affecurationem solvat est
 -1221 *navis ab itinere non necessitatis* iusta de
 .39 *causa declinatio; neque navigationis*
consuetudine præsumpta. pa. 359.

Pelly against Gov. and Co. of Roy. Exch.
 -3225 *Affur.*

2949* *Baratria* est ubi *fraude* aut aliquâ *ma-*
gistri aut *nautarum* culpa eorum *res*
quorum sit *navis*, aut quorum intersit
itineris confectionem sine damno fieri,
in noxam aut *discrimen* venerit vel im-
mediate vel ex consequenti. *Vallejo and*
Echalaz against Wheeler. Tr. 14 G. 3
B. R.

D E

HYPOTHECATIONE NAVIS.

2950* *Hypothecatio navis* est ubi cuius sit *navis*
res mutuum itineris causa sumat opig-
neratâ in præstationem *navi* quæ si de-
perdita in itinere fuerit sine oppigne-
rantis fraude creditori totâ sorte est de-
cedendum: sin fuerit reversa *sortem* cum
scenore recipiet utcunque *scenus* legiti-
mus in aliis commerciorum causis con-
cessum excedat: modo fraude videatur
caruisse neque *usuræ* velandæ fuisse
usurpata. *Commentar.* II. pa. 458.
Parker pa. 333.

2951* Si

2951* Si hypothecatio fuerit super rebus in
navi vehendis mercium permutandarum
ad *respondantiam* dicitur: et tantum qui
æ mutium sumpserat contractu præ-
stando obligatur. Ipsa autem navis in
navis *hypothecata* causa. pa. 459.

Tesseris nummariis seu permutatoriis,

et

Chirographo promissorio seu cautionario.

2952* *Tessera permutatoria* est epistola per quam
alteri quis pecuniæ in ea conscriptam
summam persolvere rogatur et in tabu-
las rogantis apponere.

2953* Qui pecuniam solvendam per tesseram
rogat dici potest *rogator*; qui apponit
rogatus; cui solvenda sit pecuniæ *tesse-*
rarius dici poterit seu proprio *sui no-*
mine seu generaliter *latoris* fuerit desig-
natur. pa. 467.

2954* *Chirographum promissorum seu syngrapha*
cautionaria est summæ solvendæ pactio
ad diem in chirographo dictum homini
ibi *nominato* aut *mandato* ejus, vel sæpe
numero *latori*. pa. 468.

448. DE LEG. ANGLI COMMUN II.

- 2955* *Tesserari* licet nomine suo in *tessera*
permutatoria aut in *chirographi* dorso
 inscripto omne potest interesse suum
 transferre vel latori vel homini cuili-
 bet adscripto et latori seu *adscripto* in al-
 terum et sic ad infinitum. *ibid.*
- 2956* *Chirographum* sine ulla *indorsatione* quo-
 libet latore valet. *ibid.*
- 2957* *Tesseram* *permutatoriam* *tesserarius* vel
indorsatus, offerre debet rogato in ejus
acceptationem quæ scripto subsignari
 debet.
- 2958* Non acceptæ *tesserae* protestatio est tes-
 serario concessa certisque scriptæ legis
 formulis finita.
- 2959* Acceptæ non præstatio per rogatum qui
 post acceptam dicitur acceptor *insoluta*
 præstatio est concessa.
- 2960* Lege præsumitur ejus *tesserae* factum
 fuisse a rogatore præstationem super quâ
 non nisi post longum tempus rogatorem
 adiverit *tesserarius*. pa. 470.

---

† *Tessera* ad 20l. vel ultra symbolum ferens post
 protestationem in scripto per notarium publicum
 exemplari ejus subscriptum vel pro defectu notarii
 per inhabitantem qui aliquo sit censu et in duorum
 præsentia testium rogatorem summæ solvendæ cum
 fœnore et impensis a quo protestatio facta sit, ob-
 ligat. Pariter *insolutæ*: e utroque infra quatuor-
 decem dies certior facto rogatore. *vide* 9 & 10
W. 3. C. 17. 3 & 4 A. C. 9.

2961* In

- 2961* Indorsatorum quilibet quoticunque fuerint, tesserae, aut chirographo, praestandae adstipulatur. *ibid.*

DE

TITULO

PER

TESTAMENTUM.

ET

ADMINISTRATIONEM.

- 2962* Nequeunt testari qui aetate qui intellectu carent: itidem foeminae qui matrimonio bona in viri potestatem concesserint. *vide supra de Infante, Mentis non compote, &c. Commentar. II. c. 32.*
- 2963* Testamentum est voluntatis iuxta sententia de eo quod quis post mortem suam fieri velit. *ff. 28. l. 1. citat. pa. 499.*
- 2964* Testamenta sunt vel scripta vel nuncupativa. *pa. 500.*
- 2965* Codicillus est testamenti suppletorium vel scriptum vel nuncupativum. *ibid.*
- 2966* Testamenta rerum personalium satisvalent testatoris manu scripta sine no-

mine ejus subscripto vel signo vel attestatione. pa. 501.

2967* *Omne testamentum morte consummatum est et ambulatoria est testatoris usque in mortem voluntas.* 502.

D E E X E C U T O R E.

2968* *Executor est cui testamenti exequendi committatur per testatorem officium.* pa. 503 †.

2969* *Omnes esse possunt executores qui testari possunt et præterea sceminae quæ in viri jus consenserint : et infantes etiam nondum nati.* *ibid.*

2970* *Administrator est ubi quis intestato sit mortuus quem ex consanguineis ejus proximis lex substituit in distribuendum bona et debita defuncti accipienda solvendaque. Et fere in omnibus executoris habet officia et jura.* pa. 504 †.

2971* Ex

---

† De Administratione. v. 31. E. 3. c. 11. 21 H. 8. c. 5.

‡ De Successione ab intestato. v. 22 & 23 Car II. c. 10. 1 J. II. c. 17.

2971* Ex dimidio sanguine administrator esse potest. pa. 505.

2972* *Executor executoris* est *testatoris* executor quorum unum enim tertio convenit et inter se alterum alteri utraque illa tertio conveniunt.

2973* Administrator executoris non est testatoris executor; neque *administratoris* executor testatorem repræsentat. pa. 506.

2974* Si quis executoris in se non designatus a testatore sumat munus, de propriâ injuriâ dicitur esse onerique omnî sine commodo est tolerando. 507.

2975* Actus pietatis aut humanitatis ut *obsignando* bona defuncti ne direpta essent nemine alio ad id præsentē aut invigilante, vel *sepulturam* sortes humanæ memorem præbendo executorem de propriâ injuriâ non faciunt. pa. 507.

2976* *Executori* defuncti *sepultura* decenter curanda eaque dum infra terminum consistat *officii necessarii* omnibus legaris antefertur et ne vel debitis cedit. Quicquid ulterius impenditur in creditorum aut legatorum imminuendam rem devastationi apponitur. pa. 508.

2977* *Executori* si *debita defuncti* vult per actionem redigere *testamentum* est *probandum* vel per se coram ordinario aut ejus surrogato ubi *testamentum* non sit litigiosum vel coram testibus ubi ejus in litem veniat *validitas*.

2978* *Ex-*

- 2978* *Exemplar testamenti probati cum testificatione probatio aut probatum dicitur. ibid.*
- 2979* *Ubi bona notabilia id est ad centum solidorum personalia in duabus dioceseon aut jurisdictionibus duabus fuerunt defuncto, probatio est coram metropolitano. pa. 509.*
- 2980* *Executori est bonorum defuncti catalogus conficiendus sive index repertorius. et si poscatur coram ordinario sub iuramento exhibendus.*
- 2981* *Executori debita ordine solvenda. Primo funeris secundo regi debita, tertio ex statutis specialiter anteferenda†; debita contractuum specialium; debita simplicis contractus. pa. 511.*
- 2982* *Servitia servientium et stipendia famulorum aliis ex simplici contractu debitis anteferenda censentur. pa. 511.*
- 2983* *In paris debito gradus. executori licet suum alterius cujuscunque anteferre. ibid.*
- 2984* *Si a creditore qui debeat pecuniam sit executor constitutus debiti condonatio intelligitur si quod sufficiat ad alia debita præstanda superfit hæc autem con-*

† 30 Car. II. c. 3.

17 G. II. c. 38.

9 Anne. c. 10.

donatio debiti præsumpta legatis omnibus antecedit. pa. 512.

2985* In legatis executori non licet se alii anteferre. *Legatum est per testamentum rei personalis donatio.*

2986* Si non suffecerit res in debita præstanda legatis omnibus pecuniariis pro parte rata decedendum : aliter ubi species aliqua dividendo inepta sit legata : ut vas aureum argenteumve, gemma tabulæ pictæ et similia ab his enim non nisi extrema necessitate ut ne justitiæ sit defectus aliquo modo decedendum est pa. 513.

2987* Si legatarius ante testatorem moriatur id legati dicitur *lapsus* quo facto legatum in residuo mergitur.

2988* Legatum ex contingenti legatario ante eventum mortuo lapsum dicitur, non minus quam si ante testatorem fato functus fuisset.

2989* Interest utrum verba *temporis* pecuniæ solvenda e verbis *adjungantur*, continuo enim *debitum* dicitur in *præsenti* solvendum in futuro neque *labitur* sed in personalibus *representationem* recipit, an *tempus* ipsi simpliciter legato adhæreat tunc enim non est nisi sub modo et conditione five ex contingenti legatum et nisi ad diem legati præstitutum legatarius vixerit nihil ipsi neque iis qui ejus jus repræsentent ejus legati nomine

mine debetur. pa. 513. v. ff. 35. 1.
1 & 2. *ibid.* citat.

2990* *Donatio mortis causa* eo quod decessum e
vivis spectet donantis et non nisi obitu
ejus absolvi poterit testamento affine
est; in aliis distat: est autem cum quis
ita donat ut si quid ipsi humanitus con-
tigisset haberet is qui accipit; sin autem
supervixisset is qui donavit reciperet. pa.
514. Inf. II. 7. 1. Odyss. L. xvii.
v. 78 ab ipso Justiniano in exemplum
juris citatum.

2991* Ubi nihil legetur executori videtur ejus
per justam præsumptionem esse residuum.
pa. 514.

2992* Successio ab intestato per *consuetudinem*
urbis Augustæ et provincie Eboracensis
et regni Scotici ferme ex veteri juris
Anglicani *de rationabili* parte Norma
procedit: nempe trifariam divisione fa-
cienda inter *viduam, liberos* et admi-
nistratorem vel si tantum vidua sit aut
tantum liberi his dimidio dividendo vi-
duæ nempe aut liberis et altero dimidio
in administratorem concedente. Cujus
si vidua et liberi defuerint sit totum†.

2993* *Comitas Augustæ* civitatis lectum con-
jugale cameraque maritalis supellectilem
eximit sorte et viduæ inviolata seponit.
pa. 518.

D E

---

† At fiduciario jure tantum 7 J. II. c. 17.

D E

LEG. ANGL. COMMUN. III.

D E

P R I V A T I S I N J U R I I S.

2994* **R**EMEDIUM *privatæ* injuriæ aut per ipsos qui partes sint statim efficitur aut per ipsam statim legem : aut per medium litis sive actionis. *Commentar.* III. c. 1.

De Remediis quæ per ipsum læsum statim proveniunt.

2995* *Defensio* sui necessaria aut eorum quos velut partes sui natura homini esse voluit ut *conjugis parentum, liberorum* ; aut quos *jus societatis* proxime adjunxerit quæ domini servique est conditio cum inter jura naturalia sit in primariis, integra

tegra in civili constitutione permanet.
pa. 4.

2996* *Est recaptio* suarum rerum modo sine vi aut injuria fiat in naturali jure sita; neque sociali pacto amittitur.

2997* *Nocumenti* pacata amotio vel ejus quod *contra jus* alteri officiat læso privatim competet per se non expectato judicis auxilio.

2998* *Distinctio* est sibi oblato damni aut injuria abs se detenti apud alium commodi repensandi modus ubi res alterius quasi pignora capiuntur donec læso satisfiat pa. 12.

2999* *Manuassertio* est plurimarum rerum concessa quæ aliter antequam legis præsto esset remedium elaborerentur.

De Remediis per Actum utrinque partium concordatione nempe et Arbitramento.

3000* *Concordatio* est pensatio injuriæ inter læsum et lædentem conventa. pa. 15.

3001* *Arbitramentum* est ubi læsus quique læserat rem contentiosam per unum pluresve viros ex æquo et bono dirimendam deferant. pa. 16.

3002* *Distinctio* est rei *personalis* ab eo qui læsisse videatur amotio in ejus custodiam

- diam qui se læsum sentiat donec pen-
sandæ injuriæ alter adigatur vel per
legem se vindicaverit. pa. 6.
- 3003* *Districtio ut plurimum est insoluti re-
ditus et omni redditus servitio per com-
munem legem est incidens. ibid.*
- 3004* *Sectæ ad curiam maneriale non præ-
stitæ aliorum servitiorum quæ certo
consent personalium districtio ex com-
muni jure domino competit. 7.*
- 3005* *Ob Amerciamenta ad Curiam manerii
majorem quæ letæ dicitur districtio esse
potest. ibid.*
- 3006* *Districtio erit justa ubi pecus agro alieno
pauperiem fecerit aut sit damnum faciens
ut legis Anglicanæ loquitur formula.
ibid. vide Leg. Duod. Tab.*
- 3007* *Resomnes personales sunt districtiles; nisi
quatenus specialiter fuerint exemptæ. ibid.*
- 3008* *Feræ naturæ animalia quorum non sit
proprietas apud aliquem non sunt dis-
trictilia eorum enim est districtio quæ
sint lædenti in bonis. pa. 8. vide su-
pra.*
- 3009* *Cervi parco inclusi quodam genere pe-
culii censentur; et sunt igitur in dis-
trictilibus. ibid.*
- 3010* *Quod in usu hominis sit dum in eo sit
utendo re ipsa homo districtioni eximi-
tur. Equi tamen plaustrum trahentes
ob redditum insolutum cum ipso plastro
districtioni sunt obnoxii. Et equus in*
- R r
- agro

agro alieno pauperiem faciens cum ipso insidente in parcum rebus districtilibus conservandis, duci potest.

3011* Res quæ ad alium in officio exercendo, non sui sed aliorum venisse sint præsumendæ, non sunt districtiles. *ibid.*

3012* In genere universo quæcunque in prædio tenentis qui districtioni se obnoxium fecerit dominus invenerit recte in districtilium censu reponentur. Et si alii in peculio sint et non tenentis actio casus ei cuius sint in tenentem competit. *ibid.* 8.

3013* De jumento alterius in agro tenentis invento distinguendum: si consensu ejus qui jumentum sit dominus fuerit immissum aut si ruperit sepem protinus est districtile. At si non sepitus fuerit ager aut male sepitus agri dominus non distringet donec jumentum cubaverit in agro et se levaverit quod fere non præsumitur nisi post noctis unius saltem spatium.

3014* Quædam in artium et reipublicæ gratam districtione sunt defensa. Ut *fabri lignari instrumenta*; homines rei *litterariæ operam dantis libri* pa. 9.

3015* Jumenta quæ aratrum ducant sunt communi lege indistrictilia: ea lex Angliæ *averia carucæ* nuncupat. *ibid.*

- 3016* Lex communis non vult propter redditum distringi quæ nequeant integra præstari districtione finita †.
- 3017* Noctu districtio vetatur nisi ubi damnum faciat aliquod animal districtioni obnoxium. pa. 11.
- 3018* Ubi distringat quis certa de causâ simul et semel hoc agere tenetur neque sparsim, et diversis vicibus si res quærenti districtiles suppetant neque rei districtæ æstimatio falsum habuerit. pa. 11—12.
- 3019* Res injuste districtas antequam parco inclusæ fuerint licet domino earum sibi manu revindicare; at non parcum rumpere et ex *custodia legis adimere* §.
- 3020* Quæ in aperto parco corrumperentur iis sub clauso servandis tenetur qui distrinxit. pa. 13.
- 3021* Districtori non licet jumento quod distrinxerit in operam uti neque in sui commodum convertere cum sit tantum pignoris loco †. Hoc vero jam non in universum ut olim obtinet: sed de
- R r 2
- qua-

† Ita neque scenum in manipulis neque segetes ante St. W. and M. c. 5. Neque dum adhuc staret seges ante St. 11. G. 2. c. 19.

§ De parco. vi. 1 and 2 P and M. c. 12. 11 G. 2. c. 19.

† Alter in Districtione per statutum.

quadrupede quod pauperiem fecerit et de districtione ob sectam et servitia restat verum. pa. 13.

3022* In communi parco animalia domino restant alenda: et in speciali parco ubi prius per distringentem certior factus sit dominus quo loci detineantur animalia; non districtor in id officii lege cogitur; quatenus saltem inter eum et illum qui animalium istorum sit dominus res agatur.

3023* *Replegiatio* est ubi quis adito vicecomite oppigneratus se lege agere velle de districtionis causâ rem districtam recipiat. vi. *plura infra.*

DE

R E M E D I I S

P E R

ACTUM LEGIS SINE JUDICIO.

3024* *Remedia per actum legis retentio* appellantur et *remissie*. *Commentar.* III. cap. 2.

3025* *Retentio* dicitur cum *sibi ipse debitum executor* e rebus testatoris retinendo solvit. *vide supra Commentar* pa. 18.

3026* *Remissio* dicitur ubi qui jus proprietatis habeat at non possessionem; in se possessione

sessione ex subsequenti et ideo *defectivo*
 titulo versa per legem ex ipso facto
 sine actione in *jus antiquius* et *melius*
 remittatur. Ne absurdum inde orire-
 tur ut in executore esset si lite agere
 esset coactus ob sibi a testatore debi-
 tum *nam quod remedio destituitur ipsa*
re valet si absit culpa. pa. 20.

DE
 REMEDIO

PER
 LITEM.

3027* Juris naturalis per ipsum qui læsus fu-
 erat adhibitum auxilium legis super
 eadem re opem non intercludit; cum
 præsertim in omni injuria privata læ-
 datur respublica. *vi. C. 3.*

2028* NULLUM JUS SINE REMEDIO.
ibid. pa. 27.

RECORDA DE

DE
C U R I I S.
IN
U N I V E R S U M.

3029* CURIA EST LOCUS UBI RES
POPULI AGATUR: vel specialius
ubi *iustitia per certos iudices adhibetur.*
pa. 23.

3030* Curia omnis a rege aut per se aut con-
iunctim cum aliis constitutionis Angli-
canæ partibus emanat. pa. 24.

3031* Anglicani juris providentia plurimas et
generum diversarum constituit curias in
auxilium civis in libertatis, pacis mo-
rumque defensionem quarum pars inqui-
rendo sunt tantum; pars audiendo et fi-
niendo; pars in causæ origine versantur
pars tantum jure provocandi a sententia
curiæ inferioris adeuntur. *ibid.*

3032* Differentia prima specialis inter curias
ea est quæ universum genus percurrit in
CURIAS RECORDI, et non recordi
dirimens. *ibid.*

3033* RECORDA sunt vestigia vetustatis
fidissima et veritatis maxime veneranda
tes-

testimonia quæ causarum quascunque in curia cuius sint ortas qui fuerint utrinque in partibus originem statum processus, sententiam iudicium finemque rei sollemniter et rite complectantur. vide Princip. 2 Rolls Rep. 296 et Commentar. pa. supra citat.

3034* *Contra recordum nemo per patriam id est juratam, quæ una facti dirimendi in lite via est, potest verificare: nullum placitum nulla probatio contra hæc valet; adeo alia et omni præterea rerum humanarum testimonio supereminens reputatur horum auctoritas.*

3035* *Existencia recordi si negetur non ut aliæ res ubi de facto quæritur per juratam est probanda sed per inspectionem duntaxat iudicum ejus curiæ cuius esse allegetur.*

3036* *Nulla curia reipublicæ censetur proximo sensu, sint enim omnes aut propius aut remotius reipublicæ, præter eas quæ recordum habeant itaque alii licet nulli multam regi jure reipublicæ solvendam imponere: nulli præterea in carcerem licet civem aliquem aut alienigenam per sententiam mittere. Aliarum magis privata habetur natura quam ut in iis res libertasque civium pendeat. pa. 25.*

3037* *Cuius curiæ tres saltem sunt partes neces-*

necessario *incidentes* ACTOR, REUS, JUDEX. *ibid.*

3038* Superiores fere curiæ habent *attornatum* et *consiliatorem*. *ibid.*

3039* *Attornatus* est fere qui procurator Romano appelletur jure remque sub lite vice ejus qui actor sit aut reus donec in curiam rite delata sit et per consiliatores oranda procuret. *ibid.*

3040* *Consiliator* et *patroni* et advocati sustinet partes primum respondendo super iis quæ ad ipsum deferantur juris quæstiones et secundum *leges jurisque formulam* verum et æquum adeuntes monendo; resque eorum ubi scriptis sollemnibus opus fuerit in modum numerumque legitimæ convenientiæ deducendo: causasque orando vere, fideliter et juxte: et in omnibus quæ ad *leges et jura* pertineant prudentis et boni viri, fideique in rempublicam civis officia adhibendo.

3041* *Consiliatorum* sive *advocatorum* vel *jurisconsultorum* duo sunt gradus. *Advocatorum* ad *barram* et ad *legem servientium*.
pa. 26,

3042* *Advocati* ad *barram* sunt qui post quinquennium ex quo alicui hospitiorum quæ jus Anglicanum auspicantibus sunt dicata adscripti fuerint exercitationesque in orandis causis tanquam veris peregerint, rem olim minime ludicram sed summorum virorum et vel
in

in prima juventute doctorum, neque imperitorum juris, ingeniis dignissimam per decretum in concilio emeritorum, qui *banci* confessores appellantur, ad *barram* evocentur exinde veris causis tractando habiles. *vi. pa. 26.*

3043* *Serviens ad legem* est quem post certum tempus rex ob eruditionem et legum scientiam per breve sub poenâ ni paruerint magnæ pecuniæ ad gradum *serjeantiæ* evocat: ante quod tempus *discipuli* censentur et *apprenticij* igitur Gallico discendi vocabulo appellabantur: et inde doctores habiti: et ex hoc honoris quasi templo aditum esse venerabilis consuetudo voluit in templum emeritæ virtutis sedem nempe judicalem. *ibid. pa. 27.*

3044* Jurisconsulti munus est *honorarium* quiddam *non mercenarium*. *pa. 28.*

3045* Jurisconsultus est minister legum et *recti*: primas veritati et patriæ; secundum clienti officium debet.

DE

CURIIS

LEGIS et ÆQUITATIS

3046* *Curia* sunt vel publica et juris per totum regnum diffusi vel privatae et angustioribus terminis inclusae jurisdictionis. Cap. 4.

DE

CURIIS PUBLICIS.

3047* *Curia pedis pulverizati* est infima et simul promptissima estque omni foro incidens; cuique ejus dispensator qui *mercati* sit dominus praesit iudex: adhibetque ea curia injuriis commerciorum eo ipso *mercato* iisve ipsis *nundinis* ortis et non praecedentibus remedium est igitur unius dieculae spatiis finita nisi mercatum vel *nundinae* aliquanto longioris sint temporis. pa. 32.

3048* *Curia baronum* est cuicunque manerio in-

incidens et per manerii senescallum tenenda infra manerium.

3049* *Curia baronum* duplicis naturæ est: prima tenentium secundum consuetudinem manerii; altera communis legis coram iis qui liberum tenementum habeant, *sectam* autem et *servitia* manerio debeant.

3050* *Curia manerialis* liberum tenementum habentium per *breve* de recto lites maneriales dijudicat de terris infra manerium. pa. 33.

3051* *Curia manerialis* placita tenet de transgressione, aut debito, actionesque super casu et generaliter *quaslibet personales* ubi debitum aut damna non ad quadraginta sint solidos: quam summam iis sane temporibus nequaquam parvam faxonum vetustas videtur modum huic generi curiarum statuisse. pa. 34.

3052* *Curia centenaria* est curia baronum latior eadem vero ferme nisi quod amplioris sit spatii.

3053* *Curia comitatus* est in vicecomitis jure. Non est recordi sed placita debiti aut damnorum potest tenere infra quadraginta solidos. Et *forum dicitur plebeie justitiæ theatrum comitivæ potestatis*. pa. 36. vide *Spelman Gloss. ibid. citat.*

De Curia COMMUNIIUM PLACITORUM. *vide supra.* 255.

De Curia BANCII REGII. 254.

De Curia SCACCARII. 255.

De Curia CANCELLARIA. 253.

De CAMERA SCACCARII. *vide supra.*

De DOMO PROCERUM. *vide supra* 252 †.

DE

CURIIS

ECCLESIASTICIS

ET

MARITIMIS.

3054* *Archidiaconi Curia ima est in politia ecclesiastica et absente Archidiacono coram officiali ejus tenetur, Commentar. III. cap. 5.*

3055* *Ar-*

---

† De Curiis affizæ et Nifi Prius. *vide St. Magnæ Chartæ* 9 H. 3 Anno. 1225 & 2 West, 13 E. 1. c. 30. 14 E. c. 16.

3055* *Arcuum Curia* est provocationis ad utriusque *Archiepiscopum* seu *Cantii* seu *Eboracensem* prout res ortum ceperit ex hac vel illa provincia in ecclesia Mariæ de arcubus ubi olim hujus curiæ index sedem tenuit unde curiæ provenit cognomen. Proprie arcuum curiæ Cantienſis Archiepiscopi is qui præſidet tantum super tredecem parœciis jus dicit quæ in jurisdictione propria Archiepiscopi infra urbem Augustam sint at quia huic muneri jam olim conjunctum fuerit officialis primi munus provocationes ex ſententiis curiarum per provinciam inferiorum cognoscet *. pa.

95.

3056* *Curia peculiarium* est super iis parœciis quæ interspersæ fuerint per provinciam Cantienſem aliis dicæſibus et metropolitano subjacent non alii episcopo: estque curiæ arcuum quasi membrum. *ibid.*

3057* *Curia prærogativæ* est causis testamentariis dicata ubi bona notabilia fuerint testatori in *duabus diocæſibus*.

S f

3058* *Nulla*

---

† Et inde provocatio *ad regem* per petitionem in cancellaria. vide St. 25 H. 8. c. 19. *ibid* citat. Similis provocatio per idem est statutum a sequentibus curiis ecclesiasticis.

470 DE LEG. ANGL. COMMUN. III.

3058* *Nulla curia ecclesiastica est curia recordi.*
pa. 67.

3059* *Curia maritima de rebus super mari*
est Admiralitatis et legum Romanarum
sequitur Normam. pa. 69.

3059* *Curia Admiralitatis non est recordi cu-*
ria.

3060* *Admiralitas non habeat jurisdictionem eo-*
rum quæ communi lege dirimi suever.
Gr. of the Law. pa. 13.

DE

C U R I I S

JURISDICTIONIS SPECIALIS*.

3061* *Inter speciales curias quæ certis perso-*
nis tantum sint et certarum rerum
propriæ est curia mariscalli justitiæ domes-
ticæ inter regios famulos vel ubi alter
partium in famulatu sit regio.

3663* Si

---

† In specialibus curiis sunt *forestæ curiæ* per
châtam de forestâ 9 H 3. indignæ ferme quoad rem
et agendi modum de quibus plus dicatur quam
legis a communi diversæ esse post et revolutionem ul-
tercedisse. vide Commentar. cap. 6. est et per 23
H. 8.

3062* Si alter tantum e partibus in famulatu regio fuerit in causis quæ reatus habeant aliquid lis per quæstionem juratæ communis quanquam apud curiam mariscalli est dirimenda.

3063* Est palatii curia causarum personalium infra milliaria duodecem ortarum a palatio urbis Augustæ.

3064* Breve erroris est a curia mariscalli vel palatii in Bancum Regium. pa. 76.

3065* Ubi major sit causa solita est per breve quod ex intuitu ejus appellatur habeas corpus cum causâ in *bancum regium* aut

S f 2

com-

H. 8. c. 5. re utilior quam spectet, jurisdictione fortasse non multo sanior, 1. *affecurationem maritarum* per 43 Eliz. c. 12. et 13 & 14 Car. II. c. 3. et mirum simul est et jucundum intuitu quam has omnes curias multum apparatus plurimum invidiæ et libertati obscuræ potestatis continentes legis communis simplex decor et tuta utilitas multum silem ubi non prorsus obscuraverit. Sunt et curiæ Principalitatis Galliarum ad modum quanquam subordinate majorum Angliæ curiarum per 34 & 35. H. 8. c. 36. sunt et curiæ conscientiæ dictæ per St. 3 Ja. 1. c. 15. constitutæ Londini et inde in alias civitates palatæ per varia statuta quam commode nescio; quam periculose fortiter et diserte edixit commentariorum juris Anglicani auctor præclarus. pa. 82. Lib. III. sunt et in Litterarum patrocinium curiæ Academiarium Oxonii et Grantæ per 14 Eliz. c. 29.

- communium placitorum deduci statim a curia vel mariscalli vel palatina.
- 3066* Est curia ducatus Lancastriensis de rebus æquitatis Norma metiendis quæ *infra eum ducatum* ortæ fuerint. Curia autem recordi non videtur esse.
- 3067* Sunt curiæ palatinatus Deunanæ, Ali-one, Dunelmium et libertas regia Eliensis. pa. 79.
- 3068* Sunt *quinque portuum* curiæ ne a regni defensione homines aliis curiis impliciti traherentur Dubris, Sandovicium, Romania, Othona, Ostiensis, quibus deinde sunt additi Ventociensis et Riparium.
- 3069* A curia quacunque ex quinque portibus provocatio est ad *quinque portuum præfectum* et inde ad *bancum regium*.
- 3070* Curiæ *stannariæ* sunt *Devaniæ* et *Cornubii* et provocatio inde ad ipsum regem. suntque hæ recordi curiæ.
- 3071* Curiæ sunt urbis *Augustæ* et *aliarum civitatum burgorumque* speciales.

DE

QUÆSTIONIBUS PRIVATÆ.

Injuriae quæ et cuius curiæ sint.

- 3072* *Curia ecclesiasticæ non aliud habent juris quam quantum jus commune ferat et libenter patiatur. pa. 87.*
- 3073* *Ecclesiasticæ jurisdictionis sunt causæ pecuniarium, matrimonii, et testamentorum. pa. 88.*
- 3074* *Causæ pecuniarum ecclesiasticæ sunt ubi de debitis ecclesiasticis agitur aut de rebus factis infectisve ad ecclesiam pertinentibus unde damnum ortum sit querenti. ibid.*
- 3075* *Prima pecuniaria causa est de subtractione decimarum: at vero hoc inter spirituales utrinque personas. Ubi laicus autem intervenerit nequaquam in foro contentioso curiæ ecclesiasticæ jus est. pa. 88.*
- 3076* *De non præstatione pensionum mortuorum aliorumque ecclesiasticis solvendorum causa est pecuniaria. pa. 89.*
- 3077* *De iis quorum jus solvendorum sit litigiosum curiæ sæculari propria est cognitio.*

3078* *Spoliatio dilapidatio* quæ velut *vastum* est et ad ædium sacrarum refarcitionem quicquid sit adjunctum est in causis ecclesiæ pecuniariis. pa. 90.

3079* *Spoliatio* est ubi beneficii proventus non vero sed prætenso tantum jure a persona spirituali adimantur: et ubi jus patronatus in litem non veniat est curiæ ecclesiasticæ.

3080* *Dilapidatio* ut vastatio rerum sæcularium est aut *facti* aut *neglectus*, estque subjecti tantum differentia spectata in omnibus vastationi similis.

3081* *Causarum matrimonialium* sunt jactitatio matrimonii; restitutio officii conjugalis; *divortium*; *alimonia* pa. 94.

3082* Jactitatio matrimonii est ubi altera partium quibus *conjugium* esse dicatur mutuum falsam ejus rei famam præbuerit vero matrimonio non existente; idque in alterius partis injuriam tum: enim sententia procedit non videri conjugium quantum judici appareat et interdictum est ei unde fama matrimoni falsa pervenerit ne amplius jactitet matrimonium. Cum autem sententia contra matrimonium nunquam transeat in rem judicatam ne in foro quidem ubi dicta fuerit ecclesiastico et apud partes, multo minus in foro sæculari et contra aliorum jus æterna ejus erit auctoritas. *vide the Case called the Dutch, of Kingston's in Do. Proc. 16. G. 3.*

3084* *Ref-*

3083* *Restitutio conjugalis officii* per curiam ecclesiasticam ex querimonia hujus vel illius partis injungitur in quantum ingratius, si quidem ita desipuerit quis ut hoc injectum cupiat, præstari possit.

De divortiis. *vide supra.*

3084* *Causa alimonie* est in divortio a mensa et thoro ubi pro re locoque competentem non suppeditaverit vir uxori victum: nisi adulterii causa fuerit divortium; illud enim et dotem superstitis et alimoniam dum vivat maritus, perimit. pa. 95.

3085* *Causæ testamentariae* ex consuetudine foro debentur ecclesiastico: et in consistorio diocesani, in curia metropolitani prærogativa, in arcibus et delegatorum curia per provocationem tandem exercentur. pa. 98.

3086* *Curia ecclesiastica* causas testamentarias ex mistis Romani et canonici juris legibus dijudicat utroque per legem Angliæ communem temperato. pa. 100.

D E

CURIIS MARITIMIS.

3087* Ubi pars contractus vel rei alicujus mari pars terrâ oritur lex Angliæ generalis specialem Admiralitatis excludit pa. 106.

3088* Per *fictionem juris* locus contractuum infra terram Angliæ supponitur cum nihil juris interlit terra marive facta fuerit conventio ut ad se lex communis voluntatem adjuvans quereatis sine injuria cujuslibet actionem trahat pa. 107.

3089* Ubi non in origine jurisdictio sit admiralitatis res in causa suborta quæ admiralitati si originem litis præbuiſſet propria fuiſſet *legi communi* non intercedit cui temporis in ea causa prioritas jus ſemel fixerit; hujusque converſum perinde valet *omni acceſſorio ad principale* utriuſlibet fuerit fori per neceſſitatem rationis tracto. pa. 108.

D E

DE

INJURIIS QUIBUS LEX COMMUNIS
GENERALIOR MEDEATUR
IN UNIVERSUM.

3090* Omnis injuria quæ non specialiter alterius sit fori in universum *legi communi* proprie et generaliter dictæ *medenda traditur.*

De Remedio contra dilationem Justitiæ.

3091* Ubi justitia per curiam aliquam non summam sine justa causa differatur, breve de procedendo ad judicium e curia cancellaria exit, aut breve cui mandamus inditur nomen a banco regio specialiter jubens super re aliqua facienda; cum generaliter tantum jubeat breve a cancellaria de procedendo dictum; judicium nempe sed non quale aut in quam partem. pa. 110.

3092* Breve mandamus dictum ex debito justitiæ procedit ubi jus in rem faciendam sit alicui
et

et non alia via legis in rem ipsam consequendam: per discretionem autem curiæ et in iis adhibetur ubi alia sed prolixior et minus apta justitiæ optime consequendæ sit via. pa. 111.

De Remedio contra Curiam sibi alterius fori causam sine jure arripientem.

3093* *Ubi res in curia agatur cui non sit in eâ re juris dicendi iusta auctoritas lex huic injuriæ per breve prohibitionis medetur. ibid.*

3094* *Prohibitio proprie e banco regio exit: est vero ubi in adjuvandam justitiam ex cancellaria ex curia communium placitorum e scaccario exeat. pa. 112.*

De Remediis Injuriarum per species ad jura personalia pertinentibus privata.

3095* *Remedium vel restituendo quod ademptum injuste fuerit vel penatione damni præbetur idque ubi per ipsos qui partes fuerit non potuerit aut non debeat fieri aut non sit factum, neque per legis opera-*

operationem et actum ex immediato jure necessarium per actionem tandem conficitur estque hoc jus prosequendi in judicio quod alicui debetur. pa. 116. et Justin. Inst. IV. 6 ibid. citat.

- 3096* *Actiones sunt compositæ quibus inter se homines disceptarent certa sollemnique formularum ratione ne pro arbitrio vagas prout vellet instituerent et inde perturbatio juris oriretur. vide pa. eand. et Ff. 1. 2. 2. sec. 6. ibid. citat.*
- 3097* *Sunt jura sunt formulæ de omnibus rebus constitutæ ne quis aut in genere injuriæ aut in ratione actionis, errare possit. Expressæ enim sunt ex uniuscujusque damno, dolore, incommodo, calamitate, injuria, publicæ per communem legem formulæ ad quas privata lis accommodatur. Cic. pro Quinto Roscio citat. pa. 117.*
- 3098* *Actiones personales vel in personam, adversus eum intenduntur qui ex contractu vel delicto obligatus est aliquid dare vel concedere. ibid. Inst. IV. 6. 15. citat.*
- 3199* *Injuriæ personales privatæ causæ sunt quæ vel corpus vel famam attineant.*
- 3000* *Injuriæ ad corpus attinentes privatæ causæ sunt quæ aut membra lædant aut læsionis justam præbeant futuræ metum aut valetudini officiant.*
- 3901† *Injuriæ unde privata actio oriatur ad membrorum læsionem annumerandæ sunt intentati ictus pulsationis verbatio-*
nisque

nisque et vulnerationis ; mutilationis. Remedium horum omnium privatum per actionem *transgressionis vi et armis* pa. 120.

3102* *Intentati Ictus* injuria est ubi quis aliquem impetiverit at non ictu attigerit.

3103* *Pulsatio* est ubi injusta etiam sine vulnere aut dolore corporis alterum attigerit manus ; *verberatio* est tantum violentor ejusdem generis injuria ; *vulneratio violentissima.*

3104* *Mutilatio* est ubi aliquod membrum defensionis corporis per se utile vel cujus amissionem roboris et virtutis immutatio consequatur injuste alicui adimatur per vim aut inutile reddatur.

3105* Justam læsionis præbent metum ab armato in inermem a valido contra infirmum *minæ intentatæ* et in has si rebus agendis alicujus intervenerint pensionis pecuniariæ in quantum interfuisse videatur minas non adhibitas, conceditur actio; eaque ut in membrorum læsione est *transgressionis vi et armis.*

3106* Injuriae contra valetudinem privatae actionis sunt ubi *cibus* aut *potiones* corruptæ præbeantur ; ubi opificium in vicinia alterius noxium *exerceatur* ; ubi *medicus* curationem dereliquerit, male quempiam secuerit, aut perperam ei medicamentum dederit. Remedium harum inju-

injuriarum est per actionem transgressionis in casu specialem. *ibid.* Inf. iv. 3. 6. & 7. *ibid.* citat.

3107* Injuria in famam privatae causae fit aut falsis male dictis aut scriptis signisve famosus et contrarius veritati.

3108* *Maledicta* privatae actionis sunt quae vel in legum discrimen injuste alteri inferendum tendant vel ex coetu civium exclusura videantur ut *malum* prorsus aut *pestiferum* vel rei iuste quaerendae et legitimo artificio exercendo injuste obsint. pa. 123.

3109* De verbis temere effusis neque in certum opprobrium aut speciale damnum tendentibus non adeo curat lex ut propter haec privatae actioni frænos laxet.

DE

LIBELLIS FAMOSIS.

3110* *Libellus* legis Anglicanae sensu est malitiosa alicujus defamatio per verborum praelo mandatorum scriptorumve publicationem; aut per picturas aliave signa in eum edita. Commentar. Shephard's Epitome of the Law, c. 104. III *Inst.* c. 76. Wood, B. III. c. 3.

T t

3111* Re-

- 3111* *Remedium libelli privatum est per actionem casus in pensationem damni privati.*
- 3112* *Actioni privatae necessarium est ut falsa sit libelli calumnia. vi. Plura de libellis famosis infra in publicâ injuria.*
- 3113* *Famæ nocetur per actiones sine causa malitiose in aliquem intentatas hisque proprium est remedium vel per actionem conspirationis in duo saltem vel per actionem super casu malitiosæ prosecutionis: et hoc posterius ubi vel his in origine intentata periit per magnam juratam foras expulsa vel coram non judice inducta fuerit vel formulis inepte et insufficienter conclusa.*

D E

VIOLATIONE LIBERTATIS.

Quid et quanti sit libertas. *vide supra. 1084. 5. 6.*

- 3114* *Injusta incarceration dicitur quæcunque sine jure sit hominis detentio. pa. 127.*
- 3115* *Remedium injustæ incarcerationis est duplex: altero injuria amovetur; altero damni quædam fit pensatio. pa. 128.*
- 3116* *Injuria injustæ incarcerationis aut per breve*

breve *manucaptionis* aut per breve de odio et atia aut per breve *illustrissimum festini certissimi et latissime* *potentis* *remedii* HABEAS CORPUS dictum amovetur. *ibid.*

3117* Breve *manucaptionis* vicecomiti mandatur aut *generatim* ubi quis incarcerationis fuerit propter crimen quod *vades* recipiat vadibus non admissis, aut *speciatim* ubi crimen proprie non sit in curia inferiore *vadimonii* capax *manucaptores* jubens in *comparentiam* incarcerationi sumennos ipsumque libere emittendum. Qui *manucaptores* nequeant ante diem conductum vel incarcerationem remittere vel curiæ tradere incarcerationatum, neque speciali tantum causæ responsurum sistunt sed omnibus. *ibid.*

3118* Breve de odio et atia est ad vicecomitem ubi quis sine justa causa homicidii malitiosi per odium et summam inveteratæ malitiæ acrimoniam impetitus dicatur et si justa non comparuerit causa breve aliud ad vicecomitem vadiando ei procedebat. *ibid.*

3119* Breve de homini *replegiando* vadit præstatione facta apud vicecomitem *comparendo* fore, jubens e carcere vel e custodia privata emitti: et si extra *sherifæ* jus amotus fuerit breve *elongatus* dictum poterit remittere; super quo exit capias in vetitum namium ad *sistendum*

in custodia ipsum qui tenuerat et amoverit sine *vadimonio* aut manucaptione donec replegiatus sit homo: at hoc breve in se continet exceptiones nisi *captus sit per speciale praeceptum regis vel capitalis justitiarum vel pro foresta vel pro aliquo alio quare secundum consuetudinem Angliae non sit replegiabilis*. Quæ exceptiones ferme usum ejus et prope memoriam quoque ademerunt. pa. 129.

3120* Breve HABEAS CORPUS dictum, est praesidium LIBERTATIS columen universi juris et CONSTITUTIONIS ANGLICANÆ: estque ad faciendum quod curiae videbitur unde tale emanaverit breve, ad eumque mandatur qui aliquem in custodia habeat corpus afferendum jubens diemque et causam captionis et detentionis. Exit hoc breve e banco regio non in termino tantum sed et in *justitio* per fiat vel *capitalis* vel *cujusvis* praeterea ejus curiae justitiarum et per omnem regis *ubicunque* ditionem percurrit; cujus sit nempe et *jus* et officium quæ libertas alicujus adimatur scire et *ubicunque* jus civis Anglicani aut in Anglicano regno hominis cujuscunque violatum sit ei injuriæ per curiam legesque certas et bonas mederi a quocunque illatae; utpote quæ ad causam pertineat communis

munis existimationis et dignitatis. pa.

131 +.

3121* *Remedium pensatorium* ubi quis injuste incarceratus fuerit est per actionem transgressionis vi et armis communiter dictam falsae incarcerationis.

T t 3

De

+ Vide *Postulationem Juris* 13 Car. I. et St. 16. Car. I. c. 10. sec. 8 et 31 Car. II. c. 2. quae velut altera libertatum censetur charta. Haec breve detentum hominem remittendum jubet tempore pro distantia certo infra dies autem semper viginti. Brevia *indorsanda* ut ab hoc statuto emanata et per judicem aquo sint mandanda eadem *signanda*. Super *querela* et petitione per scriptum vel detenti et criminis alicujus incusati vel in ipsius causa per alium (nisi proditionis aut feloniae in mandato detinendi aut incarcerationi condictarum vel post convictionem aut in processu legali alicujus executionem postquam remissus fuerit) cancellarius vel quilibet e duodecem judicibus in justitio exemplari inspecto mandati detentionis aut incarcerationis emittere (nisi per duo terminos qui detentus sit neglexerit liberationem ab aliqua curia petere) *Habeas Corpus* coram ipso vel quolibet alio iudicum praedictorum *remittendum* statim: quo remisso detentus siquidem res fuerit vadimonii legitime capax vadimonio fruetur praestatione facta de respondendo apud eam curiam cui propria sit ejus criminis cognitio. *Ministri custodesque* qui brevis debitam remissionem neglexerint vel non tradiderint detento aut ejus causam procuranti infra

De injuriis personalibus relativis privatis.

3122* *Injuriae marito oblatae sunt vel abductionis adulterii aut pulsatae aliasve laesae uxoris.*

3123* *Abductio fit per fraudem aut aliquam injustam suasionem vel aperta vi: in utrolibet autem lex consensum uxoris semper praesumit absuisse.*

3125* *Re-*

sex horas a quo poposcerit exemplar mandati detentionis aut incarcerationis vel custodiam ab alio in alium transfulerint sine causa vel auctoritate sufficiente (quae per ipsum statutum definiuntur) ob primam culpam centum librarum multa praestentur ob secundam bis centum utraque multa laeso solvenda et muneris ejus incapaces erunt. Nemo qui semel per habeas corpus liberatus fuerit obeandem causam in custodiam remittetur sub poena quingentum librarum. Quilibet proditoris aut feloniae reus si prima termini septimana vel primo die proximae sessionis de audiendo et terminando, postulaverit aut in eo termino vel sessione sollemniter deferetur aut admittetur vadimonio nisi regii nequeant id temporis proferri testes: et vel absolutus vel ad secundum, saltem terminum aut sessionem secundam causa non cognita. Carcere liberabitur cuilibet jus breve habeat

3124* *Remedium abductionis est per breve de uxore rapta et abducta vel actionem transgressionis vi et armis. pa. 139.*

3125* *Adulterii remedium est per actionem transgressionis vi et armis damni pensionatione pro re lædantis crescente et magis si consanguineus si amicus violati mariti fuerit; si consuetudinem conjugalem prius utrinque illibat a fide servatam et cartissimæ dulcedinis fiduciam spesque violaverit: aliisque de causis quibus spuria liberorum insitio et vinculi solutio semper detestanda maritalis gravior et detestabilior videatur.*

3126* Si

---

habeas corpus petere tam e cancellaria aut scaccario quam e banco regio aut communium placitorum et cancellarius aut alius qui recusaverit iudex, iudicesve quilibet pro se, læso forisfaciet 500l. Hoc breve in comitatus palatinos quinque portus aliaque locorum quibus sit privilegium currit, insulasque Cæsaream et Sarniam. Neminem Angliæ habitantem præter eos qui pepigerint eosve qui lege damnati relegati sint exulente vel qui aliquid capitale admiserint eo loci in quem missi fuerint mittendum in Scotiam, Hiberniam, Cæsaream Sarniam aliave locorum ultra mare sive infra ditionem regis sive extra sub pœna ei qui ita læserit quique consilio aliave re adjuverint læso forisfaciendi non minus 500 l. triplici impensorum æstimatione; et ut incapax sit omni muneris et beneficii quod publicum sit; præmunire incurrat; neque venia regia absolvi possit.

3126* Si quis uxori alienæ ictum intentaverit pulsaverit, verberarit remedium est per actionem transgressionis vi et armis nomibus *mariti* et uxoris conjunctim, si gravis verberatio actio casus datur marite super verberatione *per quod consortium uxoris amisit.* pa. 140.

3127* Injuriae parenti oblatae per abductionem filii *filiave* videtur esse remedium per breve de filio, *filiave*, rapto et abducto; aut actionem transgressionis vi et armis.

3128* Tutori licet breve abductionis de pupillo *pupillave* rapto et abducto habere et in secagio tutori etiamnum videtur patere breve de custodio terræ et hæredis. Actio quoque tutori competit transgressionis vi et armis. pa. 141.

3129* Domino duplex actio injuriarum propter servum competit: altera Abductionis altera verberationis *per quod servitium amisit*: prima in casu, altera est transgressionis vi et armis. vide de priore E. T. 14 G. 3. B. Casum cujus excidit mihi nomen.

DE

DE
VIOLATO JURE
RERUM PERSONALIUM.

3130* Jura rerum personalia quæ possidentur vel amotione aut privatione possessionis læduntur vel abusu noxave facta dum possessio adhuc domino restet. *Commentar. III. Cap. 9. pa. 144.*

3131* Rerum injuria per *distinctionem* ademp-
tarum *restitutio* datur cum pensatione
damnorum per actionem replegiatio-
nis.

3132* *Replegiatio* amovetur in curiam *banc*
regii aut communium placitorum per
breve *recordari* vel *pone*; per *querentem*
pro arbitrio, per *defendentem* idonea de
causa. pa. 149.

3133* Ubi *jus liberi tenementi* in quæstionem
venit nulla est vicecomiti in replegio-
tione juris dicendi facultas. pa. 149.

3134* In actione replegiationis seu replegii
districtor jam *defendens* aut proprio
jure *asserit* causamque *distinctionis* ex-
ponit, vel alterius jure ut ejus *villicus*
servusve cognoscit. *ibid.*

3135* Si

3135* Si defendens in *replegio* vicerit breve de retorno habendo conceditur per quod districtæ res in manum ipsi districtori redeunt.

3136* Si pendente *replegio* iterum distringat quis breve *recapitionis* laeso erit et damna in defendentem contemptæ legis pœna. pa. 150 v. de *Replegio* citat a per eundem. 1 P & M. c. 12. 13 E. I. c. 2. 11 G. II. c. 19. 17 Car. II. c. 7.

3137* Si quis ex alterius possessione sive quæ manu sit sive *juris* res sine legitimo abstulerit titulo, et *sine animo furandi* tamen, *actio transgressionis vi et armis* data; aut quæ minus injuriarum sit, rerum inventarum et in usum ejus quem *actio* invenisse supponit conversarum. pa. 181.

3138* Injuria fit possessioni injuste detinendo quæ non injuste quis ceperat. Retque huic *actio detentionis* in ipsam speciem quæ detenta sit recuperandam datur. Sed in hac actione licitum videtur legem vadiari. *ibid.*

3139* *Actio rerum inventarum et conversarum* est ubi quis *bona aliena* in proprium usum converterit: inventio tantum formulæ necessaria est ut denotet modum aliquem sine jure contra verum dominum ubi res suas repetiverit habendi: conversio autem illegitima necessario est probanda: quâ probatâ non res ipsa

ipsa sed tantum pensatio damni conceditur. pa. 152.
 3140* Si quis res in possessione domini læserit vitiauerit corruerit actio est *transgressionis* vi et armis ubi ex actu in se damnum oriatur; ubi vero ex *consequenti* actio *super casu*.

De Injuria eorum quæ in Actionibus tantum sint.

3141* *Res in actione* sunt ex *contractu* vel *expresso* vel *implicito*. pa. 153.

3142* *Res expressi contractus* sunt *debita conventiones promissa*. *ibid*.

3143* **DEBITUM** est quod ex certa obligatione certa æstimatione neque ex futuro pendente fit solvendum.

3144* In actione super debito simplicis contractus defendenti licet legem vadiari. pa. 154.

3145* In actione super debito *integra et certa et præstituta* est summa qua tota actio confit; quamque vel simul vincere vel omnino ne particulam referre actori sit necesse. *ibid* pariter fere super eadem re leges Romanæ Cicerone citante.

3146* *Formula brevis super debito* aliquando *debet* et *detinet* aliquando *detinet* solum com-

complectitur. Primum ubi ab eo qui contractum inierit in illum qui ipse pariter ex altera parte contraxerat vel in ejus hæredes lis intentatur; alterum ubi executores litem acturi sint vel defensori. Distat etiam utrum pecunia an bona alia in causam veniant cætera enim quæ non sint pecunia per detinet non per debet sequenda sunt. Hæc enimvero potius sub detensionis actione veniant quanquam nomine actionis super debito postulentur.

- 3147* Actio rerum inventarum et conversarum contra eum valet qui habeat rem aliquam de qua certo constat ex pecunia esse quis quam ab alio per feloniam ademerit quæve modo sine justo titulo per eum qui ademerat sit parta. Tantum appareat ipsam eam pecuniam ei ipsi rei comparandæ impensam fuisse. *Golightly v. Reynolds. Mic. 12 G. 3.*

DE CONVENTIONIBUS.

- 3148* *Conventio* est quæ chartâ sollemni quod jure Anglicano factum dicitur fiat pactio, rei certae faciendae vel omittendae. pa. 155.

3149* Breve

3149* *Breve* est *miste naturæ reale* partim et partim *personale conventionis* de terris in alterum transferendis *certa nuncupatione* in brevi dictis. pa. 156.

3150* *Promissio* est quasi *conventio ore facta* scripto vel saltem *charta solenni* non intercedente: cui non præstita *remedium* est per *actionem assumptionis* in *damni pensionem* quanti steterit †. pa. 156.

DE

CONTRACTIBUS IMPLICITIS.

3151* *Ex implicito* est *contractu* ejus *solutio* quod *legis sententia* debeat in quam utpote *societatis commune* *vinculum* omnes *consenserint*. vide 1078—1085.

† V. 29 Car. 2. c. 4. quod optimi et doctissimi viri Matthæi Hale fertur fuisse quo cautum est nullam ore tantum prolatam *promissionem* sine aliquo scripto *actioni* sufficere ubi *executor* vel *administrator* de proprio *debitis* *testatoris* solvendis se obligaverit; ubi quis in *alienum debitum* defectum aut male *negotium* gestum suam *sponsponderit* vicem; ubi *pactum* fuerit de *matrimonio*; ubi *contractus* de *terris tenementis* hæreditamentive *alienandis* aliquove in iis *interesse*, ubi *pactum* fuerit non *infra annum* præstandum.

U

3151* Actio

3152* Actio ex legis sententia summam aliquam solvi iubentis utpote rei *certain* inter actiones *debiti* censetur. pa. 158.

3153* Forisfactura per privas *collegii* seu corporis corporati leges est *debitum impliciti* contractus eos obligans quibus imposita sit si membra fuerint *collegii*. Nam *supra* *sodales* *legem* *quam* *volent* *sibi* *dum* *ne* *quid* *publico* *jure* *decidat*—*ferunt*. pa. 159. Leg. 12. Tab.

3154* Est *implicitus* contractus quod non ex scripta lege sed ex *certain* rationis et *debiti* officii civilis *Norma* oriatur. pa. 166. vi. *Regulas* *juris* *naturalis* a 635 ad 651. et *Fundamina* *juris* *Anglicani*.

3155* Actio *assumptionis* in quantum meruit ubi alicujus opera nulla mercede certa est conducta et *actio assumptionis* in quantum valebat ubi *merces* nullo *pretio* condito ab eo sumptæ fuerint qui in eis vendendis *quæstum* *legitimum* exerceat iis circumstantiis quæ *emptioni* *venditioni* proprie convenient est inter causas *impliciti* contractus ex *certain* ratione et *officio* *civilis* *debito*. ibid.

3156* Est *implicitæ* *assumptionis* genus et *quasi* ex *contractu* *debiti* quo is tenetur cui quis per errorem non *debitum* solvit; perinde enim obligatur ac si daretur ei *mutuum* et ideo *condictione* tenetur *indebiti*. Lege *Angliæ* *actio* *pecuniæ* in *usum* *querentis* *acceptæ* dicitur: estque actio

actio latissimæ æquitatis. pa. 162. *Inst.*
III. *Fit.* 28. *sec.* 6.

3157* Ubi partes *in* simul computassent quod ex
collatis tabulis alteri ab altero solven-
dum debeatur id ex implicito contractu
dicitur deberi : quanquam valde ad ex-
pressi contractus naturam accedat nisi
quod non sit chartæ sollemnis. *vide*
pa. 163.

3158* *Est in impliciti contractus natura quod*
quis in se receperit artificium, munusve
id ut iis præstetur quorum causa receperit
debita fide et peritia sive rei sit privatae
sive et multo magis PUBLICÆ : et in
re privata actio super casu muneris re-
cepti non præstiti aut male præstiti
competit. In publica altius quid et magis
venerabile atque male rem publicam geren-
tibus sive malevolentia sive inscitia hor-
rendum. pa. 162.

De implicita adstipulatione. *vide su-*
pra.

3159* Actio doli mali datur præcipue ubi quis
nomine alterius aliquid agat quo ille al-
ter capiat lædaturque. Dolus autem
malus dicitur cum aliud sit simulatum
aliud ad injuriam alterius actum. pa. 166.
vide Cic. in Tert. Officior.

DE
INJURIIS
ADVERSUS

PROPRIETATEM REALEM.

- 3160* Injuriae adversus proprietatem realem, sunt *depulsio, transgressio, nocumentum, vastatio, subtractio, impeditio*. *Commentar. III. c. 10.*
- 3161* *Depulsio* est per *hæreditatis dejectionem, intrusionem disseizinam interruptionem de-trusionem*. *ibid. pa. 167.*
- 3162* *Dejectio* hæreditatis est ubi quis *hæreditate seizitus* moriatur aliusque *sine jure* intret antequam intraverit hæres vel legatarius. *pa. 168.*
- 3163* *Intrusio* est post statum particularem finitum quod *dejectio* post mortem ejus qui hæreditate seizitus obierat nempe *occupatio* injusta antequam intraverit cujus sit *remanere* aut *reversio*. *pa. 169.*
- 3164* *Disseizina* est a *tenemento* injusta facta *disposessio*: estque *facti*; ut *dejectio* et *intrusio* juris *depulsio*. *ibid.*
- 3165* In *dejectione* *intrusione* et *disseizina* ipsa *intretio* est illegitima; non *continua-*

tinuatio tantum possessionis. vi. page 171.

3166* *Interruptio est ubi tenens in feodo taliatio ampliorem in alterum transferat statum quam ipse jure habeat, ibid.*

3367* *Detrusio pleno sensu est genus generalissimum: dejectionem intrusionem interruptionem complexum; omnem denique injuriam per quam jus liberi tenementi a possessione abscindatur. pa. 172.*

3168* *Detrusio ut species est detensio liberi tenementi ab eo qui jus proprietatis habeat possessionem vero non tum haberet ubi detrusio fuerit quare disseizinæ obnoxius esse nequit, et nec hæres sit nec legatarius.—*

Ut in eschæta ad dominum manerii ubi terræ ab eo abstineantur aut ubi hæres isve cui alienatio fuerit facta aut qui disseizinam marito fecerit in terras dotabilibus viduæ non assignet dotem. Vel infans alienationem fecerit isque cui facta sit contra eum qui infans fuerat et postquam adultus terras redhibere sevelle legitime ostenderit teneat tamen vel contra hæredem ejus, ubi infans antequam electionis ætatem attigerit, sit mortuus. Aut terras quis alii in terminum annorum aut durante vita alterius demiserit isque post termini expirationem contra dimissorem teneat. Aut si qua terras per chartam matrimonii causa alicui dederit qui ma-

rimonium postea cum ea recuset et terra tamen contra ejus voluntatem teneat. Aut ubi quis *mentis non compos* alienaverit iique in quem alienationem fecerit contra eum cui jus tenendi sit persistet retinere. Aut ubi *idem* jus duobus in *eadem* tenementa sit alterque alterum intrando præoccupet et contra teneat aut ubi qui de *terrīs* in alterum *transferendis* legitime *convenerit* postea sibi tenere perseveret et transferre renuat: aut ubi aliquem quis *ab aliquo munere sive publico sive privato* quod *liberi sit tenementi* prohibuerit, ipsumque accedere et id munus auspicari non patiatur sed ipse contra jus in eo maneat. pa. 173—4.

3169* Interruptio et detrusio specialior sunt intrationis justæ continuationis injustæ.

D E

REMEDIIS DEPULSIONIS.

3170* Depulsionis *remedium* semper est in *possessionem* aliquando et *pensatorium* quodque.

3171* Depulsionis *remedium* est per *intrationem* quam pro diversis quibusque comitatibus in quibus terræ sint unde depul-

sus

sus fuerit quis diversam esse leges iusserunt: et pro diversis quoque depulsoribus aut iis qui sub depulsoribus jus possessionis ceperint itidem diversam; pro singulis comitatibus aut depulsoribus vel ab iis jus possidentibus intratione totidem vicibus facienda.

3172* Intratio tantum datur ubi depulsoris possessio ab initio contra depulsum injustæ fuerit: in *dejectione* nempe *intrusione*, et *disseizina*; non in interruptione neque *destructione* speciali.

3173* Aliquando per fictionem juris liberum tenementum contra jus quæsitum in magis promptum depulsi remedium supponitur ut intratione pro *actione* utatur. pa. 175.

3174* In *hereditamentis incorporeis* quorum nulla esse possit manu depulsio sed ficta tantum, *electionem* æquissimam dant ei cujus fuerit jus leges utrum depulsionem velit supponere quæ nunquam in talibus eo invito supponetur. page 170.

3175* In *dejectione intrusione disseizina* *jus intrationis* per descensum in depulsoris hæredem tollitur. pa. 176.

3176* Descensus intrationem non tollit ubi non nisi *postquam* terræ descendissent

sent capax esset intrandi is cui jus verum sit. pa. 177.†

3177* *Remedium per breve intrationis* est ubi quis possessione se injuste privatum dicat neque remedium habeat per intrationem de factis impliciter sine brevi. pa. 180.

Breve intrationis mere *possessorium* est de jure proprietatis nihil propenit statuendum. *ibid.*

3178* *Breve intrationis* est *alternativum* et in tenentem quod petenti, reddat terras aut tenementa vicecomiti mandatur formula *præcipiendi* in breve nuncupata, vel causam justam in curia die condita ostendat quare non fecerit. pa. 180—1.

3179* In brevi intrationis actio semper in eum intenditur qui terras teneat defectusque tituli sub quo ille possessionem habeat est in brevi monstrandus sive in propria tenentis injuria constet; sive in ejus *per* quem proxime possessionem ceperit; sive ejus *a quo* § ille possessionem habuerit, *per* quem possessio tenentis orta sit. pa. 181.

---

† Vide St. 33.H. 8. c. 33. de *quinquennio* antequam jus intrationis tollatur. *ibid* citat.

§ Vide 52 Henry III. c. 30. ubi descensus ulterior sit gradus per quod breve conceditur ubi gradus ultra secundum sint omissis gradibus per quos possessio tenentis derivetur.

3180* Breve *assize* actioni reali dat funda-
men *affirmando titulum* petentis *possesso-*
rium, ut breve *intrationis* titulum te-
nentis *possessorium* negando et est vel
super *dejectione* hæreditatis vel super nu-
pera *disseizina*. pa. 184—5. †

De Remedia in Jure Proprietatis vio-
lato.

3181* Jus proprietatis si fuerit violatum per
breve *juris assertorium*, quod breve dicitur
recti est *remedium*. pa. 191.

3182* Breve *recti* procedit ubi tenens in se-
do talliato alienaverit; ubi iudicium in
non *comparentem* exierit; ubi jus *pos-*
sefforium per sententiam fuerit affirma-
tum; ubi petitor per limitationem tem-
poris jus *possessorie* actionis desierit
habere. pa. 190—1.

3183* Breve *recti* originem debet in curia
ejus maneriali a quo terræ teneantur
ducere: sed si ille nullam habeat vel

---

† Hæ *Possessorie* omnes actiones infra quinquaginta
annos a causa actionis ortum ni traxerint per 32 H.
VIII. perpetuum jubentur filere.

jus suum super hæc remiserit per
præcipe in curia regis. pa. 195 §.

*De eorum ablatione quæ realitatem
sapiant.*

3184* Ubi quis tenentem pro termino annorum
ejecerit breve *ejectionis* conceditur est
que vel proximi vel secundi gradus.
Commentar. III. c. II.

3185* Breve *ejectionis* proximi gradus de *ejec-
tione firmæ* dicitur et contra ipsum est
a quo injuria fit admiffa.

3186* Breve *ejectionis* secundi gradus dicitur
quare *ejecit infra terminum* quod con-
tra eum datur qui non ipse injuriam
fecerit sed infeodatus fit vel aliquo
modo jus in tenementa derivavit ab
eo unde injuria fit profecta. page
199.

3187* Actio *ejectionis mixtæ* est naturæ par-
tim *realis* et partim *personalis*: quatenus
reale sapiat *restitutionem* dat *termini* qua-
tenus *personale* est *damni pensationem*.
ibid.

---

§ In tempus sexaginta annorum per idem St. limi-
tatur pagina superiori citatum.

3188* Actio

*3188 Actio ne ejectionis *jus liberi tenementi* in forum deducitur cum is qui jure agere velit terras intret et dimissionem sollemniter inibi consignet et alicui tradat qui sub eo possessionem defendat et *isto* ejiciatur ab aliquo per eum qui confecerit dimissionem propterea missum: qui *casu* intervenisse per fictionem juris supponitur. Actio enim ejectionis oritur statim ab eo cui facta fuerit dimissio in *tenentem* vel *ejectorem*.

*3189 Ubi actio contra ejectorem fictitium est cum in juris fictione *aequitas* semper subsistat non in judicium res descendet antequam qui re vera terrarum sit tenens et non litis causa constitutus, fuerit ipse certior factus, et juri suo et dimissoris defendendo citatus.

*3190 Res *quatuor* sunt querenti in actione probanda. **TITULUS SUB DIMISSORE JUSTUS.** *dimissio, intratio, detrusio.* pa. 202.

*3191 Ejectioni non est necessaria ubi tenens sit aliquis in quem intendi possit lis aut dimissio aut intratio aut detrusio; sed omnia hæc quærens per declarationem supponit: et tunc ejector fictitius per *scriptum*, cum exemplari declarationis ipsum *tenentem* monet actionem in se, fictitium nempe ejectorem esse, ab homine qui per dimissionem *jus* asserit ejus qui *jus* terras possidendi sibi vindicet

dicet; seque non defensurum: igitur tenenti comparandum esse si possessionem velit retinere, pa. 203.

3192* Tenens antequam possessioni defendendæ admittatur quæ formam tantum constituunt causæ, *dimissio intratio detructio* ea non abnuere debet sed consensus inter placita curiæ pati relationem ea pro factis habendi: unde formâ per consensum satis stabilitâ ipsa substantia in jus venit—*Titulus illius qui dimissionem fecerit iure conferendi causa* †. pa. 203.

—4.

De Injuriis quæ possessionis amotionem non supponunt.

3193* Injuriarum quæ possessionis amotionem non supponunt primum occupat locum et latissime patet ea cui *transgressio iuris Anglicano* est nomen, *Commentar. III. c. 12.*

3194* *Transgressio* quantum ad actiones in rem vel quæ realitatem sapiant spectet

---

† V. St. II G. II. c. 19. de domino terrarum per tenentem admonendo ejectionis in tenentem, sub *forisfactura redditus trium annorum.*

est

est intratio in tenementum alienum
sine jure.

3195* Omnis intratio sine jure actioni trans-
gressionis quare clausam fregit est ob-
noxia. Clausa enim uniuscujusque
domus casa prædium agellus non lapi-
dum strue neque arborum sepimento sed
legum est ambitu sanctissimarum æterno
atque inviolabili.

3196* Transgressionis actioni obnoxius est quis
si pecus eo negligente fundum alterius
invaserit. pa. 215.

3197* Qui jure intraverit sed post intrationem
rem fecerit injustam quod nisi intrasset
facere non potuit videtur transgressor
ab initio. *ibid.*

DE NOCUMENTO.

3198* Nocumentum est quod noxam aut in-
commodum rei utendæ faciat. *Commentar.*
III. c. 13.

3199* Nocumenta sunt vel publica vel pri-
vata.

De nocumentis generaliter. *vi. supra.*

3200* Nocumentum privatum est quod in noxam
aut damnum alicujus fiat in terris ejus te-
nementis hæreditamentisve. pa. 210.

X x

3201* In

3201* In corporeis hæreditamentis si quis domum meam superædificet ut ab ejus *impluvio* in meum aqua inundet *actio noxalis* ob hoc nocumentum datur. *ibid.*

3202* Cum sic *suo utendum* cuique lex æterna rationis præcipiat ut *alterum ne lædat* quicquid alterius justæ utilitati immi-
nutionem facit est nocumentum.

3203* *Obletationis interclusio* meræ nocumentum non est ubi ab actu alterius jure suo utentis per quasi incidentiam emergit, non ex proposito. *vide page 217. supra.*

3204* Nocumentum agro fit ubi artificium quis exerceat in eo genere metallorum per vapores quorum herba inficiatur vicina pascentesque pecudes intermo-
riantur. pa. 218.

3205* Nocumentum permissivum fit ubi vicinus scrobem non purgaverit per quam deinde ager proximus inundetur. pa. 218.

3206* In hæreditamentis incorporeis si jus fuerit *viarium* per alterius solum et ille aut omnino intercluserit viam aut incommodam stirpium objectu vel arationibus reddiderit *nocumento* tenebitur.

3207* Justæ utilitatis generaliter non dicitur imminutio si quis suam alterius spei antehabuerit: super commodo enim cui jus ex contingenti oriturum expectatur
justa

justa est præoccupatio. Ut si quis domum vicinam alterius domui qui medicinam profiteatur scholamve doceat aliamve artem exerceat conduxerit et ipse eadem arte, pari exercendi jure utatur: *damnum* ex vicini talis super-ventione et successu oriri quidem potest et sæpe justus damni futuri metus et is qui conduxerit ei arti exercendæ domum non potuit in conducendo non id providere quod sibi accesserit lucri probabiliter aliqua saltem ex parte priori discessurum. At *damnum* erit sine injuria et improprie quidem cum non is merito censeatur aliquid perdidisse qui neque *re* illud neque *jure* habuerit. Et in quibusdam ob politicas quasdam seu veras seu potius creditas rationes aliter institutum est. Forum enim si quis antiquo foro mercium vendandarum vicinum infra septem miliaria crexerit nocumentum censebitur statim si eundem diem mercibus vendendis condixerit; si alio die nocumentum etiam sic videri posse censetur sed non protinus ex præsumptione legis ita præsumitur sed probatione indiget. Et simili ratione si quis pontonem trajectui antiquo vicinum statuerit unde quæstus qui ex vectura antiqua esse convenit facta sit imminutio id *nocumento* apponitur quanquam aliquanto fortior si

ratione cum veteris trajectus dominus ei reparando teneatur in civium utilitatem publicam sub gravi mulctæ discrimine. pa. 218—9.

3208* *Nulla privata actio publico nocumento competit.* pa. 219. *vide supra* 1063. 1378.

3209* *Quatenus privatum damnum speciale publico nocumento sit conjunctum, damni, in quantum privati proprie interfit, actio noxalis permittitur.*

3210* *Qui per pacatam amolitionem nocumentum amoverit actionem nocumenti non habebit; nisi in quantum ante amolitionem fuerit specialiter læsus.* vi. *supra.*

3211* *Remedia nocumenti in rem sunt per actionem super casu in pensationem damni et toties enimvero quoties nocumentum præstando continetur aut per affixam nocumenti liberi tenementi sui † vel breve quod permittat prosternere illa autem affixa propter formam et illud breve propter naturam actionis brevi de recto consimilem nisi tenentibus de libero tenemento non conceduntur.* pa. 220—1.

3212* *Alternativum est breve quod permittat prosternere.* pa. 221—2.

---

† St. illius plusquam Justiniani nostri. Ed. I. An. 13. c. 24.

DE

VASTATIONE.

- 3213* Breve *extirpationis* exit contra eum qui lite victus in actione sit reali *post* iudicium et ante possessionem per vicecomitem traditam *ne extirpationem, quod est vastatio, faciat* §.

DE

SUBTRACTIONE.

- 3214* *Subtractio* a depulsione distat quod non auferat, imo ne vel *neget jus* vel *debitum* alicui *servitium* sed tantum ejus impletionem subtrahat negligatve. *Commentar. III. c. 15.*
- 3215* *Subtractio* maxime insignis est *fidelitatis sectæ* aut *servitorum. ibid. pa. 230.*

---

§ Et per St. Clevi 6 E. I. c. 13 *ante* iudicium in natura injunctionis e cancellaria in vastum prohibendum.

3216* *Remedium fidelitatis aut seclæ subtractæ est per distractionem infinitum.*

3217* *Remedium subtractionis servitiornm est per distractionem; aut ubi certa sint servitia debiti actionem; per assixam aut nuperam disseizinam ubi de redditu agatur esse potest aut per breve de consuetudinibus et servitiis aut breve de renunciatione. pa. 232—3.*

3218* *Breve est de seclæ ad molendinum, aut furnum aut torrale vel de aliis hujusmodi ubi qui de antiquo alicujus molendivo, furno cœterisve ejus generis ut loci alicujus habitantes usi fuerint, tamen ad aliud postea molendinum tarint et sectam ab eo subtraxerint quam ad illud facere debeant et soliti sunt. pa. 235.*

3219* *Propter subtractionem servitiornm actio casus competit in pensandum damnum, ibid.*

DE

DE
IMPEDITIONE.

3220* *IMPEDITIO* est per quod fiat ut re sua quis hæreditamento ferme incorporeo minus bene utatur quam jure debuit propter alterius injuriam. *Commentar. III. c. 16.*

3221* *Impeditio libertatum* ut curiæ majoris sive *letæ* tenendæ aut *fori* habendi aut *tolneti* aut *erraticorum* aut cujuscunque libertatis est ubi quis aliqua jura horum propria imminuat. *pa. 236.*

3222* *Remedium* impeditionis libertatum est actio super casu; in *tolneto* si libitum est *districcio*. *pa. 237.*

3223* *Impeditio compascui* fit ubi qui jus liberæ pastionis non habeat pecudes immittat; aut qui habeat eas immittat quæ non sint compescuæ, *remedium* horum est per *districcionem* pecudis pauperiem facientis aut actione super casu *per quod* compascuum amisit.

3224* *Impeditio compascui* est et præter numerum modumque onerando.

3225* *Remedium compascui super onerati* est per *districcionem* pecudum ultra numerum concessum immissorum, aut per actionem

actionem *transgressionis* quorum utrumque domino competit; aut per actionem super casu quod cuivis competat compascuum habentium; aut per breve *ad mensurationis* quod etiam in compascuo nulla numeri certitudine finito obtinet †. pa. 238—9.

3226* Impeditio etiam fit compascui circumcludendo vel aliter usum ejus obstruendo: remedium aut per *depulsionem pecudum* quas qui intercluserit compascuum immisserit aut *limites* compascui *præscripiendo* vel *aratro* solum vertendo quod injuste occupatum fuerit §.

3227* Impeditio juris *viarii* quod alicui per præscriptionem sit actione super casu remedium invenit. pa. 242.

---

† In casu *secundæ* superoperationis. vide St. 2. West. 13 Ed. I. c. 8.

§ De Compascuo per dominium certis conditionibus intercludendo. vide St. 20 H. III. c. 4. 13 Ed. I. c. 46. 29 G. II. 41. De Impeditione patronatus. vide 13 Ed. I. c. 5. 7 Ann. c. 18. 12 Anne St. 2. c. 14. S. 4.

DE

INJURIIS A CORONA ORTIS

VEL

IN JUS REGIUM FACTIS.

3228* *Actio injuriæ in regem nemini civium datur cum sit vel prætermittendum si cum reipublicæ salute stare possit vel fortiora quam legum remedia necessitate et virtute tradentibus poscat. vide Commentar. III. c. 17. et Lockium clarissimum. vide supra 1045—6.*

3229* *Violationi juris proprietatis est remedium aut per petitionem juris aut per monstrati-
onem juris. pa. 250.*

3230* *Petitio juris est ubi regi possessio sit bonorum et civium aliquis jus in ea per res in petitione monstratas asserat in qua jus regium plene exponat necesse alioqui petitione excidet. ibid.*

3231* *Super petitione juris respondet rex fiat jus ut est petitum. ibid.*

3232* *Super responso regis commissio exit ad inquirendum de veritate juris petiti et inde res ad exitum facti vel ad exitum juris deducitur ut inter cives. ibid.*

3233* *Ubi*

3233* Ubi *jus regis* et *jus petentis* per recordum utrinque pateant breve monstrationis emanat †.

DE IN J U R I S

J U S R E G I U M.

3234* Rex possessione depelli per præsumptionem legis nequit quæ regium potestatem infirmitati non obnoxiam intelligat assizam igitur aut *ejectionem* non feret: actionem *transgressionis* potest aut breve de *quare impedit*. Et has et alias quasunque actiones regie dignitati competentes in qua velit curiarum quæ majorum sint gentium sequi. pa. 257.

3235* Sunt *regiæ majestati* formulæ juris sequendi propriæ per *quæstionem* ex officio, per breve *scire facias*, per delationem attornati in scaccario de bonis regis realibus aut personalibus, breve de

---

† 36. Ed. 3. c. 13. 2 & 3. Ed. 6. c. 8. vide St. 34. Ed. 3. c. 13.

quo warranto aut mandamus. pa. 257.
—265.

3236* *Quaestio* ex officio est per regis *vicecomitem coronatorem* aut *fiscalem* aut per breve ad eos missum aut per legatos in eam rem constitutos super jure regio in bona sive rei fuerint sive *personae*: idque per numerum indefinitum aut duodecem aut plurimum. pa. 258.

3237* Regi non intratione opus est in jus affirmandum. pa. 262.

3238* Breve de *quo warranto* est regi ferme quod alii civium breve de recto contra eum qui munus aliquod aut libertates sibi vindicet; aut in non usu vel abusu libertatum. pa. 262.

3239* De brevi MANDAMUS dicto. vide supra et de hoc et *quo warranto* in collegiorum remedium, vide 9 A. c. 20. II G. 1. c. 4.

DE

D E

R E M E D I I S

P E R

A C T I O N E M.

3240* In ACTIONE spectari possunt BREVE ORIGINALE; PROCESSUS *causæ in curiam*; PLACITATIONES; EXITUS sive juris seu facti seu utriusque missi; PROBATIO: JUDICIUM, PROVOCATIO; EXECUTIO.

3241* BREVE ORIGINALE *a rege in cancellaria justitiæ receptaculo perenni emanat vicecomiti sub magno sigillo mandatum. Commentar. III. c. 18.*

3242* Breve originale est aut *alternativum* aut *peremptorium*. pa. 274.

3243* *Alternativum* per *præcipe* procedit rem in brevi demonstratam *fieri* jubens vel *pausam* in curia ostendi *quare non sit facta*. ibid.

3244* *Peremptorium* quod moras statim *perimat* in re ubi nullus sit *causandi* locus tantum sub *cautione* si actor vicecomitem *prosequendi fecerit securum*. pa. 274.

3245* Pig-

3245* Pignora prosequendi formula tantum constat.

3246* In brevi originali dies ad quem defendenti sit *comparendum* et vicecomiti breve *remittendum* continetur: et est generaliter in termino nisi ubi salus rei publicæ et civium libertas aliter statuerit in quorum causa necessaria nullum est iustitium. pa. 275.

3247* Saltem quindecim dies a datu brevi remittendo conceduntur.

3248* *Termini* sunt anno quatuor *Hillarii, Paschæ, Sanctæ Trinitatis, Michaelis*: et fere mensem tresve hebdomadas singula perdurant. *ibid* §.

3249* A die brevium remittendorum trini dies exclusive annumerantur; infra quos comparentia pœnam perditæ per contumaciam causæ evitat: illud enim ex *libertate* quod non statim *iussis* sit in foro consistendum sed et alter et tertius dies cunctationi sit impune. *vi. Tacit. de Moribus Germ. citat. Commentar.* pa. 278.

---

§ 32 H. 8. c. 2. 24 G. 2. c. 48.

Y y

DE

DE

P R O C E S S U

C A U S Æ in C U R I A M.

3250* Processus causæ in curiam sæpenumero jure Anglicano *originalis* dicitur: processus autem de quo agitur est in brevis *originalis* auxilium. *Commentar.* III. c. 19.

3251* Primum in processu est *in jus* *vocantis* citatio: et per *baculum nuntiatorium* super terris citati constitutum ubi actio sit in rem.

3252* *Citatione* neglecta sequitur breve attachamenti *judiciale* sub *sigillo* curiæ et teste capitali iustitiario.

3253* Post breve attachamenti sequitur breve *distinctionis* infinitæ.

3254* Breve *capias* ad respondendum dicitur quod in omnibus causis transgressionis vi et armis lege communi notissimum est quæ noluit vindictam pecuniolæ causa in corpus et libertatem inopis favire. pa. 281 †.

---

† At in actionibus *computi* per 52 H. III. c. 26. 13 Ed. I. c. 11. *debiti* et *detensionis* per 25 Ed. III. c. 17, et in cunctis super casu actionibus 19 H. VIII. c. 9.

3255* Ubi defendens se *comperendinationi* subtrahit post breve originale et capias et *non est inventus* per vicecomitem remisso responso, exit breve sicut *alias* vel *sicut pluries præcepimus* super quo *non est inventus* remisso, breve *exigi facias* dictum procedit defendentem citans et vicecomitem citationem eam jubens quinque proximis curiis comitatus calare: et tum si non demum comparuerit in *quinto exactum*† utlagatio procedit.

3256* In banco regio processus in curiam primus est per breve Trinobantum.

3257* In *seaccario* processus in curiam primus est per breve *quo minus*: sic dictum quia allegat debitum propter insolutionem cujus defendens minus sufficiens existat in debitum regi solvendum. pa. 286.

3258* *Capias* per consuetudinem *primus* factus est in curiam *processus* §. pa. 287.

3259* Arrestatio seu manus injectio fit per corporis apprehensionem tactumque legitimum post quod licet vicecomiti aut ejus viatori ædes ni fuerint reclusæ infectando *refringere*.

---

† V. 6 H. VIII. c. 4. 13 Eliz. c. 3.

§ Et igitur quia in fictione juris semper subsistit æquitas non dat in causis hujusmodi corporis capiendi potestatem sed tantum summonitionis loco est. 12 G. I. c. 19. 5 G. II. c. 27. 21 G. II. c. 3.

Y y 2

3260* Contra

- 3260* Contra procures et milites parliamenti et collegia remedium est per districti-
nem infinitam et non per arrestationem.
pa. 289.
- 3261* Scribæ attornati quique curiam sec-
tantur non per arrestationem sunt sis-
tendi utpote jam in curia.
- 3262* *Præsente rege quod et dignitatis regia est
et publicæ salutis manuum in quemcunque
amnino vetita est injectio.* pa. 289.
- 3263* *Manuum injectio in comparentiam amove-
tur vadibus idoneis vicecomiti præstitis si
vicecomiti libitum fuerit vadimonium
poscere.* *ibid.*
- 3264* *Vades supra in comparentia præstandi
duo saltem qui satisfactionem stipulan-
tur ut fidejussores ni reum tradiderint
in respondendum et pro viribus satis-
faciendum. Et hoc vadimonium majus.*
pa. 291—2:
- 3265* *Vadimonium majus in causis incerti damni
non recipitur: nisi propter rem ferme
gravioris violentiæ aut ubi aliquid poscat
reum arctiori necessitate in comparen-
dum justitiæ teneri.* pa. 292.
- 3266* *In hæredem executores aut administratores
propter debita defuncti vadimonium
majus non est poscendum quia non
in personam sed in rem agitur.* *ibid.* v.

DE

PLACITANDO.

- 3267* *Placitationes*, sunt quæ in *jure conferendo* inter *actorem* et *reum* aguntur. *Commentar. III. c. 20. vide supra. III. 10.*
- 3268* Primum in his est *declaratio* seu *narratio* actoris estque ad *breve* quod *rhetorica* ad *dialecticam* seu *manus expansa* *pugno* collata. *ibid.*
- 3269* Actionum quædam sunt loci quædam *transitivæ*. *pa. 294.*
- 3270* Actiones loci sint fere in *rem*: actiones vero quæ personam sequuntur ut *debiti detensionis calumniæ* in quocunque comitatu bene ad *judicium* descendunt, licet in quovis alio fuerit *admissa injuria*. *pa. 294.*
- 3271* Ubi defendens causam actionis si fuerit aliqua in alio comitatu et non in eo ubi per actorem orta *asseratur* ortam contendat curia *viciniam juratæ* colligendæ in comitatum transferet ubi causa actionis *perdefendentem* allegetur. *ibid.*
- 3272* *Vicinia* latiore sensu dicitur comitatus ex quo etiamnum *juratam conventam* oportet.

- 3373* Curia viciniam non transferet in aliquam comitatum borealium ante circuitum vernum cum in his assizæ teneantur tantum in circuitu æstivo. *ibid.*
- 3274* Curia viciniam aliquando transfert e jurisdictione causæ generaliter propria ubi iuste appareat ob partium studia aliasve rationes justitiæ adversantes verum et æquum utrinque examen in eo comitatu ubi aliter res agenda esset non sperandum. *ibid.*
- 3275* Declaratio continet diversas enumerationes pro arbitrio querentis: rem substantia eandem circumstantiis variando ut allegatis probatio occurrat.
- 3276* Si per duo terminos cesset declaratio non sequi actor dicitur; et actio curia excessit.
- 3277* Retractio est cum voluntario actionem e curia actor subducatur estque rei positiva cum non sequi in negativo tantum constet. pa. 296.
- 3278* Discontinuatio est non sequendo simile fitque ubi in processu sit chasma contra regulas legales. *ibid.*
- 3279* Contestatio litis infra tempus legibus pro natura actionis præfinitum reo incumbit alioqui per defectum excidet causa. *ibid.*
- 3280* Ante contestationem litis causæ cognitio si cui ea questio curiæ sit propria est per

per eam vindicanda: alioqui sero expos-
scetur. pa. 298.

3281* Quæstionem non in suam trahet cu-
riam qui actionem ipsam intenderit aut
in quem intenta sit; nisi alium judi-
cem jus ei sit constituendi: cum *nemo*
judex esse possit in propria causa. page
299.

3282* Post *confestationem litis* inceptam inter-
locutio datur ut *alter alterum in via uti*
pacent oret. ibid et Leg. duod. Tab.
et Math. v. 25. ibid citat.

3283* In placitando *verum* esse debet *placitum*
sufficiens certum, simplex et brevi con-
gruens et præcedentibus *constans* et or-
dinem spectans.

3284* Placitum *mendax* aut *ineptum* non est
placitum.

3285* Ut ne quid *nimis* cavendum; ut ne
quid *deficiens duplo* cavendum.

3286* *Superflua* obstant; *defectiva* perimunt

3287* *Utile* per inutile in ratione *redundantiae*
non vitiatur; extinguitur autem ubi
inutile permistum et utili necessario
conjunctum sit in ratione *mali.*

3288* *Duplex* placitum non admittitur.

3289* Qui non vult intelligi debet negligi.

3290* Qui causâ decedit causâ cadit.

3291* Qui tempus et ordinem in placitando
prætermittit causam perdit.

3292* Ubi lex cogit aliquem causam osten-
dere necesse est *juxta* sit et *legitima.*

3293* Idem

- 3293* Idem est nihil ac insufficienter dicere.
- 3294* Placitum nemo cassabit nisi melius dando.
- 3295* Placitum affirmativum sine negativo exitum non facit.
- 3296* Placita negativa duo exitum non faciunt.
- 3297* Placita debent apte concludere.
- 3298* Placita ex *directo* esse debent et nil per *inductionem* supponere.
- 3299* Qui ordine ulteriora admittit præcedentia affirmat.
- 3300* Qui *sufficienter* et *apte* allegatum non negat affirmat.
- 3301* In *capitalibus* quid, quomodo, quando, ubi, a quo factum, quare, cum circumstantiis sollemnibus debet exponi.
- 3302* Placitorum aliud est *dilatorium* aliud ad *actionem*.
- 3303* Placitum dilatorium est *adversus jurisdictionem curiæ* ut causæ non competentem; *adversus personam querentis* ut lege agendi vel in universum vel in ea actione specialiter *incapacem*; in brevis vel *narrationis dejectionem* †.

---

† De placitis dilatoriis non sine probabili veritatis causæ allegandis. Vide 4 & 5 Anne. c. 16.

3304* *Placitum in actionem est aut fatendo aut negando.*

3305* *Confessio ut plurimum ex parte aliqua tantum actionem agnoscit, de cætero negat.*

3306* *Placita negantia omnino sunt vel in exitum generalia vel specialia in actionem obstruendam.*

3307* *Obstructio actionis peremptoria a dejectione actionis hoc distat: quod dejectione actionis sit propter formæ necessitatis defectum; vel propter subjectum actionis tale in quod jure actio ea intendi omnino ex rei natura nequeat: obstructio per speciale placitum peremptoria non in formam est actionis neque subjectum actioni defuisse supponit ab origine sed aliquid monstrat propter quod actio et forma et subjecto legitima si per se tantum spectetur propter legitimam ex defendentis parte rationem non debeat procedere.*

3308* *Speciale placitum plerumque est vel propter sublatam actionis causam legitime finalem; vel propter causæ formalis absentiam non statim ex natura actionis apparentem sed ex causæ defendentis collatione inveniendam †. pa. 306.*

---

† Causa actionis sublata est *finalis* ubi quod esse per sententiam conficiendum jam totum sit confectum
vel

3309* *Præclusio* est inter placita specialia *obstructionis peremptoria*: fitque ubi aliquis proprio actu ab aliquid dicendo contra rem in se imbecillam et contra alios non similiter præclusos irritam præcludatur.

3310* Placita specialia plerunque sunt generis affirmativi; quandoque autem negativi. pa. 308.

3311* Placita specialia aliquid novi semper afferunt in narratione non inclusum. pa. 309.

3312* *Verificatio* per hæc verba *et hoc paratus est verificare* placito speciali est subjungenda. *ibid.*

---

vel omnino confici nequeat vel ex convento non abeat. Primum solutione ad diem pecuniæ conditæ; secundum conditione ex post facto impossibili sine rei culpa deventa; tertium per *relaxationem concordationem firmam*. Causa *formalis* deest ubi aliquid absit quod actioni qualis inferatur legitime sustinendæ sit necessarium, ut in actione verberationis quod formam dat actioni est ut sit *injusta in alterius corpus vis patrata* hæc omnia et singula forma sunt actioni *essentialis*, at si modo vis fuerit nullam vim privatam leges justam præsumunt; est igitur specialiter defendenti probandum *justæ necessitatis* fuisse; *inculpata* nempe *tutela*: quod fieri potest per placitum de proprio querentis insultu ortam fuisse verberationem: quo jam non injusta est.

3313* Nemo

3313* *Nemo specialiter placitabit quod tantum exitus generalis sit equipollens.*

3314* *In speciali placito actoris replicatio datur cui concessa est duplicatio rei et triplicatio actoris et rei quadruplicatio et sic donec eventiletur juris quæstio et in exitum veniat, pa. 310. Inst. iv 14. et Bract. v. l. 5. c. 1. ibid citat.*

3315* *In placitante quodlibet in se aptum esto et initiis media et finis sunt congrua. Ali- ter fiet deflexio sive deviatio.*

3316* *Aliquando quod generali certitudine bene allegatum fuit ubi reus respon- dendo astute declinare aggrediatur spe- cialius per circumstantias rei defensionis occurrentes quæ nova assignatio dici- tur exponi poterit: quod non est de- viatio sed tantum rei initio allegata aptior contestatio ni repellendæ explicatio. pa. 311.*

3317* *Placitationis in unam rem unum et sim- plex sit duntaxat responsum.*

3318* *Quædam neque pro concessis habenda neque tuto aut satis certo neganda tamen, protestatione deflectuntur legi- time et bene.*

3319* *Placiti negativi specialis non statim est adhibenda verificatio cum negativi proprie probatio non sit sed cum ad id ex altera parte affirmativum contrarium allegetur tum placiti specialis negativa veri-*

verificatio intervenit: cum affirmativi
ejus contrarii probatio aut refutatio
negativum destruat aut probet: et sic
statim in exitum res deducta est. pa.
313.

DE

EXITU et DEMORATIONE,

SIVE

CONTESTATIONE ULTIMA;

3320* *Exitus* est vel juris vel facti. *Commen-*
tar. III. c. 21.

3321* *Exitus* super materiâ juris demonstra-
tio sive contestatio juris ultima appe-
latur. pa. 314.

3322* Contestatio juris ultima conficitur af-
firmando *materiem* in placitatione ad-
versa insufficientem lege esse actioni
vel defensionis sustinendæ: super quod
ab altera parte respondetur verificando
sufficientem esse: et sic in exitum res
deducitur per judicum sententiam fini-
enda. pa. 315.

3324* *Exitus facti* est ubi de *jure* constat de
facto tantum ambigitur: et hoc per
patriam

patriam id est *juratam* duntaxat cernitur. pa. 315.

3324* In exitu facti utrinque se super patriam ponunt nempe hac verborum sollemnitate causam *juratæ* cognoscendam tradunt. *ibid.*

3325* Ante contestationem litis *dijudicatam* si qua nova res fuerit suborta id placito adnecti potest et appellatur post *ultimam continuationem* placitum; modo ad proximum *comperendinationis* diem adjungatur. pa. 316—7.

DE

DIVERSIS MODIS JUDICII
AGENDI.

3326* *Quæstio legalis facti ad exitum deducti* investigatio est *dijudicatoria*. Commentar. III. c. 22.

3327* *Quæstio* peragitur per *recordum* per *inspectionem* per *testificationem* per *testimonia* per *vadiationem duelli* per *vadiationem legis* per *juratam*, pa. 330.

3328* *Quæstio* per *recordum* cognoscitur quasi demonstratione proxima. Recordo nempe allegato si ex adverso "*nullum tale recordum*" placitatum fuerit sit ne aut non

Z z

externum

externum testimonium non habet: sed ipsum per se a iudicibus agnoscitur si modo verum sit. pa. 330.

3329* *Pædus* sit necne inter Anglicanam et alienam gentem per recordum probatur. *ibid.*

3330* *Inspectio* ejus rei quod per sensuum iudicium statim cognosci possit per iudices est examen dijudicatorium. Ut de infantia de identitate actoris et de similibus.

3331* *Testificationis* quæstio dirimitur ubi res extra cognitionem curiæ propriam in causa agenda emerferit ei dijudicandæ necessaria. Et hoc per scriptum facti verificatorium sit eorum quibus ejus rei proprium sit iudicium. pa. 335—6.

2* Quæstio per testimonia sine jurata testantium in exitu directo unius tantum videtur casus ubi vidua breve dotis ferat et tenens placitaverit maritum adhuc in vivis esse: in paucissimis itidem casibus exitus collateralis. *ibid.*

3333* *Vadiatio duelli* in civilibus est tantum ubi ad exitum causa super brevi de recto devenit in quo jus proprietatis arduum sæpenumero et valde implexum et remotioribus temporis spatiis memoriæ testum subductum in discrimen venit. Fit autem non per tenentem et petitem sed vicaria utrinque opera et ab ortu solis ad siderum surgentium conspectum

conspectum est sustinendum. Victi causa victori damnata est. Fustium tantum ministerio agitur concertatio parmaque coriaceæ utrinque objectu ut vix letiferum esse queat proelium; jam merito usus et fere memoriæ etiam absoletæ. pa. 338—40.

3334* *Vadiatio legis sive sacramentum decisionis* verbis Romani juris, fit per juramentum defendentis et undecem vicinorum qui se jurent credere eum vere jurasse se nihil petenti debere. pa. 345.

3335* *Vadiatio legis in actionibus debiti per simplicem contractum tantum, amerciamenti, defensionis et computi et in actione reali ubi tenens se non legitime summonitum contendat, licita est.*

3336* *Ubi quis lege alterius creditor non vero voluntate efficitur, ut custos carceris propter alimenta aut attornatus propter negotia gesta legis vadiatio non admittitur.* pa. 345—6.

3337* *Executor vel administrator propter debitum defuncti legem non vadiabit.* pa. 347.

3338* *Nulla vadiatio legis est in debito per contractum specialem; neque ubi transgressio dolus injuria vi facta allegetur. In causis indefiniti enim damni non potest intelligi reus actori satisfecisse: et ubi debiti testimonium clare ut extantis appareat occulta ejus solutio non præsumitur.* pa. 345—6.

DE
QUESTIONIS

PER
JURATAM COGNITIONE.

3339* *Jurata summa et inscrutabilis anti-
quitatis esse videtur. Commentar. III,
c. 23.*

3340* *Jurata est vel ordinaria vel extra or-
dinem. pa. 351.*

DE
JURATIS EXTRA ORDINEM

3341* *Prima juratæ extra ordinem species est
affixæ magnæ quatuor militum gladio cinc-
torum quibus adjungendi sunt duodecem
alii per ipsos lecti qui causam super
breui de recto dijudicent. pa. 315.*

3342* *Juratæ extra ordinem in censu repo-
nenda est quatuor et viginti optimorum
in comitatu hominum delectus qui ve-
redictum*

redictum prioris juratæ perjurii in-
mulatum sub examen retrahant. Ea-
que *magna distinctus jurata nuncupatur.*
vid.

DE

JURATA ORDINARIA.

3334* *Jurata ordinaria* est quæ de causis tum
civilibus tum criminalibus in genere
cognoscat: eaque *hab' o' reproxi* propter
frequentissimum et maxime insignem
usum jurata dicitur generisque *universi*
nomen merbit.

3344* In *jurata* spectanda sunt summonitor,
breve summonitionis *qualitates* et excep-
tiones in eos qui juratæ constituendæ
sint assignati, *sacramentum*, examen causæ,
verdictum.

3345* Proprie per curiam fit *summonitio* ubi
ad exitum res devenerit; proxime au-
tem per vicecomitem. pa. 352.

3346* *Vicecomes* si *consanguineus* vel *affinis* alter-
utrius partium fuerit breve ad corona-
torem mandatur; in quem si competat
similis exceptio breve duobus curiæ
mandatur scribis aut duobus comitatus
iuris nulli ejusmodi exceptioni obnox-

ius qui *electores* appellantur : hique juratam nuncupant. pa. 355.

3347* Breve *summonitionis* breve venire facias dicitur et duodecem liberos et legales homines e corpore comitatus per quos rei veritatis melius sciatur et qui neque sint actoris neque rei consanguinei vicecomiti ut mittat edicit ad veritatem exitus inter partes cognoscendam die et loco in brevi conductis. pa. 352.

3348* Nomina juratorum per vicecomitem designatorum cum brevi remittantur in *sebedula annexa*. pa. 353.

3549* In juratam designatam *exceptio* ubi in curiam venerint est vel adversus ordinem vel in capita.

3350* Exceptio in ordinem est propter vicecomitis coronatoris vel electorum culpam aut defectum : aut ipsius juratæ, ut non ex corpore comitatus venientis vel similibus de causis. pa. 359—60.

3251* *Recusatio* iudicis jurandi in numero juratorum est exceptioni in capita annumeranda : estque propter honorem propter defectum ; aut in affectus causa ; aut delicti. pa. 361.

3252* Exceptio propter affectum est aut principalis aut ex cautela. pa. 363.

3253* Exceptio principalis est quæ ex legis præsumptione orta sit statim peremptoria ; cum contra ea quæ lex præsumat nulla esse possit probatio : estque quod vel

vel *consanguineus* alterutrius sit infra gradum *nonum*; vel quod *arbitrè* inter eandem causam ejusdem; vel quod ex causam eventu aliquid ei sit aut *lucrandum* aut *amittendum*; vel quod *actio* inter eum et alterutrum partium *pendeat*; vel quod prius in eadem causa *sententiam* dederit; vel *magister*, *servus*, *patronus* *advocatusve* ab alterutra sit parte; aut ejusdem *collegii* *sodalitii* *ve*.

3254* Exceptio ex *cautela* vel *suspensione* est *convictus* aut similibus de causis non adeo gravibus ut statim *recusandus* legi videatur qui *affectui* propter eas *obnoxius* videatur cum *jurata* non *omni* *iusta* *exceptione* modo sed vel *suspensione* esse debeat major. *ibid.*

3255* *Recusatio* propter *delictum* est ubi quis in aliquo *infami* crimine *damnatus* fuerit.

3356* *Jurator* designatus potest adhibito *juramento* de iis interrogari quæ in *pœnam* aut *infamiam* ejus non tendant de iis autem nequaquam. pa. 364.

3357* Si propter *recusationes* aliisve de causis *competens* in *juratam* non compareat *numerus* de *circumstantibus* est implendus §.

---

§ De causis non ponendi in *jurata*. vide 13 Ed. I. c. 38. & 7 & 8 W. III. c. 32.

De *circumstantibus* vide 35 H. 8. c. 6.

3358* Per

3358* Per exceptiones utrinque licitas vi id fere devenit res ut nemo non modo de capite aut existimatione cujusquam sed ne pecuniaria quidem de re minima esset iudex nisi qui inter adversarios convenisset. pa. 366.

3359* Ubi de jurata convenit *juramentum* adhibetur de bene et vere rem in exitu inter partes judicando et iustum dando veredictum *secundum evidentiam*.

3360* Jurata conventa causa primum ex ejus parte cernitur qui *affirmet*; ex parte nempe *actoris* cum ei qui *dicat non* qui *negat* probatio incumbat, quæ per rerum naturam ex parte factum *negantis sit nulla*. pa. 366. v. Ff. 22. 3. 2. Co. 144. 19. 23. *ibid* citat.

DE

EVIDENTIA.

3361* *Evidentia jure Anglicano dicitur* quod rem *gestam demonstrat* aut aliquatenus *probat super qua inter partes fit questio*.

3362* *Evidentia duplex est*: altera quæ per testimonia *jurata* proponatur; altera quam *ex proprio* habeant. pa. 367.

3363* Quæ per testimonia proponuntur vel *scripti sunt vel non scripti*. *ibid*.

3364* *Scripti*

3364* Scripti testimonia sunt *recorda* et chartæ plus triginta annorum quæ ipsa se probant; aliæ scripta quæ per testes. pa. 368.

3365* *Evidentia est optima quam res recipiat probatio*: in qua si summa deficiant vel ad minima liceat decurrere: nunquam autem per *infirmius* probare id conceditur cujus aliquod melius sit et *fortius* testimonium; neque ubi *fontes* suppetant *rivulos* sectari. *ibid.*

DE TESTIBUS.

3366* *Testes sub pœna ad testificandum* per breve citantur.

3367* Omnes qui rationis usu fruuntur testes esse queunt nisi vel infami crimine per iudicium notati vel in causa *quæstus* aut *damni* participes. pa. 369.

3368* Nemo confiliator procuratorve in causa alterius agenda adhibitus ad testimonium contra eum dicendum adigetur super iis quæ in ea causa didicerit. 370.

3369* *Unius responsio testis* non ut in lege Romana omnino non audienda censetur in plerisque sufficit. *ibid.*

337* Ut

3370* Ut iudex ita neque testis quis in propria causa recipitur. pa. 3710.

3371. In quantum testem veracem esse aut in ea saltem re super qua est questio non mentiturum sit credibile et in quantum de competentia ejus ad ea certo scienda quæ se affirmet scire absit dubitandi ratio tantum ejus testimonium valet in probationem rei quam factam asserat. vide Dr. Price's Review &c. Tract. IV.

3372* Improbabilitas cum sit tantum præsumptio antecedens factum nil valet contra rem quæ vel propria scientia vel justo testimonio probetur facta. ibid.

3373* Quicquid non sit natura suapte impossibile probationis est capax. ibid.

3374* Improbabilitas ubi de testis integritate non satis constat vim habet iudicio et fidei super ea re in quam detur testimonium sustinendis: nullam autem ad fidem ei rei derogandam quæ per justum veracitatis et scientiæ testimonium facta ostendatur.

3375* Voluntas falsa dicendi non præsumitur. Cum præter famam adversam hominum quæque ex ea incommoda oriuntur inherens naturæ ratione præditæ sit veri amor, ubi vis absit ex specie boni oblata in contrarium rapiens, per se satis et semper valiturus. pa. 399.

3276* Ali-

3376* Aliquando tuto creditur etiam aliter non idoneis ad fidem faciendam testibus: præsertim ubi contra commoda et spes suas dicant; cum vix ullum majus sit testimonium illo quod adversus se vir malus præbant. Hanc enim ipsam veritatem extorsisse liquet.

3377* In rebus sub sensus cadentibus tantum opus est iis sensibus non affectis rei agendæ affuisse quæ sensus alicujus indicio proprie percipiatur ut sit ei credendum qui his auctoribus fidem faciat rei cujuscunque: nisi appareat esse causam quare decipiendi animum is habeat; eamque vere et philosophice causam; efficacem nempe magis quam mores ejus et voluntas in contrarium videantur.

3378* *Ad sensus judicium nil per se attinet rei verisimilitudo aut contrarium.* Et neque igitur ad testimonium a sensibus petitum. *ibid.* pa. 415—6 *Edit. Tert.*

De Evidentia Rei intrinseca.

3379* Evidentia rei intrinseca est ea quæ non sit in testimonio sive scripti sive non scripti sed ex ipsa veniat rei natura.

3380* Evidentia intrinseca est aut intuitiva sive per-

perceptiva, aut demonstrativa, aut moralis.

3381* *Evidentia intuitiva est ea quæ statim nienti et non per gradus aut consequentiam percipitur ea claritate et certitudine ut omnino ejus contrarium quod percipiatur existere non posse liqueat.*

3382* *Evidentia demonstrativa e nexu veritatis intuitivæ conficitur; estque per consequentes serie conclusiones quorum quælibet membra vera esse et certa percipiuntur; nexusque eorum itidem certus et ad conclusionem ultimam veritate necessaria tendens.*

3383* *Evidentia moralis ea est quæ per neque statim intuitivæ neque demonstrativæ sit veritatis, sed ex obscuriore et remotiore veri imagine deducatur.*

3384* *Evidentia intuitiva non recipit majus neque minus: cum nihil certo certius esse possit. Nec ergo verisimilitudo aut testimonium, aut opinio huic generi competit.*

3385* *Evidentia demonstrativa non recipit majus neque minus. Si enim aliqua ex parte incertum fuerit non jam est demonstrativum; si ex omni parte certum amplius esse nequit.*

3386* *Evidentia moralis per infinitos gradus majus aut minus recipit.*

3387* *Si nihil certum esse posset nihil ne verisimile quidem esset: cum verissimi ita sit*

ad veri certam inventionem *infinita approximation*: quæ nunquam tamen ad certitudinem *perceptivam* queat pertinere.

3388* *Evidentiæ moralis majores gradus sive effectus* aut impressiones in mentem perceptæ *evidentiæ congruentes* sunt hæ ferme in genere *convictio, persuasio, opinio*.

3389* *Convictio* est in morali evidentiâ quantum rei natura patiatur *demonstrationi* analogum: estque ubi *momentum* e contrario verisimilis ad illud verisimilium pondus vimque evidentiæ in probationem tendentem prorsus *infinita ratione* minor sit; adeoque *evanescat* et quasi pro *nihilo* sit habendum.

3390* *Persuasio* est ubi verisimilia ex utraque sint parte sed ex una tot vel tanta ut quanquam *certitudini summa morali* aliquid desit, ut in re certa ratio ut plurimum agendum vincat: Mensque de veritate rei quam sibi ita persuasum habeat satis fidat et justâ ratione.

3391* *Convictio* ut plurimum fit ubi proxima fere est evidentiæ moralis vis et *intuitivi* naturam quatenus mitatur; *persuasio* ubi aliquanto longior *deductio* et *demonstrationi* est similior.

3392* *Opinio* omnes gradus recipit hæsitantiæ dubitationis, diffidentiæ; et a scientia

convictione, persuasione, semper distat; quandoque propius, quandoque remotius. Vide de præsumptione supra 563 ad 569 inclusive.

3393* *Accumulatio* verisimilium quorum non ex altero alterum pendeat sed suam quodque seorsim habeat vim omnia vero eodem tendant ex separatim infirmis infinitum ferme probationis conficit robur.

3394* In testimonio pensitando qui et cujus æstimationis et an simpliciter dicant, an unum eundemque mediatum sermonem attulerint an ad ea quæ interrogata sint verisimilia etsi in minoribus forte non omnino constantia responderint cogitandum. Adrianus imperator citat. page 374.

3395* In testimoniis apte afferendis primum est causam acturo ut totam familiariter norit.

3396* Maxime cupiditate testimonii dandi etiam vero officitur.

3397* In testimoniis *paucitas* infirmitati causæ *abundantia* conspirationi apponitur; si *humiles* producet vilitatem, si potentes gratiam incesset diversæ causæ patronus. Multum prudentia opus est igitur his usuro: ut quæ invidiam faciant modestia temperet; quæ *contemptum* honeste subducat aut ingenue et causæ utiliter fateatur; aut paucos adduxisse

delectu

delectu aut *virium* conscientia ipsius causæ veritate inhærentium possit tueri ; *copia* non se ipsum oneret sed advertarii impetus tempestive reprimat. *vide Quintilian Inst. Orat. v. c. 7.*

DE

INTERROGATIONE.

3398* Qui contra allata testimonia agat *altius* et unde nihil *suspecti* sit repetita *percontatione* priora sequentibus applicando ab invitis quod profit vel *eliciat* vel extorqueat. *ibid. pa. 181. editore Rolin. Lond. 1738.*

3499* Extra causam de vita testium aliorum, de sua quisquis—citra tamen proprii criminis insimulationem, cum, in sui pœnam ignominiamve testimonium nemini sit dicendum,—si amicitia accusatoris, si inimicitiae cum reo, interrogari solet.

3400* Multum *inepte* interrogasse visus contra callidam tectamque et versutam malitiam aliquando proficit : quæ adversus speciem periti adversarii præmunita fiduciam sibi perniciosam tantum ex iis sumat quæ ille tanquam negli-

genter et inscite egerit et ad novum insperati ingenii specimen obstupescat et concidat.

3401* *In primis interrogatio debet esse circumspecta quia multa contra patronum venuste testis sæpe respondet; eique præcipue vulgo favetur: tum verbis quam maxime e medio sumptis ut qui rogatur non modo intelligat sed ne intelligere se neget. pa. 181. Quintillian supracitate:*

3402* *Vix credibile est quantum sit mali si iratum si non stultum, si non levem testem quis læserit. Cicero de Oratore II.*

3403* *Probatio per testimonia sive scripto sive præsentium inartificialis dicitur: cum eam afferat orator non inveneatur.*

De Probatione ejusque sive artificiali.

3404* *Omnis probatio artificialis constat aut signis aut argumentis aut exemplis. Quintil. c. 9.*

3405* *Signa sunt res extra causam ad eam probandam aut improbandum: ut adjuncta vel contraria ei quæ facta dicatur.*

3406* *Signa sive indubitata non sunt argumenta quia ubi illa sunt quæstio non est,*

est, sive dubia *argumentis* ipsa egent.
v. *Quintil. Cap. supra citato.*

3407* Signa sunt vel *τεχνησμοί* quæ semper
et necessario rei alicui adhæreant ut
ubi illa sint res ea necessario sit et *de-*
monstrationes latine dici possunt, vel
νικησμοί quæ verisimile conficiunt et *in-*
dicia possunt appellari. vi. *ibid.*

3408* Signa sunt quædam *κοινὰ* utrique parti
communis: quæ perinde firma erunt
atque extrinsecus adjuvantur. *ibid.*

D E

A R G U M E N T I S.

3409* *Argumentum est ratio probationem præ-*
stans: qua colligitur aliud per aliud,
et quæ dubium quod est per id quod
non sit dubium confirmet. *vide Quintil. c. x.*

3410* Necesse est aliquid in causa esse quod
probatione non egeat: alioquin nihil
erit quod probari possit nullam sane
verisimile si non esset verum aliquid ad
quod referretur cum *rei non existentis*
neque *simile* neque *diversum*, quæ sunt
ab *attributis relativis*, esse queat. *ibid.*

3411* *Credibilium sunt tria genera: unum firmissimum et universalitatis moralis; alterum ut fiat quam ut non fiat propensius; tertium tantum non repugnans quod postremum non probat sed probationi in arduis et ancipitibus causarum locum præstruit: cum id de quo disceptatur an fieri possit primum posse sit probandum quam argumenta facti afferantur. ibid.*

3412* *Argumenta aut a re aut a persona eliciuntur. ibid.*

3413* *Argumenta a persona genus, nationem, pro cæli solique et morum differentia, patriam pro legum et institutorum civilium complexa sunt; sexum, ætatem, educationem infantie, disciplinam pueritie et juventutis, habitum corporis, fortunam prout amplior affluxerit vel sit augustior, conditionem pro necessitudine et ordine cujuscunque aut privatim aut publice, animi naturam, studia, affectus. vide ibid.*

3414* *Argumenta ex causis ducuntur quæ sunt vel efficientes vel materiales vel formales vel finales. Clericus in ontologia. c. ix.*

3415* *Causa efficiens in argumentis legis causæ finali conjuncta, aliquando etiam seorsim, totum conficit.*

3416* *Causa formalis in actionum generibus constituendis, dijudicandisque multa est et in*

in *factorum* ad eas applicatione aut *remotione*.

3417* *Causa materialis* infimo gradu in juris quæstionibus per *incidentiam* fere, si quando tractatur.

3418* Argumenta a *loco* et *tempore* sæpe facti, aliquando juris, pro loco et tempore rei gestæ diversi, eruuntur, itidem de *modo* dicendum: a *facultatibus* raro ad *legem* aut jus, sæpissime ad facti verisimilitudinem aut adversum pertinent. *Quintil. c. x.*

3419* In rebus cum *an sit aliquid* quærat et quod sit, quod et quale continet,—quorum prius est *facti* alterum—juris argumenta *propria* utrique ordine applicantur

3420* A finitione argumentum est jus definiens et inde facti naturam; aut facti naturam et inde jus prout hoc vel illud obscurius videatur audituris fore.

3421* *Genus ad probandam speciem minimum valet: plurimum ad repellendam.* Ut quia *crimen* et contra leges est non ideo *homicidium* probatur malitiosum: at si nullum est crimen neque contra ullam legem certe non est *malitiosum homicidium*. *ibid. 193.*

3422* *Species firmam habet probationem generis infirmam refutationem.* Si *homicidium* est *malitiosum* certe crimen est. Si crimen est *infinitas* sub eo genere *species* potis est cogi-

cogitare quorum incertum est quam sibi vindicet proprium, illud quod crimen dictum est. *ibid.*

3423*

A genere ad ultimam rei quæsitæ speciem est inveniendum. Si *latrocinium* maximum vellem *rapinam* nempe definire quod robbria lege Anglicana dicitur non tantum dicerem esse *injustam rei alienæ contractationem* id enim generis est et convenit rerum inventarum et *conversarum* actioni et omnibus modis quibus re alterius sine jure uti possim. Non dicerem solum esse *injustam rei alienæ ademptionem*; id enim et disseizinæ et multis aliis convenit: non duntaxat affirmarem esse rem alterius *animo furandi* abstulisse id enim et *latrocinio* majori et minori congrueret. Non vel *injustam appellationem rei ab altero per vim ablationem*; quod et *transgressionis* prædicatum est *vi et armis* revera factæ. Non nuncuparem *injustam rei alienæ animo furandi abreptionem*; quod et furto per ædium perfractionem patrato quadraret; at si *recenseam* sub titulo *injustæ a corpore alterius animo furandi per vim ablationis* jam nihil absolutæ ejus criminis definitioni videtur deesse. vide *ibid* et *Commentar. vi.*

3424*

Propriis firmatur finitio; differentiis solvitur.

3424* Pro-

3425* Proprium quod est unius subjecti est ubi differentia sit alterius: est sæpe vero *commune* et tum alia propria desiderat in ultimam speciei finitionem quorum *compositum* nulli præterea sit *commune*. vi. *ibid.*

3426* Fit argumentorum genus a *remotione* quo modo efficitur *totum falsum* modo id quod *relinquitur* verum. Ut non descensu neque perquisito res ista ad istum pervenit. Unde igitur dicat iuste suam esse? Aut *lege scripta* aut *communi* licitum est quod fecisti; aut omnino *illicitum*. At non est lege *communi* licitum cum neque *consuetudine* se neque *iusta ratione* tueatur; non est *lege scripta* quæ non modo tecum non faciat sed verbis ipsissimis et certissima atque æquissima sententia contra venit ut si alias lege *communi* liceret jam scripta intercedente non liceat amplius: est ergo omnino *illicitum*. vide pa. 194.

3427* De aliis argumentorum locis. vide supra 115 ad 121, inclusive.

De

De Juratæ propria scientia deque sententia.

- 3428* *In jurata qui sit si quid ex propria scientia compertum habeat ejus testimonium debet palam dicere. pa. 375.*
- 3429* *Jurata plerunque ni abunde liquida fuerit probatio secessionem facit ad deliberandum super re in quæstionem coram iis ducta deque testimoniis allatis. ibid.*
- 3430* *Juratam facta secessione nemo adito: neque bibendi aliquid esto facultas ante quam in sententiam convenerint nisi venia curiæ in eam rem impetrata. ibid.*
- 3431* *Juratam ni unanimes sententiam ducat ubi judex oppido discedat plostro circum ambagito de oppido in oppidum quoi eundum sit judici in ambitu causarum peragendarum donec concors fuat omnium sententia §.*

---

§ Nullus dubito quin hæc plauastro circumducendi juratam vox id genus vehiculi designet quod fere solum antiquis temporibus in usu esset. Nunc vero cum ita circum vectari, olim ne clarissimis inhonestum, iis *selectis judicibus* qui jurata appellantur pœna et infamiæ jam appositum merito videri possit non amplius habere locum videtur eo modo juratæ circumductio simile aliquid de *plostro* occurrit in Leg. 12 Tab.

3432* *Ve-*

3232* *Sortitio* in quem cadat sententia vitiat veredictum; aut privatim postquam secesserint testimonia quæcunque recepta; aut aliquid datum ab eo in cujus partes ierit sententia.

3433* *Veredictum est sententia juratæ pro rei natura in exitu sitæ ultima.* pa. 377.

3434* *De speciali veredicto quod facti res omnes ad causam pertinentes inveniat jus autem iudicibus finiendum servet vi. St. 13 Ed. I. c. 30. s. 2.* Est itidem ex consensu partium juratæ quædam sub conditione accipienda sententia si super casu de cujus statui per advocatos utrinque conventum sit, et in scriptum ex utraque parte confignantibus deductum idem iudicibus videbitur: aliter eum cui contrarium iudices statuerint veredicti beneficio decessurum. pa. 377—8. vide de *Juratæ* supra 608 ad 611. inclusive.

DE

DE

J U D I C I O

EJUSQUE INCIDENTIS.

3435* *Judicium est legis sententia per judices dicta super materie quam continet recordum ejus causæ in quam judicium procedat.* Commentar. III. c. 24.

3436* *Judicium est quadruplex: aut super contestatione juris, aut super veredicto: aut ex confesso vel derelictione ex parte defendentis; aut ex non sequendo vel subductione ex querentis parte.*

3437* *Judicium ore judicum prolatum non ex eorum voluntate vim sortitur sed est legis super præmissis,—quorum jus constituit propositionem majorem et factum minorem,—necessaria conclusio.* pa. 396.

3438* *Judicium vel interlocutorium est vel ultimum. Primum non terminat causam alterum finit: jus simul et possessionem aut pensationem damni aut quicquid aliud pro natura actionis ad plenum ejus effectum pertineat statuendo.* page 396—7.

3439* In

- 3438* In judicio civili *victus victori in expensis nostro ut Romano jure damnatur.* pa. 399.
- 3439* *Rex neque salvit neque accipit expensa.* vide de rege supra.

D E

SUSPENSIONE JUDICII.

- 3440* *Judicium suspenditur aut per novam cognitionem aut per inhibitionem § judicii.*
- 3441* *Nova cognitio indicitur ubi evidentissime appareat contra vim probationum juratores statuisse; aut ubi nova emerferit evidentia quæ si potuisset afferri veredictum alio debuisset inclinare.* pa. 389, &c.
- 3442* *Nova cognitio est sine præjudicio semper itaque agenda ac si res integra et prius inaudita in judicium deduceretur.*
- 3443* *Inhibitio judicii est a causis intrinsicis propter quas nulla legitime suf-*

---

§ Scio vocem *inhibendi* purissimum Latini sermonis auctorem ipso fatente Ciceronem fefellisse. Ausus tamen sum hic loci usurpare pro eo quod jurisconsulti nostrates arrestationem vocant.

ficiens iudicii dandi sit ratio. Ut si *declaratio a brevi originale* variet, si *verdictum a placitationibus* et *exitu*, si nullum actioni sufficiens sit expositum fundamen. pa. 393.

3444* *Causæ novæ cognitionis* a causis iudicii *inhibendi* non *specie* tantum sed et *genere* diffident.

3445* Quicquid in iudicii *inhibitionem* afferatur ejusmodi esse debet quod in *contestatione juris* ante *verdictum* actionem aut *placitationem* evertisset: sed non e converso quicquid *ante verdictum* *placitationem* aut *litem* solvisset post *verdictum* iudicium *inhibebit*: at *defectus rei essentialis* tantum. page 394.

3446* Si per errorem aliquem in exitum descenditur *contestationem nempe ultimam* super re non sufficiens in iudicium *sustinendum replacitatio* post *verdictum* per curiam conceditur: qua denuo retextitur *causa ex ea parte unde defectus talis emerferit*. pa. 395.

DE

PROVOCATIONE.

3447* *Provocatio fit aut per breve attinctus aut per breve erroris a curiæ inferiori in superiorem. Commentar. III. c. 25.*

De attinctus jurata. v. supra.

3448* *Breve erroris est a curiis recordi Angliæ inferioribus in bancum regium a banco regio Hibernico in Anglicanum a curia communium placitorum Anglicana in bancum regium inde in cameram scaccarii eorum justitiariis scaccarii et communis banci et inde in domum procerum ultimæ provocationis venerandum terminum.*

3449* *Si per breve originale actio fit aut rex sit in partibus provocatio est statim a banco regio in procerum donum. pa. 411 §.*

---

§ Vide St. 27 Eliz. c. 8.

De plegiis inveniendis sive pignoribus damna et expensa præstandi. vide St. 3 Ja. I. c. 8. 13 Car. II. c. 2. 16 & 17 Car. II. c. 8.

DE

EXECUTIONE.

Quid sit in genere *executio*. vide *supra*. 315.

3450* *Executio* pro natura actionis variat.

3451* *Executio* in actione reali aut mista terrarum *redhibendarum* est per breve vicecomiti mandatum *habere facias seiziam* si res liberi tenementi fuerit vel *habere facias possessionem* si infra liberum tenementum. *Commentar.* III. c. 26.

3452* Super *presentatione* in beneficium clericali *executio* est per breve de clerico *admittendo*. pa. 413.

3453* In actionibus ubi quid *specificè* est per defendentem faciendum breve *executionis naturæ* casus *aptatum* procedit. *ibid.*

3454* *Executio* in actionibus *pecuniariis* est tripartita per communem legem: aut in corpus per *capias* ad *satisfaciendum*, aut in bona personalia per breve *fieri facias*, aut in bona et proficua terrarum per *levari facias*.

3455* Est breve *levari facias* specialius dictum ecclesiasticis proprium episcopo mandatum ubi

ubi vicecomes brevi executionis re-
scripserit defendentem esse *clericum* be-
neficio ecclesiasticum habentem et nul-
lum *laicum* feodum. pa. 418.

D E

P R O C E S S U

I N

C U R I A Æ Q U I T A T I S.

De jure regio in causis idiotarum et
mente captorum. vide supra

3456* Rex cum omnium eleemosynarum sit
patronus ubi opus fuerit ex relatione
causam deferentis regius attornatus, pro-
curator nempe publicus, ex officio litem
intendit in cancellaria in eleemosynam
stabiliendam. *Commentar. III. ult.*

3457* *Æquitas* est omnis legis *animus spiri-*
tusque: juris *positivi* interpret *rationalis*
effectrix. pa. 429. vide supra. 80.

3458* In genere non est verum æquitatem
severitati legis intercedere ubi lex enim
positive jubet utcunque durum si non
injustum fuerit, *ipsa lex dixit* et omnis
statim et in perpetuum curiæ cujus-

cunque præter quam ipsius populi præ-
clusa est contraventio. pa. 431.

3459* Non in curia æquitatis solum legis ani-
mus in judicando est *intuendus* sed in
omni curia ratio legis est anima legis:
neque in curia æquitatis tantum inter-
pretatio ad litteram est *odiosa* aut in
curia legis communis interpretatio *vaga*:
sed in utrisque eadem *veri* et *æqui* le-
gibus interpretandis Norma adsistit. pa.
431.

3460* *Fraudi, casibus, et rei fiduciariæ* curia
æquitatis medenda non soluta exemplo-
rum iuxta consuetudine comprobatorum
est legibus. *ibid.*

3461* Ubi subjecta materia secundum *æquum*
et *bonum* postulat iudicium ut in actio-
nibus super casu fere omnibus et in
contractibus præsertim implicitis curia
cum æquitatis tum communis legis se-
cundum liberrimas publicæ æquitatis
leges non vero *gratiæ* quæ *privata* tan-
tum est *hominisque* non *judicis* rem di-
rimet: in rebus juris positivi utrique
ea quæ a *majoribus sunt relicta* et *tra-*
dita perstant sanctissima severitate re-
tinenda. *vide* pa. 436.

3462 Curia æquitatis et communis legis cu-
ria maxime in diversis *justitiæ* exhi-
bendæ modis in probando in quæsti-
one cognoscenda in remedii applica-
tione distant: non sine qui recti æqui
et

et iusti idem est ubique et semper ;
non effectui generali qui per media
diversa est in quibuscunque curiis in-
juriae prohibendae rei restituendae aut
damni pensandi. pa. 436.

3463* *Modus probationum* in curiis æquitatis
primum ad conscientiam ejus applica-
tur qui ibi in jus vocetur *juramento*
adhibito *veri recludendi* causa : quapropter
in omnibus computi actionibus
æquitas cum *communi lege* quæ hanc
viam patefactionis nesciat divisum ha-
bet imperium. pa. 437.

3464* In causis ubi *fraus* rem infecit æqui-
tas iudicium jam lege partum non
impugnat et multo minus subvertit
sed ab eo in fructum sibi vertendo
fraudatorem intercludit ; iis patefactis
quæ si in causa cognoscenda appa-
ruissent ab ipso interclusissent iudicio
doli artificem. pa. 438.

3365* *Probatio* fit per interrogationes testibus
adhibitis et eorum *responsa scripto man-*
data. Ubi igitur res sit extra ditionem
legis communis orta et ibi commoren-
tur quorum testimonium rei probandæ
sit necessarium ; ubi causa Angliæ sit in
solo autem jam peregrino aut illico eo
discessuri testes aut ætate aut valetu-
dine insigniter affecta curia æquitatis
legatos testimonii recipiendi consti-
tuit : quod ex consensu partium in
3 curiis

curiis legis communis fit sæpe et utilissime ubi aliquid facultatem det ejus consensus juxta et commode cum res poposcerit eliciendi.

3466* Constructio pignorum *æris mutui* reddendi in fontibus est causarum in curiis æquitatis frequentatarum maxime: quanquam non harum solum limitibus curiarum ea sint inclusæ.

3467* Constructio *rei fiduciariæ* magnum dat *curiæ æquitatis* momentum in iis causarum ubi fidei commissum et fidei—commissarii quæ plurimæ sunt et maximæ adhibeantur. *Fidei—commissi* autem interpretatio plerunque *Analogiam* status ipsius legalis sequitur.

D E

PRAXI GENERALI CURIÆ CANCELLARIÆ.

3468* *Petitio* causam in cancellaria orditur declarationi analoga: eaque omnes partes quorum aliquid, utcumque remotiore jure videantur, interfit, in curiam citat nullo alias decreto contra eas vim habituro: et per *advocatum* est sub-

subsignanda ne inepta ne calumniosa
ne aliquo modo curiæ majestate in-
digna sit.

3469* Si aliquid in petitione ineptum ca-
lumniosumve inesse allegetur ad *ma-*
gistrum qui dicitur ejus mandatur *re-*
latio—quorum si *rotulorum* magister an-
numeretur sunt *duodecem*—ut per eum
quod *viti* insit expungatur.

3470* Si quid sit quod *conditionale* remedium
donec de jure fuerit de finitum pos-
cat *interdictum* juris Romani verbis, in-
junctio nostri, pro rei natura procedit
post petitionem per *subpœnam* defen-
dens citatur et si non comparuerit atta-
chiammentum mandatur vicecomiti et eo
non est inventus remittente iterum at-
tachiammentum proclamationibus ad-
junctis : et tum non comparente *com-*
missio rebellionis et super eo *sequestratio*
bonorum omnium personalium et proven-
tus e realibus ; et petitio *pro confesso* ac-
cipitur : fitque proinde decretum. De-
fendens quoque ob non comparentiam
custodiæ mandatur donec responderit
et expensa ex contemptu orta, solve-
rit.

3471* Contra collegia seu corporationes est
processus per *distinctionem infinitam*. pa.
445.

3472* Processus contra aliquem in procerum
numero est per *epistolam* cancellarii et
petitionis

- petitionis exemplar cum epistola missum.
- 3473* Post comparentiam est vel demoratio siue in jurisdictionem siue in personam; siue actionis perimendæ; vel, si neutrum ex his fueret adhibitum, *responsio*. pa. 446.
- 3474* Responsio est per *iuramentum*; et infra viginti milliaria ab urbe Augusta habitanti est coram aliquo e magistris cancellariæ iuramentum; longius distanti coram legatis: estque per advocatum subsignanda. Et vel *negat* vel simpliciter *fatetur* quicquid *pertinenter* in petitione fuerit allegatum; vel *fatetur* factum et impugnat æquitatem inde per petitionem prætentam. *Inst.* 448.
- 3475* Defendenti nil per responsionem petere est concessum quam ut liceat curia decedere ut soluto lite. Si quid aliud velit petendum est per petitionem *originalem aduersativam*.
- 3476* Si post *responsionem* ulterius agendum petitori videatur *decreti* obtinendi, ad examen testium secundum juris Romani regulas proceditur. pa. 449.
- 3477* Si rei testes senio vel aduersa valetudine magnopere laborent petitio in *testimonium perpetuandum* usurpatur etiam lite nondum pendente.
- 3478* Post testium *perfectum examen* fit testimoniorum in curia publicatio. page 450.

3480* Post

3479* Post publicationem fit causæ cognitio coram *cancellario* aut *magistro rotulorum* pro *rei magnitudine* et *numero* causarum coram utrisque pendentium. *ibid.*

3480* Decretum est aut *interlocutorum* aut *ultimum*. pa. 452.

3381* Ubi de facto fit contestatio cum nulla juratæ in cancellariam, quæ æquitatis est curia, possit esse summonitio res in exitum deducenda in *bancum regium* plenique mandatur; idque fiet aut plurimum formula *sponsionis judicialis*.

3482* Ubi quæstio *nudi juris* ad legis amissim exigenda orta fuerit solet ea in *bancum regium* aut communem mandari per cancellarium in testificationem judicum. pa. 453.

3083* Secunda causæ cognitio, si vel coram ipso cancellario vel coram iudicibus *extra ordinem* legatis vel magistro rotulorum audita fuerit, conceditur subsignantibus duobus consiliatoribus dignam quæ iterum a cancellario cognoscatur videri. pa. 453.

3084* Petitio *revisonis*, novæ, in curia legis communis, cognitioni analoga, causam in examen novum aliquando retrahit propter evidentiam quæ in cognitione priori sine petitoris culpa defuit neque potuit afferri.

3486* Pe-

3485* *Petitio in domum procerum, ubi decreto cancellariæ in quos ea curia statuerit nolint stare postremo prevocat: in qua ut in omni provocatione, nulla nova evidētia est utendum.*

DE

DE

LEG. ANGL. COMMUN. IV.

DE

PUBLICIS INJURIIS.

- 3486* **I**NJURIA publica seu *crimen politicum* est quod contra publicum jus, remque civitatis fiat.
- 3487* Quum *vis* et *dolus* maxime civilis societatis bono obsint quæ per hæc fiant nisi quatenus justæ necessitatis excusatio interveniant *criminibus publicis* sunt annumeranda.
- 3488* *Vim* multo sæpius quam dolum necessitatis ratio tuetur cum prius incul-

§ Per dolum non malum intelligo deceptionem sine injuria ut in belli justis stratagematibus et præterea paucissimis casibus. Fraudem appello ubi quis injuste decipitur,

patæ sæpenumero fit tutelæ alter ut non *malus* fit vix nunquam possit evinire. *Fraudem* nulla necessitas defendit.

3489* *Crimina* sunt aut *mali in se* contra jus naturale et *æternam recti rationem* vel *prohibiti* contra leges juris positivi pro civitatis cujusque statu, modo justas et juri naturali non contrarias.

3490* Ubi *crimina* adolescant *multaque* et insigniter formidanda reipublicæ evadant statumque vehementer *labefactent*, aut ni occurratur sint concussuræ, *communem*, gravitatem *suppliciorum* prudentia temperatam a *legibus* imponendam *indomitæ licentiæ* frænum res ipsa flagitat. *Commentar. IV. c. I.*

3491* Quantum ad *finem* *suppliciorum politicorum* spectet is est similis mali in posterum præventio ejus in quod supplicium fuerit applicatum. pa. 11.

3492* Crimini in posterum metuendo obviam itur aut per *castigationem* peccantis aut per *exempli in alios terrorem*;—quæ duo magis *intuitu* quam *re* sunt divisa;—aut amotione potestatis quam nocens habeat *amplius lædendi* pa. 11, 12.

3493* *Modus est naturalis* supplicii pro *magnitudine injuriæ* proque iis causis aut in *moribus gentis* aut in *natura criminis*, quæ verisimile faciant multa ejus generis peccata, ni disciplina *pœnæ salutaris*

taris adhibeatur, fore: eaque maxime animadvertenda quæ difficillime præca-
ventur. Habenda quoque ratio in genere
et mensura supplicii ejus indolis quæ
genti propria videatur. *vide supra* 1692
ad 1743 *inclusive*.

De iis qui sunt criminis capaces.

3494* *Voluntas sola criminis patrandi nisi per aliquem actum externum fiat manifesta legibus non subjacet humanis: actus autem solus sine ulla vel ad ipsum actum vel ad ea facienda voluntate morali unde verisimile sit eum oriturum, non crimini apponitur; neque ergo est supplicio obnoxius. vide supra* 30.

3495* *Voluntas moralis deest aut ubi intellectus non sit, aut ubi intellectus et voluntas vacet et non in actum aliquem de qua sit quæstio exerceatur id faciendi proposito quod fecisse crimini objiciatur; aut ubi intellectus & voluntas ab actu prorsus abhorreat sed vis aliqua externa corporis actum animo renuente necessitate physicâ et omnino non exsuperabili impulerit. c. ii. vi. de Distinctionibus super hac re* 1523 ad 1532 *inclusive*.

3496* Propter defectum intellectus infantes eximuntur: infra plenam ætatem in minoribus delictis; infra quatuordecem annos natus in majoribus; in maximis autem ut homicidio malitia dicitur ætatem supplere.

3497* In furiosi causa aut mentis non compote intellectus ad criminis naturam quam admittat cognoscendam absentia excipit pœnæ. Unde dicitur—*furiosum solo furore puniri.*

3598* *Furor per ebrietatem non eximit supplicii sorti: neque per vinum mala agentibus capitalis pœna remittitur ut in Romano jure. Cum enim a nimis poculis deliratio mentis, affectuum effrenatio, supra, cædes, omnia infanda proxime consequantur; eum notissimum sit omne naturale vitium inebriatione incendi; qui inebriari velit ejus rei consequentias probabiles saltem periclitari velle intelligitur. Neque qui eo se deduxit ut quid in alienum corpus sit acturus cæci animi voluntario incendio permiserit leges debet in se clementes,—siquidem clementia sit appellanda quod omnibus prætextum simul et stimulos nocendi esset largiturum,—experiri. pa. 26. vi. *Ethica Nicomachea. Et supra 1445.**

3599* Qui per casum vel ignorantiam ejus quod scire tenebatur aliquid admisit contra legem

legem illegitima quidem at non ille-
gitime agit. Hoc de ignorantia facti
aut personæ quam nescire aliquando
insonti contigit est censendum. *vi. pa.*
27 et vi. Ethica supra citat.

3500* *Ignorantia juris neminem excusat* cum id
sit jus quod scire quisque teneatur.
ibid et Ff. 22. 6. 9. ibid citat.

3501* *Necessitatis physicae est excusatio jure*
naturali semper et ubique juxta quæ
non ex dispositione mentis poenâ corri-
genda sed prorsus sit extrinseca, mente
non modo actui non favente sed om-
nino repugnante neque quicquam in ac-
tum conferente ejus agendi intuitu. vi.
supra.

3502* *Necessitas politica* quatenus excuset ut
si quis legitimam auctoritatem habenti
paruerit in re quæ sit generaliter ei
auctoritati legitime competens licet in
speciali subjecto error fuerit jubentis.

3503* In civili necessitudine privata quæ uxor
mariti jussu patrauerit poenæ etiam in
quibusdam alias capitalibus excepta
sunt.

3504* Talis qui in constantem virum *metus*
possit cadere alicui intentatus multam
sub eo factorum et *justam* affert ve-
niam : sed rei *in se malæ* cum ne certa
mors ni fieret ullam licentiam aut im-
punitatem agendi daret. multo minus
periculi declinatio formidati dabit. *vi.*

pa. 30. et vide supra 649, 650. et 1444.
1527.

3505* Per necessitatem est quoque rei voluntario faciendi quæ alias non liceret. Iusta excusatio cum vel in sui aut suorum et maxime PATRIÆ defensionem fecerit. Ita tamen ut nullis causæ meritis malæ eam propugnandi artes patrocinium invenient. DEI enim est derelictio et ejus quam tuemur virtutis ubi injustitia agatur quod innocentiae et fertitudini rectum retinente et spei justæ piæque cœlestis auxilii creditum oportuit.

D E

PRINCIPALIBUS et ACCESSORIIS.

3506* *Principalis* dicitur primo gradu qui crimen ipse patrauerit; secundo qui *præsens* hortatu auxilioque adjuverit in agendo quod per alterius manum facinus perpetretur.

3507* *Præsens* dicitur non modo qui in conspectu sit aut vel infra auditum sed qui stationem servando animo et auxilio prout res poposcerit parato adfuerit facinori.

3508* Est ubi veneno parato aut *machina* quacun-
que in perniciem alterius instructa
aut fera emissâ aut in furiosi manum
ense alterius occidendi causa per ma-
litiam tradito principalis quis, etsi om-
nino absens ubi venenum biberetur aut
alia res mortem conficeret, jure cen-
seatur: cum non possit accessorii loco
censeri neque alius quisquam rei prin-
cipalis loco. *Commentar. iv. c. 3.*

3509* *Accessorius* dicitur cujus non primæ sint
in facinore *agendo* partes sed tamen
criminis *participatio* vel *ante* vel *post*
factum. *Accessorius* autem nemo ha-
betur in prodicione propter *odium de-*
licti neque in minori latrocinio quia de
minimis non curet lex.

3510* *Accessorius ante factum* dicitur qui *ab-*
sens alium in facinus perpetrandum
consilio hortatione vel mandato impu-
lerit, in quem possit criminis perpetrati
ut in principalem supplicium cadere.
pa. 36.

3511* *Accessorius est ex post facto* qui *faci-*
nus patratum sciens, contra *leges* *jusque*
nihilominus eum qui ita fecerit *recto*
commeatu aliave re adjuverit. pa. 37.

3512* *Sustentatio* in carcerem mandati dum in
eo sub legis sit custodia crimine acces-
sorii caret. pa. 38.

3513* Fa-

3513* *Facinus ita perfectum intelligitur ut supplicio esset jam obnoxium antequam adhibita foret auxilii præstatio: alioqui in accessorii non cadet pœnam. ibid.*

3514* *Accessorii, in iis criminibus quæ communi censentur lege, eadem atque principalis est pœna. pa. 39. et Atheniens. Leg. ibid. cit.*

3515* *Accessorii a principali est distinctio propter certitudinem criminis conditi faciendam cui defensio debeat occurrere.*

3516* *Fit distinctio propter ordinem naturalem quæstionis agendæ quæ a principalibus clarius et certius incipiat.*

DE

CRIMINIBUS CONTRA DEUM.

3517* *Cum non peccata in se sed civilis societatis injuriam intueantur leges neque conscientiam primario intuitu spectent in puniendo cujus DEO tantum perfecta subjacet cognitio leges ad hanc rem pertinentes quæ ut plurimum scripto constant visum est præterire cum bonis tamen omnibus precationibus que ne quid tale admissum quod qui UNUS potest ille*

ille OPTIMUS MAXIMUS que a-
vertat—me meosve patriamve incestet.

DE
CRIMINIBUS CONTRA JUS
GENTIUM.

Vide supra *de jure gentium* a 662 ad
1005 inclusive. Et vide de comneatu
violato 31 H. 6. c. 4 de Jure Legato-
rum læso 7 Anne c. 12. de piraticam
exercentibus 11 & 12 W. III. c. 7.
4 G. I. c. 11. 8 G. I. c. 24. 18
G. II. c. 30.

DE

D E

ALTA PRODITIONE.

- 3518* Alta proditio est quod in regis necem aut rei communis everfionem *actu manifesto* intentatur † *Commentar. iv. c. 6.*
- 3319* Regis nomen cum non personæ privatæ sit sexum spectante sententia, sed publicæ *reginam* quoque *regnantem* includit. *vide supra 338.*
- 3520* Mors intentata dicitur regi cum in eum vis aliqua actu manifesto intendatur in custodiam mittendi causa cum proximum a carcere funus esse regum soleat.
- 3521* *Bellum* contra regem initum cum in subversionem rei communis aperte tendat *alta est proditio.* pa. 81.
- 3522* Rex contra quem altæ proditionis crimen detestandum admitti intelligatur is est qui neque facta secessione regnum *dereliquerit* neque male servata

---

§ Hæc mihi visa est optima generalis hujus rei definitio: alia sene per inductionem et constructive in hoc genere censentur quæ longe inferius ut doctissimis et optimis viris est visum debeant reponi.

fide

fide *primarii contractus* leges rempublicam evertendo prodendove solverit. vi. pa. 78—82.

Qui de proditione constructiva vult discere 25 Ed. III. c. 2 adito: et interpretationes super eo plusquam satis plurimum jurisconsultorum subtiles: et 1 Mar. St. 2. c. 6. 5 Eliz. c. 11. 18 Eliz. c. 1. 8 & 9 W. III. c. 26. 7 An. c. 25. 15 & 16 G. II. c. 28. de *Monetariis*.—v. etiam de successione in linea protestantium, 13 & 14 W. III. c. 3. 17 G. II. c. 39. St. 2. c. 17. 6 A. c. 7.

3523* *Altæ proditionis seu læsæ majestatis*, ultimum est supplicium per *communem legem*. Et per temporum antiquorum violentiam, iis cruciatibus, eaque dehonestatione corporis humani comitatum quæ parum memores *compositam* in puniendo *majestatem legum* et *justitiæ propriam*, retinendi, arguant; parum *affectuum* humanorum; parum *regiæ* cum dignitate *securitatis*, et *salutis publicæ*: quibus omnibus compertum est semper *mitissimas* fuisse *pœnas*.

DE
NEGLECTU CONTEMP-
TUVE PUBLICÆ
MAJESTATIS.

3524* *In omni capitali crimine neglectus contemptusve publicæ majestatis continetur quæ sunt ipsi capitali crimini proxima. Commentar. IV. c. 9.*

3525* *Neglectus contemptusve est aut negativus celando quod patefactum in officio civis necessario fuit, aut positivus agendo quod contra officium civis sit necessarium. ibid. pa. 119.*

3526* *Negativi generis contemptus in publicam majestatem est altæ proditiōis quod quis resciverit,—at nulla parte consensu adjuverit vel auxilia suppetendo aliqua, vel præsentia inter conjuratos—omissa patefactio.—St. 1 P & M. c. 10. quam ordinatorium videatur, mihi sane potius est visum communis legis abusu obscuratæ justa et sapiens declaratio: cum in æterna ratione et justitia lex communis fundata non patiat tam diversas*

versas res ac crimen admissum et idem non revelatum eodem jure censer

3527* *Felonice* quoque cujuscunque *capitalis* celatæ est per communem legem contemptus §. 121.

3528* *Theauri inventi celatio* est in contemptibus *publicæ majestatis* mulctæ et incarcerationi obnoxia.

3529* CONTEMPTUS POSITIVUS per communem legem est ille princeps MALE GESTÆ reipublicæ per impetitionem in parlamento severe vindicandus. Est et inter species insigniores crimen *peculatus* præcipue notandum. pa. 122.

3530* Contemptus *publicæ majestatis* in prærogativa *regiæ sitæ* per recusationem admittitur eorum aut *belli* aut *pacis* munerum quas *publica* imponat *salus* quæque per *justum* regis mandatum exigantur. *ibid.*

3531* *Contemptus publicæ majestatis* admittitur insignis ubi *falsa* et *malitiosa* contra eos ferantur qui *sapienter* et *fideliter* rem-

---

§ *Pæna* per 1 Westm. 3 Ed. I. c. 9. in eo qui munus gerat publicum *anni* et *diei* supra *incarceratio* in alio quolibet privato in tempus ad *discretionem* judicum minus: *mulcta* in utrisque ad *voluntatem* regis quæ *publica* *judicum* et *legum* in curia est; non in *camerâ* *privata*.

publicam tractent; quosque tam oportet honori haberi famamque eorum in-violatam servari, quam stolidam et in-quam rerum publicarum tractationem *vere et fertiter et acriter* insectari. Quanquam in hujusmodi delictis contra justam et bonam administrationem *tere utillimum* idem est et *honestissimum* si ex *levitate* processerit *contemni*, si ex *insaniâ misereri*, si ab injuria remitti; et maledicta *in bene agendo constantia* tantum, non suppliciis *repellere* et poenam esse justissimam, gravissimam, et exempli et castigationis optimæ eam meminisse, ubi homines contra bonum commune mendaces *videant virtutem* et *re-licta intabescant*. vide Montesquieu, B. xii. c. 13.

3532* Contemptus locorum si cujus *destinationi* major reverentia et securitas debeatur—ut templa ut judicia ut arces et aula regia, et locus quilibet præsentē atque adventante rege,—in publicam est majestatem. pa. 124—5.

3533* Pulsatio alicujus violenta in *curiis superioribus* aut iis quæ sunt affixæ contemptus est *publicæ majestatis* et ex antiquo usu gravissimam trahit poenam: quam ut, vel in magno quod sane fatenum est crimine non libuit inter legis

legis communis dicta quæ rationis sunt summæ censere. § pa. 125.

3534* *E curiis superioribus vel assizæ ejus qui in custodia sit legis injusta sine judicio per vim liberatio publicam lædit majestatem et pœnis crimini pulsationis in iisdem curiis similibus subjacet, criminis nequaquam minoris aliquanto mitiore supplicio †. ibid.*

3535* *Minæ aut in judicem curiarum superiorum maledicta multa incarceratione acribusque legum violatarum pro magnitudine criminis castigantur pœnis. Multa quoque in quemvis judicem effrænata malitiæ occurritur. pa. 126.*

3536* *In quemcunque cujus in curia sit causa dum ibi aut sequatur jus aut defendat injuria, sive in præsentem sive propter causam, ad curiam pertinet: et similiter eorum qui curiæ justa mandata exequantur: utrumque enim genus publicam violat majestatem. ibid.*

3537* *In testimonium citati sive hortando sive aliis quibuscunque modis subductio et quicquid hujusmodi justitiæ impediendæ faciat in publicæ est contemptu majestatis*

---

§ Amputatione manus *dextræ*, incarceratione *perpetua*, forisfactura *bonorum* et e terris durante vita, *proventuum*.

† Excepta amputatione manus *dextræ*.

et mulcta et incarceratione punienda.
ibid.

3538* Si in magna constitutus jurata testimonia reo patefecerit publicæ officit majestati: estque ergo hujus criminis sollenni poenæ mulctæ et incarcerationi obnoxium. *vi. ibid.*

3539* *Incarcerationis generaliter poena condita sine temporis limitibus præstituta ultra anni spatium non videtur legitime excedere.* Discretio enim judicis cum sit legitime et publica sibi terminos certos ubi lex non ipsa verborum comprehensione fixerit debet statuere: hanc autem anni ubi tempus non sit finitum et legis in similibus analogia, et naturalis quædam ratio *fnitionem* designare visa sunt.

3540* **CRIMINA** quæ plures sub se species complectuntur sunt contra *justitiam publicam* contra *pacem reipublicae*, contra *commercia*, contra *sanitatem publicam* contra *ordinem* et *œconomiam* civitatis.

DE

CRIMINIBUS five DELICTIS

ADVERSUS

PUBLICAM JUSTITIAM.

3541* Archivorum curiæ recordi *suffuratio* aut *cassatio* est in majoribus per *communem legem* delictis. *vide Commentar. iv. c. 10 §.*

3542* Delictum est inter *gravissima* contra *communem legem* ubi *custos carceris* per *duritiem* et *minas* eum qui sub ejus sit *custodia* in *alium rei capitalis* *incusandum* *adigat.* pa. 128. v. 14 Ed. III.

---

§ Per St. 8 H. VI. c. 10. si quis *suffuratus* fuerit *subduxerit cassum* fecerit aliquod *recordum* aut *processum* in *curiis superioribus* unde *judicium* aut *abrogetur* aut *effectum* non *ferat capital* est in ipso *delinquente* et *ejus ante factum accessoriis.* *vide St. 21 Ja. I. c. 26. finis, recuperationis, chartæ quod factum dicitur, recognitionis, vadium aliorumque* in *statuto nominatorum* sub *nomine alterius* non *consentientis* *agnitio capital* est *sine cleri beneficio,*

c. 10. quod hoc in custode carceris capital edicit.

- 3543* Impeditio *legalis* processus maxime rem populi lædit; et in rebus capitis qui ita fecerit arrestationem vi impediendo censetur capital admisse.
- 3544* *Fuga ex carcere pœnam meretur mulctæ et incarcerationis.* pa. 128.
- 3545* *Fuga per negligentiam* permissiva pœnam custodi pecuniariam imponit. *ibid.*
- 3546* *Fuga consensu custodis* ipsi *voluntaria* imputatur et pœnam fert crimini ejus qui fugam fecerit parem postquam is criminis damnatus fuerit. *ibid.*
- 3547* *Carceris effractio* inclusam quacunque de causa mulctæ et incarcerationi subjicit: antiquitus et *morti*; quæ nunc tantum iis qui propter capitis crimen in carcerem mandati fuerint debita censetur. *vi. 1 Ed II.*
- 3548* *Ereptio* ab arrestatione sub legitima mandatis auctoritate factâ sive ab *incarceratione* pœnam crimini parem postquam is quem eripuerit alius damnatus fuerit in ereptorem trahit. pa. 130.
- 3549* Ab *exilio* seu *relegatione* reversio delictum est contra communem legem †. pa. 132.

---

† Quod inter *felonias* censetur, idque sine cleri beneficio, statutis debet. vide 4 G. I. c. 11. 6.

- 3550* Munus acceptum prætextu in *honorum* furto *quæstorum* recipationem adjuvandi dominum est grave in communem legem delictum §.
- 3551* Rerum furto *quæsitaram receptio* furti *conscia* insignis est contra communem legem crimen †.
- 3552* Furti sub restitutione compositio crimen est contra communem legem: et olim sane gravissimum cum mitiores essent poenæ.
- 3553* Alienæ litis sustentatio in criminibus est per communem legem merito inhonestatis. pa. 135.
- 3554* *Campipartitio* jure Anglicanæ est alienæ litis sustentandæ sive *manutenentiæ* genus: quique ita *improbe*, juris Romanam verbis, *coeunt in alienam litem ut quicquid ex condemnatione in rem ipsius reductum fuerit inter eos communicetur*, lege communi Anglicana tenentur.

G. I. c. 23 16 G. II. c. 15. 8 G. III. c. 15. idque etiam in accessorios effugii ab iis qui in locum exitu seu relegationis deportent, extenditur.

§ Quod sit *felonia* annumeratum capitali ni qui ita fecerit reum principalem in judicium deduxerit statuto 4 G. I. c. 11. debet.

† Quod sit in *feloniarum* classe a statutis 3 & 4 W. & M. c. 9. 5 A. c. 31 habet.

5355* Con-

3555* *Conspiratio qua insons in felonice quæstionem quis deductus fuerit et de vita et fortunis famaue periclitari coactus est immane contra communem legem delictum et poenæ horrendi carminis olim obnoxium: nunc vero, ut videtur multa et incarceratione puniendum, pa. 136—7.*

3556* *Perjurium est cum quis scienter et malitiose in rem aliquem juret contestationi litis pertinentem proprie. Poena multæ et incarcerationis ad communem legem: cui, ex causa publicæ incolumitatis et simul exempli in hominem merito infamem, adjungitur per eandem legem ut qui perjurii admissi damnatus fuerit testimonii sit in perpetuum incapax †.*

3557* *Muneris acceptio inter delicta est gravissima cum fiat per aliquem qui in officio sit aliquo publicæ justitiæ obeundæ ab iis accipiendo quorum res causave coram eo aut sub ejus sit legitima potestate. De extortione vide supra.*

3558* *Ambitus in juratam factus vi minis suasionibus clandestinis aliave aliqua corruptela multæ et incarcerationi debetur, pa. 140.*

---

† Vide St. 5 Eliz. c. 9. 2 G. II. c. 25.

3559* *Negligentia* eorum qui in officio sint publico in magnis est delictis censendum mulctaque *levior*, amissione ejus muneris quod quis mala in rempublicam neglexerit fide, *gravior* est punienda.

3560* *Oppressio* et *gratia* in magistratu sunt in gravissimis delictis, per *impetitionem* in parlamento aut *relationem* in banco regio, aut scripto accusatorio coram jurata magna pro peccantis loco atque ordine et delicti natura insequenda.

DE

CRIMINIBUS

IN

PACEM PUBLICAM.

3561* *Tumultuaria conventio* multitudinis quam in hac re plusquam novem hominem lex censuit communis est in delictis contra publicam pacem†. *Commentar.* iv. c. 11.

---

† Vide ubi numerum undecem excefferint draconum 1 G. I. c. 5. *statutum* quod utinam inter obsoletas peioris sæculi sub Marianā crudulitate leges et in regni novitate sub Elizabetha melioris, referretur.

3562* *Epistola anonyma aut ficti nominis pecuniam remve aliam pretii flagitans aut sine tali flagitatione necem aut incendium minata in delictis est atrocibus †.*

3563* *In Fluminibus viisve publicis operum dejectio in nocumentis est per communem legem insignibus. Vide Felonias per statuta super his in vitam libertatemque civium 1 G. II. St. 2. c. 19. St. 8 G. II. c. 20. sine clero septi, objectaculi, vel emissarii aquarum auctoritate parliamentaria structi dejectio quæ prius citato statuto cleri habuit beneficium. 4 G. III. c. 12. idem clementius in feloniam simplicem re fictum sub pœna deportationis septennialis. Per 7 G. III. vero c. 40. alicujus septi versatilis in via regia dejectio quod ad pecunias viarum resarciendarum colligendas structum fuerit vel tolnetarii aut machinæ libratoriæ ei pertinentis ubi per auctoritatem parliamenti constituta fuerint, vel ereptio alicujus qui in custodia esset ob id criminis felonix sine clero annumeratur. pa. 144.*

---

† Per 9 G. I. c. 22. 27 G. II. c. 15. felonix sine cleri beneficio adscriptum. Vide prius ex his statutis de noctu aut sub persona venantibus.

De Delictis in Pacem non capitalibus vel lege communi vel statuto pœnæ.

3564* *Concertatio publica* est duorum aut plurium pugna in aliquo civibus patente loco in terrorem et perturbationem pacis. *Pœna* est multæ et incarcerationis. pa. 145.

3565* *Conventio illegitima* est ubi tres vel plures ad rem illegitimam agendam convenerint et re infecta, *neque* sane *incæpta* quidem, discesserint.

3566* *Turbatio illegitima* est ubi tres pluresve in rem illegitimam convenerint et incæperint ejus patrationem.

3567* *Tumultus* est vel seditio ubi tres pluresve rem aliquam illegitimam patraverint, vel ob causam in quam convenerint rei agendæ communem vel sua quisque privata. pa. 146.

3568* *Conventionis illegitimæ, turbationis et tumultus pœna* per legem communem *multæ* et *incarcerationis* fuit: estque nisi in quantum statuta sanguinaria aliter jufferint. Aliquando in atrociori tumultu *numellæ* supplicium adjectum fuit. pa. 147.

3569* In

- 3569* *In terras tenementave corporea per vim intratio, aut detentio violenta, contra publicam pacem peccat.* pa. 148.
- 5370* *Obequitatio armata insolens publicæ paci officit* †
- 3571* *Falsi rumoris diffeminatio in discordiam inter regem et proceres creandam vel in aliquem regni magnatum contra pacem populi facit et mulctæ atque incarcerationi est obnoxia cum sæpe homines temerarios atque imperitos falsis rumoribus terreri et ad facinus impelli, et de summis rebus consilium capere cognitum est.* vide Cæs. de Bello Gall. L. vi. c. 19 cit. Commentar. pa. 149.
- 3572* *Vaticinationes fictæ in concitandum populum in publica pace violanda insigniter peccant* §.
- 3573* *Provocatio ad duellum inter cives præsertim per epistolam est gravissima pacis majestatisque publicæ violatio.* pa. 150.
- 3574* *Libelli famosi contra magistratum aliumve civium in pacis publicæ violationem aut ex directo aut per consequentiam proximam tendunt.*

---

† Vide Stat. 15 R. II. c. 2. 8 Hen. VI. c. 9. 31 Eliz. c. 11. 21 Ja. I. c. 15.

Vide St. Antonæ 2 Ed. III. c. 3.

§ Vide 5 Eliz. c. 15.

- 3575* *Libellus famosus* ubi propter privata damna *actio* intenditur quanquam falsus sit necesse sustinendæ actioni, in publicâ lite per relationem aut scriptum accusatorium juratæ magnæ delatum vera in libello esse omnia non sufficit defendenti.
- 3576* *Libellus famosus* esse in defuncti famam regis aut magistratus potest: non enim privata in mortuum agitur injuria sed causa reipublicæ æterna. *Rex v. Woodfall.*
- 3577* Etiam in *privatum* libellus esse post ejus mortem famosus videtur posse cum injuste dicta defunctum calumniando ejus consanguinitate aut affinitate proximos lædant et contra pacem reipublicæ debitam irritent.
- 3578* *Malitiosus* ut sit *libelli famosi* naturæ necessario debetur sive publicâ sive privata actione insectari visum est.
- 3579* *Malitia*, quam jus respicit Anglicanum est injustæ voluntatis perpetratio quæ non probatione destinatae in aliquem certa de causa malignitatis pendet sed ex natura ejus rei quæ malitiose facta affirmetur per legis præsumptionem elicitur. Si enim res ipsa contra jus fasque sit quæ fuerit patrata isti generali malitiæ nihil jam deest in sententiam legis devocandam.

3580* Juratæ est cogitare in iis quæ super republica gerenda scripta sub libelli crimine ad eos deferantur utrum *vera* eque communi re sint : multa enim interest POPULI, interest ipsorum rem populi tractantium : animadverti ; *errata* clare exponi : estque animadversio, etiam privati ;—cum divina sit veritas et patriæ defensio a quocunque suscepta,—nonnunquam acris et vehemens ex necessitate laudanda. *vide de Lolme.*

3581* Longe alia est privati hominis et reipublicam administrantium, quatenus publica eorum in quæstionem persona ducitur, ratio. Privatus si quid deliquerit sunt *leges* sunt *curiae* : est temporis modi que certa et cuilibet ferme injuriæ congruens circumscriptio : siquid hujusmodi *leges* necessario prætermittant id *suam* non reipublicæ oportet cogitare : hoc igitur bonus civis ut legibus prætermisum ipse in communem utilitatem negliget ; vir privatim *bonus* neque alius fidi in civitatem et constantis exemplis esse poterit condonabit. *Publicas* autem *injurias* et *civis* et viri est *boni* etiam cum sui privato commodo conjunctas ita ulcisci ut quis sibi gravissimas alcisceretur : non ultionis sed reipublicæ amore quanticunque statutum videatur. Neque semper *leges* his injuriis propulsandis

landis decutiendisve sufficient: Neque
semper *curia* vel *summa publicæ* li-
bertati asserendæ est *idonea*. Multa tem-
pestive admonitus cavet **POPULUS**:
multa *mala nascentia libere scriptis* de-
monstrata reprimuntur quæ *sero* aliter
essent *armis* vindicanda.

3582* In libellum famosum actio *publica* non
requirit ut *omnia* probentur *malitiosa*
esse quæ in *relatione* aut *scripto accu-*
satorio malitiæ imputantur: cum pro
magnitudine et *numero* eorum quæ pro-
bata fuerint *pœnæ* sit per *curiam æ-*
stimatio. In actione *civili* autem quæ
specifico constat *damno* et certa litis in-
tegraque *æstimatione*. Causa erit ju-
dicii inhibendi si monstratum fuerit
verba aliqua in narratione ut obnoxia
actioni delata non obnoxia esse.

D E
C R I M I N I B U S

CONTRA
C O M M E R C I U M.

3583* *Exportatio lanae oviumve* in delictis contra communem legem numeratur †. *Commentar. iv. c. 12.*

3584* *Clandestina commercia sine portorii* solutione invectorum five mercis prohibita importatione vel exportatione prohibitarum est contra communem legem quæ multa et incarceratione aptis crimini pœnis in hoc utitur delicto §. vi. pa. 154.

---

† Vide Quoque Stat. 11 Ed. III. c. 1. 8 Eliz. c. 3. 12 Car. II. c. 32. 7 & 8 W. III. c. 28.

§ Aliter statuta vi. 26 G. II. c. 32. 32 G. II. et instat omnium commentatore annotante 19 G. II. c. 34. Quod vi aliqua aut eumentita persona in hisce commerciis exercendis usos aut in certandum vi armatos ultimo supplicio afficit. et vide quæ ille vir egregie super hac re pagina citata affert qui et Beccariam adducit capite 33. c. 10 pulcherrime differentem.

3585 *Im-*

585 *Immodicum et legibus inconcessum fœnus in publica commercia delinquit.* pa: 156. vi. St. 37 H. VIII. c. 9. quod fœnus annuum decimæ fortis parti exæquabat statuto 13 Eliz. c. 8. confirmatum St. 21 J. c. 17. infra duodecimam partem fœnus circumscripsit quod deinde commerciis et re pecuniaria auctis sub interregno infra decimam sextam partem descendit quod St. 12 Car. II. c. 13. est receptum St. 12 Anne St. 2. c. 16. ad vicesimam partem demissum est hodieque perstat.

3586* *Fraudatio quæ in mercimoniis inter- nis fit domesticæ commerciorum per- mutati oni officit: estque insigne contra communem legem peccatum.* vide etiam de violata panis mensura plurima an- tiquiora statuta et 31 G. II. c. 29. 3 G. III. c. 62. vi. etiam fraudationis poenas latissime patentes et ut videtur aliquanto quam oportuit genere et modo incertiores 33 H. VIII. c. 1. 30 G. II. c. 24.

De fori præstolatione per præemptionem deque revenditione et coemptione. vi. su- pra 342, 3, 4.

De Monopolii gravissimo genere. vi. supra 1104. vi. etiam de aliis St. 21. Ja. I. c. 3.

3587* *Opificii usus in quod non satis in-*
3 E 3 *stitutis*

stitutus fuerit aliquis commercia publica lædit †.

- 3388* Opificum extra regnum seductio publici commercii vulnus est. vide quæ per St. 5 G. I. c. 27. 23 G. II. c. 13. in hanc rem decreta sunt.

DE CRIMINIBUS

CONTRA

PUBLICAM SANITATEM ET VICECOMITEM.

- 3589* Morbos pestiferos arceto et contra eos qui *inferant tempori et graviter animadvertito* Commentar. iv. c. 13. vi. Ja. I. c. 31. ubi pestis civitatem oppidum, vicumve, invaserit et 26 G. II. c. 6. 29 G. II. c. 8. de mora navis et nautarum quadrigenaria propter pestem.

---

† Vide autem super hoc de *septennalis tyrocinii necessitate* sub pœna quadraginta in mensem solidorum St. 5 Eliz. c. 4. æquo gravius et temporis circumscriptione et pœnâ prudentibus visum.

3590* Cibi

- 3590* Cibi corrupti noxiiue venditio in publicam sanitatem est. vi. St. 51 H. III. St. 6: de vino aut carnibus corruptis. Et. St. 12 Car. II. c. 25. sec. 11.

DE
C R I M I N I B U S

CONTRA

OCCONOMIUM PUBLICAM.

- 3591* Contra œconomiam publicam peccatum ubi aliquis simul *plurium* sit maritus quod *polygamia* vero nomine jure nostro *bigamia* appellatur. pa. 163. vi. 1 Ja. I.
- 3592* *Sine arte aut opificio vagantes publicam œconomiam laedunt quum horum inertiae largita industrios nudent; temporisque et vitæ exercendæ ratio reipublicæ sit debita* †. pa. 166.

---

† De *militibus nautisve* aliisve sub horum nomine vagantibus vide sanguinarium vere dictum 39 Eliz. c. 17. St. et de *Ægyptiis* eorumve sociis aut habitum vitamque imitantibus pari supplicio afficiendis vide 1 & 2 P. & M. c. 4. 5 Eliz. c. 20.

5393* Pub-

3593* *Publica sive in fluminibus viisve nocu-
menta, sive opificii insalubris in urbe op-
pidove exercendi, sive quæ ludicri specta-
culi aut rei histrionariæ sine consensu de-
bito regie majestatis fiunt; popina sine
magistratus auctoritate instituta; ganeo
aliæque res ejus generis turpissimæ, ju-
bans cultatores calumniosi rixatores alia-
que morum et securitatis publicæ of-
fendicula in œconomiam civilem pec-
cant, pa: 167—9.*

3594* *Iteratio mali non adeo in se gravis mag-
num contra œconomiam publicam delictum
constituit. vide Topics of the Laws,
London, 1646.*

3595* *Luxus in publicam œconomiam valde
delinquit: res moribus impensius quam
legibus reprimenda. vi. pa. 170. †.*

3596* *Alea contra œconomiam publicam im-
mane quantum peccatur.*

---

† Vide 10 Ed. III. quod ultra secundam mensam
epulas vetet proferri: dies quosdam festos excipiendo
in honorem quorum tertia conceditur.

Vide in plebeios 33 H. VIII. c. 9. vitiorum tum
non nisi nobilibus et principibus viris concessâ licentia:
et 30 G. II. c. 24 in ordinum superiorum hominibus
16 Car. II. c. 7. 9 Anne c. 14. 12 G. II. c. 28.
13 G. II. c. 19. 18 G. II. c. 34,

3597* De

3597* De præda aquatica volatili, et venatica libens ea fileo quæ utinam et leges filuissent consulat tamen qui volet varia super ea re statuta.

DE

CRIMINIBUS QUÆ PACEM ET OECONOMIAM CIVILEM ET MAJESTATEM PUBLICAM insigni in privatos INJURIA violent.

3598* *Crimina quæ pacem, œconomiam, majestatem publicam insigni in privatos injuria violent sunt vel in ipsorum corpora vel in domos vel in res alias.*

3599* *Criminum in corpus sunt majora homicidium; mahentium sive mutilatio; abductio violenta, stuprum: in censu inferiore pulsatio, verberatio, vulneratio, incarcerationio injusta, plagii crimen.*

3600* *In domos delicta admittuntur incendio; et ædium perfractio.*

36001* *In rem peccatur furto sive latrocinio; latione ex malitia; et falsi crimine.*

3602* *Homicidium est ejus qui quæve humanæ sit naturæ interfectio. vi. pa. 177.*

3603* *Ho-*

- 3603* *Homicidium* est aut *justum* aut *condonabile* aut *capitale*. *ibid.*
- 3604* *Justum homicidium* est illud solum quod ex *vera necessitate* fiat.
- 3605* Necessitas hominis occidendi est vel tuitionis propriæ *naturalis* vel alteri injuste de vita contra vim malefici periclitantis *moralis*; aut *reipublicae defendendae*; aut *ex legem mandato* civilis.
- 3606* Necessitas tuitionis propriæ est ubi *caedes* alicui *irruit* aut *stuprum*: aut in domum remve aliam vis ea fiat quæ nisi statim et acerrime repellatur in necem possidentis sit probabiliter ventura: hoc et *ratione* doctis, et *necessitate* barbaris, et feris *affectu ipso* præcipiente. Non enim, te natura testamur, non est hæc scripta sed nata lex: Non doctrinæ, disciplinæ institutis debita sed a vestro impulsu sanctissimo profecta; ex ipsis sensuum animique fontibus hausta; per ipsam vim justissimæ necessitatis expressa; ut si vita nostra in aliquas insidias, si in vim si in tela, aut latronum aut inimicorum cecidisset, honesta esset *per vim ratio expediendæ salutis*: *silentibus inter arma legibus neque se jubentibus expectari* ubi ei qui expectare velit aut *injusta poena luenda sit aut justa repetenda*. vide *Milonianam* passim et *Commentar. iv. pa. 180*
— I.

3607* Ne-

3607* *Necessitas alterius defendendi contra injustam vim moralis est in summo officiorum gradu sive enim affines cognitive sint equisnam parens liberis aut parentibus filius non et vitæ quam dederit illinc defensionem hinc ejus quam acceperit tuendæ curam verissima necessitate et incorruptis animi affectibus se debere sentiat. Quid autem uxori maritus vel in civilis juris omnia sub ejus potestate tradentis pensationem, vel sexus teneritati, vel conjunctissimæ consuetudini non debet? Quid non frater fratri? Amico amicus? Ad summum homini homo? Quod auxilium, quam æstimationem in se aliorum vindicabit qui ab ultima sævitia non quantum in se foret ejusdem naturæ participem vindicaverit? Bene igitur noxium occiderit in vitam infantis impetentem qui aliter nequiverint innocentem servare.*

3608* *Victima haud ulla amplior magisque optima generis humani parenti DEO mactari potest ea quæ patriæ et libertati defendendæ libatur: pro qua mortem oppetere cum optimo sit viro dignissimum mortem alii inferre necessitatis erit nequaquam ilaudatæ.*

3609* *Etiam in occisione quæ publica auctoritate fiat in bello gerendo videndum utrum bellum sit justum vel injustum. SI
AUTEM*

AUTEM INJUSTUM TENEBITUR OCCISOR: si iustum, sicut pro defensione patriæ, non tenebitur nisi hoc fecerit corrupta voluntate et intentione.

Bracton Li. III. c. 4. citatus per doctissimum et optimum virum Granville Sharpe super homicidio in Anglico Tractatu Londini edito Anno 1773.

3610* Videmus aliquando gladium hominis occidendi causa ab ipsis porrigi legibus. Ut si licetor publicus sub auctoritatis legitime competenti mandato aliquem secundum leges interfecerit. Istud homicidium autem si fit ex livore vel delectatione effundendi humanum sanguinem licet iuste occidatur iste tamen occisor peccat mortaliter propter intentionem corruptam. vide Bracton citat. Commentar. pa. 178.

3611* Servato juris ordine est illud peragendum homicidium quod legibus defendatur.

3612* Homicidium condonabile est vel se defendendo vel per infortunium. pa. 182.

3613* Homicidium per infortunium est ubi quis in actu legitimo operatus aliquem incogitantem interfecerit. ibid.

3614* Actus in se legitimus qualitatem mutat inque contrariam naturam vertitur ubi modum excefferit. Et tum erit capital admissum. Fitque vel homicidii capitalis summus vel inferior gradus pro atrocitate excessus vel natura ejus venia digniore. ibid.

3615* Qui

- 3615* *Qui immoderate jure suo utatur nece consecuta reus homicidii esto.* Codex L. 9. tit. 14. citat, pa. 183.
- 3616* *In actu illegitimo mors consecuta est vel homicidii capitalis primæ vel proximæ classi referendum prout ille actus illegitimus sit ipse capitalis vel inferioris gradus.* ibid.
- 3617* *Homicidium se defendendo est ubi causa defensionis in mortem alterius pertinentis non prorsus culpa caruerit ut in rixa inter homines subitaque inde concertatione: in hac igitur homicidium quod infortunio imputant leges non nisi necessitas est inevitandæ: ut recedendum sit quantum vitæ spe incolumi fieri possit et tum si aliter se tutari non possunt cedis innoxii habentur.* ibid et Ff. 9. 2. 45. ibid citat.
- 3618* *Homicidium capitale est ea cui leges non condonandum statuerint hominis interfectio.*
- 3619* *Homicidium capitale primi est vel secundi gradus.*
- 3620* *Homicidium capitale primi gradus est vel sui vel alterius ex præcogitata malitia occisi.*
- 3621* *Humatio suicidæ adimitur et in domum ejus damnum severitate juris in supplicio excogitando subtilis potius quam efficacis extenditur forisfactura bonorum omnium personalium.*

- 3622* *Homicidium capitale* primi gradus in alterius *interfectione* admittitur ubi quis contra legem hominem natum existentem in pacc regia ex animi *pravitate* interemerit non per infortunium neque ex subito iracundiæ impetu. *vide supra* et pa. 195.
- 3623* Incapaces sunt homicidii capitalis seu primi seu secundi gradus infantes qui boni pravique discrimen non attigerint et mentis non compotes quamdiu in eo statu sint animi. *ibid.*
- 3624* *Interfectio* quæcunque ex destinata animi pravitate, seu præcogitata juris nostri verbis fiat malitiâ est homicidium capitale primi gradus ut *infantis* et *senio confecti in nudum ethera expositio*; ut fera emissa
- 3625* Ubi necem evenit aliter quam veneno fieri homicidio capitali non apponitur nisi infra *diem* et *annum* a vulnere aut causa mortis quis fuerit defunctus.
- 3626* Qui falso testimonio aut alio prætextu legis interimunt capitalis homicidii gravissimi sunt rei: neque enim *perjurii adjectione* crimen solvitur: neque *paricidio* addito evanescit: neque juris humani et divini summa infandaque perversione levius fit peccatum. *Commentar.* pa. 196.
- 3627* *Malitia* aut ex *evidentia extrinseca* probatur; aut ex *ipsa facinoris natura manifesta* emergit. *vide* pa. 200.

3628 Qui

3628* Qui alium *nec opinantem* neque *lanceffitus* interemerit homicidii capitalis est summo gradu.

3629* Nulla verborum aut gestus facta contumelia *vim illatam* eximit homicidii capitalis crimini si ea vis ejusmodi fuerit ut in vitam alterius adimendam naturaliter valitura videretur.

3630* Qui justum et legi debitum munus exequentem id sciens vi impediverit unde vel statim vel post certamen ejus qui in legibus exequendis operetur eveniat interfectio per eundem aut ejundem in impeditioe injusta socios, ipse ejusque in tali re socii homicidii capitalis maximi obligatur.

3631* Qui rem capitis in alium agere conatur et in conatu persequendo ipsum aut alium interfecerit capitalis homicidii primo gradu teneri censetur eum in capitalibus generalis malitia sufficiat facto paris gradus ei quod destinatum fuerat facinus comitata.

3632* Omne homicidium capitale primo gradu jure habetur quod non aut *inculpata necessitas* defendat aut *infortunium* cui natura parum cavere possit humana excuset aut affectus incitati condonando vis mittiget aut in minore quam capitis etsi non legibus concessa re agenda alterius sine voluntate malitiosa interfectio.

3633* Homicidium capitale proximi, sed longo intervallo proximi gradus, est illud quod jure nostro generis nomen meruit et homicidium simpliciter appellatur: fitque illud aut *voluntario* aut *sine voluntate*.

3634* Homicidium simplex est injusta, sine malitia tamen præcogitata, alterius interfectio.

3635* Homicidium capitale *secundi* gradus *primæque* in eo classis *voluntarium* nempe est ubi quis in *subito iracundiæ calore et impetu* alium peremerit sive indigne pulsatus sive ex affectu ob maximam adulterii injuriam incitato: qui enim in ipso adulterio adulterum interficiat licet eum leges injuriarum vindices non omni solvant crimine neque infortunio factum possint imputare quod voluntatis fuerit, eædem justæ et clementes quæ et publicæ salutis et infirmitatis humanæ æstimatione temperata judicent, nolunt tam insigni contumelia et fere omnium minime toleranda injuria affectum morte mulctari ob necem ejus qui matrimonium, rem humano et divino jure sanctissimam, violavit.

3636* Homicidium voluntarium minus capitale hinc a maximo illinc ab homicidio condonabili distinguitur quod condonabile nondum confertum certamen

tamen ab occisore intelligat sed primo statim ictu se defendentis alterum occisum aut sic ubi confertum fuerit bona fide eum recessisse et quantum in se foret declinasse vulneris letiferi adversario inferendi necessitatem; homicidium autem maximum deliberatæ sit malignitatis.

3637* Homicidium involuntarium minus capitale est ubi aliquis in actu illegitimo non tamen capitis alium incogitanter occiderit quod si in actu legitimo accidisset *homicidio condonabili per infortunium* annumeraretur. pa. 192.

3638* Ubi homo non publica auctoritate occisus fuerit lex non præsumet sine noxa occisum fuisse sed occisorem coget *causas* quæ factum defendant, excusent, diluant, ostendere. pa. 201.

3639* *Negligentia crassa malitiæ æquiparatur.*

3640* *Pro modo negligentiae idem factum vel homicidio per infortunium, vel simplici vel capitali maximo accensibitur.* Ut si quis ruri tecto refarciendo occupatus operarius ligna lateresve in viam non publicam dejecerit sed infrequentem; et prius cavendum si quibus forte sit prætereundum proclamaverit; et illo neque volente neque cogitante aliquis præteriens ex ea dejectione fuerit interfectus: homicidium est per *infortunium*

duntaxat. Si in urbe oppidove in plateam frequentem dejecerit homicidium capitale erit secundi gradus licet proclamaverit; primi autem si nulla admonitione prius facta id dejecerit per quod prætereuntium aliquis interficitur; hoc enim communi in omnes homines malitiæ imputat jus †.

3641* Si quis boves in platea frequenti velociter fugaverit quorum unus obviando hominem occiderit mors illius fugatori ut ex malitia præcogitata imputabitur. vide Fletam. Li. I. c. 23.

3642* Si quis negligenter equum vel bovem insequatur et aliquis ab equo vel bove percussus fuerit mors illius homicidio capitali licet non primi gradus annumeratur quia debita diligentia non est adhibita. vide Bracton. L. III. c. 4.

3643* Homicidium capitale secundi gradus est infra cleri beneficium: inuersioni autem manus et forisfacturæ bonorum personalium omnium subjacet. pa. 193.

---

† De negligentia poenam merente non levem. vi. St. 10 G. II. c. 31. super remigibus plures quam sit numerus per illud statutum concessus in navigia recipientibus infra loca ibi limitata navigationis internæ maxime frequentata. Quorum si aliquis aquâ submersus moriatur deportationis poena remigibus incumbit.

3644* Ho-

3644* Homicidii sunt quædam species quæ summi gradus fastigium obtinent: suntque vel *domini* a servo interfecti vel mariti ab *uxore* vel personæ ecclesiasticæ superioris ab ecclesiastico inferioris gradus. Hæc singula *proditionis* minoris nomine censentur. 203†.

De Injuria in Corpus non in vitæ Ademptionem.

3645* *Mabemium* seu *mutilatio* membrorum quæ vulnere inhonesto corpus detruncet et aliqua parte inutile reddat non in civili tantum est injuria, sed in *publicæ pacis* insigni violatione. Commentar. IV. c. xv. §

3646* Raptus est *sceminæ per vim* habitatio *no-*
titia.

---

† Vide St. 25 Ed. III. c. 2.

§ Vide 5 H. IV. c. 5. 37 H. VIII. c. 6. et 22 & 23 Car. II. c. 1. quod mutilationem aut læsionem quæ inutile aliquod corporis membrum reddat, *intuitu mutilandi* et deformandi feloniam sine clero constituitur in ipsum facinoris actorem ejusque ante factum accessorios.

3647* *Ab-*

3647* *Abductio* et per vim matrimonium foeminae publicae pacis gravissima est violatio §.

3648* Poena violentiae in pudicitiam muliebrem patratae quae raptus dicitur est ultimum supplicium.

3649* Violentia in corpore meretricio ultimum supplicium meruisse jure Anglicano censetur: licet enim meretrix antea fuerit in eo certe non fuit quum nequitiae ejus consentire noluit. *vide* pa. 213 et Bracton *ibid* citat.

3650* Ejus quae violatam se dicat competit testimonium; fidem autem vel facit si nulla antea adversa famae laborarit, si crimen et statim detulit et violatorem qua potuit indagatione insecuta est; si is qui raptus incusetur fugerit: his autem contraria auctoritatem testimonii valde imminuunt. *ibid*.

3651* Raptus crimen facillimum incusatu contra malitiam autem vel maxime insonti defensu difficillimum neque creditum oportet sine valida probatione et ex nulla

---

§ Vide St. 3 H. VII. c. 2. quo si foeminae in censu res fuerit sitve illa haereditati re et jure proxima, feloniam declaratur et vide St. 39 Eliz. c. 9. clerum adimens principali et accessoriis ante factum.

parte

parte merito suspecta : neque ubi credatur non gravissimo supplicio vindicari. vi. pa. 215.

3552* *Crimen detestandi flagitii neque inter Christianos nominandum, agentes et consentientes pari supplicio subjicit ; ultimo nempe : et magnopere est cavendum ne pœna et infamia quæ summa et certissima fonti esse debent insontem feriant. pa. 215 —6.*

3653* Pulsatio et verberatio alicujus extra quam lege concedatur publica est privata necessario conjuncta injuria mulctæ que proinde et incarcerationi subjacent.

3654* Insultus sive impetus in aliquem factus cædis perpetrandæ aut stupri causa gravem mulctæ et incarcerationis et infamæ pœnam meretur. pa. 217.

3655* Injusta incarceration in publicis quoque est injuriis : et propter publicæ libertatis periculum inde imminens talium quæ omnes gravissimæ sunt, nihil enim leve quod contra rempublicam admittitur, fere princeps †.

---

† Vide St. *Habeas Corpus* supra citat.

- 3656* Crimen *plagii* hominem, nempe cujus-
cunque ætatis et sexus utriuslibet, e pa-
tria invitum suffurandi *multæ incarcerationis* et *numellæ* per *communem legem*
subjacet pœnæ §.

D E

DELICTIS ad DOMOS PER-
TINENTIBUS.

- 3657* Delictum in domos *incendiarium latro-
cinio* et *simplici cæde* ferme atrocius, fit
domum in qua habitatur aut sub eo-
dem tecto membra ei contigua incen-
dendo. *Commentar.* IV. c. 16.
- 3658* *Pæna incendiarii* per communem legem
est *ultimum supplicium*. pa. 221.
- 3659* Qui suam domum incenderit quo al-
terius proxima conflagraverit incendii
crimine et pœna tenetur. *ibid.*
- 3660* *Tenentis domus* per dominum aut eum

---

§ Vide St. 11 & 12 W. III. c. 7.

qui in reversione sit incensa *crimini incendiario* obnoxium facit. *ibid.*

3661* Domus nisi aliqua parte *combusta* fuerit quanquam igne appposito flammam prehenderit incendiarii crimen non complet. pa. 222.

3662* *Malitiosum* intelligitur incendium; alioqui non incendiarii erit crimen.

3663* *Ædium perfractio* quæ inhabitantur, privatarum, *membrorumve* *contiguorum ecclesiæve*, aut *murorum portarumve* *burgi, nocturna*, felonix admittendæ causa, felonix annumeratur ipsa. page 224—25.

3664* Camera in collegio est *domus* habitantis: et perinde inquilini in privata domo si dominus in ea non simul habitet; vel si janua sit sua cuique seorsim.

3665* Officina in domo alterius conductâ in quo nunquam qui conduxerit pernoctet non est domus censenda in *ædium perfractionis feloniosæ* crimine. pa. 226.

3666* Tentorium sive tabernaculum non est domus eo sensu ut *ædium perfractarum* crimini sit obnoxium quum nimis fragile et manifesto immunitum sit et quasi ephemeros mercium minutularum custodia. sed *vide* St. 5 & 6 Ed. VI. c. 9.

3667* *Per-*

3667* *Perfractio* et *intratio* ædium perfractarum crimini implendo desiderantur. pa. 226.

3668* *Perfractio* intelligitur ubi quis *clausum* quocunque modo aperuerit. *ibid.*

3669* Per caminum descendisse *perfractioni* apponitur quia non alia custodia aut objectaculum camino desiderata censetur quam ipsius situs et natura fecerit. *ibid.*

3670* *Perfregisse* ædes dicitur qui clausas legitime aperiri sibi ad januam pulsando fecit; illegitimo autem intuitu et actu postea feloniosæ mentis demonstrativo. *ibid.*

3671* Si servus cameram domini aperuerit intraveritque felonix intuitu admittendæ ædium perfractarum crimine teneri censetur. 227.

3672* Servo latroni conspirante et ipsum noctu admittente utrique habetur commune ædium perfractarum delictum. *ibid.*

De Delictis publicis in jus proprietatis privatæ admissis.

- 3673* Latrocinium est minus, majus et compositum. Latrocinium minus est bonorum alicujus personalium † infra solidi argentei æstimationem ablatio, animo furandi, simplex. Commentar. iv. c. 17.
- 3674* Latrocinium majus est bonorum ultra æstimationem argentei solidi ablatio furandi animo.
- 3675* Latrocinium compositum est duplex summi aut minoris gradus: primum ab ædibus noctu vel a persona; alterum ab ædibus per diem § utrumque animo furandi.

3 G

Do

† Igitur ubi simul a realitate separata fuerint et asportata ut non personalia esse nisi per ipsum furandi actum cæperint, ut in segete stante, non est latrocinium.

§ De latrocinio ab ædibus vitrariis, vide 13 G. III. c. 38. ab Ecclesia vel sacello 23 H. VIII. c. 1. quod clerum adimit rebus ultra solidi argentei æstimationem adeptis. In ædibus habitatis seu die sive noctu vide

De ablatione ab ædibus noctu perfecta vel inita. *vide supra.*

3676* Majus latrocinium ultimo supplicio afficitur.

3677* Latrocinium compositum primi gradus ultimo supplicio per communem legem subjacet.

3678* *Latrocinium compositum primi gradus secundæ classis roberia jure nostro, Romano rapina dictum, est per vim animo furandi a corpore alterius rei alicujus ablatio* quique ita vi rapuit fur improbior videtur eo qui simpliciter suffuratus fuerit atque igitur siue res major ablata

vide 3 & 4 W. & M. c. 29. quod clerum itidem adimit principali et accessoriis ante factam. De rebus ultra quinque solidorum æstimationem ab ædibus vel non habitatis membrisque eorum furto eum perfractioe diurna ablati 39 Eliz. c. 15 & in accessorios ante factum 3 & 4 W. & M. c. 9. de furto ab officina, repositorio, curriculario stabulo equino 10 & 11 W. & M. c. 23. in accessorios ante factum itidem pertingens. De latrocinio denique ad æstimationem quadraginta solidorum in ædibus membrisque earum seu habitatis siue non habitatis 12 A. St. 1. c. 7. sine perfractioe ædium.

De latrocinio plumbi ferrive ab ædibus vel earum pertinentiis vide 4 E. II. c. 32. Deportationi in septennium subjiciens.—De furto aut læsione *sylvæ caduæ sepiſſe; raporum brassicæ capitatæ, pastinacæ pisorum; radicum*

adbeatata sive minimum sit ultimo supplicio
addicitur. pa. 243 et Ff. 4. 2. 4. sec.
12 *ibid. citat.*

3679* Latrocinium compositum *secundi gradus*
ab ædibus per diem furando communi
lege non genere sed gravitate tantum
poenæ a simplici latrocinio distat.

3680* *Lasio & malitiosa* latrocinio ipso odiosior
infrequens autem nisi moribus admodum
corruptis civitatis per communem legem
inter ea quæ publicam majestatem pa-
cemque

3 G 2

radicum ne rubiæ tinctoriæ crescentis vide 43 Eliz.
c. 7. 15 Car. II. c. 2. 31 G. II. c. 35. 6 G. III. c.
48. 9 G. III. c. 41. 13 G. III. c. 32 quæ peccatis
poenas irrogantia æquas sententia digna scutica et non
Eumenidum flagello insectantur. At per St. 6 G. III.
c. 36 Arborum radicum fruticum plantatumve noctu
furtum patratumve reos principalis et ante furtum
accessorios, et qui rem eam furtivam scientes ame-
rit felonie damnat.

De obligationibus suffuratis syngraphisve aut simi-
libus pecuniæ equiparatus vide 2 G. II. c. 25. 15
G. II. c. 13. in ministros mensæ *argentariæ* publicæ.
et 24 G. II. c. 11. in ministros societatis oceani aus-
tralis et in tabellarios epistolarum ferendarum pub-
licos 7 G. III. c. 50. capitis supplicium sine clero
imponentia.

§ De malitiosa læsione vide 43 Eliz. c. 13. 22 & 23
Car. II. c. 7. 4 & 5 W. & M. c. 23. 1 A. St. 2. c.
3. 4 G. I. c. 12. 12 A. St. 2. c. 18. hæc tria de
læsione

etque violent refertur estque mulctæ
et incarcerationi obnoxiam. vi. pa. 244.

3681* *Crimen falsi est fraudulenta scripti confectio sub nomine non vero: vel alieni scripti immutatio in jus alterius lædendum. vide pa. 247.*

3682* *Pœna criminis falsi est supplicium infame: numellæ nempe mulctæ et incarceratione adjunctis. pa. 248. Sed per diversa statuta ferme in omnibus sine clero capitale.*

D E

M O D I S

QUIBUS DELICTA ANTEVERTANTUR.

3683* *Jus Anglicanum delicta antevertit præter generalem omnis pœnalis exempli modum fidejussoribus de pace et legi-*

---

laesione navium sine clero. 1 G. I. c. 48. 6 G. I. c. 23 de malitiose urentibus aliterve lædentibus prout in statuto contineatur vestes in plateis viisve publicis transeuntium, capitale. vide et 9 G. I. c. 22 9 G. III. c. 29. 6 G. II. c. 37. 11 G. II. c. 22. 28 G. II. c. 19. 6 G. III. c. 38 & 48. 3 G. III. c. 33. 9 G. III. c. 13 G. III. c. 30.

bus

bus tuendis in suspecto criminis futuri malo poscendis et ipsius suspecti recognitione sub poena pecuniaria.

3684* Recognitio est aut *pacis* specialiter aut in genere *bene se gerendi*. vide Commentar. iv.

3685* Recognitionem pacis tuendæ cuilibet justituario in pacem conservandam licet jubere ubi aliqui *ipso præsente* dimicent aut rixenter verberave injuste aut necem alter alteri minitetur : et quoscunque litium sciat altores ; quosque ob pacis infractionem constabularius detulerit : quemve juratus aliquis se timere affirmet mortem aut corporis damnum sibi allaturum.

3686* Recognitio bene se gerendi debetur ab iis qui malæ sint famæ contra *bonos mores* delinquendo †.

---

† Vide 34 Ed. III. c. 1.

DE
CURIA

CRIMINUM PUNITIONEM.

3687* Curia in Criminum *punitionem* sunt vel *jurisdictionis* per universum regnum, vel *specialis*. Commentar. iv. c. 19.

De Curia jurisdictionis in Crimina generalis.

3688* Prima in criminum *punitionem* curia generalis et eadem *summa* est SENATUS POPULIQUE ANGLICANI sive PARLIAMENTUM. vide pa. 259.

3689* Ubi quis contra rem communem deliquerit ea criminis in publicum *magnitudine* aut delinquentis *ordine* et auctoritate ut *justitiae* et exempli interesse videatur *publicaeque* majestatis non in aliqua inferiorum curia cognosci causam Domus *communitatis Anglicanae* *representativa*

tiva delinquentem per IMPETITIONEM in *Domum procerum* desert. pa. 259—61.

3690* *Curia summi Britanniae senescalli proxima*, at immenso intervallo, dignitatis curia, est procerum judicandorum proditionis aut feloniae, vel contemptus in publicam majestatem his criminibus proximi, ubi per scriptum *accusatorium eorum aliquis delatus fuerit*. pa. 261—5.

3690* In *curia senescalli* ipse *senescallus* est *juris proceres facti* judices. pa. 263.

3691* *Sedente parlamento* proceres sunt et *juris et facti* judices: *ibid.*

De *curia bancii regii*. vide supra 254.

De *curia admiralitatis*. vide supra.

D E

SPECIALIBUS CURIIS.

3692* *Curia audiendi et terminandi* est coram *legatis regii* inter quos ferme sunt duo *e curiis superioribus* judices: et in quolibet comitatu bis anno quoque tenentur; exceptis quatuor *horealibus* ubi semel tantum, et urbe *Augusta* et *Trinobantum* proxima regione ubi *octies*.

3693* *Curia* est *sessionum pacis* coram *justitiariis*

tiariis duobus pluribusve quater anno
tenenda quolibet comitatu. pa. 371 §.

3694* In *burgis* fere *corporationes* habentibus
sunt sessiones iis quæ pro comitatibus
tenentur tempore et natura rerum cog-
noscendarum similes. pa. 272.

3695* Curia vicecomitis *rotatoria* bis anno,
pleno post Paschæ et Michaelis festa,
et mense, in diversis comitatibus, pro vice-
bus, tenetur partibus. pa. 273.

3696* Curia letæ est in *manerio* quod in co-
mitatu *rotatoria* vicecomitis curia: u-
trumque pacis et publici juris conser-
vationi dicatum.

3697* Curia coronatoris est recordi curia in-
quirendo super visum corporis destinata
ubi quis in carcere sit mortuus aut
extra carcerem per vim necatus. pa.
274.

3698* Curia forensica major præcipue in pon-
dera mensurasque probandas jus habet
et *pæna* in eos delinquentium: infimo
gradu curia; in re tamen non infimi
momenti sive mores sive commercia
spectantur. pa. 275.

3699* Sunt curiæ utriusque academici rerum
criminalium omnium causarumque alia-

---

† Vide St. 2 H. V. c. 4. et 34 Ed. III.

rum ubi in partibus sit aliquis privilegio academico gaudens nisi jus liberi tenementi in quaestionem veniat. pa. 277-8.

DE MODIS PROCESSUS CRIMINALIS.

3700* Processus criminalis est aut *summarius* extra ordinem, aut *ordine* et *sollenibus* juris communis formulis.

De Processu summario.

3701* *Summarius* processus est *communi legi* ferme ignotus; quæ lente *feslinare* mavult modo *recta tramite* et *publico cer-*toque quam *compendia sectari obliqua, incerta, obscura.* Maxime valet ob *contemptum* in aliquam *curiarum superiorum.* vide pa. 283.

De Processu in ordine sollemni.

3702* Processus ordinis sollemnis habet *manuum injectionem*, in custodiam *missionem* et *vadimonium*, *delationem*, *processum in curiam in jus vocationem* ejusque *incidentia*; *placitationem* et *exitum*, *causæ cognitionem* et *convictionem*; *beneficium clericale*; *judicium cum incidentiis*; *judicii abrogationem*; *ampliationem supplicii* vel *condonationem*; *executionem*. pa. 289.

3703* *Manus injectio*, juris sensu, est per corpus aliquem in *jus contestandum* vel jam dicto *parendum* sistere. *ibid.*

3704* *Manus injectio* fit legitime aut per *mandatum* aut per *ministerium juris sine mandato*; aut per *privatum* itidem *sine mandato*; aut per *clamorem*. *Commentar. iv. c. 21.*

3705* *Mandatum* exit per *scribas primarios* aut *justitiarios pacis*: his in ordine generali, illis extra ordinem hanc potestatem habentibus.

3706* Non modo in eos qui sub *scripto* sunt *accusatorio* sed in *feloniæ suspectos* per eum qui *mandatum* petat causasque *afferat* suspicionis *justitiarum* opinione *verissimiles* *justitarius pacis* *mandatum* potest *emittere*. pa. 290.

3706* *Man-*

3707* *Mandatum* esse debet sub *manu* et *sigillo* *justitii* emittentis, *tempore* et *loco* certis *indiciis* notatum, et *constabulario* aliove *pacis ministro* mandari: vel *culibet* *privato nominatim*; vel *coram* quolibet *justituario* *ejus comitatus*; jubens eum in quem *mandetur* *afferri*; vel *specialiter* *coram ipso* qui *emiserit*.

3708* *Mandatum* omnes *suspectos* *certi criminis* jubens *comprehendi*, vel omnes *certi criminis* in *mandato dicti* *manifestos*, propter *incertitudinem* *nihil valet*.

3709* *Mandatum* jubens *auctores*, *typographos* et *editores* *libelli seditiosi* *ibidem nominati* *comprehendi* est propter *generalitatem* et *incertitudinem* *irritum*.

3710* *Mandatum* a *justituario* *banci regii* per *totam Angliam* *transit*. *ibid.*

3711* *Manus injectio* *sine mandato* fit per *ipsum justitiarium* *pacis* cui *licet* ob *violatam* se *præsente pacem* vel per se vel per *alium manum* *violatori legis* et *justitiæ* *injecere*. *pa. 292.*

3712* *Licet vicecomiti* aut *coronatori* *feloniæ* *manifesto* *sine mandato* *manus injicere*. *ibid.*

3713* *Licet constabulario* propter *violatam* se *præsente pacem* aut propter *feloniam* aut *vulnerationem* unde *oriturum* *verisimile* sit *feloniam* *manus injicere*; *portas* *refringere*;

fringere; et vel interficere ubi id solum restet. *ibid.*

3714* *Vigilum* est virtute officii in omnes contra leges agendo publice occupatos manum injicere eosque, præsertim noctivagos, in custodia ad mane retinere. *ibid.*

3715* Cuilibet privato licet, quin et vero in officio est, feloniam se præsentem admissam in legis violatorem injicere manum; non unius anni et loci sed *semper*, sed *ubique*, quia civis Anglicani, imo quia hominis sit manus, *legum et justitiæ* ministrum. *ibid.*

3716* Clamor propter feloniam admissam vicinos excitat privato hominum in hominem, civium in rempublicam officio per communem legem rei insequendi debito: nam qui non propulsat cum valeat consentit injuriæ; qui non prohibet cum possit adjuvat. pa. 293. §

---

§ Vide St. 1 West. 3 Ed. I. c. 9. 4 Ed. I. 13 Ed. I. c. 1. 3 & 4. 27 Eliz. c. 13. 8 G. II. c. 16.

DE

MISSIONE in CUSTODIAM

ET

VADIMONIO.

3717* Ubi qui delatus fuerit manifesto in-
sons videatur est statim solvendus: alio
qui ad *vadimonium* tenebitur; nonnun-
quam in capitalibus neque vadimonium
aliquando accipi necesse est; quando-
que neque licitum: præsertim in cau-
sis *furti* manifesti, *homicidii* manifesti, et
proditionis; in quibus nulli iustitiario
curiæve nisi summæ legis communis
eiusve iustitiario vadimonium licet re-
cipere. *Commentar. iv. c. 22.*

3718* *Recusatio* aut *mora* recipiendi vadimonii ubi
lege recipi *possit* et *idonea* sit oblata, est
contra libertatem civium jure non scripto
sed æterna rationis lege omnibus com-
munem. pa. 297.

3719 Ancipitis causæ sunt *fures* vulgatæ fa-
mæ; *accessorii* felonix simili fama la-
borantes; felonix minoris aliulve gra-
vis delicti rei et pari fama: hos videtur
pro legitimæ discretionis usu iustitiario

licere ad vadimonium vel admittere vel repellere. pa. 299.

3720* Sunt quos vadimonio admittere modo idoneum afferant semper sit necesse: hi sunt qui in bona pervixerint fama et homicidii tantum suspecti sint delati; et multo fortius si inferioris delicti: *latracinii minoris rei*; feloniaeve ut accessorii delati non mala fama.

3721* In custodiam missos lex non poenae ante iudicium sed custodiae adjudicat: et nihil ferme impensius odit quam ut ministri ipsius quibus ipsa iussit ne sibi commissos torqueant ne poenam etiam post iudicium ultra legis mandatum intendant sed omni saevitia remota pietateque adhibita iudicia debite exequantur bona devorent spesque miserorum, mors et terror civium sint; carnifices hominum, dum vivant, utcunque fontium, tamen, nisi in quantum lex necessitate coacta, aliter statuerit, *liberorum*; quique ante comperitum per iudicium parium crimen in numero *innocentium* sint habendi. vide pa. 301. et *Fletam Li. I. c. 26 ibid citat.*

DE
MODIS PROSEQUENDI.

- 3722* *Prosecutio est per præsentationem aut scriptum accusatorium. Commentar. iv. c. 23.*
- 3723* *Præsentatio est quod magna jurata ex propria scientia crimen deferant quodque in scriptum accusatorium redigatur.*
- 3724* *Scriptum accusatorium est accusatio unius aut plurium scripto comprehensa magnæ juratæ delata et per ipsos repræsentata sub juramento.*
- 3725* *Vicecomes tenetur ad quamlibet sessionem pacis et in quamlibet curiam audiendi et terminandi et in quamcunque sessionem generalem, carceris per judicium purgandi viginti quatuor probos et legales homines, aliquem ex omni infra comitatum centenaria, ad inquirendum, representandum, agendum et exequendum quæ ex parte domini regis tunc et ibi ipsis mandentur ex iis. Esse liberi tenementi remittere debent: sed quota parte non est lege præfinitum. pa. 302.*
- 3726* *Jurata magna per judicem, officii ad salutem privatam, ad mores, remque publicam maxime facientis admonita, pro*

corpore comitatus § testimonia, ex parte *prosequentium* tantum, recipit; deque eorum veritate debet non nisi iusta et bene fundata fide, minime autem per vagas conjecturas aut tenuem verisimilium umbram, per iuramentum *scripto accusatorio* auctoritatem suam adjungere. vide pa. 303.

3727* *Magna jurata* ubi testimoniis fidem non adhibet in dorso delationis *ignoramus* aut *non est vera delatio* aut *non liquet* quorum primum et tertium *juratae* minori cognoscendae causae est negatum apponit. pa. 304.

3728* Ad delationem sanciendam saltem duodecem e magna *jurata* est necesse super ejus veritate consensisse. pa. 306.

3729* In *scripto accusatorio* sunt quaedam *crimina* criminumve *attributa* sollemnibus certisque legis verbis iisque tantum

---

§ Vide Multa, et ex iis non pauca fortasse inconsulta statuta, de inquirendo in crimina eaque cognoscendo extra corpus comitatus ubi admissa fuerint a 26 H. VIII. c. 13. de alta prodicione extra regnum patrata ad infelix illud statutum et sane plusquam infelix de civibus Americanis novam Angliam incolentibus in aliam quamvis continentis ejus provinciam aut in hanc nostram insulam transferendis; idque in iis criminum quaestionibus quorum poena gravissima, it vel maxime innocenti difficillima fore videretur simplex veri probatio.

non

non mutata necessitate definienda. Ubi proditoris quis incusetur “*proditorie et contra ligeantiae suae debitum*; in homicidio *murdravit*; in ædium perfractio-*ne burglariter*; in raptu *rapuit*; in feloniiis omnibus *felonice*; et nulla *circumlocutio* vel disertissima nulla crimini significando quamvis *apta comprehensio* horum vicem implebit. pa. 307.

3730* *Tempus et locus* quanquam sunt in scripto accusatorio alleganda non summa certitudine ut plurimum prout allegata fuerint sunt probanda: generaliter sufficiet si tempus allegatum sit *ante scripti* accusatorii per magna juratam confirmationem, et *infra jurisdictionem* ejus *juratae* et *curiae* locus: nisi quando locus tempusve partem faciat criminis inter juris *limites* deferendi. pa. 306.

D E

INFORMATIONE seu DELATIONE.

3731* *Prosecutio sine magna jurata* est per *delationem*; aut *informationem* juris Anglicani verbo.

3732* *Delatio sive informatio* est *duplex*: partim ejus qui *tam* pro rege quam pro se ipso sequatur, partim pro rege tantum.

3733* *Delatio prior* tam ipsius *deferentis* quam regis nomine est ferme super statutis

pœnalibus ubi pars mulctæ regi pars delatori cedat : estque propemodum substantia civilis licet criminali forma. pa. 308.

3734* Delatio regis nomine est duplex : per *attornatum* generalem ubi ipsius regis est prosecutio ; per *magistrum coronariæ*† ubi ex relatione privati. pa. 309.

3735* *Prosecutio* restat quæ *appellatio* dicitur seu *appellum* : estque civis in civem ob privatam injuriam actio in delicto atrocior quod respublica ne aliter cessatum foret iis vindicandum permittit quorum maxime interfit : ut privata ultio in legibus reponatur, et simul se et *commune* ulciscatur læsus. pa. 313.

3736* *Appellatio felonix* est, ob crimina in ipsos appellantes graviora vel ipsorum proximios. 314.

3737* *Appellatio* ob crimina in ipsos appellantes sunt *latrocinii*, *raptus* et *mahemii*. ibid.

3738* Ap.

Vide St. 31 Eliz. c. 5. anno crimine admissum delatori circumscribens hujusmodi actiones in quantum pro se sequatur ; *biennio* pro rege.

† Vide St. 4 & 5 W. & M. c. 18. per quod non licet magistro coronariæ delationem in curiam ferre et prosequi sine assensu ipsius curiæ : saluberrimum et ut videtur legis communis declaratorium statutum ; cui aliquid simile in delationibus per *attornatum* generalem desideratur.

3738* *Appellatio* ob crimen in proximos appellantium est homicidii tantum.

3739* Nulli proximorum licet appellationem intendere præterquam *viduæ* quæ non iterum deinde nupserit ob homicidium mariti et hæredi masculo ob antecessoris infra quatuor proximos consanguinitatis gradus. *ibid.*

3740* Si *vidua post iudicium* in appellatione nupserit *executionem* non postulabit *ibid.*

3741* Ubi *vidua* insons est relicta cædis hæres non habebit appellationem. page 315.

3742* Ubi hæres homicidium fecisse incusetur fecerit proximo qui hæres esset nisi foret qui homicida arguatur concessa est appellatio. *ibid.*

3743* Ubi *uxor ipsa maritum* interfecerit hæredi in ipsam appellatio est licita. *ibid.*

3744* *Annalis præscriptio* adversus appellantem currit si *infra annum a cæde* facta neminem arguat et accuset.

3745* Appellatus si fuerit solutus crimine scripto accusatorio non subjiçietur. *ibid.*

3746* Per *scriptum accusatorium* delatus et ab eo solutus appellationi propter idem crimen erit *obnoxius*: aliter si homicidii capitalis secundo gradu cleri beneficio patet sit damnatus: cum nemo bis sit puniendus pro eodum delicto. pa. 315.

3747* Ea-

3747* Eadem appellato ac per scriptum accusatorium convicto pœna incumbit: excepto quod regi non licet appellato supplicium condonare, cum gratiam facere non sit concessum regi in alterius injuriam; et hoc non minus sapienter in *rem communem* quam in privatam *juste*: ut esset modus majora prosequendi delicta qui effugium *sceleri* in publicum nocituro intercluderet, et prærogativæ ubi maxime deflexio ejus ab utilitate publica esset metuenda, provide neque nimis aperte intercederet. Non enim tam privatæ ultioni lex cavit—haud quaquam vindictæ alendæ animos præbere assueta—quam ei limites saltem jure et legibus circumclusos fixit; et pariter populo consuluit universo. Idcirco impetitioni noluit condonationem regiam intercedere; cum sit quasi totius regni *appellatio*: idque non ex sententia juris neque ex re communi interpretari videntur, utcunque gravissimus sit ejus interpretationis auctor, qui impetitioni dicant condonationem regiam non ita obviam ire ut ne in judicium liceat procedere sed ut sententiæ dictæ executionem prohibeat. Scilicet ut SENATUI POPULOQUE ANGLICANO frustra egisse in *summo censeatur privilegio summoque præsidio libertatis*.

D E
PROCESSU in CURIAM
SUPER
SCRIPTO ACCUSATORIO.

- 3748* PROCESSUS in CURIAM in delicto minori est per *venire* facias et inde districtio in terras infinita: vel si nullas terras reo esse in comitatu per quas distringi possit vicecomes rescripserit *capias* vicecomitem jubens per corpus reum ad proximas assizas sistere; et inde *alias* et inde *pluries* *capias*. Commentar. iv. c. 24.
- 3749* In prodicione homicidio aliisque felonie delictis processus in curiam primus est per *capias*.
- 3750* In non comparentem post *exigentias*, ut in civili actione, *utlagatio* igni et aquæ interdictioni ferme simile procedit. pa. 319.
- 3751* In minoribus delictis poena *utlagationis*, quæ ubi minima est sane ingens, eadem in *criminalibus* ac in *civilibus* adhibetur.

3752* In

3752* In *majoribus* delictis, *proditione* nempe aut *felonia*, utlagatio *convictioni* post cognitam quæstionem *aequiparat*.

D E

R EO in CURIAM VOCATO.

3753* *Rei* in curiam *vocatio* vel *ordinatio*, seu *assessio* causæ, est ubi per nomen citatur reus *scriptum accusatorium* aut *dilationem* auditurus. *Commentar.* iv. c. 25.

3754* Reo in curia comparente et manu in agnitionem se eum esse qui citetur et jure agere paratum sublata *scriptum accusatorium* ei perlegitur *omni compedum manicarumque* prius sublato impedimento ut in quantum fieri possit *animi corporisque liber* legibus respondeat.

3755* Scripto accusatorio audito reus aut *fatetur*, aut quod *nunc* † idem valet olim indigno supplicio *pertinaciter* silet, obnoxium, aut scripto accusatorio respondet.

3756* Reus

---

† Vide St. 12 G. III. c. 30.

3756* Reus si confitetur simpliciter restat judicium : quod in causis capitis tamen in confitentem reum invito lex pronunciat et potius in respondendum per defensionem hortatur ut si quid legitime et juste in vitam conservandum valere possit, valeat.

3757* Licet reo non simpliciter tantum confiteri sed post ordinationem in se causæ et scriptum accusatorium perlectum *statim* se alium incusaturum ejusdem criminis affirmare : ea lege ut si ille qui tum probator dicetur alterum eum ejus criminis fontem esse vicerit ipse ex *debito justitiæ* sit poena liberandus : sin alias in ipsum sui ipsius judicio damnatum curiæ sententia et executio, est enim tantum in capitalibus, procedant.

3758* Licet curiæ *probatores* vel audire vel a probatione, quæ a se in alium capitis periculum derivet, *repellere*.

D E

PLACITATIONE et EXITU.

3759* *Placitatio* in causis criminalibus est in jurisdictionem; *demoratio* in lege; placitatio actionem perimens; placitatio obstruendæ liti specialis peremptoria; EXITUS postremo generalis. *Commentar.* iv. c. 26.

De placito in jurisdictionem et aemoratione. vide supra.

3760* *Demoratio* ubi contra defendentem adjudicata sit melior videtur sententia in favorem vitæ et libertatis quarum in gratiam lex Anglicæ communis est propensissima, in exitum generalem placitandum recipi eundem. pa. 334.

3761* Pla-

---

† Vide St. 4 & 5. W. & M. c. 8. 6 & 7 W. III. c. 17. 10 & 11 W. III. c. 23. 5 A. c. 31. quæ certis conditionibus, *Monetariorum* crimine, ædium perfractione, equi furto adempti, latrocinio ad quinque solidos ab officinis repositoriis stabulis curriculariisque idem ferme agunt probationis non sane vel morum vel justitiæ causa favorabilis adipiscendæ studio.

3761* *Placitatio actionem perimens est ferme propter falsum praenomen agnomen cognomene, vel ordinis falsum titulum. ibid.*

3762* *Placitatio specialis actioni obstruendae peremptoria in merita et substantiam actionis non in formam cadit: estque fere quadruplex: quod prius solutus fuerit quod convictus prius; quod prius fuerit attinctus; quod condonationem criminis habeat regiam pa. 335.*

3763* *Attinctura propter errorem subversa cessat placitatio prius attinctum demonstrans: quia sublata causa effectum per necessitatis universalis axioma sublatum palam est.*

3764* *Attinctura in domo procerum quacunque de causa sublata aut per condonationem regiam iudicio amoto placitatio prius attinctum allegans cessante ejus ratione et ipsa quoad felonias post subversionem attincturae aut condonationem cessat; lege non jam frustra faciente si de novo reum in jus vocat.*

3765* *Attinctura per scriptum accusatorium contra appellationem non placitabitur ne fraus fieret juri quam nec facit nec patitur.*

3766* *Post specialem placitationem contra reum judicatam licet generalem exitum adhuc*

placitare : lege nolente ut quisquam de vita bonisque omnibus nisi totis causæ viribus periclitetur pa. 338.

3767* **EXITUS GENERALIS** deducitur hinc non *culpabilis* defendente placitante illinc *culpabilis* eo qui clericus coronæ dicitur et litem adversus eum ordinet subjiciente et per implicitam brevitatē vocis *pr̄it* universalis illius clausulæ innuente vim, nempe “*et hoc paratus est verificare*” quanquam merito visum mirabile quare rem tantam tam negligenter majores nostri signaverint iidem in civilibus nedum in re capitis non adeo brevitatem affectantes ut obscuri fierent. pa. 339—40.

3768* Post exitum confertum defendens interrogatur quo se velit causæ cognoscendæ iudicio submittere : et ille DEO et patriæ respondet : post hoc responsum patria litem ordinantis ore comprecatur **DEUS te bene liberet.**

DE

QUESTIONIS

COGNITIONE ET CONVICTIONE.

3769* Quæstionis cognoscendæ legi proprius
Angliæ communi et summæ sapientiæ
æquitatis et justitiæ est JUDICIUM
PARIUM; estque duplex; JURATÆ
in plebem, PROCERUM in MAG-
NATES.

3770* *In favorem vitæ exceptio in juratorem sine
causa enuntiata defendenti permittitur; Regi
non nisi allegata causa et legitime pro-
bata. pa. 353—4.*

§ Hac sine causa exceptio limitibus necessario con-
tinenda terminos habuit per *communem legem* ut in-
fra tres plenas juratas consideret: per *statutum* autem
22 H. VIII. c. 14. ut non ultra viginti sine causa
exceptiones essent licitæ.

D E

EVIDENTIA in CRIMINALIBUS,

P R A E S E R T I M

R E I C A P I T A L I S.

3771* In causa perjurii *unius* in reum testimonium non sufficit. Idem in causa altæ proditionis valet ubi duorum testimonium per statuta † requiritur; quæ in hac re vix aliud videntur quam legis communis declaratoria: aut saltem ejus quod communis indoli legis maxime conveniat. *vide* pa. 358.

3772* Evidentiæ *praesumptivæ* admodum cauto lentoque judicio, ac vix unquam in capitalibus est fides adhibenda. Cum *melius sit ut decem noxii evadant quam*

---

† Vide St. 1 Ed. VI. c. 12. 5. & 6 Ed. VI. c. 11. hanc regulam affirmans 1 & 2 P. & M. c. 10 & 11. restringens in causa monetariorum aut regia sigilla imitantium in abusum potestatis quæ ab iis pendeat. Et 16 G. II. c. 28 amplius in simili monetariorum crimine restringens. Et vide St. 7 W. III. c. 3. et 2 & 3 Anne c. 20 sec. 43.

ut unius innocens pereat; illud enim defectui hoc perversioni est propius.

3773* *Videtur nemo latrocinii damnandus propter bona ignoti quæ unde aut quo jure habeat non responderit nisi de feloniam eorum facta prius constat.*

3774* *Videtur nemo homicidii damnandus ubi corpus ejus qui occisus credatur non fuerit inventum nisi per testimonia constet ipsum qui occiderit ne inveniri possit causam dedisse. pa. 359.*

DE

CONVICTIONE.

3775* *Ubi ex confesso vel ex veredicto constet de crimine—quorum prius est et esse debet usus infrequentissimi—convictio accidens est rei sic compertæ individuo necessarium. pa. 362.*

J U D I C I O

B T

CLERI BENEFICIO et CONDONA-
TIONE.

3776* *Judicium accidens est convictioni neces-
sarium nisi cleri beneficium legale, aut in-
hibitio judicii aut condonatio regia inter-
venerit.*

3777* *Cleri beneficium olim ecclesiasticis tan-
tum: post et iis concessum qui legere
aliquo saltem modo possint: tam res lit-
teraria apud majores et alendæ videban-
tur et tamen diu infra limites per sane
augustos infelicitè hæserè, jam omnibus
patet quibus aut lex communis aut
statuta expressis verbis non denegave-
rint.*

3778* *Inuisione manus—ecclesiasticis et proceribus
exceptis—vita per cleri beneficium redi-
mitur: quæ jam fere ut oportuit in
speciem cessit: utiliterque videtur ip-
sius imaginis inane terculamentum abo-
leri posse.*

3779* Per

3779* Per communem legem in altâ proditione, insidiatione viarum, depopulatione agrorum, et domorum combustionem atque in homicidio capitali primi gradus quod ferme secundum est ab altâ proditione crimen, cleri beneficium non recipitur.

3780* Beneficium cleri quædam est legalis reliquæ pœnæ atque etiam criminis cum omnibus ejus incidentiis condonatio §.

§ Statuta vide de cleri beneficio 18. Eliz. c. 7. quæ in re maxime seria impie ridiculam—si flagitium in legis speciem adustum rideri possit—compurgationem adimit. 21 J. I. c. 6. 3 & 4 W. & M. c. 9. 4 & 5 W. & M. c. 24. Beneficium in fœminas extendens. 5 Anne c. 6. legendi conditione amota et per idem statutum pœna incarcerationis in biennium in furto aut latrocinio quod beneficio cleri indigeat addita. et 4 G. I. c. 11. 6 G. I. c. 23. quod deportationis poenam pro discretionem judicis etiam in latrocinio minori statuit: idque ad septennium; et in Colonias Americanas: lege pariter reo et reipublicæ inutili et in maxima acerbitate multis fariam perniciofa.

D E
J U D I C I O.

- 3781* Inhibitio judicii post convictionem est licita, estque ut in civilibus, mutatis mutandis : et eo ferme tempore maxime usitata. *Commentar. iv. c. 29.*
- 3782* Judicium nullum in *vitam* neque in *libertatem* perpetuo adimendam neque in *bonorum omnium ademptionem* lege Angliæ communi est licitum.
- 3783* *Attinctura* judicium capitis subsequitur quod testimonium damnato adimat : isque jam *mortuus est quem leges non agnoscant.*
- 3784* *Attincturæ feloniam* est adjunctum *necessarium* et *sanguinis corruptio.* page 380.
- 3785* Felonia est ob delictum forisfactura : estque duplex : *totalis* aut *ex parte.*
- 3786* Forisfacturam in alta prodicione leges aliquanto severiores quam eas creditum oporteat *totalem* jusserunt.
- 3787* Felonia ex parte in delictis capitalibus minoribus est bonorum omnium *personalium* in *perpetuum* ; realium in *feodo simplici* sed non in *talliato* regi in *annum* et *diem.* pa. 385.

3788* Bona

3788* Bona post convictionem forisfacturæ sunt obnoxia: quia aliter attinctura in plurimis ejusmodi delictis non subsequente nulla esset forisfactura.

3789* Forisfactura realium ad tempus ipsum admitti delicti refertur; personalium non nisi ad convictionem. pa. 387—8.

3790* Attinctura sanguinis in aliquo per judicium legis facta neque ille hæres cujusquam quod est justissimum; neque quisquam ejus hæres, quod est gravius multo censetur.

3791* *Provocationi* judicium capitale est obnoxium quæ ab omnibus inferioribus est curiis in *bancum regium*; a *banco regio* in *domum procerum*. pa. 391.

De Judicio differendo ejusque Condonatione.

3792* Judicii executio aut in tempus *fistitur* aut omnino per regem condonatur. *Commentar. iv. c. 31.*

3793* Judicium *fistitur* aut ex *discretionem judicis* aut *legis auctoritate*. pa. 394.

3794* Ex *discretionem judicis* *fistitur* judicium sive de veredicto sive de supplicio criminali debito sit ambiguum: sive ubi
con-

condonationi orandæ causa videatur
justa; quam nimia statutorum severitas
nimiam facit.

3795* *Ex auctoritate legis* iudicium sistitur in
sceminam prægnantem: cujus poena jure
naturali quod et *Roma vetus* et *Ægyptus*
antiquior agnovit, est quoad pariat dif-
ferenda: est quoque æque justa at mul-
tum diversa de causa in mentis non
compote.

3796* *Condonatio regia* in omnibus delictis
valet nisi ubi *jure naturali* aut *certis*
statutis aut communis legis regula inter-
cluditur.

3797* *Homicidium capitale* primi gradus, jure
naturali et divino *condonationi* exemp-
tum videtur: aut saltem non nisi prox-
imi exempli poena est adhibenda. Jam,
summi Poetæ verbis,

Parcens homicidæ est carnifex clementia.

Shakespeare's ROMEO & JULIET.

3798* *Condonatio regis* non valet ubi quis
extra regnum injuste incarceratus fue-
rit §.

---

§ Vide 16 Car. II. c. 2.

3799* *In*

3799* In appellationibus et in iis ubi multa est privato pendenda neque supplicium damnati neque multam condonare potest Rex: quæ esset *in alterius injuriam* gratia. Idque multo magis in causa reipublicæ manifesta valet §.

3800* Condonatio sub magno sigillo ut sit necessarium est: non enim est privata regnantis sed propter gravissimas causas reipublicæ. pa. 400.

3801* Condonationis effectus tollitur suppressione veri aut falsi suggestionem. *ibid.*

3802* *Verba generalia in condonatione sunt infirmissima.*

3803* Condonatio ante iudicium *attinēturam* prohibet: et vel post iudicium in alia omnia restituit reum.

---

§ Vide 12 & 13 W. III. c. 2. per quod nulla condonatio contra impetitionem est *placitabilis* et vide *supra*.

EXECUTIONE.

3804* Ultimum restat in re capitali nominis horrendi *Executio*: nunquam iusta nisi necessaria. *Commentar.* iv. Capite ultimo.

3805* In re capitali iudicium est *suspensionis* per collum donec damnati subsecuta fuerit MORS.

REG. LEG. ORD. ALPH.

- 3806 *Relatio est fictio juris veri et æqui consequendi causa. vide Princip. et 3 Co. 28.*
- 3807 *Relatio in verborum interpretatione ea facienda est ut valeat dispositio. vide Princip. 6 Co. 76.*
- 3808* *Relativorum cognitio uno cognoscitur et alterum. vide ibid. et Cro. Ja. 539.*
- 3809 *Remoto impedimento emergit actio. ibid. et 5 Co. 76.*
- 3810* *Reprobata pecunia liberat solventem ibid. et 9 Co. 79 vide infra, verba currentis monetæ.*
- 3811 *Rerum ordo confunditur si unicuique jurisdictio non servetur. ibid. et 4 Inst. Præm.*
- 3812 *Rerum multa ostendunt progressus quæ initia celaverant. vide ibid.*
- 3813 *Rescriptum principis contra jus non valet. ibid.*
- 3814 *Res a parte præcipua denominatur. ibid. et 5 Co. 47.*

- 3815 Res est misera obscuritate *incertum* et miserrima ex arbitrio *vagum* jus.
- 3816 Res per pecuniam æstimatur et non pecunia per res. *Princip. 9 Co. 76.*
- 3817 *Respiciendum est judici ne quid aut durius aut remissius constituat quam deposcit causa: neque enim aut severitatis aut clementiæ gloria affectanda est; sed LEGUM SERVATARUM vide ibid. et 3 Inst. 220.*
- 3818* *Res stulta est nequitiae modum vel insaniae expectare.*
- 3819 Respondeat superior. *Princip. 4 Inst. 114.*
- 3820 *Re, verbis, scripto, consensu et demum traditione pacta solent effectum sortiri. ibid. et Plowd. 161. C.*
- 3821 Rex prosequi in iudicium potest in qua curia sibi visum fuerit. *Princip. Jenk. Centur. 14.*
- 3822 *Rogationes, quæstiones, et positiones, debent esse simplices. Princip. Hob. 143.*
- 3823* *Residentiae personarum ecclesiasticarum faciendae nulla nimis ampla constructio esse potest. ibid. et Gilb. 228.*

S.

- 3824* Sæpenumero ubi proprietati verborum nimis anxie attenditur veritatis sensus amittitur. *vide Princip. et 7 Co. 27.*
- 3825 Sæpe ubi a proprietate verborum temere receditur non verba tantum sed jura hominum et leges, et ad postremum quod iis perditis est necesse, perit respublica.
- 3826 Sapiens incipit a fine et quod primum intentione executione ultimum. *Princip. et 10 Co. 25. et vide supra.*
- 3827 SAPIENTIA LEGIS NUMMARIO PRETIO NON EST ÆSTIMANDA: HONORARIUM EST NON MERCENARIUM. *vide Princip. et Centur. 168.*
- 3828* Scientia sciolorum est ut pauxillo vino aqua admista: neque ad vires modice epota tantum confert quantum vel lympa simplex; et largius sumpta temulentos non fortes aut perspicaces facit.
- 3829 Scire hoc unum proprie est rem ratione et per causa cognoscere. *vide Princip. et Co. Litt. 183.*
- 3830 Scriptæ obligationes scriptis tolluntur: ut nudi consensus obligationi legali per
3 K 2 verba

verba sine scripto contraria interceditur.
Princip.

- 3831 *Securius expediuntur negotia commissa pluribus: et plus vident oculi multorum quam unius. vide Princip. et 4 Co. 46.*
- 3832 *Semel malus semper in eodem genere malus præsumitur quantum ad cavendum pertinet. vide Cro. Car. 317.*
- 3833 *Semper pro legitimatione præsumitur. vide Princip. et Co. Litt. 126.*
- 3834 *Semper pro sententia præsumitur. vi. Prin. et 3 Bull. 42.*
- 3835* *Sententia interlocutoria revocari potest definitiva non potest. Princip. Bacon.*
- 3836 **SERVILE EXPILATIONIS CRIMEN; SOLA INNOCENTIA ET SEMPER LIBERA.**
- 3837 *Si a jure discedas vagus erras et erunt omnia omnibus incerta. Princip. Co. Litt. 227.*
- 3838 **SI PER ASSUETA EST REMEDIUM NOVA NON SUNT TENTANDA.** *Princip. 10 Co. 142.*
- 3839 *Sicut beatius est ita majus dare quam accipere. vide Princip. 6 Co. 57.*
- 3840* *Sicut natura nil facit per faultum ita nec lex. Princip. Co. Litt. 238.*
- 3841 *Sicut subditus regi tenetur ita rex subdito: merito igitur ligeantia dicitur quia continet in se duplex ligamen. vide Prin. 7 Co. 5.*

3842 Si-

- 3842 Sigillum est cera impressa. *vide Prin.*
et 3 Inst. 169.
- 3843 SILENTIUM IN SENATU EST
VITIUM. *Princip. 12 Co. 94.*
- 3844 Si meliores erunt quos ducit amor plures
quos temperatus corrigit timor: u-
trumque in civili moderamine miscen-
dum; alterum in *finibus* est præcipue
spectandum; alterum duntaxat ut *me-*
diu ad amorem civium et salutem
publicam cum virtute conjunctam ob-
tinendam necessarium. *vide Princip. et*
Co. Litt. 392.
- 3845 Si mulier per matrimonium nobilis nup-
serit ignobili definit esse nobilis. *Prin.*
et 4 Co. 118.
- 3846 Si plures *conditiones* adscriptæ fuerint do-
nationi *conjunctim* omnibus est parendum.
- 3847* Si *divisim* cuilibet vel alteri eorum
sufficit obtemperare. *vide Princip. Co.*
Litt. 225.
- 3848 Si quis custos fraudem pupillo fecerit
vel *incogitans* est manifestus a tutela
est removendus. *vide Princip. et Jenk.*
39.
- 3849 Si quis prægnantem uxorem reliquerit
non videtur sine liberis decessisse. *Prin.*
et Reg. Juris Civilis.
- 3850 Si quis unum percusserit cum alterum
injuste et felonice vellet felonix tenetur.
vide Princip. et 3 Inst. 51. et supra de
Homicidio.

- 3851* Solemnitas intervenire debet in mutatione liberi tenementi ne contingat donationem aut *veram* deficere aut *falsum* ingeri propter *defectum* probationis. vi. Princip. et Co. Litt. 148.
- 3852 Solo cedit quicquid solo plantatur. Princip. et Offic. Execut. 57.
- 3853* Solus Deus hæredem facit; non homo.
- 3854 Summonitiones aut citationes nullæ licitæ præter publicas.
- 3855 Spes impunitatis continuum affectum delinquendi alit: acerbitas pænæ vel impunitatis spem vel ex induratione animorum.
- 3856 Supplicii contemptum. vide Princip. et 3 Inf. 236. et egregium Beccarium de delictis et pœnis.
- 3857 Spoliatus debet ante omnia restitui. Prin. et 2 Inf. 714.
- 3858 Sponsalia dicitur futurarum nuptiarum conventio. Princip. et Co. Litt. 34.
- 3859 Sublata veneratione magistratuum respublica ruit: et sublata in publicis muneribus innocentia magistratuum veneratio: innocentia autem nulla ubi quod virtute effici debeat gratiæ aut pecuniæ donatur. vide Princip. et Centur. 43.
- 3860 Summa caritas justitiam facere singulis et omni tempore quando necesse fuerit: neque dierum rationem saluti humanæ antepondere propter quam dies sacrantur.
- 3861 Summa ratio pro religione facit: religio autem sine liberâ conscientia nulla; neque conscientiae

*scientiæ quam oportet libertatem dant leges
quæ cultus alicujus necessitatem imponunt,
aut quem sibi quis pluresve elegerint modo
non contra bonos mores manifesto peccantem,
vetant.*

T.

- 3862 *Tacita quædam pro expressis.* vide Princip.
8 Co. 40.
- 3863 *Terra transit cum onere.* Princip. Co.
Litt. 231.
- 3864 *Totum præfertur unicuique parti.* Prin-
cip. et 3 Co. 4.
- 3865 *Traditio loqui facit chartam.* Princip.
5 Co. 1.
- 3866 *Transferuntur dominia sine traditione vel
alio verbo per usucaptionem, scilicet per
longam, continuam, et pacificam possessionem.*
Princip. Co. Litt. 213.
- 3867 *Transgressione multiplicata crescit pœna.*
Princip. et 2 Inf. 479.
- 3868 *Tuta est custodia quæ sibi met creditur.*
Princip. et Hob. 340.
- 3869 *Tutius erratur ex parte mitiori.* Princip.
et 3 Inf. 220.

U.

U.

- 3870 *Ubi cessat remedium ordinarium ibi tantum ad extraordinarium est decurrendum. vi. Princip. et 4 Co. 93.*
- 3871 *Ubi lex aliquem cogit causam ostendere necesse est causa iusta sit et legitima: causa enim non est quæ effectum non producit: efficaciam aut injustorum per se aut lege vitiosorum leges non agnoscunt. vide Princip. et 2 Inf. 269.*
- 3872 *Ubique est injuria ibi damnum sequitur. Princip. 10 Co. 116.*
- 3873 *Ubi lex iusta non distinguit nec nos distinguere debemus. Princip. 7 Co. 5.*
- 3874 *In agendis societatis aut coetus alicujus ubi major pars est ibi totum. Princip. et Moor 578. Dav. 48.*
- 3875 *Veniæ facilitas incentivum est delinquendo. Princip. 3 Inf. 236.*
- 3876 *Venditionis justæ legibus emens rem alterius debitis rem vendentis onerantibus non tenetur nisi in quantum conficius.*
- 3877 *VERITAS A QUOCUNQUE DICITUR A DEO EST. Princip. 4 Inf. 153.*
- 3878 *Veritas nihil nisi abscondi timet. Princip. 9 Co. 20.*

- 3879 *Veritas demonstrationis tollit errorem Nominis. Princip. 1 Lord Raym. 303.*
3880 *Veritatem qui non libere pronuntiat proditor est veritatis. Princip. et 4 Inf. Epil.*
3881 *Vitium est evitandum ne si rationem non invenias mox legem sine ratione esse clames. Princip. Ellesm. Postnati 86.*
3882* **UNUMQUODQUE PRINCIPIORUM EST SIBIMETIPSI FIDES**
Princip. Co. Litt. 11.

REG. A SACRA SCRIPT.

R E G U L Æ

Ad MORES *cum privatos tum*
PUBLICOS *pertinentes,*

Sive DEUM immediate sive homines
spectent,

EX

SACRA SCRIPTURA
desumptæ.

DE

P I E T A T E.

3883 *V*ERA PIETAS et intemerata coram
DEO PATRE *hoc est, viduis orbis-*
que in calamitate succurrere et seipsum
terrestri labe *purum* servare. *Ja. c. i. 27.*

3884 *Finis mandati, in Deum amor et in ho-*
mines benevolentia ex corde puro bonaque

con-

conscientia et fide simplici. I. ad Timoth. c. i. v. 5.

3885* Quo oblato accedam JEHOVAM? quo DEUM excelsissimum venerabor pronus. Accedamne holocausta ferens vitulosve annates.

An JEHOVAM placabunt mille arietum; myriades fluviorum olei? demne primogenitum propter defectum; fructum corporis peccatum animi?

Monstravit tibi homo quid esset bonum et quid te poscit JEHOVA? nisi ut *justitiam* agas et *misericordiam* diligas et cum DEO ambules modestus *Mic. c. vi. v. 5—8.*

3886 Timor JEHOVÆ illud est sapientiæ; et a malo discedere intellectus. *Job, c. xxviii. v. 28.*

3887* JEHOVAM Deum tuum omni corde omni animo amabis omnibus viribus omni intellectu et proximum tuum (nempe longe habitantes, externos inimicos) ut teipsum.

3888* DEUM IPSUM REVERERE et PRÆCEPTA EJUS SERVA, HOC ENIM OMNIS HOMO. v. totum Hominis. *Eccles. xii. v. 13.*

---

† Per ἄγαπην etiam amplius intelligo quam iis verbis conatus sum adumbare in Deum amor et in homines benevolentia.

D E

DE
S A P I E N T I A
ET
S T U L T I T I A

- 3889* Si quis vestrum sapientiæ indigeat Deum orato omnibus benigne dantem, neque exprobantem: et dabitur. Sed fideliter oret nihil ambigens. *Ja. c. i. v. 5—6.*
- 3890* Quis sapiens et scientia inter vos præditus demonstret opera sua ex bona conversatione in lenitate sapienti.
- 3891* Quod si amaram æmulationem habetis et irritamina corde vestro, ne gloriamini; et ne mendaces adversus veritatem estote.
- 3892* Non est enim ista sapientia superne descendens: sed terrestris, animalis, demoniaca.
- 3893* Ubi enim æmulatio prava est et irritatio ibi “omnium officiorum et vitæ perturbatio” et omne opus malum.
- 3894* Quæ autem superne est sapientia, primum quidem casta est; deinde “pacata et pa-

---

† Ita ἀνάπασιαν vertendum censui.

cifica §" æqua, mitis, facile recto et decenti" obsequens, plena misericordiæ et fructuum bonorum absque pravis præjudiciis † et minime simulate. Ja. c. iii. v. 13—17.

3895* Nomen JEHOVÆ in sempiternum sit benedictum. Ejus sapientia et potestas — sapientiam sapienti dat et prudentiam intelligentibus. Dan. ii. c. 20. —I.

3896* DEUS—nos præ bestiis erudiit; et præ volatilibus cœli sapientes nos facit. Job. xxxv. v. 11.

3897* Sapientes estote ut serpentes et ut columbæ innocui. Math. x. v. 16.

3898* Sapientia lucidorum intelligit viam; et stultitia insipientium dolus.

3899* Stulti illudunt delicto; et inter rectos lætitia vera. vide Prov. xiv. v. 9.

§ Εἰς μὲν utroque sensu vim esse arbitror.

† Ita ἀδιὰ πῶλον verti sed hic pulcherrimus locus plusquam φιλοσοφικώτατος; ita pressus est, gravis, confertus, ita verborum numerum sententiis vincit ut difficillimus sit transferenti.

PRÆCEPTA MORALIA.

DE

VERITATE et JUSTITIA.

3900* Hæc dixit JEHOVAH Deus gloriæ
dicens judicia veritatis judicate et mi-
sericordiam et clementiam exercete u-
nusquisque in fratrem.

Et viduas ne injuriis afficiatis neque
orphanum neque alienigenam neque
pauperem et nemo vestrum mala ad-
versus fratrem in corde meditetur. *Zech.*
vii. v. 9.

3901* Deus quis in tentorio tuo hospitabitur;
et quis in monte sanctitatis tuæ tran-
quillo habitabit?

Qui ambulat integre et justitiam ex-
ercet ac loquitur veritatem ex animo.

3902* Non obtrectat; non proximum malo
afficit: opprobrium in proximum non
sustinet.

Cujus oculi vitiis abominandum aver-
sentur; sed *Deum* timentes honorat: ju-
ratus quod obsit "sibi" non mutat.

Non

Non feneratus est neque munus contra innocentem accipit. Qui hæc facit nunquam commovebitur. *Pf. xv.*

DE

TEMPERANTIA.

3903 An ignoratis eos qui in stadio currunt omnes quidem currere sed unus accipit præmium sic currite ut apprehendatis.

3904* Porro quisquis currit in omnibus sibi temperat: illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant; nos autem incorruptam. *Cor. ix. v. 24—5.*

DE

MAGISTRATIBUS

ET DE

PRIVATIS CIVIBUS.

3905* Omnis anima potestatibus supereminentibus iusto et æquo ordine pareat † non enim est potestas nisi a DEO: et quæ sunt potestates sunt divini ordinis instituta. Qui igitur obstitit potestati obstitit rei a Deo ordinatæ: qui autem obstant ipsi sibi iudicium auferent. *Rom. xiii. v. 1—2.*

Magistratus non sunt adversus *bona opera* terrori sed adversus *mala*. Vis autem non metuere potestatem? bonum facito et ab ipsa laudem habebis: DEI enim minister est in bonum tibi. Quod si malum feceris metue: non enim frustra gladium gerit. Nam DEI minister est; vindex ad iram ei qui malum fecerit.

---

† *ὑπακούω* quod non qualemunque obedientiam notat cæcam insensitam sed ratione et ordine circumscriptam.

Quapropter necesse est parere non solum propter iram sed etiam propter conscientiam. *ibid.* v. 3, 4, 5.

3906* *DEO potius oportet quam hominibus parere. Acta. v. 29.*

3997* Ne metuite ab iis qui corpus interimant, et postea quod amplius faciant non habent: eum metuite cui postquam interemerit jus est et potestas in gehennam conjiciendi. *Luk. xii. v. 4—5.*

3908* *Videte iudices quid sitis facturi: non enim pro homine estis judicaturi sed pro JEHOVA, qui vobiscum in rebus judicandis assidet. Quare nunc insit JEHOVÆ vobis reverentia. Observate et facite; non est enim apud JEHOVAM DEUM nostrum iniquitas aut acceptio personæ aut muneris—sic facitote cum timore JEHOVÆ, cum fide et animo integro. Ut quæcunque lis pervenerit ad vos a fratribus vestris in civitatibus suis inter cædem et cædem inter legem et præceptum statuta et judicia illucere facietis † iis ne rei fiant JEHOVÆ et incumbat fervens ira vobis et fratribus vestris: sic facitote ut non sitis rei. Roboramini et agite et JEHOVA aderit bono. II Chr. Ch. xix. v. 6, 7, 9, 10, 11.*

3 L 3

3909* Ju-

---

† חררתם

- 3909* Judices sunt " viri strenui, timentes
DEI viri veraces osiores lucelli. Exod.
xxviii. v. 21.
- 3910* Ne exerceatote perversitatem in judicio :
ne accipito personam tenuis : ne per-
sonam magni honorato : in justitia ju-
dicabis populum tuum. Lev. xix. v.
15.
- 3911* Audiendo inter fratres vestros judicate
justum inter virum et fratrem ejus et
externum. Non agnosces personas in
judicio ut parvum ut magnum audie-
tis † ne externemini a conspectu homi-
nis nam judicium DEI est. Deuter. i.
v. 16—7.
- 3912* Maledictus qui pervertit jus peregrini
pupilli, aut viduæ. Deut. xxvii. v. 19.
- 3913* Agnoscere personam in judicio non est
bonum. Dicentem improbo justus est
maledicent ei populi, detestabuntur na-
tiones. Prov. xxiv. v. 23.
- 3914* Væ decernentibus decreta iniqua et
sancientibus oppressionem præscripto ad
evertendum de causa tenues et ad ra-
piendum jus pauperum : ut sint viduæ
prædæ ipsis et pupillos diripiant. Is.
x. v. 1, 2.

---

† Hoc est at parvum ita magnum ut magnum ita
parvum : propria Hebræ brevitatis ellipsi.

3915* REX—"Non multiplicato tibi equos;
 argentum et aurum ne multiplicato tibi
 admodum" lexque Domini "esto penes
 eum et legat in ea omnibus diebus vitæ
 suæ; ut discat timere JEHOVAM
 Deum suum, observare omnia verba
 legis et statuta faciendo ea. Ne effe-
 ratur animus ejus præ fratribus suis
 et ne recedat a præcepto dextrorsum
 aut sinistrorsum ut proroget dies in reg-
 no. *Deut. xvii. v. 16. 7, 8, 9, 20.*

3961* REGI ÆTERNO, IMMORTALI,
 INVISIBILI, SOLI SAPIENTI
 DEO, HONOS ET GLORIA IN
 SÆCULA SÆCCULORUM. I. ad
 Timoth. c. I. v. 17.

Ille beatus est et solus Princeps: REX
 ILLE REGUM ET DOMINUS
 DOMINORUM qui solus habet im-
 mortalitatem lucem habitans inaccessam:
 quem videt nemo hominum neque vi-
 dere potest: ei honor et æternum robur.
ibid. c. vi. v. 15, 6

F I N I S.

1. **THE**
 2. **THE**
 3. **THE**
 4. **THE**
 5. **THE**
 6. **THE**
 7. **THE**
 8. **THE**
 9. **THE**
 10. **THE**
 11. **THE**
 12. **THE**
 13. **THE**
 14. **THE**
 15. **THE**
 16. **THE**
 17. **THE**
 18. **THE**
 19. **THE**
 20. **THE**
 21. **THE**
 22. **THE**
 23. **THE**
 24. **THE**
 25. **THE**
 26. **THE**
 27. **THE**
 28. **THE**
 29. **THE**
 30. **THE**
 31. **THE**
 32. **THE**
 33. **THE**
 34. **THE**
 35. **THE**
 36. **THE**
 37. **THE**
 38. **THE**
 39. **THE**
 40. **THE**
 41. **THE**
 42. **THE**
 43. **THE**
 44. **THE**
 45. **THE**
 46. **THE**
 47. **THE**
 48. **THE**
 49. **THE**
 50. **THE**
 51. **THE**
 52. **THE**
 53. **THE**
 54. **THE**
 55. **THE**
 56. **THE**
 57. **THE**
 58. **THE**
 59. **THE**
 60. **THE**
 61. **THE**
 62. **THE**
 63. **THE**
 64. **THE**
 65. **THE**
 66. **THE**
 67. **THE**
 68. **THE**
 69. **THE**
 70. **THE**
 71. **THE**
 72. **THE**
 73. **THE**
 74. **THE**
 75. **THE**
 76. **THE**
 77. **THE**
 78. **THE**
 79. **THE**
 80. **THE**
 81. **THE**
 82. **THE**
 83. **THE**
 84. **THE**
 85. **THE**
 86. **THE**
 87. **THE**
 88. **THE**
 89. **THE**
 90. **THE**
 91. **THE**
 92. **THE**
 93. **THE**
 94. **THE**
 95. **THE**
 96. **THE**
 97. **THE**
 98. **THE**
 99. **THE**
 100. **THE**

1011111

SYNOPSIS ANALYTICA.

E O R U M

Quæ hoc Libello continentur.

L. I.

PRINCIPIA ET REGULÆ

J U R I S,

Ordine Alphabetico.

L. II.

REGULÆ LOGICÆ

a pagina 159 ad 188.

C. I.

DE SYLLOGISMO.

Divisio ejus { *in affirmativum*
                  { *vel*
                  { *negativum,* } *generale*
pa. 160

2 *Simplex*
   vel

3 *Compositum*

ib.

3 *Ratione*

670 S Y N O P S. A N A L.

3	<i>Ratione Medii</i>	160
C. II.	REGULÆ Syllogismorum singularium	pa. 161
		—2
1	De PRIMA FIGURA ejusque Modis	162
		—3
2	De SECUNDA ejusque Modis	164
3	De TERTIA et ejus Modis	ib.
4	De QUARTA ejusque Modis	166
C. III.		
1	De Syllogismis complexis	167
2	De Syllogismis conjunctivis	168

DE

SYLLOGISMIS COMPOSITIS

page 170.

C. IV.

Huic subsunt Generi

1	<i>Epichirema</i>	4	<i>Sorites</i>
2	<i>Dilemma</i>	5	<i>Inductio</i>
3	<i>Prosyllogismus</i>		

C. V. De Tacito Syllogismo

pa. 173

C. VI. De Sophismatum Generibus

175

C. VII.

DE

DISPOSITIONE ac METHODO

page 179.

Huic subsunt Generi.

1 *Synthesis et Analysis*

L. III.

L. III.

REGULÆ RATIONIS

C. I. page 183.

C. II. HONESTI pa. 188

C. III. PRUDENTIÆ 190

L. IV.

C. I. DE

JURE NATURALI

a page 62 ad 67.

L. V.

C. II. DE

JURE GENTIUM

a page 67 ad 117.

Juri Gentium subsunt Regulæ.

C. II. De jure imperfectæ obligationis pa. 69

C. III. De jure obligationis perfectæ 70

C. IV. De Gentium Dominio 72

C. V. De Externis 73

C. VI. De Fœderibus 74

C. VII. De Sponsionibus 77

C. VIII. De Fœderum Pignoribus 78

C. IX

C. IX. <i>De Fœderibus interpretandis</i>	pa. 80
C. X. <i>De Conditionibus odiosis</i>	83
C. XI. <i>De Collisione Fœderum</i>	84
C. XII. <i>De Controversiis Gentium dirimendis</i>	85
C. XIII. <i>De Jure Belli</i>	87
C. XIV. <i>De Belli Causis</i>	89
C. XV. <i>De Hoste</i>	92
C. XVI. <i>De Sociis</i>	93
C. XVII. <i>De Neutralitate Gentium</i>	95
C. XVIII. <i>De Jure adversus Hostes Bello justo</i>	96
C. XIX. <i>De Jure in Res hostiles</i>	99
C. XX. <i>De fide adversus Hostes servanda</i>	101
C. XXI. <i>De Judiciis</i>	105
C. XXII. <i>De Locorum aliisque deditiōibus</i>	106
C. XXIII. <i>De Commentu sub Fide Publica,</i>	&c. ibid.
C. XXIV. <i>De Captivorum Redemptione</i>	108
C. XXV. <i>De Bello Civili</i>	109
C. XXVI. <i>De Fœderibus Pacis</i>	112
C. XXVII. <i>De Legatis</i>	113

L. VI.

REGULÆ POLITICÆ.

page 191 ad 319.

C. I. <i>PRINCIPIA et Regulæ preliminaries</i>	191
C. II. <i>Regulæ Generales et primaria</i>	192
C. III. <i>De Ethica politica</i>	198
C. IV. <i>De Regiminis politici differentiis</i>	213
C. VI.	

SYNOPSIS ANAL. 673

C. V. De Libertate	pa. 221
C. VI. De Pœnis	225
C. VII. De præveniendis Delictis	232
C. VIII. De Servitute	234
C. IX. Regulae Politicæ ad Bellum Pacemque per- tinentes	236
C. X. Regulae Politicæ internæ ad Bellum pertinentes	247
C. XI. De Commerciis	249
C. XII. Regulae Politicæ Miscellaneæ	250
C. XIII. De Legibus	253
C. XIV. De Casibus omiſſis	314
C. XV. De Obscuritate Legum	321
C. XVI. De Legum Accumulatione	322
C. XVII. De Digestis Legum	324
C. XVIII. De Legum Descriptione perplexa et obscura	327
C. XIX. De Modis enucleandi juris, &c.	328
C. XX. De Præſcriptione Judiciorum	329
C. XXI. De Libris auxiliaribus	330
C. XXII. De Reſponſis et Conſultis	333
C. XXIII. De Prælectionibus	334
C. XXIV. De vacillatione Judiciorum	ibid.
C. XXV. Regulae a Philoſophia petitæ quæ ad Po- liticæ et legum præcipue ſcientiam faciunt	335
C. XXVI. De LEGIBUS REGULAE PRIMARIÆ	337

L. VII:

DE

LEGIBUS ANGLIÆ COMMUNIBUS.

page 340.

- C. I. Divisio per principia constituenta
in Legem
- } 1 Aeternam
2 Rationis
3 Divinam
4 Humanam.

- Divisio per subiectum in Jura { 1 Personarum
2 Rerum
2. Injurias { 3 Privatas
4 Publicas.

C. H. De JURE PERSONARUM in Universum
pa. 343

C. III. DE PARLIAMENTO. 344
Huic insunt.

1 Rex	1 Temporales
2 Proceres	2 Ecclesiasticae
3 Communitas ib.	

C. IV. De REGE 347

C. V. *De Familia Regia* 352

C. VI. *De Confiliis Regiis* { 1 *Parliamentum*
pa. 354 { 2 *Domus Procerum*
{ 3 *Confilium a secretioribus*

C. VII, De Officio Regis 355

C. VIII.

SYNOPS. ANAL. 675

C. VIII. De PRAEROGATIVA REGIS { 1 Inhaerenti 2 Accidenti.

Huic subsunt Generi

1 Dignitatis Regia	{ 1 Politica internae
	2 Externae.
	{ 1 Decimae
	2 Mulctae
	3 Naufragium
2 Reditus Regii ordinarius	4 Fodinae auri
pa. 362	{ Argentivae
	5 Veteris Thesauri
	6 Bona naviata
	7 Erratica
	8 Forisfactura &c.

2 Extra Ordinem. vide supra.

C. III. De MAGISTRATIBUS secundū Ordinis pa. 367

C. IV. De PLEBE ANGLICANA, page 369.

1 Clerus inferior

2 Laici inferior

C. V. De CLERO page 370.

1 Episcopus

1 Summus	{ 1 Cantienfis
	2 Eboracensis

2 Inferiores	{ 1 Decanus et Capitulum
	2 Archidiaconus
	3 Persona Ecclesiastica

1 RES ECCLESIASTICAE.

1 Appropriatio	4 Institutio	{ 372
2 Ordinatio	5 Inductio.	
3 Praesentatio		

3 M 2

De

676 SYNOPSIS. ANAL.

DE LAICIS page 374.

1 Proceres	{	1 Dux		4 Viccomes
		2 Marcio		5 Baro.
		3 Comes		
2 Plebei	{	1 Eques periscelidis		3 Armigeri
		— Vexillifer		Gentiliti
		— Balnei		4 Mercatores
		Equites Baccalarei		Artifices
		2 Tribuni militum		Agricoli

C. VI. De MILITIA TERRESTRI et NAVALI ANGLICANA, page 376.

C. VII. De DOMINO et SERVO, page 177.

- 1 Moeniale
- 2 Apprenticio
- 3 Operatio.

C. VIII. De MARITO et UXORE, page 379.

C. IX. De PARENTIBUS et LIBERIS 381

C. X. De TUTORE et PUPILLO ibid.

C. XI. De INFANTE ibid.

C. XII. De COLLEGIIS 382

II.

C. XIII. De JURE RERUM, page 383 male notat, 384.

Divisio Rerum in		1 Realia	{	1 Terrae	{	1 Corporea
				2 Tenementa		2 Incorpo-
				3 Hereditamenta		rea.

Divisio

Divisio Haeredimen- torum incorporeo- rum in	1 Advocacionis	6 Dignitates
	2 Decimas	7 Libertates
	3 Communia	8 Corodias
	4 Viaria	9 Pensiones
	5 Munia	10 Reditus.

1 Divisio Advocacionum, pa. 385	1 Praesentativa
	2 Collativa
	3 Donativa.
2 Divisio Decimarum in	1 Praedialia
	2 Mixta
	3 Personalia

3 Divisio Communium seu com- pascuorum. pa. 387. in	1 Adjunctum	3 Vicinarium
	2 Solutum	
	Species	
	1 Conpiscarium	pa. 388
	2 Concesspitium	
	3 Contignatio.	

4 Divisio Jaris viari in	1 Personale	389
	2 Praescriptivum	

7 Divisio Libertatum in	1 Comitatus Palatinos	ibid.
	2 Collegia	
	3 Forestum	
	4 Chactam	
	5 Parcum	
	6 Warrenam liberam	
	7 Piscacionem liberam	

10 Divisio Reditus in	1 Servitii	3 Siccum	390
	2 Oneris	4 Affizae	

C. XIV. De TENURAE pa. 392.

- 1 Qualitate
- 1 Per Communem Legem
- 2 Per Consuetudinem.
- 2 Quantitate.
- 3 M 3

C. XV.

C. XV. Divisio Tenuræ in *commune* per Communem Legum.

1 Socagium	}	1 Sargeantiam minorem	
		2 Burgagium	
		3 Cantienſe	
2 Tenuram in libera Eleemoſyna			393

C. XVI. De Tenuræ per Conſuetudinem pa. 392

Ejus Incidentia Communia	}	1 Fidei Praeſtatio	
		2 Servitia.	
		3 Relevia	
		4 Eſchaetae	
Propria	}	1 Tutelae	
		2 Penſiones	
		3 Heriota	

C. XVII. De Tenuræ in Dominico Antiquo pa. 303

De Tenuræ Quantitate	Hæredita- riæ liberi Ten. 394.	1 Feo- dum ſim- plex	{	Gene- rale. Speci- ale	{	1 Majus	Feodum Talliatum
						2 Minus	
Non Hæreditaria Lib. Ten. pa. 396	1 Tenura durante vita per pactionem	{	1 Propria	2 Alterius	1 In feodo Tall. poſſ. extincta.	2 Per Conſu- etud. Ang.	3 In Dote.

3 De Tenuræ Quantitate libero Tenemento minore pa. 399

- 1 Pro Termino Annorum
- 2 Ad Voluntatem
- 3 Permiſſiva

C. XVIII. De STATU sub CONDITIONE:

1	Conditio <i>expres-</i>	$\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ } \textit{Praecedens} \\ 2 \text{ } \textit{Subsequens} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ } \textit{Originem Praebens} \\ 2 \text{ } \textit{Amplians} \\ 3 \text{ } \textit{Interimens} \end{array} \right.$
	<i>sa</i> pa. 401		
2	Tacita.		

C. XIX. De S T A T U pa. 403

1 <i>In Possessione</i>	} 2 <i>Possessionis</i>	} 1 <i>In Remanere</i>

C. XX. De STATU pa. 405

	I <i>Seperato</i>	
2 <i>Juncto</i>	{ 1 <i>Tenurae junctae</i> 2 <i>Tenurae communis</i>	{ 1 <i>Per Pactum</i> 2 <i>Per oper leg.</i>

C. XXI. De TITULO in *realia* pa. 407.

- 1 *Jus Possessionis*
- 2 *Proprietatis.*

C. XXII. De TITULO per DESCENSUM pa. 408

1 Linealem	{	1 Masc. in utroque
2 Collateralem		2 Fæmin.

C. XXIII. De TITULO per PERQUISITUM.

1	<i>Eſchaetae</i>	pa. 409	1	<i>Per Finem</i>	423
2	<i>Occupationis</i>	410	2	<i>Recuperationem</i>	425
3	<i>Praeſcriptionis</i>	411	3	<i>Conſuetud. Manerii</i>	426
4	<i>Foriſfacturae</i>	413	4	<i>Per Teſtamentum</i>	427
- 5 *Alienationis*

C. XXIV. De PERSONALIBUS

- 1 *Mistis*
2 *Puris*

C. XXV. *De Proprietate Rerum Personalium* pa. 430

- Propria   { 1 Possessionis   { 1 Absolutae
                  { 2 Juris Nudi   { 2 Sub Modo.

C. XXVI.

C. XXVI. De TITULO in RES PERSONALES

Per	{	1 Occupationem	pa. 433	}	
		2 Prærogativum	434		
		3 Consuetudinem	435		
		4 Successionem	437		
		5 Matrimonium	437		
		6 Judicium	438		
		7 Donum	ibid		
		8 Concessionem	ibid		
		9 Contractum		{ Implicitum }	449
			{ Expressum }	440	

C. XXVII. De ASSECURATIONIBUS
page 444.

C. XXVIII. De TITULO in BONA.

1 Testati	1 Executore	} 449 ad 454
2 Intestati	2 Administratore	

L. III.

DE

PRIVATIS INJURIIS.

C. XXIX De REMEDIO privatae Injuriae pa. 455

Per	{	1 Ipsum læsum	}
		2 Ipsam legem	
		3 Actionem	

C. XXX. REMEDIA per ipsum læsum pa. 456

Per utrisque Partis actum	{	1 Defensione	3 Amotione parti nocuenti	}	ibid
		2 Recaptione	4 Dist. iatione		
		5 Concordatione			
		6 Arbitramento			

C. XXXI.

SYNOPSIS. ANAL. 681

C. XXXI. Per ACTUM LEGIS pa. 460

1 Retentione

2 Remissione

C. XXXII. Per LITEM in CURIIS pa. 462

1 Generalis

2 Specialis

Jurisdictionis

C. XXXIII. DE CURIIS Generalis Jurisdictionis pa. 466

1 Nempe { 1 Pedis pulverizati
2 Baronum
3 Centenaria
4 Comitatus } inferioribus.

2 { 1 Communium Placitorum
2 Banci Regii
3 Scaccaria
4 Camera Scaccaria
5 Cancellaria
6 Domo Procerum } superioribus.

C. XXXIV. De CURIIS ECCLESIASTICIS. pa. 468

1 Archidiaconi

2 Arcuum

3 Peculiarum

4 Prærogativæ

2 De Causis earum propriis nempe pa. 473—4

1 Pecuniariis { 1 De Substractione
2 Decimarum
3 Spoliatione
4 Dilapidatione
3 Testamentariis v. su. } { 1 Facilitatione
2 Restitutione
3 Divortium
4 Alimonia } 2 Matrimonii

C. XXXV. De Curiis Maritimis

Nempe *Admiralitatis*

pa. 476

C. XXXVI. De Curiis Specialibus

ibid

- 1 *Mariscalli*
- 2 *Palatii*
- 3 *Ducatus Lanc.*
- 4 *Palatinatus*
- 5 *Quinque Portuum*
- 6 *Stannariae*
- 7 *Urbis Augustae et alias Civ. et Burg.*

C. XXXVII. De Remediis

Contra *dilationem* Justitiæ per

pa. 477—8.

}	1 <i>Brevi de Proce-</i>
	2 <i>Mandamus</i>

dendo

C. XXXVIII. Divisio *Privatæ Injuriae*1 *In Corporis*2 *Aut Famæ*} *Laesionem*

pa. 479

C. XXXIX. *Injuriae in Corpus privatæ sunt vel*1 *In Membra*2 *Vel in Valetudinem*

ibid.

1 *Injuriae in Membra*1 *Intentati Ictus*2 *Pulsatio*3 *Verberatio*4 *Vulneratio*5 *Mutilatio*} *Remedium*1 *Actione Trans-*
gressionis vi et
*Armis.*2 *In Valetudinem*1 *Cibo aut potu corrupto*2 *Opificii noxii usu nimis vicena*3 *Mala*

SYNOPSIS ANAL. 683

3 Mala per neglectum aut malitiam morbi vulne-
risve curatione.

Remedium

Aetione Transgress. in Casu.

2 Injuriae in famam privatae sunt

1 Maledicta falsa

2 Libelli famosi falsi

3 Malitiosa conspiratio
aut prosecutio

Remedium

Aetione Trans-
gressionis super
Casu pa. 481

—2

C. XL. De VIOLATIONE LIBERTA- TIS. pa. 482

Injuriae Nomen generalissimum.

Injusta incarceration

Remedium	{	1 Restitutionis	{	1 Breve de odio et atia
				2 De homine replegiendo
			{	3 Breve Manuactionis
				4 Habeas Corpus
	{	2 Pensatorium	{	1 Aetio Transgress. vi et armis.

De INJURIIS PERSONALIBUS.

Relativis Privatis

pa. 486—8

Divisio

C. XLI. Injuriae oblatae

1 Marito in Uxore	{	Pulsatione et Verberati- one.	{	Remed. Aetio Tr. vi et armis Aetio super Casu
	{	Abductione vel Adul- terio.	{	Remedium Aetio Transgress. vi et armis.
				2 Parenti

2 Parenti in Liberis et Tutori in Pupillo	} Abduſione Verberatione	} Remedium Ac- tio ſuper ca- ſu Actio Tranſg. vi et armis
3 Domino in Seruis		

C. XLII. De VIOLATO JURE PERSONALIUM

Diviſio Injuriae in res Personales privatae

1 Amotione Poſſeſſionis

Remedium	{	1 Diſtrictione
		2 Replegatione
		3 Actione detenſionis
		4 Actione rerum in inventarum et con- verſarum

2 Laeſione facta dum reſtet Poſſeſſio.

C. XLIII. De REBUS QUAE IN ACTIONE TAN-
TUM.

Res in Actione ſunt contractus

- 1 Exprefſi
- 2 Impliciti

Contractus exprefſi ſunt pa. 491

- 1 Debita
- 2 Conventiones
- 3 Promiſſa

Contractus impliciti ſunt pa. 493

- 1 Aſſumptionis
- 2 Pecuniae acceptae, &c.

DE

C. XLIV. De INJURIIS ADVERSUS
PROPRIETATEM REALEM
pa. 496*Injuriae adversus Proprietatem realem sunt*

- 1 Depulsio
- Per { 1 Hæreditatis dejecti-
          onem
          2 Intrusionem } Juris
- 3 Disseizinam
4 Interruptionem
5 Detrusionem } Facti

2 Transgressio pa. 504.

- 1 Injuria intrandi } Remed. Actione quare
2 Possessione injusta } clausum fregit.

3 Nocumentum, pa. 508.

- 1 Actu
2 Permissivum { 1 Interclusione
                          commodi
                          2 Inductione } Remed. utrisque
                          damni   1 Pacata amotione
  2 Actione super casu

4 Vastatio pa. 509.

Remedium per Breve Extirpationis.

5 Substractio pa. 510.

- 1 Fidelitatis aut seſſæ
2 Servitiorum { 1 Certorum
                          2 Incertorum

Remedium Prioris { Districcio infinita

- Secundæ { 1 Districcio pro incertis
                  2 Actio debiti pro certis ser-
                          vitiis.

3 N

6 Im-

6 *Impeditio*

1 <i>Libertatum</i>	{	1 <i>Curiae tenendae</i> 2 <i>Tolneti</i> 3 <i>Erraticorum</i>	{	Remed. <i>Actio super casu</i> Secundae <i>Districcio</i>
2 <i>Compascui</i>	{	Remedium	{	1 <i>Districcio</i> cui in superonerato actio Trans. adjicitur 2 <i>Actio super casu</i> 3 <i>Bre. ad mensurationis.</i>
3 <i>Viarii</i>	{	Remed. <i>Actio super casu</i>		

C. XLV. DE INJURIIS A CORONA ORTIS VEL IN JUS REGIUM FACTIS.

1 *Violatio Juris Proprietatis*

Remedium	{	1 <i>Petitio Juris</i> 2 <i>Juris Monstratio</i>

Injuriis in jus regium est Medela pa. 514.

Per	{	1 <i>Quaestionem ex officio</i> 2 <i>Scire Facias</i> 3 <i>Breve de quo Warranto</i> 4 <i>Mandamus</i>

DE ACTIONE.

C. XLVI. Actioni insunt

- 1 *Breve originale*
- 2 *Processus in Curiam* 518
  - 1 *Citatio*
  - 2 *Breve attachamenti*
  - 3 *Districcio infinita*

In transgressione vi et armis | *Capias.*
Alias

2 *Alias et pluries capias*

3 *Exigentia quinquies*

4 *Uilagatio.*

3 *Placitationes* } 1 *Affirmativa* { vel in exitum generales
                          } 2 *Negativa* { 2 *Speciales in Actionem obstruendam*

4 *Exitus est vel*
pa. 528.

1 *Juris Simpliciter*
2 *Facti et Juris missi.*

5 *Probatio* pa. 529.

Per { 1 *Recordum*
      2 *Inspectionem*
      3 *Testificationem*
      4 *Testimonia*
      5 *Vadiationem duelli*
      6 *Vadiationem Legis*

7 *PER JURATAM*

Jurata est aut } *Ordinaria* { 1 *Magna*
pa. 532   }   { 2 *Minor*
                      } *Extra ordinem* { 1 *Affixae*
  { 2 *Attinctus*

De Evidentia et Testibus vide a 536 ad 551.

6 *Judicium est quadruplex*

1 *Super contestatione Legis*
2 *Super veredicto*
3 *Ex Derelictione*
4 *Ex Subductione*

7 *Provocatio*

Per { 1 *Breve Attinctus*
      2 *Breve erroris*   pa. 555
3 *N 2*   De

De Inhibitione Judicii, vide pa. 553.

- 1 *A Curiis Recordi inferioribus in Bancum Regium*
- 2 *A Banco Regio Hibernico in Anglicanum*
- 3 *A Curia Communium placitorum in Cameram Scaccarii, inde in domum Procerum.*

C. XLVII. De PROCESSU in CURIA ÆQUITATIS.

Probatio pa. 559.

- 1 *Per Juramentum rei*
- 2 *Per interrogationes et testium reponsa scripta*

C. XLVIII. De PRAXII GENERALI CURIÆ CANCELLARIÆ

1 <i>Petitio</i>	$\left. \begin{array}{c} \text{in non} \\ \text{Comparentem} \\ \text{Ubi comparuerit} \\ \text{defendens} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ Demoratio} \\ 2 \text{ Vel responsio} \end{array} \right.$
2 <i>Citatio Subpœnæ</i>		
3 <i>Commissio Rebellionis</i>		
4 <i>Sequestratio</i>		
5 <i>Decretum</i>		

Interdictum $\left\{ \begin{array}{l} 1 \text{ Interlocutorium} \\ 2 \text{ Vel perpetuo} \end{array} \right.$

Testimonia pa. 562—3.

- 1 *Petitio in Testimonium perpetuandum*
- 2 *Examen Testium*
- 3 *Publicatio*
- 4 *Causæ Cognitio coram Cancellario*
- 5 *Judicium*

1 *Inter*

- 1 *Interlocutorium ultimum*
- 2 *Per Magistrum Rotulorum*
- 3 *Per Judices extra ordinem*
- 4 *In Quæstione nudi juris mandato in testificationem justitiariorum banci regii vel communis.*
- 5 *Quæstione facti mandato per sponfionem judiciale*
- 6 *Secunda Cognitio*
- 7 *Revisio*
- 8 *Provocatio per petitionem in donum procerum*
pa. 564

Processus extra ordinem

- 1 *In Collegia per distrionem infinitam*
- 2 *In Procerum aliquem per Epistolam Cancellarii.*

IV.

C. XLIX. De PUBLICIS INJURIIS

pa. 565

- 1 *Divisio Criminum*
  - 1 *Mala in se*
  - 2 *Mala prohibita*

C. L. Divisio pœnarum ratione finis

Pœna est Mali in posterum præveniendi

- 1 *Per Castigationem peccantis*
- 2 *Exempli Terrore*
- 3 *Amotione potestatis amplius nocendi.*

Pœna est Statuenda.

- 1 *Naturae et Magnitudine criminis conveniens*
- 2 *Vereſimilitudine Crimen admiſſum fore ni per Actum pœna occupetur.*
- 3 *Moribus et Indole gentis.*

C. LI. *De iis qui Criminis ſint capaces*

Ad Crimen legale generaliter requiritur.

1 <i>Mala voluntas</i>	}	pa. 567
2 <i>Actus Conſequens</i>		

Voluntas Moralis deest.

- 1 *Infantibus*
- 2 *Mentis non compoti*
- 3 *Per Caſum aut ignorantiam facti inſontem agentibus.*

C. LII. De PRINCIPALIBUS et ACCESSORIIS. pa. 570

Principalis	{ <i>primo</i> <i>ſecundo</i>	} Gradu
Accessorius	{ <i>ante</i> <i>poſt</i>	
		} Factum

C. LIII. D CRIMINIBUS CONTRA DEUM pa. 572

Tantum notata Res, et Sacro prætermiſſa Silentio,

C. LIV. De JURE GENTIUM VIOLATO, v. ſu. pa. 573

C. LV. De ALTA PRODITIONE.

C. LVI.

C. LVI. De NEGLECTU CONTEMPTUVE PUBLICAE MAJESTATIS.

Divisio in

1 Negativum	{	1 <i>Altae proditiōis omīssa patefāctiōe</i>
		2 <i>Felonia celata</i>
		3 <i>Thesauri inventi omīssi patefāctiōe.</i>
2 Positivum	{	1 <i>MALE GESTAE REIPUBLICAE</i>
		2 <i>Munerum omīssionereipublicae debitorum</i>
		3 <i>Calumniā in Magistratus</i>
		4 <i>Contemptu locorum quos publica sacravit</i>
		<i>Majestas</i>
		5 <i>Pulsatione in Curiis superioribns</i>
		6 <i>Minis in Judicem intentatis</i>
		7 <i>In partes causae agendaē injuste aut contumeliose gerendo se</i>

C. LVII. PARTITIO PUBLICAE MAJESTATIS NEGLECTAE vel CONTEMPTAE.

In Species Generaliores

pa. 501

1 *Contra Justitiam Publicam*

- 1 *Archivorum suffuratione*
- 2 *Duritie per custodem carceris*
- 3 *Impeditione legalis processus*
- 4 *Fuga ex carcere*
- 5 *Consensu vel neglectu custodis in custodiendi fuga*
- 6 *Carceris effractione*
- 7 *Ereptione ab arrestatione vel executione Judicii*
- 8 *Receptione rerum furtivarum aut earum recuperandarum sub praemio praetextu*
- 10 *Furti Redemptione accepta*
- 11 *Alienae litis sustentatione*
- 12 *Campipartitione*

13 *Con*

- 13 *Conspiratio*
- 14 *Perjurium*
- 15 *Muneris acceptio*
- 16 *Ambitus*
- 17 *Negligentia in officio publico*
- 18 *Oppressio et Gratia*

2 In PACEM PUBLICAM, pa. 585.

Majora

- 1 *Tumultuaria Conventio*
- 2 *Epistola anonyma aut ficti nominis minitatoria*
- 3 *In fluminibus viisve publicis operum dejectio*

Minora.

- 1 *Concertatio publica* pa. 587
- 2 *Conventio illegitima*
- 3 *Turbatio*
- 4 *Tumultus*
- 5 *Intratio aut detensio violenta*
- 6 *Obequitatio armata*
- 7 *Falsi rumoris disseminatio*
- 8 *Vaticinationes fictae*
- 9 *Provocatio ad duellum*
- 10 *Libelli Famosi*

3 In COMMERCIO:

- 1 *Exportatio lanae oviumve*
- 2 *Clandestina commercia sine portorii solutione et prohibitorum Exportatio vel Importatio*
- 3 *Fœnus legibus inconcessum*
- 4 *Fraudatio, &c.*

SYNOPSIS. ANAL. 693

4 In PUBLICAM SANITATEM.

5 In OECONOMIAM PUBLICAM. pa. 596

- 1 *Polygamia*
- 2 *Vaga et mendica inertia*
- 3 *Publicis nocumentis*
- 4 *Luxu*

C LHI. De CRIMINIBUS quæ PACEM et OECONOMIAM CIVILEM et MAJESTATEM PUBLICAM insigni in privatos *Injuria violent.* pa. 597

Partitio in

- Delicta contra
- 1 *Corpus*
  - 2 *Domos*
  - 3 *Res alias*

Delicta in Corpus divisa in

1 Homicidium	{	Condonabile	{	1 <i>Se defendendo</i>
				2 <i>Per infortunium</i>
2 Capitale	{	1 <i>Primi</i> 2 <i>Secundi</i>	{	Gradus

- 2 *Morbium seu mutilationem*
- 3 *Abductionem violentam*
- 4 *Stuprum*
- 5 *Pulsionem aut verberationem injustam*
- 6 *Impetum sive insultum cædis patrandaæ aut stupri causa.*
- 7 *Injustam incarcerationem*
- 8 *Crimen Plagii*

694 S Y N O P S. A N A L.

2 In Domos pa. 610.

1 Crimen incendiarium

2 Aedium Perfractio nocturna feloniae
admittendae causa

3 In Rem

1 Latrocinium pa. 613.

1 Minus

2 Major

3 Compositum

1 Summum

2 Inferiorius

1 Ab ædibus noctu

2 A Persona

3 Ab ædibus per diem

2 Laeso malitiosa 615

3 Crimen falsi 616

De MODIS QUIBUS DELICTA
ANTEVERTUNTUR.

Recognitio { 1 Generalis
2 Specialis

De CURIIS in CRIMINUM PUNI-
TIONE. 618

1 Generales

1 Parlamenti

1 Per Impetitionem

2 Per Delationem

2 Speciales

1 Curia audiendi et terminandi

2 Sessionum Pacis

3 Burgenfis

4 Vicecomitis rotatoria

5 Letae

6 Co.

- 6 *Coronatoris*
- 7 *Fori*
- 8 *Academiae*

- 1 *Oxonii*
- 2 *Grantae*

De MODIS PROCESSUS CRIMINALIS.

- 1 *Summarius*
- 2 *Ordinarius*

- 1 *Manus iniectione*
- 2 *Missione in Custodiam et Vadimonio*
pa. 625
- 3 *Delatione*
- 4 *Processu in Curiam* 632

- 2 {
  - 1 *Per Mandatum*
  - 2 *Ministrum Juris sine Mandato*
  - 3 *Privatum sine Mandato*
  - 4 *Clamorem*

Misso

- 3 {
  - 1 *In Ordine*

Delatio

- 2 *Extra ordinem* {
  - 1 *Per Justitiarum*
  - 2 *Per Scribas regios*

- 1 *Per Justitiarum pacis*
- 2 *Vicecomitem aut Coronatorem*
- 3 *Constabularium*
- 4 *Vigiles*

2 Per

4	{ 1 Per Præsentationem 2 Scriptum accusatorium }	Processus	
3	Informatione	{ 1 Regis Nomine 2 Regis et privati	
4	Appellatione		
5	In Jus Vocatione		pa. 634
6	Placitatione		636
7	Exitu		638
8	Causæ Cognitione		639

Per JUDICIUM PARIUM

- 1 Juratae
- 2 Procerum

Incidens hujus Evidentia 640

9	Convictione	641
10	Judicio	642—644
11	Executione	648

Extra Ordinem veniunt et quasi Exceptiones speciales hæc

Judicii	1 Abrogatio
	2 Inhibitio
	3 Ampliatio Supplicii
	4 Beneficium clericale

- 1 Ob dubium lege
- 2 Ex Auctoritate legis

L. VIII.

REGULÆ ETHICÆ

AD

LEGES et VITAM CIVILEM

præcipue pertinentes

A SACRA SCRIPTURA.

C. I. *De Pietate* 660.

C. II. *De Sapientia et Stultitia*

C. III. *Precepta Moralia* 662.

C. IV. *De Magistratibus et privatis Civibus* 364
ad finem.

2 Y N O 2 4 1 A 1 2

.111V .1

REGULAR ETHICAL

REGES CIVITAM CIVILEM

Discipline des sciences

SECRET

IV. De Abrogatione et Privatione Contractus etc.

A P P E N D I X.

R E G. H O N E S T I.

- 3962 **F** A C I N U S quos inquinat æ-
quat.
3963 Nemo inauditus condemnari debet .
3964 Nemo ex dolo suo lucrabitur.
3965 Nihil perfectum dum aliquid ulterius.
Princip. Co. Litt. 97.
3966 Nihil inconueniens *est* licitum. *ibid.*
3967 *Non facies malum ut inde veniat bonum.*
Princip. 11. Co. 74.
3968 Qui non libere veritatem pronunciat est
veritatis proditor. *Princip. 4 Inst. E-*
pil.
3969 Qui potest et debet vetare neque vetat
jubet. *Princip. Gilb.*
3970 Regula peccatis adsit quæ pœnas irroget
cuique convenientes
3971 Diffimilia sunt et natura et pœna culpa
a communi generis humanum infirmet

tate profecta quæque in non malis usu
veniat et flagitium

3972 Est quiddam perfectus in rebus tuitis

REG. PRUDENTIÆ.

3973 *Magistra rerum experientia.* Princip. v.
Co. Litt. 60. 229.

3974 *Melius est recurrere quam mala via festinare.*
v. Princip. 4 Inst. 176.

3975 *Melius est tempori occurrere quam post vul-
nus remedium.* v. Princip. 2 Inst. 299.

3976 *Multa multo facilius exercitamento quam
regulis percipies.* Princip. 4 Inst. 50.

3977 *Multi multa; nemo omnia.* Princip.

3978 *Multiplex ulterius quam necesse sit ferme
indistinctum et confusio obnoxium:
maxime autem elucet simplicitas.* v.
Prin. et Hob. 335.

3979 *Multo utiliora sunt et honesta magis
pauca scire modo idonea quam infinita
in non profuturis peritia.* vide Princip.
et 4 Co. 20.

3980 *Negligentia semper habet infortunium comi-
tem, etiam ubi maxime successus fuisse
videatur: lucrum enim sapientibus ex ipso
damno; malis autem stultis et inertibus ex
bona fortuna perinde atque e mala perniciēs.*

3981 vide Princip. et Co. Litt. 246.

Nemo nascitur artifex. Princip. et Co.
Litt. 97.

3982 Nil

3982 *Nil temere novandum.* Princip. Jenk.

163.

3983 *Non est resiliendum a communi observantia.* vide Princip. et Co. 74.

3984 *Non est regula quin fallat ubi ratio semel primaria et clara veri elementa adhibentem destituant, vel per incuriam elabantur.* vide Princip. et Office of Exc. 212.

3985 *Non in legendo sed intelligentia consistunt leges.* vide Princip. et 8 Co. 167.

3986 *Non sunt longa quibus nihil est quod demere possis.* vide Princip. et Vaugh. 138.

3987 *Non temere credere neque diffidere nervus est sapientiæ.* vide Princip. et 5 Co. 114.

3988 *Noscitur ex socio qui non cognoscitur ex se.* Princip. Moor. 814.

3989 *Novitas nisi egregie consultata non tam utilitate prodest quam insolentia perturbat.* vide Princip. Jenk. 167.

3990 *Nullius hominis auctoritas apud nos tantum valere debet ut meliora non sequamur quicunque attulerint.* vide Princip. et Co. Litt. 383.

3991 *Nullum medicamentum artis est idem omnibus.* Princip. Co. Litt. 375.

3992 *Nunquam nimis dicitur quod nunquam covetur satis.* vide Princip. Co. Litt. 375.

3993 *Omne crimen ebrietas et incendit et detegit.* Princip et Co. Litt. 247.

- 3994 Parum proficit aliquid acturo scire quid facto opus sit si non cognoscat quomodo sit faciendum. *Princip. 2 Inst. 503.*
- 3995 *Remedio cautela præstat.*
- 3996 Præpropera consilia raro prospera. *vide Princip. 4 Inst. 57.*
- 3997 Providere est futuri per præteritorum et præsentium contemplationem sapientur consulere.
- 3998 *Qui bene interrogat bene docet.* Princip. et 3 Bulf. 227.
- 3999 Qui utiliter timent cavent et vitant. *vi. Princip. et Office of Exc. 162.*
- 4000 *Quod dubitas ne feceris.* Princip. H. H. P. C. 300.
- 4001 *Quod inconsulto fecimus consultius revocemus.* Princip. Jenk. 116.

REG. LEGIS.

- 4002 Aliud est possidere aliud esse in possessione. *Princip. Hob. 163.*
- 4003 Bis idem exigere bona fides non patitur et in satisfactionibus non permittitur amplius fieri quod semel factum est. *Princip. 9 Co. 59.*
- 4004 Bonæ fidei possessor in id tantum quod ad se pervenerit tenetur. *Princip. et 2 Inst. 285.*

4005 Be-

- 4005 *Bonum quod necessitas facit extra terminos necessitatis in malum divortitur. vide Princip. et Hob. 144.*
- 4006 *Capitulum est clericorum congregatio sub decano in Ecclesia Cathedrali. Princip. Co. Litt. 95.*
- 4007 *Causa Ecclesiæ publicis causis equiparatur. Princip. Co. Litt. 341.*
- 4008 *Causa spiritualis committi potest principi laico et debet: si enim ad hujus sæculi res et jura attineat fori est civilis; si non attineat foro conscientiae tantum in præsens et cœlesti in posterum debetur; nulli autem terrestri curiæ neque laicæ neque ecclesiasticæ. vide Princip. et Davies 4.*
- 4009 *Consecratio est periodus electionis. Prin. 2 Rolls R. 202.*
- 4010 *Crimen læsæ Majestatis omnia alia crimina excedit quoad pœnam: ut reipublicæ Majestas omnem aliam Majestatem humanam. vide Princip. et 3 Inf. 210.*
- 4011 *Cujusque rei pars potissima principium 10 Co. 49.*
- 4012 *Cujus est dare ejus est disponere. Prin. 2 Co. 71.*
- 4013 *Cujus est divisio non est electio. vide Princip. et Co. Litt. 166.*
- 4014 *Cujus juris est principale ejusdem et accessorium. vide Princip. et Inst. 493.*
- 4015 *Cui pater est populus nullum privatum habet patrem.*

4016 *Culpas*

- 4016 *Culpaæ pœna par esto—Pœna ad mensuram delicti statuenda.* Princip.
- 4017 Cum adsunt testimonia rerum quid opus verbis. *Princip. 2 Bulf. 53.*
- 4018 Cum confitente ultro mitius agendum. *Princip. 4 Inst. 66.*
- 4019 Curiosa per ancipites captiunculas interpretatio lege reprobatur. *vide Princip. et 1 Bulf. 6.*
- 4020 Debet esse finis litium. *Princip. et Jenk. 61.*
- 4021 *Debet quis juri ubi deliquit subjacere et quo altius sit in leges et reipublicae libertatem peccantis fastigium eo omnium magis interest et necesse est ut juri publico submittatur.* *vide Princip. 3 Inf. 34.*
- 4022 *De gratia speciali certa scientia et mero motu non valet in iis in quibus præsumitur principem ignorasse: qualia sunt contra leges et rempublicam omnia.* *vide Princip. et 1 Co. 53.*
- 4023 Delinquens per iram mitius punitur. *vide Princip. et 3 Inst. 55.*
- 4024 *Delicta auctores teneant.*
- 4005 Designatio justitiariorum est a rege; a legibus jurisdictio. *Princip. 4 Inst. 74.*
- 4026 Dispositio interesse futuri est inutilis. *Princip.*
- 4027 *Domus sua cuique arx esto.*
- 4029 Duplicationem possibilitatis non patitur lex. *1 Rolls R. 321.*

- 4030 Erubescit lex ubi filii parentes incessent.
- 4030 Ex nuda submissione non est actio.
- 4031 *Ex nudo pacto actio non oritur.* Princip. Pl. Commentar. 305.
- 4032 Ex multitudine signorum colligitur identitas vera.
- 4033 Ex frequenti delicto augetur poena. *Prin.* 2 Inf. 479.
- 4034 Experientia optima legum est effectrix atque eadem verissima interpres.
- 4035 Ex tota materia iusta emergit resolutio.
- 4036 Fatetur facinus qui iudicium fugit. *Princip.* 3 Inf. 14.
- 4037 *Favorabilia in lege sunt fiscus, dos, vita, libertas.* Princip. Jenk. 94.
- 4038 Felonia implicatur in quolibet crimine capitali. *vide Princip. et Co. Litt.* 391.
- 4039 *Fictio legis est ordini servando indueta suppositio: veritati ad litteram discrepans; substantiæ autem et iustæ rei agendæ proposito congrua: quo circuitus evitatur et æquo bonoque consultum est.*
- 4040 Fictio cedit idoneæ ad rem iustam iuste agendam veritati. *vide Princip.*
- 4041 Non est fictio legitima sed mendacium quod cuiquam operetur injuriam, aut damnum quod æquo et bono legis ordine evitatum oportuisset. *vide Princip. et 3 Co.* 35.
- 4042 *Firmior et potentior est operatio legis quam hominis dispositio.* *vide Princip. et Co. Litt.* 102.

4043 Form^a

- 4043 Forma legalis in rei incidentiis minus aliquando valet; in rem ipsam cadens essentialis est.
- 4044 Fractionem diei, status, actionum, non recipit lex.
- 4045 Frustra legis auxilium invocat qui leges ipsas subvertit.
- 4046 Id possumus infimi et summi quod jure possumus. *vide Princip. et Lane 116.*
- 4047 Ignorantia judicis est calamitas innocentis et ipsius et regni opprobrium.
- 4048 Illud quod alias licitum non esset necessitas facit licitum *mado non in se matum. Princip. et 10 Co. 61.*
- 4049 In favorem vitæ et libertatis omnia præsumuntur.
- 4050 Juri non est ordinario consonum ut aliquis *accessorius* vincatur antequam *principalis* fuerit attinctus. *vide Princip. et 2 Inst. 183.*
- 4051 In jure non remota sed proxima spectatur causa.
- 4052 In præsentia majoris cessat minoris potestas.
- 4053 Injuria servo illata ad dominum pertinet: et per servum facta; quatenus præsumendum est domini mandato aut neglectu servum fecisse.
- 4054 In pari delicto potior conditio defendentis.
- 4055 In re dubia inficiatio plus affirmatione valet.

4056 In

- 4056 In æquali jure melior est conditio possidentis.
- 4057 Incerta quantitas vitiat actum. *Princip.*
1 *Rolls R.* 465.
- 4058 In consimili casu consimile remedium.
Princip. Hard. 65.
- 4059 Inde datæ leges ne fortior omnia possit
Princip. Deo. 36.
- 4060 Juris effectus in executione consistit.
Princip. Co. Litt. 289.
- 4061 JUSTITIA FIRMATUR SOLIUM.
Princip. 3 *Inf.* 140.
- 4062 Justum non est aliquem ejusque posteros spurii nota post mortem infamare qui omni vita pro legitimo habebatur.
Princip. 8 *Co.* 101.
- 4063 Licet dispositio de interesse futuro sit inutilis tamen fieri potest declaratio præcedens quæ sortiatur effectum interveniente novo actu. *Princip. Bacon.*
- 4064 Linea recta semper præfertur transversali.
- 4065 Lex est linea recta; index sui et obliqui.
Litteræ regis patentes non erunt irritæ si qua legitima constructione fulciri possint.
- 4066 Loco rei impræstabilis succedit damnum et interesse.
- 4067 Lubricum linguæ non facile in poenam trahendum.

- 4068 Maiore poena affectus quam legibus statuta est et crimini conveniat non est infamis : in crimine enim est infamia non in supplicio.
- 4069 Maleficia *proposito* distinguuntur. *vide Princip. Jenk. 290.*
- 4070 Manifesta probatione non indigent : at melius est in re non dubia testibus uti non necessariis quam non prorsus certa pro manifestis habere; quum vix ulla supervacua esse possit libertatis cura.
- 4071 Maxime paci et legibus sunt contraria vis et injuria. *Princip. et Co. Litt. 19.*
- 4072 Modus et conventio vincunt legem : modus enim legem dat donationi. *Co. Litt. 19.*
- 4073 Multa in jure communi contra rationem disputandi et subtilitatem theoreticam parò communi utilitate sunt introducta. *Princip. Co. Litt. 70.*
- 4074 Multa transeunt cum universitate quæ non per se transeunt.
- 4075 Multiplicata transgressione crescit poena.
- 4076 Neminem oportet esse legibus veris et ex communi consensu latis sapientiorum.
- 4077 Nemo admittendus est in sui inhabilitationem.
- 4078 Nemo cogitur rem suam vendere etiam justo pretio. *Princip. 4. Inst. 275.*
- 4079 Nemo debet locupletari ex alterius injuria. *vide Princip. et Jenk. 4.*

4080 Nemo

- 4081 Nemo prohibetur plures artes exercere.
- 4082 Nemo prohibetur pluribus defensionibus
uti modo confusionem ne pariat et ex-
itus sit unus simplexque. *Princip. Co.*
Litt. 304.
- 4083 Nihil in re ei accrescit qui in re nullum
quando accresceret jus haberet. *vide*
Princip. et Co. Litt. 180.
- 4084 Non alio modo puniatur quis quam se
habeat legitima condemnatio. *Princip.*
3 Inst. 217.
- 4085 Non refert quid notum sit judici si non
notum sit in persona judicis. *vide*
Princip. 3 Bulf. 115.
- 4086 *Novum judicium non dat novum jus sed de-*
clarat antiquem. *Princip. 10. Co. 42.*
- 4087 Noxa sequitur caput. *Princip. Jure*
Civ.
- 4088 Nulla curia quæ non sit recordi potest
multam regi solvendam imponere aut
carceri mandare. *vide Princip. et 8 Co.*
60.
- 4089 *Nullus recedat a legibus auxilio invocato sine*
remedio. *vide Princip. et 7 H. 7.*
- 4090 Nullius Charta legibus potest derogare.
- 4091 Non valet confirmatio nisi is qui con-
firmat sit in possessione rei vel juris,—
et similiter is cui confirmetur in rei
possessione. *vide Princip. et Co. Litt.*
295.
- 4092 Omnis ratihabitio retro trahitur et man-
dato æquipollet.

- 4093 Parens est nomen generale ad omne genus cognationis saltem linea recta descendens.
- 4094 Paribus sententiis nemo damnari potest: hæ enim rem in quo esset statu relinquunt.
- 4095 Participes plures sunt quasi unum corpus.
- 4096 Partus ex legitimo toro non certius noscitur matrem quam gentiorem suum.
- 4097 Pater est quem nuptiæ demonstrant.
- 4098 Patronum faciunt dos, ædificatio, fundus. *Princip. Dod. Adv. 6.*
- 4099 Peccata contra naturam sunt gravissima. *Princip. 3 Inst. 20.*
- 4100 Peccatum peccato addit qui culpæ defensionis pertinaciam adjungit. *Princip. 5 Co. 49.*
- 4101 Pendente lite nihil innovetur.
- 4102 Persona conjuncta æquiparatur interesse proprio. *Princip. Bacon.*
- 4103 Plena et omnibus parata esto Justitia. *Princip. 4 Inst. 67.*
- 4104 Plus valet oculati unius testimonium quam auriti decem. *4 Inst. 279.*
- 4105 Post executionem status lex non patitur possibilitatem. *Princip. 3 Buls. 108.*
- 4106 Præsentia corporis tollit errorem nominis; et veritas nominis errorem designationis. *vide Princip. Bacon.*
- 4107 Prohibetur ne quis faciat in suo quod nocere possit alieno: et sic utendum propriis ut alienum ne lædat.

- 4108 Prudenter et ex boni civis officio agit qui præcepto legis obtemperat: maxime autem fortitudinis est laudandæ cum legibus non scriptis neque humana vi pollentibus quis pareat contra mali moris inveteratum consuetudinem.
- 4109 Pro possessore habetur qui dolo injuriamve desit possidere. *Princip. Office of Exc. 165.*
- 4110 Quæ cohærent personæ a persona separari nequeunt.
- 4111 Quæcunque intra *rationem* legis inveniuntur intra ipsum legem esse judicantur.
- 4112 Quæ in curia regis acta sunt rite acta præsumuntur. *vide Princip.*
- 4113 Quæras de dubiis quæ vere sint legitima.
- 4114 Quando in una et eadem re duo onerabiles existunt, unus pro insufficientia alterius de integro onerabitur. *Princip.*
- 4115 Qui statuit aliquid parte inaudita altera æquum licet statuerit haud æquus fuit.
- 1416 Quicquid in excessu actum est lege prohibetur. *Princip. 2 Inst. 107.*
- 1417 Quicquid solvitur secundum modum solventis solvitur et pro modo recipientis recipitur. *vide Princip. 2 Vern. 606.*

- 1418 Qui destruit media necessaria destruit finem.
- 1419 Qui hæret in littera hæret in cortice.
- 1420 Qui jure suo utitur nemini facit injuriam.
- 1421 Quilibet juri pro se introducto renunciare potest.
- 1422 Qui omne dicit nihil excludit.
- 1423 Qui per fraudem agit frustra agit.
- 1424 Quisquis præsumitur non malus: et semper in dubiis pro reo respondendum.
- 1425 Qui semel actioni renuntiaverit amplius repetere non potest.
- 1426 Qui semel malus semper malus præsumitur in eodem genere.
- 4127 Quod contra legem fit pro infecto habetur præterquam in eum qui fecerit.
- 4128 Quod non apparet perinde est ac si non esset et nil apparet judicialiter ante judicium.
- 4129 Quod non legitur non creditur nisi vel moris publici vel evidentissimæ rationis. vi. Princip.
- 4130 Quod prius est tempore jure est patiori.
- 4131 Quod restringendi causa additum fit in iis maxime quæ ad regem pertineant si falsum fuerit vitiat chartam
- 4132 Quod semel meum est amplius esse meum non potest.
- 4133 Quod semel placuit in electionibus amplius displicere non potest.

4134 Quod

- 4134 *Quod sub certa forma concessum vel reservatum est non trahitur ad valorem seu pensionem. vide Princip. Bacon.*
- 4135 *Quod vanum et inutile est lex non requirit. Princip. Co. Litt. 146.*
- 4136 *Quorum prætextu nec auget nec minuit sententiam sed tantum confirmat præmissa. Princip. vide Plowd. 52.*
- 4137 *Ratio est legis anima vivifica et animus rector interpretæque.*
- 4138 *Recorda sunt vestigia vetustatis et veritatis. vide Princip. 2 R. R. 296.*

REG. LIBERTATIS.

- 4139 *Quaelibet pœna corporalis major est qualibet pœna pecuniaria. vide supra 230.*
- 4140 *Quicquid iudicis auctoritati subjicitur legibus non homini neque novitati subjicitur. vide Princip. 4 Inst. 66.*
- 4141 *Quodcunque aliquis modo non fraude neque sine justa necessitate pro tutela corporis sui fecerit jure id fecisse videtur. vide Princip.*
- 4142 *Quod meum est sine me auferri non potest.*

REGULÆ POLITICÆ.

- 4143 *Flumina et portus sunt publica.*
- 4144 *In Anglia non est interregnum.*
- 4145 *Misera est servitus ubi jus est vagum aut incertum.*
- 4146 *Nihil aliud potest rex quam jure potest.*
- 4147 *Nihil tam proprium imperii quam legibus vivere : illex enim potestas seipsum destruit.*
- 4148 *Non potest rex gratiam facere cum injuria alterius.*
- 4149 *Non potest rex subditum renitentem onerare impositionibus. Liberorum enim est rex : servorum rex esse nequit ; ac ne dominus quidem vere sapienterque sentientibus ; cum sublato parentium in se et sua jure, dominii jus, mutua officiorum ratione aptum, corruat necesse.*
- 4150 *Omnium dominus in regno terrarum rex habetur : omnesque de eo tenere per juris fictionem censentur ; ita tamen ut sit cuique suum.*
- 4151 *Plus exempla nocent quam ipsa per se peccata.*
- 4152 *Perpetua lex est nullam legem humanam esse perpetuam : clausula igitur abrogatio-*
men

- nem excludens irrita est et ab initio nihil valet. vide Princip. et Bacon.
- 4153 Plus peccat auctor quam ille cujus ministerio facinus malum est peractum.
- 4154 Poenæ potius molliendæ quam exasperandæ. Princip. 3 Ins. 220.
- 4155 Prætextu liciti non debet admitti illicitum. Princip. 10 Co. 88.
- 4156 Privatum commodum publico cedit. Princip. Jenk. 223.
- 4157 Privatum incommodum publico bono pensatur; injuria autem vel minima nullo pensatur bono. vide Princip. Jenk. 85.
- 4158 Protectio trahit subjectionem; at non infinitam neque de libertatis jure quicquam minuentem: et subjectio protectionem, at jussum sine alicujus injuria. vide Princip. et Co. Litt. 65.
- 4159 Quælibet concessio regis stricte accipitur contra regem ubi in ancipiti hæret interpretatio.
- 4160 Quælibet jurisdictio cancellos suos habet.
- 4161 Quælibet condonatio regis secundum intentionem regis id est leges et jussum accipi debet; et non in regis deceptionem.
- 4162 Quæ male sunt inchoata non bono peraguntur exitu. vide Princip. et 4 Co.
- 4163 Qui accusat integræ famæ sit et non pariter

- pariter saltem cum incusato et in eodem genere criminofus. *vide Princip. 3 Inf. 26.*
- 4164 Quando duo jura in uno concurrent idem est ac si essent in diverfis.
- 4165 Qui contemnit præcipientem jufte non præcipientem tantum fed et jufitiæ præceptum contemnit.
- 4166 Qui malorum civium veftigia insequitur exitus perhorrefcat.
- 4167 Qui parcit nocentibus noxam invitat ; innocentibus minatur.
- 4168 Qui peccat ebrius luat fobrius.
- 4169 Qui periculum amat in eo peribit.
- 4170 Qui fentit commodum et onus debet fentire ; quique onus et commodum.
- 4171 Quod eft ex neceffitate nunquam inducitur nifi quando neceffarium. *Princip. 2 R. R. 502.*
- 4172 Quod eft inconveniens aut contra rationem non eft permiffum. *vide Princip. Co. Litt. 178.*
- 4173 Quod eft neceffarium eft licitum : malo enim uti nunquam eft neceffarium ; cum boni fempiterna et fuma fit neceffitas : non rerum, non vitæ, ac ne eorum quos caritas conjunctiffima vitæ longe anteferendos fecerit : imo ne reipublicæ ; nifi quatenus ejus confervatio cum jufitia confet non enim civium fed latronum aut piratarum cætus fraude et violentia continendi funt : ruat cælum potius quam de juf-

justitia vel punctum delibetur. vide supra. 650.

4174 Quod fieri non debet factum valet.
Princip. 5. Co. 38.

4175 Quod necessitas, a justitia nunquam
disjungenda, cogit defendit.

4176 Quod nostrum est sine facto, neglectu, aut
delicto nostro amitti non potest. *Princip.
et 8 Co. 92.*

4177 Omnis pulchritudo, bonitas, honestas; omne
majestatis publicæ legibus conservatur mo-
mentum: omnia quibus ornatur et incolu-
mis est civitas: in parentes et seniores re-
verentia ex modestia et constanti virtute
emanans, Juvenum egregius pudor, ordi-
nis decencia, legum auxilio turpia et in-
honestas devincunt; immodestiam, audaciam,
impudentiam. Pretervum nempe et audax
et pluris appetens semper malitia: at con-
tra pulchra illa et optima rerum huma-
narum bonitas quieta, tardiuscula et ce-
dendo facilis. Leges itaque servatas oportet
et horum robur firmare qui vobis æ-
terni sunt judices. Horum sane ope ho-
mines frugi improbis fiunt superiores: si
vero aliter soluta omnia, disrupta, contur-
bata. Demost. in Aristog. 1 Ed. Ald.
forma minore Anno salutis 1554. pa.
236. Tom. 2.

4178 Leges justum et honestum et utile volunt
et exquirunt: et hoc ubi invenerint com-
mune demonstratum est omnibus edictum.

Et

Et hoc est lex: cujus omnes dicto parentes esse convenit; cum ob alia tum hoc præcipue; quod lex omnis inventum et munus est divinum; sententia hominum prudentium; remedium eorum quæ male acta fuerint sive involuntario sive per voluntatem; et COMMUNE URBIS CONVENTUM secundum quod omnes decet et oportet urbem habitantes vivere. ibid. pa. 234.

4179 *Juris civilis, quo nomine non Romanum sed omne inter cives jus definimus, hic esto finis legitimæ atque usitatae in rebus causisque civium æquabilitatis conservatio. Cicero de Oratore, L. I. capite 42 Editionis Pearceianæ.*

4180 *Quæcunque rex acquireret aut cum finitima occupat jure belli aut jure dicundo aut quæ in fiscum rediguntur, acquireret regno non sibi; nec ulla cum eo nisi POPULO, vel expressis verbis vel tacite, auctore, obligatio contrahi potest. vide Vindicias contra Tyrannos Q. III.*

4181 *Populus Regem tanquam ministrum reipublicæ constituit: quod nomen boni reges ita non aspernati sunt ut etiam mali affectarint. ibid.*

4182 *Non tam ingenii abundantia in re una agenda multiplices invenimus vias quam judicii levitate qua primum quod specie arripserit et inde alterum atque alterum avidè arripimus, ab optimo autem agnoscendo arcemur. Rochefoucault.*

4183 *Pœnis*

- 4183 *Pœnis non videtur utendum contra opiniones in religione moribusque publicatas: hæc enim non humana vi et coactu imprimuntur animo sed interna nituntur evidentia. Praeterea tenuia et obscura in his errata minora sunt quam ut hominis in hominem aut vindictam devocent aut pœnam: magna et evidentia aut facile se refutant aut cum laude veritatis ex collatione argumentorum utrinque refutantur. vide Priestly on Government.*
- 4184 *Princeps legibus recalcitrans optimos amicos perdit. Pejus autem leges corrumpere aut legum auctores quam palam legibus obistere. vide Lord Halifax's Maxims of State 1703.*
- 4185 *Auctoritatis fastigium elatius quam liberæ patiantur leges præferre ejus est qui immisso hoste satellites ipse suos trucidaret: alius enim non est satelles præter legem qui principem nunquam nisi coactus deserat. vide Eund. 2.*
- 4186 *Qui plus arrogantiae importunae quam meritis tribuat civibus edicit ut n: modesti et probi sint sub pœna se suaque perdendi, II.*
- 4187 *Improbissima spe cogitat quicumque arbitretur privatim malum regi aut rei publicæ fidum bonumque fore. 14 et Demosth.*
- 4188 *Fidam perfidiam spera si aliquem speres sibi uni fallendi licentiam permissurum: adjutores*

- adjutores ista res et conscios et sui similes parit. vide 16.
- 4189 *Qui improbos non averfatur Princeps probi non feret Famam* 17.
- 4190 Multo facilius in imperio parum quid velit populus quam nimium attenditur 19.
- 4191 Suspecta ea remedia rei communis quæ populum cujus causa adhibenda sint celentur.
- 4192 *Homines, non sententiam in politicis ex re mutans idem agit atque ex nimio vino hydropicus qui medicos at non mala medicamina mutaret neque temulentiae valediceret.* 27.
- 4193 *Qui munus publicum se indignum credat eo munere certe erit indignus.*

DE

RELIGIONE.

- 4194 *Dies Dominicus non est juris dicendi dies.*
- 4195 *Eleemosynis favet religio; favet lex: modo non in fraudem reipublicae aut privatam ex rapina enim oblata et rem communem debonestant et DEO sunt invisa.*
- 4196 *Nemo militans DEO implicet se temere negotiis saecularibus: ex justa autem et necessaria causa nemo plus DEO militat aut*

aut acceptius quam qui justitiae publicae
qui legibus, qui patriae officia impendat
atque etiam si res poposcerit armis defendat
quae maxime in ea libertate quam DEUS
dederit tuenda et ex qua omnis vitae ho-
nestas, utilitas, virtus emanet sunt pia.

4197 Non debet dici tendere in praëjudicium
ecclesiae quod respublica sibi necessa-
rium vidit. *vide Princip. et 2 Ins. 625.*
et Boswell's Memoirs of Corsica.

4198 Summa ratio est quae pro religione faciat.

4199 RELIGIO CHRISTIANA ut ex pub-
lica sententia et consuetudine recepta pars
est LEGIS ANGLIÆ COMMU-
NIS: at non ejus quæ in mandatorio
aut punitivo constet jure non ut vel
ea quæ contra eum differantur supplicis
insequatur sive positivis sive negativis ge-
neris. Puræ enim et liberæ est con-
scientiæ. Lex igitur eam ANGLI-
CANA agnoscit et veneratur: at ab-
sit ut satellitio humano stipet. Flo-
reat ea suis et veritatis quæ divina sunt
viribus et LEGIBUS et LIBER-
TATI MORES præstet consenta-
neos!

MISCELLANEA

- 4199 *Discretio judicis est Tyrannorum jus. Quippe semper incogritum: in diversis hominibus diversum; ex casu pendens; ex habitu corporis, ex animi temperie, affectibus cæcis In optimo persæpe temerarii impetus ex leviculis causis potius quam consilii res: in non bonis omne vitium omnem stultitiam furoremque cui mens obnoxia sit humana cecomplectitur. vide Argument of Lord Camden citato in doctissimo Tractatu Fearnii cui Titulus, An Essay on the Learning of Contingent Remainders, &c. pa. 429 Edit. 3.*
- 4200 *Non est in omnibus rebus cavendis eadem causa: neque humanæ vitæ negotia, actiones, officia vel occupandi vel differendi vel etiam ulciscendi cavendive pugnae gladiatoriaæ similia esse possunt. Pugnae hæc præposita sors aut occidere si occupaverit aut si cessaverit occumbere. Hominum autem vita non tam iniquis neque tam indomitæ necessitatibus circumscripta est ut injuriam debeas prior facere quam nisi feceris pati possis. vide Agell. L. VII. c. 3. et vi. supra de Necessitate et de jure naturali.*
- 4201 *Odio habete malum et amate bonum ac constituite in porta JUS. Amos v. 15.*

NOMENCLATURA

Vocum quarundum Juris Anglicani technicarum,

ACTIO Rerum inventarum et conversa-
rum—*Action of Trover and Conversion*

pa. 490

Adnullatio—*A Defeasance*

421

Advocatio—*Advowson a Voucher*

425

Alligata—*Ligan*

363

C.

Concespitium—*Turbary*

388

Concessio—*A Grant*

420

Conventio—*A Covenant*

492

D.

Dimissio—*A Lease*

Donatio—*A Gift*

420

3 Q 2

Emissa

Detrusio—Deforcement	pa. 496
Depulsio— <i>Dispossession</i>	ibid
Dejectio— <i>Abatement</i>	ibid
Disseizina— <i>Disseizin</i>	ibid

E

Emissa— <i>Fetsum</i>	363
Excambium— <i>An Exchange</i>	421
Exceptio in Ordinem— <i>A Challenge to the Array</i>	
——— in Capita— <i>To the Poll</i>	ibid

F.

Factum— <i>A Deed</i>	
Fidelitas— <i>Fealty</i>	392

H.

Hæreditatii Appendices— <i>Heir Looms</i>	
---	--

I.

Jactata— <i>Flotsam</i>	366
Ictus intentatus— <i>An Assault</i>	480
Interruptio— <i>Discontinuance</i>	496
Intrusio— <i>Intrusion</i>	ibid
Impeditio— <i>Disturbance</i>	511

P.

Perquisitum— <i>Purchase</i>	409
Pulsatio— <i>Battery</i>	480
	R.

R.

Recognitio—A <i>Recognizance</i>	pa. 422
Recuperatio—A <i>Recovery</i>	425
Relaxatio—A <i>Release</i>	421
Redditio—A <i>Surrender</i>	ibid

S.

Status ad Voluntatem— <i>Estate at Will</i>	400
---	-----

T.

Tenens ex permissione— <i>Tenant by Sufferance</i>	400
Tenura Cantienfis— <i>Gavelkind</i>	391

V.

Vadiatio Legis— <i>Wager of Law</i>	531
Verberatio—A <i>Violent Battery</i>	480
Viarium— <i>Right of Way</i>	385

In the year 1870 the first...

1870	...
1871	...
1872	...
1873	...
1874	...
1875	...
1876	...
1877	...
1878	...
1879	...
1880	...
1881	...
1882	...
1883	...
1884	...
1885	...
1886	...
1887	...
1888	...
1889	...
1890	...
1891	...
1892	...
1893	...
1894	...
1895	...
1896	...
1897	...
1898	...
1899	...
1900	...

In primo Volumine *Errata Praeli*
aliaque Corrigendæ.

- 976 pro *decipientem*—*recipientem*
114 pro *mechanica*—*simplicissima*
205 pro *continius*—*continuis*
258 pro *cujus*—*cujuscunque*
285 pro *refracta vivi*—*retracta viri*
289 pro *esta*—*certa*
303 pro *sive*—*sine*
392 pro *imperitiam*—*imperitia*
432 pro *chastam*—*chartam*
504 post *alterum*—adde *ubi*
949 pro *dolora ut*—*dolor aut*
653 pro *granior*—*gravior*
657 pro *hæc*—*hæ*
671 post *felicitas*—adde *in his*
688 pro *finit*—*finunt*
591 pro *inequeat*—*nequeat*
703 pro *quia gentem*—*qui a gente*
720 pro *quæ*—*qui*
722 *alioque*—*alioqui*
748 pro *at*—*a*
784 pro *generale*—*generali*
800 in Nota *adiposior* *avosior*
807 pro *filia*—*filii*
836 pro *ut*—*at*
855 in Nota pro *alitur*—*aliter*
889 pro *ultimæ*—*ultima*
892 *debent*—*debet*
925 pro *pacta*—*pactæ*
977 pro *agnosce*—*agnosque*
995 pro *et*, lin. penult;—*ut*
1094 pro *indicium*—*judicium*

1134 pro

- 1134 pro *tertinent*—*pertinet*
 1135 In line alt. dele *sunt*
 1170 *ἄλλοις*
 1201 pro *dignatu*—*dignatus*
 1294 *dignissimus*
 1313 pro *Et*—*E*
 1327 pro *judicium*—*judicii*
 1354 pro *argumento*—*argumenti*
 1657 pro *aut*—*ut*
 1658 pro *sociam*—*sciam*
 ibid *ἄλλα*
 1659 pro *est*—*et*
 1660 pro *reenque pulverum*—*rerumque pulverem*
 1732 post *innoxios* dele *que*
 1798 pro *sed addixerint*—*se addixerint*
 1941 pro *gloriae*—*gloria*
 1957 *civitatem*
 1992 *futuris*
 2019 dele *et*—*ult*
 2072 post *reipublicae*—*temperare*
 2200 pro *vestatur*—*vertatur*
 2205 pro *baggion*—*raggion*
 2173 pro *quem*—*quam*

In Punctis.

- 225 post *indigna* appone—.
 247 post *legem*—.
 202 post *omnes*—.
 479 post *aut* dele—,
 565 post *utuntur*—;
 669 post *commodis*—:
 684 post *inferantur*—;
 698 post *consendum*—;
 752 post *interpretanda*—;

753 post

- 753 post *inserviant*—:
778 post *auxilium*—;
800 post *hostes*—;
872 post *retinenda*—;
873 post *libertas*—.
903 post *existat*—:
912 post *instructiones*—;
999 post *gerat*—et post *peregrinanti*
1002 post *ratione*—;
post *pertinet*—;
1160 post *nulla*, dele ———
1161 post *generales*—dele—;
1268 line ult *negativo*, dele—,
1803 post *inciderint*, dele—,
2052 post *censeri*—et *bona*
2091 post *modus*
Corrige numeros a 2096 ad 2113.

1947

Err

24

Errata in Vocibis secundi Voluminis.

- 2289 Pro aut *emesse*—*autem esse*
       pro *eundum*—*eundem*
 2301 pro *retractanta*—*retractanto*
 2306 Male notat, 2296 dele *jusserit*
       pro *gratum*—*gradum*
 2374 *Indici*
 2342 *In minimis prodit*
 2345 *Propositi universalis*
 2349 *Contractuum*
 2359 *Indiciis*
 2383 Pro *nequeunt*—*queunt*
 2384 Pro *concreddat*—*concreddidit*
 2399 *Inenarrabilis hoc*
 2433 *Ruente*
 2440 Pro *justitiæ*—*justitia*
 2449 pro *quantum*—*quantum*
 2455 *evaserit*
 2461 *pepererat*
 2517 *militiam*
 2596 *alieni*
 2616 *minorum*
 2649 *speciale minus masculis nempe tantum*
 2679 *annuus*
 2688 *re*
 2724 *at*
 2775 post *sed ubi*—pro *ut*—*at*
 2784 pro *se*—*fi*
 2817 *at*
 2822 *statuum*
       2826 *Assignatio*
 2872 *partus*

- 2916 *Locatio Conductio—debiti conditio*
 2928 *sunæ*
 2955 *dele potest*
 2989 *pecuniæ solvendæ verbis*
 3036 *sunt*
 pagina 473. *De Questionibus privatae In-*
juriae dele vocem Injuriae inproxima
lineâ
 3117 *dele sumennos*
 3120 *quare lin. 15 pro quæ*
 Pagina 485 *nota processus legalis*
 Pagina 486 *pro cognit—cognita et dele*
 3125 *carissimæ*
 3147 *pro quæve modo—quæve alio modo*
 3153 *dele supra*
 3168 *lin. 9 in terris dotalibus*
 3178 *lin. 1 dele et ibid. lin. 3 post tenemen-*
tum adde et
 3207 *post censetur dele sed et insere at—pro for-*
tion—si fortiori
 Pagina 526 *notæ ad lin. 1 pro abeat lin.*
7 sit necessarium
 3358 *pro ir—in*
 3383 *dele per*
 3397 *pro diversæ—adversæ—pro aut lineâ pa-*
ginae infimâ ut
 3423 *lin. 2 deveniendum*
 3431 *ni unanimis sententiam dicat*
 3434 *de cujus statu*
 3448 *pro eorum—coram*
 3460 *medendo*
 3480 *lin. 5 fitâ ut*
 3488 *pro nunquam—unquam*
 3495 *pro qua—qua*

3498 lin.

- 3498 lin. 7 pro *eum*—*cum*
 3517 pro *omnibus*—*omnibus*
 3530 lin. 2 *regia*
 3533 *quam ut in magno quod sane fatendum est*
       immodicam tamen et inhonestam crimine
       Pag. 583 in notâ pro *exitu*—*exilii*
 3559 *multâ levior et amissione*
 3562 pro *sine*—*sine*
 3593 pro *re fictum*—*refictum*
 3580 *interest rem populi tractantium, peccata ani-*
       madverti
       Pag. 594 in titulo *dele vicomitem*
 3593 pro *jubans cultatores*—*sub auscultatores*
 3631 lin. 4 *cum*
 3632 *condonanda*
       Pag. 607 pro *quod*—*quo*
       Pag. 615 in nota *radicumve*—pro *sentica*
       —*scuticâ dele ve* post *patratum*. pro
       amerit—*emerint*
 3695 pro *comitatibus*—*comitatus*
 3698 pro *pæna*—*pænam*
 3725 *ex iis esse liberi tenementi debent*
       Pag. 630 in notâ *anno a crimine admissio*
 3742 *dele fecerit*
 3746 *post gradu qui*
 3755 *olim indigno supplicio obnoxium*
 3768 pro *quo*—*cui*. In præfatione. P. 4, post
       ratione dele virtus que. P. 8, post *ve-*
       rosque dele sed. P. 11, pro *legem*—*le-*
       gum. P. 13, pro *quidam*—*quidem*. P.
       17, *morum*. P. 20, *dele cum ante libe-*
       ris et insere post accidit. P. 23, pro
       absis has. P. 25, pro *levandi*—*impe-*
       randi pro ipsis—*ipse*. P. 27, post
       civi-

civibus dele unquam. P. 29, pro *pæ-*
na—venia. P. 31, l. 19, pro *denique*
demum

In Punctis.

- 2267 post *aliqua dele—.*
- 2276 post *vero—,*
- 2279 post *exempli et citra—,*
- 2299 post *viam—:*
- 2359 *indiciis*
- 2306 post *instauratores—,*
- 2388 post *semper—;*
- 2389 post *facere—:*
- 2441 post *dat et virtus—;*
- 2442 post *mercedem—;*
- 2443 post *principe—;*
- 2446 post *dicere—:*
- 2456 post *fluitant invento et aliter—,*
- 2461 post *degentis et post merito—,* post *jolen-*
tur—; post *semper—,*
- 2465 post *ejus dele—.*
- 2514 post *ultima—;*
- 2518 post *republicæ—;*
- 2616 post *ficcus—;*
- 2629 *olim omnino, etiamnum ibi*
- 2631 post *ut dele—,*
- 2681 post *valet—:* post *impunita—;*
- 2989 *dele—,* post *adjungantur*
- 3022 *dele—;* post *animalia*
- 3043 post *virtutis—;*
- 3082 *dele—:* post *tum*
- 3083 post *injun g itur—;*
- 3178 post *petente dele—,*

3419 *interpungo*

3419 *interpunge ita—quorum est prius est facti
alterum juris*

3465 *lin. 6, post sit—,*

3582 *post æstimatione pro—,*

3593 *post calumniosi—,*

3606 *post disciplina—,*

3855 *post animorum dele—.*

3885 *post bonum adde—.*

*In Præfatione, p. 4, post pignus dele—.
et appone—,*

*P. 7, appone—: post pertingant et post
proximam vocem dele*

BOOKS printed for W. OWEN, No. 11.
between the *Temple Gates, Fleet-street.*

1. Reports of Cases adjudged in the Court of King's Bench, from *Easter Term, 12 Geo. 3.* to *Michaelmas, 14 George 3.* (both inclusive.) With some select Cases in the Courts of Chancery, and the Common Pleas, within the same Period. To which is added, The Case of General Warrants, and a Collection of Maxims, by CAPEL LOFFT, Esq. of *Lincoln's Inn.* Price 1 l. 11 s. 6 d. bound.

2. A View of the several Schemes with respect to *America*, and their comparative Merit in promoting the Dignity and Interest of *Great Britain.* Price 1 s.

3. A Dialogue on the Principles of the Constitution and Legal Liberty, compared with Despotism; applied to the *American Question*, and the probable Events of the War, with Observations on some important Law Authorities. Price 2 s.

4. Notes of Cases in Points of Practice, taken in the Court of Common Pleas, *Westminster*, from *Michaelmas Term, 1731*, to *Hilary Term, 1756*, inclusive. The second Edition. To which is added, A Continuation of Cases to the End of the Reign of King *George the Second*, by HENRY BARNES, late Secondary. Price 18 s. bound.

5. A System of Pleading, including a Translation of *Doctrina Placitandi*, &c. Price 18 s. bound.

6. Cases of Practice in the Court of King's Bench, from the Reign of Queen *Elizabeth*, to the Fourteenth of King *George* the Third. Quarto. Price 12 s. bound.

7. The Attorney and Agent's compleat Tables of Costs, in the Court of King's Bench, Common Pleas, and Exchequer. The third Edition. To which is added, An Appendix. Price 2 s.

8. Costs in the High Court of Chancery. Price 1 s. 6 d.

9. Precedents of Procefs and Writs in the King's Bench and Common Pleas; with Instructions for suing them out. Price 1 s. 6 d.

10. The Method of Proceedings in order to obtain a private Act of Parliament. Price 1 s.

11. A Copy Book of the Court Hand, &c. on eight Copper Plates. Price 1 s.

5. A System of Teaching the Principles of
the Doctrine of the Trinity

6. The Doctrine of the Trinity
from the Point of View of the Trinity
the Trinity of the Trinity

7. The Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity

8. The Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity

9. The Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity

10. The Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity

11. The Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity

12. The Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity

13. The Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity
the Trinity of the Trinity

Directions to the Binder.

The Second Volume of this
Work, is to begin at Signature
E e, Page 313.
